

RUCH FILOZOFICZNY

Kwartalnik założony przez

KAZIMIERZA TWARDOWSKIEGO

wydawany przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne

Komitet Redakcyjny: Zarząd Polskiego Towarzystwa Filozoficznego

Redaktor: Tadeusz Czeżowski

Sekretarz Redakcji: Leon Gumański

Adres Redakcji i Administracji: Toruń, Uniwersytet, Zakład Logiki. Rachunek czekowy PKO Toruń Nr 24-9-170. Cena tomu XVIII w prenumeracie 60 zł. Cena niniejszego zeszytu 45 zł.

Spojrzenie wstecz i naprzód

Ruch Filozoficzny powraca do życia po raz trzeci. Został założony we Lwowie w roku 1911 i wychodził w dziesięciu zeszytach miesięcznych rócznie aż do wybuchu wojny w r. 1914. Wojna spowodowała czteroletnią przerwę w wydawaniu pisma, gdy zaś od r. 1918 zaczęło się ono znowu ukazywać, trudności wydawnicze sprawiły, iż zeszyty pojawiały się w dłuższych odstępach czasu, a roczniki ustąpiły miejsca tomom, obejmującym okresy kilkuletnie. Tak było do r. 1938, w którym czasopismo, stawszy się organem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, przekształciło się na kwartalnik i zaczęło znów ukazywać się regularnie, nie na długo jednak, gdyż po wyjściu trzeciego zeszytu tomu XV w roku 1939 wojna położyła krąg wszystkiemu. Dopiero w r. 1948 czasopismo zostało wskrzeszone jako organ Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, wychodzący w Toruniu, lecz także tym razem nie na długo; po wyjściu dwóch tomów XVI i XVII za lata 1948—1950 nastąpiła nowa przerwa trwająca przeszło lat siedem.

Mimo ciężkich losów, jakie mu przypadły w udziale, Ruch Filozoficzny przez cały czas swego istnienia wiernie pełnił służbę wyznaczoną mu przez jego Założyciela, rzetelnie informując czytelników o życiu filozoficznym w kraju i na świecie. Tę służbę informacyjną będzie pełnił nadal z całą świadomością, że ma ona podwójne zadanie: łączyć filozofów polskich między sobą i łączyć ich ze światową społecznością filozoficzną. Zadanie to ważne i odpowiedzialne i będzie mogło być należycie wypełnione jedynie przy poparciu ze strony wszystkich polskich pracowników filozoficznych, o które Redakcja gorąco prosi.

Obok rubryk informacyjnych Ruch Filozoficzny zamieszcza na czele każdego zeszytu krótkie artykuły na aktualne zagadnienia filozoficzne. Redakcja pragnie zwrócić na dział ten szczególną uwagę, aby stał się

on terenem dyskusji między czytelnikami i w ten sposób tworzył jeszcze jeden węzeł łączący ich między sobą. Pragnieniem Redakcji jest powrócić z czasem do pierwotnego założenia Ruchu Filozoficznego i uczynić zeń organ miesięczny, aby na prawdę odzwierciedlał aktualności filozoficzne, wówczas zaś będzie mógł tym lepiej nadawać się na teren dyskusji.

Zerwana przez długoletnią przerwę ciągłość informacji nie da się niestety nawiązać. Może wypełni lukę kiedyś osobne wydawnictwo, obrazujące polskie życie filozoficzne od r. 1939. Zamierzamy obecnie uwzględnić okres od r. 1956, cofając się wstecz jedynie w ważniejszych przypadkach.

REDAKCJA

Bolesław J. Gawęcki

Władysław Heinrich

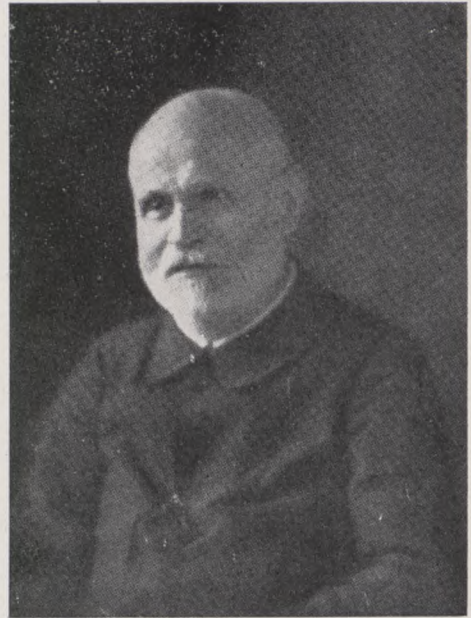
(1869 – 1957)

Niedawno zmarły senior filozofów polskich rodem był z Królestwa Kongresowego, ale gdy po ukończeniu studiów za granicą, mając już w dorobku książkę [2]* i kilka prac naukowych z dziedziny psychofizjologii [11, 12, 17], powrócił do kraju, w 29-ym roku życia osiadł na stałe w Krakowie i przeżył w tym mieście lat sześćdziesiąt. Urodzony w Warszawie 9 stycznia 1869 r., nauczanie początkowe pobierał w domu, uczęszczał do gimnazjum realnego i po złożeniu w 1888 r. egzaminu maturalnego wstąpił na politechnikę w Zurychu (1889), gdzie słuchał wykładów matematycznych i przyrodniczych. Na kilka semestrów przeniósł się do Monachium; po powrocie do Zurychu studiował filozofię, głównie pod kierunkiem Ryszarda Avenariususa (1843—1896). W krótkim zyciorysie dołączonym do rozprawy doktorskiej (1894 r.) [1], dziękuje mu „für die vielseitigen persönlichen Anregungen“ i za pomoc, której profesor nie skąpił początkującemu pracownikowi na polu nauki. Po doktoracie wyjechał na uzupełniające studia do Wiednia (1895/96), w Krakowie zaś został od 1 października 1897 r. asystentem w Zakładzie Fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego u wybitnego uczonego, znakomitego nauczyciela i zacnego człowieka, prof. A. Witkowskiego; skromna pensja asystencka była, jak się zdaje, przez szereg lat głównym źródłem utrzymania młodego doktora filozofii. Komunikat jego pt. *O waha- niach w natężeniu minimalnych wrażeń optycznych i akustycznych* (1898) [19] był pierwszym komunikatem z psychologii doświadczalnej przedstawionym naszej Akademii Umiejętności. W 1900 r. powołano go na współpracownika Komisji bibliograficznej Akademii, oraz — na IX Zjeździe lekarzy i przyrodników polskich — na członka komisji mającej ujednostajnić polską terminologię psychologiczną. W tymże roku habilitował się jako docent prywatny psychologii doświadczalnej i metodologii nauk przyrodniczych [32]. W roku następnym, dzięki otrzy-

* Zob. Bibliografię.

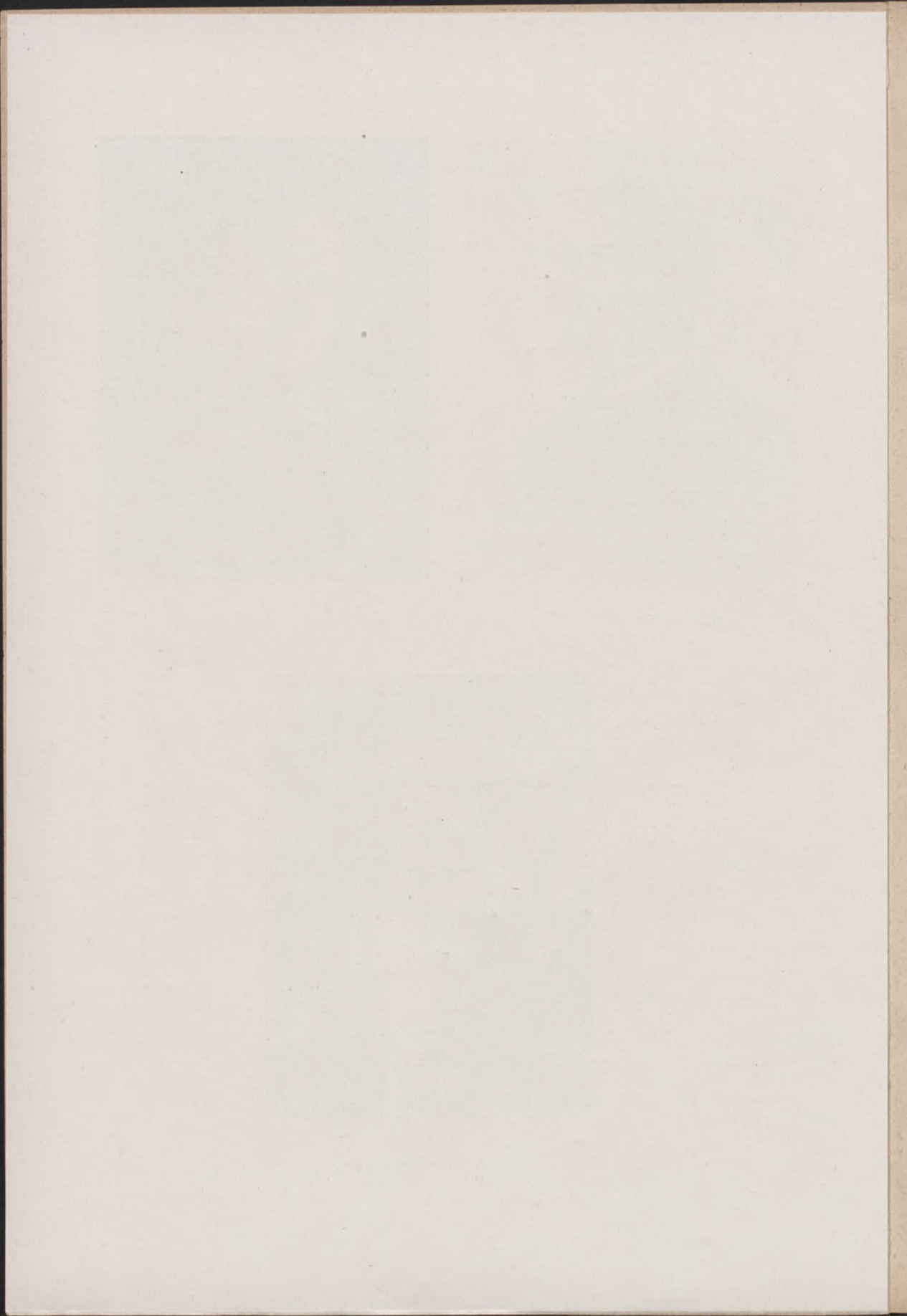
Stacia ring

Wincenty Lutostawski

Jan Frk Masiewicz

niu stypendium im. Pileckiego, mógł wyjechać na dalsze studia psychologiczne do Paryża, gdzie w klinice w Salpêtrière znalazł świeżą pamięć działalności wielkiego neurologa Charcot'a (zm. w 1893 r.); był też w Londynie i wziął udział w Kongresie Psychologicznym w Cambridge (1902). Z początkiem 1905 r. został tytularnym profesorem nadzwyczajnym, a w 1906 r. profesorem nadzwyczajnym, ale nie pobierającym wynagrodzenia („bezpłatnym”). Na rok akad. 1905/6 ubiegał się o stypendium im. Osławskiego (5 tys. koron) na wyjazd do Stanów Zjednoczonych A. P. w celu przestudiowania metod badań psychologicznych i ich organizowania; metody te zamierzał zastosować w stworzonej przez siebie uniwersyteckiej pracowni psychologicznej. Prof. Witkowski polecił go bardzo gorąco, powołując się na recenzje, w których o pracach kandydata wyrażali się z wielkim uznaniem uczeni tej miary, jak Forel, Titchener, Caro, oraz na to, że „lekcje jego cieszą się frekwencją dochodzącą do 200 słuchaczy”. Przyznanie tego stypendium umożliwiło piękną podróż naukową. Prof. Heinrich udał się w końcu 1905 r. przez Berlin do Anglii, gdzie m. in. odwiedził w Oxfordzie Mc Dougall'a, który badał zdolności umysłowe dzieci. Metody badań nad dziećmi studiował następnie w Nowym Jorku w Teacher's College of the Columbia University, zaś sposoby organizowania tych badań i stan szkolnictwa amerykańskiego — w Board of Education w Waszyngtonie. Po zwiedzeniu pracowni kilku główniejszych uniwersytetów wziął udział w kongresie psychologów amerykańskich w New Haven i przez Anglię powrócił do Polski późną wiosną 1906 r. Od początku 1907 r. oprócz pensji asystenta przy katedrze fizyki pobierał honorarium z tytułu wykładów psychologii dla kandydatów na nauczycieli, co wynosiło łącznie na rok 4300 koron.

Jednakże zbliżał się czas, kiedy pozycja dra Heinricha w Uniwersytecie mogła się ustabilizować. Stary ksiądz profesor Pawlicki (ur. w 1839 r.) miał wkrótce z katedry filozofii ustąpić; drugi profesor filozofii, M. Straszewski, w 1908 r. kończył lat sześćdziesiąt. Nie było wówczas tak daleko jak obecnie posuniętej specjalizacji — i kandydat na katedrę filozofii musiał udowodnić, że również metody badań historycznych nie są mu obce. Dr Heinrich za punkt wyjścia tych badań obrał swoje dociekania z dziedziny metodologii i teorii poznania. Po wstępnych studiach w Paryżu przedstawił Akademii pracę o Eriugenie i Spinozie, w której wykazał różnicę w formie rozważań panteistycznych w wiekach średnich i czasach nowożytnych (1910) [50]. W 1911 r. mianowano go rzeczywistym profesorem nadzwyczajnym z tytułem profesora zwyczajnego, a z dniem 1 października 1912 r. został rzeczywistym profesorem zwyczajnym. W roku następnym Towarzystwo Naukowe Warszawskie i American Academy of Political and Social Science powołały go na swego członka.

Wkrótce po wybuchu wojny światowej prof. Heinrich zawarł związek małżeński z panną Stanisławą Łosiówną. Małżonkowie mieli dwoje dzieci, syna i córkę.

Po wskrzeszeniu Państwa Profesor zajmował nadal katedrę filozofii i kierował Pracownią Psychologii Doświadczalnej. W Akademii uczestniczył w pracach utworzonej z jego inicjatywy Komisji historii filozofii

w Polsce (kierował nią prof. Chrzanowski). W końcu 1919 r. Wł. Heinricha powołano na członka korespondenta, a w 1924 r. na członka czynnego Wydziału Historyczno-filozoficznego Polskiej Akademii Umiejętności. Został również dyrektorem Studium Pedagogicznego U. J. i prezesem Naukowego Towarzystwa Pedagogicznego. Od roku 1922 przez lat dwanaście redagował założony przez siebie i wydawany przez P. A. U. „Kwartalnik Filozoficzny”. Brał udział w zjazdach międzynarodowych jak w III Międzynarodowej Konferencji w sprawie zastosowań psychologii (1927), Kongresie Psychotechnicznym w Utrechcie (1928), VII Kongresie Filozoficznym w Oxfordzie (1930). Państwo odznaczyło go krzyżem komandorskim orderu Polonia Restituta, a byli uczniowie wydali ku jego czci Księgę Pamiątkową (1927 r.).

W r. 1934 prof. Heinrich skończył lat 65, czyli osiągnął ustawową „granice wieku”. Lecz ponieważ był jeszcze w pełni sił, Min. W. R. i O. P. pozostawiało go na katedrze z roku na rok przez pięć lat; jednakże w 1939 r. przeniosło go „w stan spoczynku”, zgadzając się tylko, by zachował kierownictwo Studium Pedagogicznego.

Tymczasem wszelkie prace w Uniwersytecie przerwało wtargnięcie wojsk niemieckich. Profesor nie był na „odczycie” w sali 66 w dniu 6 listopada, dzięki czemu uniknął wywiezienia do obozu w Sachsenhausen. Po przetrwaniu okupacji hitlerowskiej podjął z dniem 20 stycznia 1945 r. obowiązki profesora filozofii U. J. i dyrektora Wydziału Hist.-filoz. P. A. U. W zimie 1947 r. jeździł do Paryża, a później do Berlina, głównie w sprawie zaopatrzenia pracowni psychologicznej w nowe przyrządy. W tymże roku odbył się w Zakopanem pod jego przewodnictwem krajowy zjazd profesorów filozofii, na którym omawiano sprawy wydawnicze i uchwalono zrzeszyć towarzystwa filozoficzne, istniejące w miastach uniwersyteckich, w Polskim Towarzystwie Filozoficznym.

W latach 1950—55 Profesor, jako przymusowy emeryt, pobierał szczerpłą rentę, prócz tego w pierwszym roku wynagrodzenie za 3 g. tyg. wykładów zleconych psychologii ogólnej dla studentów Studium Pedagogicznego. W tych latach był też redaktorem naczelnym Biblioteki Klasyków Pedagogiki. Na schyłku życia cierpienia nie zostały mu oszczędzone. W ostatnim roku (1957) chorował poważnie, ale niezwykle silny organizm nie chciał się poddać. Jeszcze w marcu brał czynny udział w posiedzeniach członków P. A. U. Potem przyszła skomplikowana niemoc, na którą nie było już rady; trwała około trzech tygodni. Zmarł w Krakowie w osiemdziesiątym dziewiątym roku życia, 30 czerwca 1957 r.

Jak widać z załączonego na końcu spisu książek, rozpraw i artykułów prof. Heinricha, pracował on naukowo na polu psychologii, metodologii i teorii nauki, teorii poznania, historii filozofii. Krytyczny rozbiór i ocena jego dzieł i zestawienie wyników, jakie w swych pracach osiągnął, nie mieści się, naturalnie, w ramach wspomnienia pośmiertnego. Sądzę, że stanie się to z czasem przedmiotem specjalnych studiów, pióra eksperymentalnego psychologa, oraz filozofa. Charakterystyki badań psychologicznych Profesora zechciałby się może podjąć dawny jego uczeń dr Józef Zajac, obecnie profesor uniwersytetu w Edyn-

burgu, który w ostatnich latach kontynuował jego studia nad stereoskopią binokularną i monokularną [76]. Tutaj, wzmiankując najogólniej o stanowisku filozoficznym Wł. Heinricha, można tylko stwierdzić, że był on konsekwentnym pozytywistą i że to, co wyniósł ze szkoły Avenariususa, umiał wzbogacić własnymi myślami i oryginalnymi przyczynkami. Radykalny i krytyczny empiryzm (nazwany mniej szczęśliwie przez samego założyciela „krytycyzmem empirycznym”, Empirikritizismus), oparty na naukach przyrodniczych, był w końcu XIX w. nowością na gruncie krakowskim, podobnie jak psychologia doświadczalna. Nowa ta nauka, rozważana z pozycji radykalnego empiryzmu, okazała się obciążona zbędnymi dodatkami. Wł. Heinrich wykazywał, że jej podstawowe założenia i pojęcia są pewnymi konstrukcjami o charakterze pozanaukowym. Pod hasłem badań bez z góry powziętych założeń i bez uprzedzeń przystąpił na progu swej naukowej kariery do budowania psychologii na „czystym doświadczeniu”. Przekonaniom swym pozostał wierny przez całe długie życie.

Powyższe informacje o życiu i działalności zmarłego uczonego były z natury rzeczy nieco suche. Na zakończenie niech mi wolno będzie sięgnąć raz jeszcze* do wspomnień osobistych. Znałem Profesora blisko 50 lat, należę do nielicznego już zapewne grona jego dawnych uczniów. Byłem stałym słuchaczem wykładów Wł. Heinricha z zakresu filozofii i psychologii, brałem udział czynny w jego seminarium, u niego doktoryzowałem się i habilitowałem. Bliższy kontakt wytworzył się w związku z tematem pracy doktorskiej. Pamiętam, jak zaproszeni przez Profesora z docentem St. Lorią do kawiarni Grand Hôtelu, naradzaliśmy się we trzech w tej sprawie przy winie, które kazał podać. Ten szczegół dobrze charakteryzuje życzliwy stosunek do uczniów i wytworny sposób bycia Profesora. Nie podobna było zaliczyć go do roztargnionych uczonych, którzy gubią parasole i poza biblioteką czy laboratorium nie widzą świata bożego: on umiał razem pracować naukowo i cieszyć się pełnią życia. Należał do typu ludzi mocnych, którzy idą drogą własną i nie są skłonni do kompromisów i naginania się do okoliczności. Był impulsywny, wybuchowy, czym niekiedy zrażał do siebie takich, co sądzą z pozorów; ale życzył ludziom dobrze i naturę miał z gruntu prawą, szlachetną. Ilekroć miałem sposobność w latach późniejszych, będąc w Krakowie, odwiedzać Profesora, zawsze spotykałem się z tą samą życzliwością. Tak było również w r. 1945, kiedy jako rozbitek warszawski zjawiłem się w Krakowie i zgłosiłem się do pracy w U. J.: otrzymałem wykłady i jakiś etat, co zapewniło mi środki utrzymania w tych ciężkich dla mnie czasach. Później jeszcze, przyjeżdżając z Wrocławia na posiedzenia w Akademii, z podziwem konstatowałem, że Profesor zachowuje nadal, mimo podeszłego wieku, świeżość i wielką bystrość umysłu, czym się zawsze odznaczał. Przenosiłem się wtedy myślą do Collegium Novum i do sali Seminarium filozoficznego przy ulicy

* Por. Pięćdziesiąt lat filozofii w Krakowie, „Przegląd Filozoficzny”, 1949 (r. 44), zesz. 1—3; odbitka pt. „Pięćdziesiąt lat filozofii w Polsce (1898—1948)”, str. 27—29.

św. Anny, przypominając sobie wykłady (zwłaszcza teorii poznania, którą szczególnie sobie upodobałem) i ćwiczenia pod kierunkiem jeszcze młodego Profesora: był to rzeczywiście jakiś nowy, ożywczy powiew w nieco zatęchłej atmosferze ówczesnego Krakowa, było to świeże spojrzenie na bogaty i różnorodny świat myśli filozoficznej. Ileż to lat upłynęło od tamtych czasów do spotkania zakopiańskiego w lutym 1947 r. i do spotkań w latach następnych — a Profesor wciąż czynny, zadziwiający wspaniałą żywotnością, wciąż żwawy i czasem pełen humoru. Nie myślał jeszcze wtedy dobrowolnie ustępować z pola; toteż gdy w przelomowym dla nauki i uczonych polskich roku 1950 przeniesiono go na emeryturę, odczuł boleśnie odsunięcie go od zajęć, którym przez dziesiątki lat się poświęcał i pragnął w dalszym ciągu się poświęcać, póki sił starczy. Lecz kiedy po kilku latach nastąpił zwrot i Profesora „reaktywowano“, dawnych sił do pracy zaczynało mu już brakować. „Nie mogę życia uważać za łatwe“ — pisał do mnie w ostatnim liście (19 stycznia 1956 r.) — „znosić muszę dużo niedomagań fizycznych“. Lecz cóż dziwnego? Wszak zaczynał właśnie rok 88-y... „Całe szczęście, że moje warunki materialne poprawiły się nieco“...

BIBLIOGRAFIA

(Skróty: *Bull. de l'Acad.* — Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie; *Bull. Intern.* — Bulletin International de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres; *Comptes Rendus* — Comptes Rendus Mensuels des Séances de la Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles; *Kwart. filoz.* — Kwartalnik Filozoficzny (Kraków); *Prz. filoz.* — Przegląd Filozoficzny (Warszawa); *Ruch filoz.* — Ruch Filozoficzny (Lwów); *Rozpr. AU* — Rozprawy Akademii Umiejętności; *Spraw. [P]AU* — Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń [Polskiej] Akademii Umiejętności; *Spraw. TNW* — Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. *Pisownia* zmodernizowana).

1. Bemerkungen zur neueren physiologischen Psychologie in Deutschland mit besonderer Berücksichtigung der Aufmerksamkeit. Zürich 1894, ss. IV, 1 nlb., 79, 1 nlb. [Praca doktorska; w opracowaniu rozszerzonym].

2. Die moderne physiologische Psychologie in Deutschland. Eine historisch-kritische Untersuchung mit besonderer Berücksichtigung des Problems der Aufmerksamkeit. Zürich 1895, ss. IV, 2 nlb., 235. Wyd. 2-e, 1899. Autoreferat: *Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie* (herausg. von R. Avenarius), Leipzig 1895 (r. 19), zesz. 4, str. 478.

3—4. [Recenzje w:] *Viert. f. wiss. Philos.*, 1895 (r. 19), zesz. 4: E. G. Husserl, Philosophie der Arithmetik. Band 1., str. 436—39; S. Exner, Entwurf zu einer physiologischen Erklärung der psychischen Erscheinungen. 1. Teil, str. 439—49.

5—8. [Artykuły popularno-naukowe w miesięczniku]: *Wszechświat*, Warszawa 1895: Badania fizjologiczne wobec krytyki filozoficznej. (Podług Hauptmanna: Die Metaphysik der modernen Physiologie), nr 11—13; Prawo Webera, nr 30; Zmysł smaku, nr 37; Temperatura mózgu, nr 51.

9—10. [Recenzje w:] *Viert. f. wiss. Philos.*, 1896 (r. 20): G. Heymans, Die Gesetze und Elemente des wissenschaftlichen Denkens, zesz. 2, str. 231—33;

C. h. D u n a n, Théorie psychologique de l'espace; G. L e c h a l a s, Étude sur l'espace et le temps; E b e r h a r d, Über die Grundlagen und Ziele der Raumlehre, zes. 3, str. 336—37.

11. Zur Funktion des Trommelfelles. Eine vorläufige Mitteilung. *Zentralblatt für Physiologie* (Verhandlungen des Physiologischen Klubs in Wien), 1896, zes. 7. Zob. też: Eine Erwiderung. Separatdruck aus dem *Archiv für Ohrenheilkunde*, t. 43, str. 148—49.

12. Zur Kenntnis der Myopie. *Archiv für Ophthalmologie*, 1896 (t. 42).

13—16. [Artykuły w mies.:] *Wszechświat*, 1896: Zmysł powonienia, nr 6—7; Klasyfikacja zapachów, nr 16; Metody psychologii doświadczalnej i ich zastosowanie do psychiatrii, nr 26; Zmysł statyczny, nr 51.

17. Die Aufmerksamkeit und die Funktion der Sinnesorgane. *Zeitschrift für Psychologie und Physiologie der Sinnesorgane*, Leipzig 1896, t. 9. Beitrag 2. tamże 1897, t. 11.

18. Doświadczenia psychologiczne. *Biblioteka Warszawska*, 1897.

19. O wahaniach natężenia zaledwie dostrzegalnych wrażeń optycznych i akustycznych. *Rozpr. AU, Wydział Matematyczno-przyrodniczy*, Kraków 1899, ser. 2, t. 16 (ogólnego zbioru t. 36), str. 214—58. Zob. też: O waniach w natężeniu minimalnych wrażeń optycznych i akustycznych. *Spraw. AU*, 1898, nr 9; Zur Erklärung der Intensitätsschwankungen eben merklicher optischer und akustischer Eindrücke. *Bull. de l'Acad.*, 1898, nr 9, str. 363—81.

20. O stosunku pojęć i zasad fizycznych do filozofii. (Wstęp. Część pierwsza. Pojęcia mechaniki). *Prz. filoz.*, 1898 (r. 2, zes. 1), str. 73—87; 1899 (r. 2, zes. 2), str. 19—46.

21. Zur Prinzipienfrage der Psychologie. Zürich 1899.

22. Zależność kierunków filozoficznych od metod badań naukowych. *Kosmos*, Lwów 1899, str. 272—88.

23. Jeden z kierunków filozofii i psychologii współczesnej. *Biblioteka Warszawska*, 1899 (styczeń), str. 101—23. Zob. też.: [recenzja książki:] H. C o r n e l i u s, Psychologie als Erfahrungswissenschaft. *Prz. filoz.*, 1899 (r. 2, zes. 3), str. 128—30.

24. O tzw. energii właściwej zmysłów. *Wszechświat*, 1899, nr 12.

25—26. [Recenzje w:] *Prz. filoz.*, 1899 (r. 2): J. R o b i n s o h n, Psychologie der Naturvölker. Ethnographische Parallelen, zes. 3, str. 130; H. P a r i n a u d, La vision, étude physiologique, zes. 4, str. 108—110.

27. O stałości wrażenia zaledwie spostrzegalnego przy użyciu tonów czystych. *Rozpr. AU, Wydz. Mat.-prz.*, 1901, t. 20 (og. zb. t. 40), str. 41—48. Auto-referat: *Prz. filoz.*, 1901 (r. 4, zes. 2), str. 217. Zob. też: O stałości wrażenia zaledwie spostrzegalnego przy użyciu tonów stałych. *Spraw. AU*, 1899, nr 10; De la constance de perception des tons purs à la limite d'audibilité. *Bull. de l'Acad.*, 1900, nr 1, str. 37—45.

28. Z powodu przedmowy A. Mahrburga do książki Ziehena pt. „Zasady psychologii fizjologicznej”. *Prz. filoz.*, 1900 (r. 3, zes. 4), str. 62—73.

29. Komunikat tymczasowy o funkcji akomodacyjnej błony bębenkowej. *Spraw. AU, Wydz. Mat.-prz.*, 1900, nr 2. Zob. też: Note préliminaire sur la fonction accommodative de la membrane tympanique. *Bull. de l'Acad., Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles*, 1900, nr 3.

30. O kryształach ciekłych. *Wszechświat*, 1900, nr 49.

31. Krytyczny przegląd dotychczasowych badań nad wrażeniami barwny-

mi. Studium z dziedziny teorii poznania. *Rozpr. AU, Wydz. Mat.-prz.*, 1901, t. 20 (og. zb. t. 40). str. 1—40. Autoreferat: *Prz. filoz.*, 1901 (r. 4, zes. 2), str. 215—17. Zob. też: Krytyczny przegląd dotychczasowych badań nad wrażeniami barwnymi. *Spraw. AU*, 1900, nr 1; *Kritische Übersicht der Methoden bei Untersuchungen der Farben-Wahrnehmung. Bull. de l'Acad.*, 1900, str. 64—92.

32. O metodologii nauk. Wykład wstępny, wypowiedziany dnia 23-go kwietnia 1901 roku. *Prz. filoz.*, 1901 (r. 4, zes. 3), str. 257—69; odbitka, Warszawa 1901, ss. 2 nlb., 13.

33. Co to jest filozofia? *Prz. filoz.*, 1901 (r. 4, zes. 4), str. 555—58.

34. Sposoby mechaniczne otrzymywania prądu. Odczyt publiczny. *Wszechświat*, 1901, nr 41—42.

35. Teorie i wyniki badań psychologicznych. Część pierwsza. Badania wrażeń zmysłowych, ss. 4 nlb., VIII, 307. Warsz. 1902. (Wyd. *Prz. filoz. z zapomogi Kasy im. Mianowskiego*). Autoreferat: *Prz. filoz.*, 1902 (r. 5, zes. 4), str. 457—58.

36—41. [Artykuły w mies.:] *Wszechświat*, 1902: Psychofizjologia smutku i radości, nr 30—31; O przyczynach promieniowania ciał radioaktywnych, nr 45; 1903: Geologiczna i chemiczna historia atmosfery, nr 6—7; O promieniowaniach odkrytych przez Blondlota, nr 38; 1904: Metoda obserwacji cząstek ultramikroskopowych i kilka jej zastosowań, nr 16; O narzędzie akomodacyjnym ucha, nr. 30.

42. O funkcji błony bębenkowej. *Rozpr. AU, Wydz. Mat.-prz.*, 1903, ser. 3, t. 3, dział B (og. zb. t. 43 B), str. 289—308. Autoreferat: *Prz. filoz.*, 1904 (r. 7, zes. 3), str. 328—29. Zob. też: O funkcji błony bębenkowej. *Spraw. AU*, 1903, nr 7; Sur la fonction de la membrane du tympan. *Bull. de l'Acad.*, 1903, nr 7, str. 536—54.

43. [Recenzja w:] *Prz. filoz.*, 1905 (r. 8, zes. 2): S. Loria, Untersuchungen über das seitliche Sehen, str. 172—73.

44. Zwidzenia senne. (Odczyt publiczny). *Prz. filoz.*, 1906 (r. 9, zes. 4), str. 327—49.

45. Über Intensitätsänderungen schwacher Geräusche. *Zeitschr. f. Psych. u. Phys. der Sinnesorgane*, 1906, t. 41.

46. [Wspólnie z L. Chwistkiewiczem]. Über das periodische Verschwinden kleiner Punkte. Tamże, 1906, t. 41; odbitka, Leipzig 1906.

47. O rozwoju metod badań naukowych. *Poradnik dla Samouków*, część VI/1: Dzieje myśli, Warsz. 1907, str. I—XXXI.

48. Psychologia uczuć. Kr. 1907 (nakł. Akad. Um.), ss. VIII, 256. Zob. też: Psychologia uczuć. *Spraw. AU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1907, nr 5; La psychologie des sentiments. *Bull. de l'Acad., Cl. de Philos.*, 1908, nr 1, str. 3—39.

49. Sprawozdanie z prac Pracowni Psychologicznej w Krakowie (Tow. Psych.). *Prz. filoz.*, 1908 (r. 11, zes. 1—2), str. 93:

50. Johannes Scotus Eriugena i Spinoza. *Rozpr. AU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1910, ser. 2, t. 28 (og. zb. t. 53), str. 1—53; odbitka, Kr. 1909 (nakł. Akad. Um.), ss. 2 nlb., 53, Zob. też: J. S. Eriugena i jego teoria poznania [streszczenie referatu]. *Spraw. AU*, 1908, nr 3.

51. O dwojakiej formie dualizmu filozoficznego [streszcz. referatu]. *Spraw. AU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1909, nr 6.

52. Filozofia i psychologia zagadnienia przestrzeni [streszcz. referatu]. Tamże, 1909, nr 7.

53. On monocular visual space. *The Journal of Psychology*, Cambridge 1909 (grudzień), t. 3, cz. 1—2, str. 66—74; odbitka.

54. Studia z zakresu metodologii filozoficznej [streszcz. referatu]. *Spraw. PAU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1911, nr 5.

55. Bezpośredniość i jej ujęcie [streszczenie odczytu]. *Ruch filoz.*, 1914, nr 1, str. 28.

56. Filozofia grecka do Platona. Rozwój zagadnień. Warszawa—Kr. 1914. (Prace Filozoficzne [wyd. przez Tow. Nauk. Warsz.] nr 1), ss. VII, 1 nlb., 333. Zob. też: *Spraw. TNW.*, Wydz. II, 1914, nr 3.

57. O podmiotowości u Kartezjusza i u sofistów [streszcz. referatu]. *Spraw. PAU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1920, nr 1.

58. Prace doświadczalne z pracowni psychologicznej Uniw. Jagiell. [streszczenie referatu]. *Spraw. PAU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1920, nr 6.

59. Filozofia i jej zadania. (Zamiast programu). *Kwart. filoz.*, 1922 (t. 1, zesz. 1), str. 1—18.

60—63. Travaux du Laboratoire de Psychologie Expérimentale de l'Université de Cracovie, édités... par W. H... Cracovie—Paris 1923; ss. V, 391. Le problème de la méthode [w „Observations générales“], str. 3—38; Le problème psychologique de l'espace [w „Recherches sur la psychologie de l'espace“], str. 41—44; Les problèmes, str. 133—36; Sur la fonction de la membrane du tympan, str. 137—41 [w „Recherches concernant la psychologie de l'attention“].

64. O zagadnieniach podstawowych filozofii. *Kwart. filoz.*, 1924 (t. 2, zesz. 3), str. 269—302 [art. nie dokończony].

65. Zarys historii filozofii. Tom I. Część pierwsza: Filozofia grecka. Warsz. 1925, ss. VIII, 206. Część druga: Filozofia średniowieczna. Warsz. 1930, ss. XI, 231. [Pozostał w rękopisie t. II, pisany w latach 1939—45].

66. Wiara i rozum w filozofii średniowiecznej [streszcz. referatu]. *Spraw. PAU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1928, nr 8.

67. Filozoficzne podstawy metod psychologicznych. *Spraw. PAU, Wydz. Hist.-filoz.*, 1929, nr 9. Zob. też: Les bases philosophiques des méthodes psychologiques. *Bull. Intern.*, 1929, nr 7—10, str. 216—17.

68. Czynność naczyń włoskowatych w związku z nastawieniem uwagi. *Spraw. PAU, Wydz. Mat.-prz.*, 1929, nr 2. Zob. też: La fonction des capillaires et la fixation de l'attention. *Comptes Rendus*, 1929, nr 2, str. 8; Les fonctions des capillaires en rapport avec la fixation de l'attention (note préliminaire). *Bull. Intern., Cl. des Sc. Math. et Nat.*, Sér. B, 1929, nr 1—2, str. 55—58.

69. [Wspólnie z T. Strzeboszem]. Les fonctions des capillaires et la concentration de l'attention. *Bull. Intern., Cl. des Sc. Math. et Nat.*, Sér. B, 1931, nr 2, str. 321—49. Zob. też: Czynność naczyń włoskowatych w związku z nastawieniem uwagi. *Spraw. PAU*, 1931, nr 2; La fonction des vaisseaux capillaires envisagée par rapport à la concentration de l'attention. *Comptes Rendus*, 1931, nr 2, str. 16—17.

70. Sur la disparition périodique des sensations de faible intensité. *Journal de Psychologie Normale et Pathologique*, 1932, nr 7—8, str. 576—80.

71. Z badań nad reakcją naczyń włoskowatych w czasie czynności ośrodków korowych mózgu królika [streszcz. referatu]. *Spraw. PAU, Wydz. Mat.-prz.*, 1933, nr 10, str. 24. Zob. też: Sur la réaction des vaisseaux capillaires du lapin pendant le fonctionnement des centres corticaux. *Comptes-Rendus*, 1933, nr 10, str. 8.

72. Note sur les réaction des capillaires pendant l'excitation des centres

visuels de l'écorce cérébrale. *Bull. Intern., Cl. des Sc. Math. et Nat., Sér. B*, 1933, nr 9—10, str. 339—45.

73. Stereoscopia monokularna. *Spraw. PAU*, 1936, nr 1, str. 16. Zob. też: La stéréoscopie monoculaire. *Comptes Rendus*, 1936, nr 1, str. 6.

74. [Prace 69, 72, 73 ukazały się również w:] *Travaux du Laboratoire de Psychologie Expérimentale de l'Université de Cracovie, édités... par W. H...* Paris 1938, ss. 2 nlb, 239, 1 nlb.: Les fonctions des capillaires et la concentration de l'attention, str. 1—30; Note sur les réactions des capillaires pendant l'excitation des centres visuels de l'écorce cérébrale, str. 31—37; La stéréoscopie monoculaire [komunikat], str. 151; [nadto:] Considérations méthodologiques générales, str. 152—57.

* * *

Rodzinie śp. profesora Wład. Heinricha, oraz pracownikom Archiwum U. J. i Archiwum Oddziału P. A. N. w Krakowie składam serdeczne podziękowanie za chętnie udostępnienie mi materiałów niezbędnych do napisania tego wspomnienia.

Tadeusz Czeżowski

Wincenty Lutosławski

(1863—1954)

Zajmujący zupełnie odrębne stanowisko we współczesnej filozofii polskiej Wincenty Lutosławski urodził się w Warszawie 6 czerwca 1863 r. jako najstarszy z pięciu braci i do czternastego roku życia pozostawał, otrzymując staranne wychowanie, w domu rodzinnym w Drozdowie pod Łomżą. Gimnazjum ukończył w Mitawie, po czym studiował chemię w Politechnice Ryskiej oraz w Uniwersytecie Dorpackim, gdzie miał jako profesora wśród innych Wilhelma Ostwalda. Obok chemii przedmiotem jego studiów była filozofia pod kierunkiem profesora Gustawa Teichmüllera, którego personalizm, kontynuujący metafizykę Leibniza i Lotzego, wywarł decydujący wpływ na poglądy młodego studenta. Studia były przedzielane podróżami naukowymi po zachodniej Europie, w czasie których przez rok 1885/6 zajmował się romańską filologią w paryskiej École des hautes Études pod kierunkiem Gastona Paris; owocem tych zainteresowań była piękna rozprawa z zakresu miediewistyki francuskiej *Les Folies de Tristan* (1886). Studia chemiczne zostały zakończone w r. 1885 dyplomem kandydata chemii, uzyskanym na podstawie rozprawy z zakresu dynamiki chemicznej (1), studia filozoficzne w r. 1886 dyplomem kandydata filozofii na podstawie rozprawy z zakresu antycznej teorii prawa i państwa (2). Stopień doktora filozofii uzyskał w Helsingforsie w r. 1898 na podstawie książki o indywidualizmie (5).

Lata po skończeniu studiów Lutosławski tak charakteryzuje w szkicu autobiograficznym („Pewniki polityki polskiej”, Szamotuły 1926 — „Krótka wiadomość o autorze”, s. 50—51): „Pierwsze 15 lat działalności publicznej po ukończeniu studiów (...) dzielą się na trzy okresy. — Od roku 1885—1890 praca ściśle naukowa w wielkich bibliotekach Za-

chodu, głównie w Paryżu i Londynie, liczne podróże i stopniowe dojrzewanie poglądu na świat, opartego na odkryciu własnej jaźni, dokonanym w Dorpacie na wiosnę 1885 r., a dającym bezwzględna pewność nieśmiertelności, nigdy już później ani na chwilę nie zachwiana. Potem 1890—1893 trzy lata wykładów w Uniwersytecie Kazańskim, obejmujących psychologię, logikę i historię filozofii XIX wieku. Wykłady te pomogły uporządkować zebrany poprzednio materiał myślowy. Śmierć ojca w końcu 1891-go roku, dając niezależność majątkową, obudziła postanowienie opuszczenia Kazania i skupienia wszystkich sił na ukończenie prac o Platonie. Nastąpiło siedmioletnie 1893—1900 podróży za granicę i pracy naukowej, której wynikiem były liczne rozprawy (...) i dojrzewanie poglądu na świat, z którym W. L. wrócił do działalności nauczycielskiej w Krakowie, gdzie osiadł na jesieni 1899, a wykladał jako docent prywatny przez 1900 r. (...) Zaczęła się też wówczas działalność społeczna i narodowa, co tak dalece pochłonęło wszystkie siły, że udział w międzynarodowej pracy naukowej, wyrażający się do onego czasu we współpracownictwie w licznych czasopismach obcych na długo został zaniechany. (...) Po niecałym roku wykładów wskutek sporu z wydziałem filozoficznym o prawo wykładania filozofii narodowej (...) wykłady zostały zawieszono. Czytamy dalej w tymże szkicu autobiograficznym: „Przez siedem lat 1898—1905 cierpiał na periodyczną prostrację, na którą leczyli go bez skutku tacy znakomici lekarze jak Binns-wanger, Erb, Flechsig, Forel, Lombroso. Dopiero dzięki ćwiczeniom psychofizycznym, przeprowadzonym w Kosowie i później w Dalmacji na jesieni 1905 choroba została pokonana. (...) W 1906-r. otrzymał W. L. zaproszenie do wygłoszenia ośmiu wykładów o Polsce w Lowell Institute w Bostonie. (...) Zimą 1907—8 r. spędzając w Kalifornii, miał wykłady o Polsce i o psychologii woli (...) wszędzie zalecając opisane później w Rozwoju Potęgi Woli ćwiczenia psychofizyczne, którym swe własne uzdrowienie z ciężkiej periodycznej niemocy przypisywał. Na doniosłość tych ćwiczeń i ich skuteczność zwrócił powszechną uwagę William James w sławnym wykładzie *The Energies of Men* (...) i choć James nie wymienia nazwiska W. L., to przytacza liczne ustępy z jego listów, określając autora jako „an extraordinarily gifted man, both morally and intellectually”. (...) Ten wykład wzbudził powszechne zaciekawienie wśród psychologów co do osoby wzmiankowanego w nim przyjaciela i wywołał liczne zapytania, przez Jamesa skierowane do W. L., a często prowadzące do wykładów w różnych miejscach o polskiej psychofizyce czyli metapsychice (...). Podróż do Ameryki w 1907 r. i pobyt tam aż do lata 1908 r. przy licznych i rozmaitych wykładach w różnych środowiskach znacznie wzbogaciły doświadczenie życiowe W. L., ale zarazem wzmogły tęsknotę do stałego pobytu w kraju. Od jesieni 1908 r. W. L. osiadł w Warszawie, gdzie rozpoczął swą działalność (...) wykładem o Darwinie i Słowackim, a następnie miał wykłady o Królu Duchu, o sile woli, o małżeństwie i o filozofii religii. Gdy zaś wskutek jednoczesnych napaści duchowieństwa oraz sfer antyreligijnych pierwotne znaczne powodzenie wykładów się wyczerpało, W. L. w kwietniu 1910 r. Warszawę opuścił”. Nastąpiły znowu lata wędrówek, założenie „kuźnicy” czyli szkoły filozofii mesjanistycznej w Tlemcen w Algierii,

przeniesionej następnie do Chateau Barby w Sabaudii, gdzie W. L. osiedlił się w latach 1913—1920, a w czasie tego wykłady w Uniwersytecie w Genewie, potem współpraca w tworzeniu armii polskiej we Francji i w polskim biurze prac kongresowych w Paryżu w czasie kongresu wersalskiego. W r. 1919 został powołany na katedrę filozofii w Uniwersytecie Stefana Batorego; przeniósł się przeto do Wilna w r. 1920 i tam był czynny aż do przejścia na emeryturę w r. 1933. Wówczas (po krótkim pobycie w Paryżu i na Śląsku) zamieszkał w Krakowie i tam spędził ostatnie lata życia; zmarł pielęgnowany przez córkę, 28 grudnia 1954 r.

Świetny start naukowy Wincentego Lutosławskiego doprowadził do szczytowego osiągnięcia w badaniach nad rozwojem filozofii Platona (3,4). Oparte na wyczerpującej znajomości współczesnego stanu badań, przeprowadzone specjalną metodą filologiczną, której autor nadał nazwę stylometrii, polegającą na drobiazgowej analizie różnic stylu pisarskiego w dialogach platońskich, doprowadziły do prawie definitywnego ustalenia kolejności chronologicznej tych dialogów i dały podstawę do przedstawienia drogi rozwoju platońskiej myśli a przez to do należytego jej zrozumienia. Badania te ugruntowały pozycję autora w świecie filozoficznym i sprawiły, że stał się on na długie lata najbardziej znanym polskim filozofem oraz reprezentantem polskiej filozofii zwłaszcza w świecie anglosaskim. Tymczasem jednak około roku 1900 nastąpił w umysłowości Lutosławskiego przełom, o którym on sam wspomina w wyżej przytoczonym urywku autobiograficznym. Wysiłek umysłowy skupił się od-tąd na budowie światopoglądu, wysnuwającego się z teichmüllerowskiego personalizmu, platońskiego idealizmu i polskiej myśli mesjanistycznej, a opartego na osobistych, niezmiernie ostrych przeświadczeniach. Osią jego była wiara w nieśmiertelność personalną, reinkarnację dusz i trwałość związków międzyosobowych, do których należy także przynależność narodowościowa; narody mają swe posłannictwo dziejowe, a w ich obrębie dokonywa się rozwój indywidualny, kierowany wolą jednostkową. Głoszeniu tego światopoglądu i wysnuwaniu z niego wskazań praktycznych była poświęcona cała następna działalność Lutosławskiego, gorliwie organizowana w książkach, broszurach i artykułach, którymi sięgał do wielu krajów różnych części świata (między innymi nawiązał bliskie stosunki z przedstawicielami pokrewnych kierunków myśli w Indiach, gdzie drukował swe artykuły w kilku czasopismach); działalności tej pomagała biegłość we władaniu wielu językami. Temu samemu celowi służyły liczne odczyty w Polsce i za granicą oraz usiłowania organizacyjne: „kuźnice” tj. szkoły-internaty, mające wychowywać misjonarzy mesjanizmu oraz najgłośniejszy związek młodzieży-elsów, którego organem miało być wydawnictwo Eleusis i który skupił grono wybitnych jednostek w czasie krakowskiej działalności Lutosławskiego. Związek okazał się trwalszym, niż wpływ jego założyciela i na zjeździe w r. 1912 nastąpił rozłam, wskutek którego Lutosławski wycofał się ze związku. Nieustanna działalność w służbie idei mesjanistycznej trwała prawie aż do wybuchu drugiej wojny światowej, kres położyła jej dopiero starość i upadek sił apostoła. Nie znalazł on jednak kontynuatorów; w filozofii polskiej zapanowały inne tendencje.

Bibliografia pism W. L., obejmująca książki, broszury, rozprawy, artykuły, notatki, naukowe i popularne, czeka na opracowanie; obejmuje ona kilkaset pozycji. Oto spis najważniejszych publikacji, wydanych osobno:

1. Das Gesetz der Beschleunigung der Esterbildung. Beitrag zur chemischen Dynamik, Halle a/S., 1885.
2. Erhaltung und Untergang der Staatsverfassungen, nach Plato, Aristoteles und Machiavelli, Wrocław, 1888.
3. O pierwszych trzech tetralogiach dzieł Platona, Kraków, 1896.
4. The Origin and Growth of Plato's Logic with an account of Plato's Style and of the Chronology of his Writings, Londyn, 1897.
5. Ueber die Grundvoraussetzungen und Consequenzen der individualistischen Weltanschauung, Helsingfors, 1898.
6. Platon jako twórca idealizmu, Warszawa, 1899.
7. Seelenmacht, Abriss einer zeitgemässen Weltanschauung, Leipzig, 1899.
8. Z dziedziny myśli, Kraków, 1900.
9. Wykłady Jagiellońskie, Kraków 1901/2. T. I. Wykłady wstępne, T. II. Poprzednicy Platona.
10. Eleusis (czasopismo elsów), Kraków, 1903.
11. Logika ogólna, Kraków, 1906.
12. Rozwój potęgi woli przez psychofizyczne ćwiczenia, Warszawa, 1909.
13. Ludzkość odrodzona, wizje przyszłości, Warszawa, 1910.
14. Na drodze ku wielkiej przemianie, Warszawa, 1912.
15. Volonté et Liberté, Paryż, 1913.
16. The World of Souls, Londyn, 1924.
17. Nieśmiertelność duszy. Zarys metafizyki polskiej, Warszawa, 1925, trzecie, przerobione wydanie książki Nieśmiertelność duszy i wolność woli, Warszawa 1909.
18. Preexistence and Reincarnation, Londyn, 1928.
19. Knowledge of Reality, Cambridge, 1930.

Autobiografia oraz informacje bibliograficzne m. in. w Księdze Pamiątkowej ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego, Wilno, 1929, s. 177—180, w broszurze: Wincenty Lutosławski, Pewniki polityki polskiej, zarys dogmatyki narodowej. Szamotuły, 1926, s. 47—61, oraz (najobszerniej): Jeden łatwy żywot, Warszawa 1933.

Tadeusz Czeżowski

Jan Łukasiewicz

(1878—1956)

Urodzony we Lwowie 21 grudnia 1878 r., tam wstąpił na Wydział prawniczy Uniwersytetu, lecz rychło pod wpływem profesora Kazimierza Twardowskiego zmienił Wydział i ukończył studia filozoficzne, uzyskując doktorat w r. 1902. Po dodatkowych studiach zagranicą habilitował się we Lwowie z filozofii w r. 1906. Młody docent był drobnego wzrostu, szczupły, bladej, o czarnych włosach i czarno ubrany, z cienkim i wydatnym, ormiańskim nosem; żywy w ruchach, patrzył orzecho-

wymi oczami z za złotych okularów żywo i bystro, jego spojrzenie przede wszystkim wybijało się we wrażeniu, jakie sprawiał. Wykładał płynnie, interesująco, łatwo nawiązywał kontakt ze słuchaczami. Niestety po kilku latach przerwał wykłady i znów wyjechał na studia naukowe. W r. 1915 został zaproszony do organizującego się na nowo Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie działał aż do wybuchu wojny w r. 1939, z dwiema przerwami; w latach 1918—1920 gdy był szefem sekcji szkolnictwa wyższego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a później ministrem i w latach 1924—29, w których wycofał się z Uniwersytetu, chcąc oddać się wyłącznie twórczości naukowej. Był dwukrotnie rektorem, w latach 1922/23 i 1931/32. Wykładał najpierw filozofię na Wydziale filozoficznym, później na Wydziale matematyczno-przyrodniczym zajmował się już wyłącznie logiką matematyczną. Tam wspólnie ze Stanisławem Leśniewskim i Alfredem Tarskim, uczniem ich obu, zgromadził dokoła siebie grono wybitnych pracowników, tworzących polską szkołę logiczną. Jako nauczyciel i zwierzchnik był względny i życzliwy, jak zresztą w ogóle w stosunkach osobistych cechowała go uprzejmość i delikatność — ale jednocześnie był czasem trudny przez dużą wrażliwość i osobistą drażliwość. Ożenił się późno, mając już ponad 50 lat, z osobą dla innych mało sympatyczną; otoczyła go ona drobiazgową troskliwością i staraniami, których widocznie bardzo potrzebował, do końca życia już bowiem pozostawał pod silnym wpływem swej żony, mimo ciężkich czasem kolizji, jakie powstawały między nią a otoczeniem. W oblężeniu Warszawy we wrześniu 1939 r. stracił cały dobytek, bibliotekę i rękopisy, dom uniwersytecki na Sewerynowie, w którym mieszkał, został bowiem doszczętnie zburzony bombą lotniczą. Pod koniec okupacji, dzięki staraniom profesora Scholza szczerze przyjaznego Polsce, z którym łączyła go także osobista przyjaźń, uzyskał widoki wyjazdu do Szwajcarii. Udał się przeto do prof. Scholza do Münster w Westfalii, starania jednak o dalszy wyjazd stamtąd przeciągnęły się aż do klęski niemieckiej. Po zakończeniu wojny wyjechał na Zachód i osiadł wreszcie na zaproszenie rządu Irlandii w Dublinie, gdzie jako profesor logiki matematycznej w Royal Irish Academy pozostał do śmierci, która nastąpiła 13 lutego 1956 r., w 78 roku jego życia. Posiadał dwa doktoraty honorowe, Uniwersytetów w Münster (1938) i w Dublinie (1955).

Działalność pisarską rozpoczął w r. 1903 obszernym artykułem w dwóch kolejnych zeszytach Przeglądu Filozoficznego pt. „Indukcja jako inwersja dedukcji“, w którym omawiał poglądy Sigwarta i Jevonsa; praca zawierająca śmiałe pomysły, charakterystyczne dla twórczości Łukasiewicza, nie wychodzi jednak poza ramy tradycyjne. Poglądy autora na omawiany temat uległy zmianie w czasie druku i artykuł pozostał niedokończony. Następną pozycją była praca z r. 1906, napisana na konkurs Przeglądu Filozoficznego i nagrodzona na tym konkursie pt. „Analiza i konstrukcja pojęcia przyczyny“. Ta również praca jakkolwiek ma wyraźne tendencje nowatorskie, obraca się jeszcze w kręgu tradycyjnym; zmierza ona do określenia pojęcia konieczności, które autor uważa za podstawowe dla pojęcia przyczyny.

W r. 1910 ukazała się wydana przez Akademię Umiejętności książka „O zasadzie sprzeczności u Arystotelesa”. Jest to pierwsza praca historyczna Łukasiewicza, oparta na gruntownej analizie tekstu arystotelesowskiego i stosująca po raz pierwszy w literaturze historyczno-filozoficznej wyniki nowoczesnej logiki do interpretacji twierdzeń arystotelesowskich. W pracy tej autor rozróżnia trzy odrębne twierdzenia Arystotelesa, objęte wspólną nazwą zasady sprzeczności, mianowicie zasadę ontologiczną, logiczną i psychologiczną, określa ich wzajemny stosunek, analizuje krytycznie wywody Arystotelesa — i to jest pozytywny, trwały dorobek tej książki. Autor wychodzi jednak poza teksty Arystotelesa i stawia śmiałą tezę, że logiczna zasada sprzeczności nie posiada wartości logicznej, tzn. nie jest prawdą ani fałszem, lecz że jej wartość jest praktyczno-etyczna, mianowicie służy do obrony przed kłamstwem lub błędem. Teza ta jest echem aktualnych w owym czasie poglądów pragmatystycznych i konwencjonalistycznych, sam Łukasiewicz nie podtrzymywał jej w późniejszych swych pismach. W dodatku do omawianej książki zawiera się krótki wykład rachunku zdań, w którym został naszkicowany podział rozumowań, rozwinięty później przez autora w rozprawie „O twórczości w nauce” z r. 1911, następnie kilkakrotnie przedrukowywanej pt. „O nauce”. Także w tej pracy znajdujemy tezę, którą trzeba dziś uważać za przebrzmiałe echo dyskusji wówczas aktualnych: „Błędne jest zdanie, że wyłącznym celem nauki jest prawda. Celem nauki jest budowa teoryj, zaspokajających ogólnoludzkie potrzeby intelektualne”.

Następne dwie większe prace Łukasiewicza to „Die logischen Grundlagen der Wahrscheinlichkeitsrechnung”, wydane przez Akademię Umiejętności w r. 1913, oraz „O pojęciu wielkości” (Przegląd Filozoficzny, 1916). Pierwsza z nich stawia sobie za zadanie logiczną definicję prawdopodobieństwa przy pomocy pojęcia funkcji propozycjonalnej — później okazało się, że trzeba uwzględnić stosunek dwóch takich funkcji; druga zawiera piękną analizę logiczną pojęcia wielkości.

Obie te prace zamykają lwowski okres działalności naukowej Łukasiewicza. Jest to okres przygotowania i dojrzewania, w którym jego zdolności nie doszły jeszcze do pełnego rozwoju, a rozpęd twórczy niejednokrotnie ponosił autora zbyt daleko poza granice krytycznej ostrożności. Okres drugi warszawski rozpoczyna się pomysłem logiki trójwartościowej, wyrosłym ze studiów nad logiką modalną Arystotelesa i ogłoszonym najpierw w krótkim referacie w Ruchu Filozoficznym (Tom V, z. 9, 1920), a następnie w rozprawie „Uwagi filozoficzne o wielowartościowych systemach rachunku zdań” (Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, 1930). Badania logik wielowartościowych wkrótce rozszerzyły się na całość zagadnień teorii zdań, którym odtąd Łukasiewicz pozostał wierny na długie lata. Doprowadziły one do wspaniałych odkryć, dotyczących budowy systemów aksjomatycznych tej teorii, a poczynionych przez samego Łukasiewicza i najbliższych jego uczniów. Rezultaty badań zostały ujęte w długim szeregu prac specjalnych. Część tych rezultatów weszła do podręcznika, wydanego w formie skryptu z wykładów pt. „Elementy logiki matematycznej” (1929).

Równoległe do tych prac systematycznych, a po części w związku z nimi, rozwinęły się badania historyczne, których wynikiem było odkrycie właściwego znaczenia logiki stoickiej jako różnego od arystotelesowskiej logiki nazw i ogólniejszego od niej systemu logiki zdań. Bodźcem do nich było wniknięcie w starożytne źródła do filozofii Stoików, głównie pisma Sextusa Empiryka, spowodowane tym, że ówczesna studentka profesora Łukasiewicza Maria Niedźwiedzka, dziś prof. Maria Ossowska, obrała sobie za temat pracy doktorskiej aksjologię Stoików. Odkrycie swe Łukasiewicz ogłosił najpierw w krótkim referacie zjazdowym w roku 1923 (wydrukowanym w streszczeniu w Przeglądzie Filozoficznym dopiero w r. 1927), a następnie przedstawił w artykule „Z historii logiki zdań”, drukowanym po niemiecku w *Erkenntnis* i po polsku w *Przeglądzie Filozoficznym* w r. 1934.

W okresie powojennym Łukasiewicz powrócił do dawnych swych zainteresowań, dotyczących logiki Arystotelesa. Ogłosił w języku angielskim książkę „*Aristotle's Syllogistic*” (Oxford University Press, 1951, wyd. drugie rozszerzone 1957), przedstawiając w niej całość wyników swych badań w tym zakresie. Ostatnie jego prace, które do nas doszły, pochodzą z lat 1953 i 1954; mają one za temat formalizację logiki zdań modalnych, tj. tych zdań, których analiza niegdyś była punktem wyjścia dla stworzenia logiki wielowartościowej.

Odkrywcze prace Łukasiewicza obejmują przede wszystkim trzy dziedziny: historię logiki, logikę wielowartościową i aksjomatykę teorii zdań. Wiązą się one ze sobą w ten sposób, że wniknięcie w logikę Arystotelesa było pobudką dla powstania logiki wielowartościowej, a badania w tym zakresie stały się punktem wyjścia dla badań w zakresie podstaw teorii zdań. Te trzy dziedziny przeplatały się ze sobą wielokrotnie w rozwoju prac Łukasiewicza.

W pierwszej z nich zasługą Łukasiewicza jest wprowadzenie nowoczesnej metody analizy logicznej jako narzędzia dla zrozumienia logiki starożytnej i średniowiecznej. Metoda stosowana przez Łukasiewicza stała się wzorem dla współczesnej historii logiki, a wyniki, które uzyskał w badaniach nad logiką Arystotelesa i logiką Stoików są ogólnie uznanym dorobkiem nauki światowej.

Logika trójwartościowa i wielowartościowa Łukasiewicza jest drugim polem jego działalności twórczej, na którym dokonał dzieła przełomowego. Jego pomysły i metody ich opracowania były punktem wyjścia dla szerokiego kręgu badań i jakkolwiek później pojawiły się teorie ogólniejsze, oparte na innych zasadach, to jednak jemu niewątpliwie przysługuje tytuł pierwszeństwa (jednocześnie z Łukasiewiczem opublikował Post inną logikę wielowartościową, jednakże nie rozwinął jej tak, jak Łukasiewicz).

W dziedzinie aksjomatyki teorii zdań Łukasiewicz podał subtelne metody analizy, stworzył oryginalną symbolikę beznawiasową i zbudował kilka różnych układów aksjomatycznych, ograniczając liczbę aksjomatów najpierw do trzech, a później do jednego, który z kolei był kilkakrotnie przekształcany, aby uzyskać wyrażenie najkrótsze. Finezja dochodziła tutaj do najdalszych granic sprawności myślowej.

Niezwykła śmiałość myśli, zdumiewające mistrzostwo konstrukcji, jasność i ścisłość rozróżnień i rozumowań — to cechy charakteryzujące umysłowość Łukasiewicza. Owa śmiałość prowadziła go w pierwszym, lwowskim okresie działalności do uogólnień i abstrakcji zbyt daleko idących, które nie wytrzymały próby czasu. Pewna bojowość w kwestiach teoretycznych, zdawałoby się niezgodna z jego delikatnością w życiu osobistym, wywoływała sprzeciwy i wikała go w polemiki; najgłośniejsza z nich wiązała się z wystąpieniem Kazimierza Twardowskiego w artykule pt. „Symbolomania i pragmatofobia” (Ruch Filozoficzny, 1921); wprawdzie osoba Łukasiewicza nie była tam wskazana bezpośrednio, lecz kierunek polemiki zmierzał wyraźnie przeciw przerostom operacji symbolicznych i traktowaniu ich w oderwaniu od symbolizowanej rzeczywistości, co można było zarzucić niektórym ówczesnym wypowiedziom Łukasiewicza. Z tych zbyt daleko wysuniętych pozycji Łukasiewicz później się wycofał. Jego rozprawa „W obronie logistyki” z r. 1937 (Studia Gnesnensia XV) zawiera obronę przeciw zarzutom nominalizmu, formalizmu, pozytywizmu, konwencjonalizmu, pragmatyzmu i relatywizmu. Obrona kończy się pięknym porównaniem, którym zakończmy także my charakterystykę tego wielkiego umysłu: „...ilekroć zajmuję się najdrobniejszym nawet zagadnieniem logistycznym, szukając np. najkrótszego aksjomatu rachunku implikacyjnego, tylekroć mam wrażenie, że znajduję się wobec jakiejś potężnej, niesłychanie zwartej i niezmiernie odpornej konstrukcji. Konstrukcja ta działa na mnie, jak jakiś konkretny, dotykalny przedmiot, zrobiony z najtwardszego materiału, stokróć mocniejszego od betonu i stali. Nic w niej zmienić nie mogę, nic sam dowolnie nie tworzę, lecz w wytężonej pracy o d k r y w a m w niej tylko coraz to nowe szczegóły, zdobywając prawdy niewzruszone i wieczne. Gdzie jest i czym jest ta idealna konstrukcja? Filozof wierzący powiedziałby, że jest w B o g u i jest myślą Jego”.

Autobiografia Jana Łukasiewicza i bibliografia obejmująca 57 pozycji w artykule: Bolesław Sobociński, In Memoriam Jan Łukasiewicz (1878—1956). Offprint from Volume VI (December, 1956) of Philosophical Studies (Ireland). Pełniejsza bibliografia, wymieniająca 90 tytułów, podana została w Studia Logica, tom V (1957), s. 9—11.

Leon Litwiński

Jeremy Bentham w połowie drogi

W związku z dokonaną przez siebie analizą różnych tytułów do prawa własności Bentham, w swym Traktacie prawa cywilnego i karnego (1802), stanął na stanowisku istnienia stanu ciągłości (*continuum*) między jednostką a przedmiotami, z którymi czuje się ona związaną ze względu na to, że człowiek jest zdolny myśleć prospektywnie.

„Własność, pisze Bentham, nie jest niczym więcej jak podstawą do pewnego rodzaju oczekiwania w kierunku uzyskania pewnych korzyści wypływających z posiadania rzeczy, w konsekwencji naszego ustosunkowania się do nich” (expectation of deriving hereafter certain ad-

vantages from a thing, which we are said to possess, in consequence of the relation in which we stand towards it).

Natchniony zapewne przez Hume'a (*Treatise*, 1738, tom II, str. 263—70), Bentham uważał, że bezpieczeństwo (*security*) jest okolicznością ważniejszą od chimery równości. Dugald Stewart (*Works*, t. VII, str. 263) twierdzi, że teoria tzw. „reasonable expectation” powstała w myśli Benthama pod sugestią lektury ustępu, który znajduje się w *Moral Philosophy* (ks. II, rozdz. VI, § 5) Hutcheson'a. W swych *Lectures on Jurisprudence* Adam Smith opiera się również na pojęciu oczekiwania. Nie jest rzeczą wykluczoną, że Hume, Hutcheson i inni poprzednicy Benthama spotkali się z tym pojęciem u Rzymian. Osobiście, natrafiłem na to pojęcie w rozprawach Gay'a (1747), Dawida Hartley'a (*Observations on the nature, powers, and expectations of man*, 1749), J. Priestley'a, Shaftesbury'ego, John Brown'a, Reid'a, a nawet w spuściźnie po Senecie. Niestety notatki moje odnośnie tego punktu, datujące z przed kilkudziesięciu laty, zaginęły w zawierusze ostatniej wojny.

Bentham wyraził zdziwienie, że uczucie oczekiwania (*sentiment of expectation*) nie tylko nie znalazło wśród prawników należnego uwzględnienia, ale nawet sam wyraz nie figuruje w ich słownictwie (*Treaty*, t. I, str. 308). Gdyby Bentham dożył do naszych czasów, to mógłby on zrobić również dzisiaj to samo spostrzeżenie, co nie przeszkodziło, że F. R. Hoare, w swym dziele *Decisive Works* (1952), umieścił *Principles* Benthama wśród 24 dzieł, które wyróżniły się w twórczości ubiegłych wieków, obok kodeksu babilońskiego, ksiąg Mojżesza, Republiki Platona, Polityki Arystotelesa, *De Civitate Dei* Św. Augustyna, Traktatu Locke'a i innych bardziej współczesnych myślicieli.

Powstaje zatem pytanie, czy Bentham był prawnikiem, czy też raczej filozofem o psychologicznych natchnieniach.

Bentham, powiada E. Halévy (*The Growth of Philosophic Radicalism*, 1928, str. 433) postawił sobie jako zadanie przetłumaczyć techniczne abstrakcje, wyjęte z terminologii prawniczej, na język realistyczny angielskiej psychologii. Ogden uważa również, że Bentham posługiwał się pojęciami psychologicznymi.

Właściwie mówiąc, Bentham był oryginalnym ale zbyt niezdiscyplinowanym umysłem, aby móc zaszeregować go pod jakieś sztywne modely. Jak się wyraził profesor prawa rzymskiego Jolowicz z okoliczności dwustolecia urodzin Benthama (1948), nie posiadał on ani zasadniczych cnót, ani też typowych wad prawnika. Posiadał on natomiast zdumiewający *horse-sense*. Był on pełen sprzeczności. Był uczonym, ale bez większego poważania dla nauki; był prawnikiem bez głębszego poważania dla prawa; był samotnikiem, ale lubił znaleźć się w najlepszych towarzystwach swego czasu.

Rozprawa C. M. Hitchcock, *The Psychology of Expectation* (1903) nie zawiera również, w dziedzinie psychologii, żadnej wzmianki o wkładzie naukowym Benthama odnośnie pojęcia *expectation*. Autorka rozprawy stwierdza jednak, że nowocześni psychologowie identyfikują powyższe pojęcie czasem z pojęciem mniemania (*belief*), a czasem z uczuciem lub wzruszeniem (*feelings or emotions*), a rów-

niez z wiedzą (cognitive processes). Clara Hitchcock stwierdza, że istnieje cały szereg banalnych przewidywań (commonplace anticipations), które po prostu przechodzą bez uwagi w rutynie życia codziennego, mimo że odgrywają one doniosłą rolę z punktu widzenia bezpieczeństwa jednostki nastawionej na przyszłość. Nawet dziecko jest orientacji bardziej prospektywnej niż retrospektywnej.

Należy zaznaczyć, że różne formy oczekiwań wykazują rozciągłość idącą od percepcji aż do wyższych form abstrakcyjnego myślenia.

W rozprawie ogłoszonej przez niżej podpisanego, w 1947 roku, w *Journal de Psychologie* (Paryż), pt. *Une nouvelle théorie psychologique du lien possesseur: l'attente dans la détente*, wyrażony został nowy pogląd na psychologiczny charakter ogniwa łączącego posiadacza z obiektem posiadania, a mianowicie został on nazwany oczekiwaniem bez napięcia (attente dans la détente). Pojęcie to wiąże się z pojęciem bezpieczeństwa, a również z pojęciem positive valence in expectation, wyrażonym ostatnio przez Ross Stagnera (*Psychology of Personality*, 1948, str. 303), zdaniem którego pokarm na przykład posiada wartość pozytywną w oczach człowieka przewidującego, nawet gdy nie jest on głodny. Człowiek opiera się w danym razie na pamięci o negatywnych doświadczeniach z przeszłości oraz na zdolności antycypowania.

W rozważaniach moich ogłoszonych w ciągu ostatnich lat dziesięciu, szczególnie w *La Psychologie du „mien“* (1949), starałem się rozwinąć i ugruntować pojęcie zaimka dzierżawczego pierwszej osoby: m ó j (m i n e, w ang. i m i e n, we fr.) powołując się na Williama James'a (*The Principles of Psychology*, str. 228), który przeszło pół wieku temu powiedział, że, w najszerszym znaczeniu słowa, pojęcie ja włącza wszystko co człowiek może nazwać że jest jego. Charles Blondel (*Traité de Psychologie*, t. II, str. 531) uważa pojęcia ja i moje psychologicznie za nierozdzielne.

Zdaniem moim nie należy stosować pojęcia przynależności jedynie do przedmiotów świata materialnego, ale włączyć również świat ideologiczny i społeczny. To też w mych rozważaniach na powyższy temat jest mowa, odnośnie do węzłów posiadania, nie tylko o przedmiotach materialnych, ale również o afiliacjach, integracjach, identyfikacjach, poglądach ortodoksyjnych, związkach społecznych i politycznych, etc., z jednej strony, a również o odszczepieństwach, zdradach, herezjach, etc., z drugiej strony (patrz *Belongingness as a unifying concept in personality investigation*, 1956).

Rzecz godna uwagi, Bentham, ten twórca poglądów usystematyzowanych pracował bez systemu, w beładzie. Odkładał on na bok stosy luźnych notatek, kartek, szkiców, odpisów, memoriałów, a skoro nastąpił moment, aby je zużyć, to zbyt często brakowało mu już po prostu chęci ku temu. Zatrzymywał się on w drodze do celu, nie wyciągał on ze swych poglądów dalej idących konsekwencji. Bentham był obciążony pewnego rodzaju lenistwem, do którego zresztą sam się przyznawał, pi-

sząc o sobie w 1780 r., że czuje się zupełnym leniem „częściowo z inklinacji, a częściowo z przekonania”. Powyższymi okolicznościami tłumaczy się zapewne fakt, że traktat Benthama ukazał się najpierw w języku francuskim w Paryżu w 1802 r. dzięki mrówczej pracy Szwajcara E. Dumont, a następnie dopiero w Londynie w 1840 r., po śmierci Benthama, w wydaniu Boringa.

W liście z 1795 r. do księcia de Liancourt, Bentham wyraża się o współpracy z Dumont bardzo pod tym względem charakterystycznie. „Było ustalone, zaznacza Bentham, że Dumont opracuje sam moje niewykończone rękopisy, pisane w połowie po angielsku, a pół na pół w języku francuskim i angielskim, że wyrazi on wszystko w genewskiej francuszczyźnie, że nie będę miał żadnych kłopotów. Zamiast tego, ten rozleniwiony filut (*la z y r o g u e*) ciągle zwraca się do mnie i dręczy mnie celem zapelnienia każdej luki, z którą się spotyka”.

Pomimo, że Bentham w niektórych swych pracach miał zwyczaj zatrzymywania się w połowie drogi, zostawił po sobie spuściznę, którą John Stuart Mill, jeżeli chodzi o filozofię prawa, określił pochlebnie w następujących słowach: Bentham zastał filozofię prawa w stanie chaosu, a zostawił jako naukę”.

* * *

Leon Litwiński, obywatel belgijski, urodzony w Warszawie 11 kwietnia 1887 r., studia uniwersyteckie odbywał w Liège, w Londynie i w Berlinie, uzyskując stopień doktora nauk ekonomicznych. Zajmował kolejno różne stanowiska w służbie dyplomatycznej i w instytucjach ekonomicznych, jednocześnie zaś publikował prace naukowe z dziedziny najpierw ekonomii, później socjologii i psychologii społecznej, a także eseje literackie pod pseudonimem Noël Till. W ciągu ostatniej wojny przebywał w Portugalii i wykładał w uniwersytetach w Lisbonie, w Coimbrze i w Oporto. Jest członkiem towarzystw psychologicznych i filozoficznych belgijskich, angielskich i amerykańskich, a także Société des Gens de Lettres de France w Paryżu oraz Pen Club w Brukseli. Bibliografia jego naukowych publikacji, obejmująca kilkadziesiąt pozycji, ukazała się w wydawnictwie Psychologia Belgica, vol. I, 1954.

Jeszcze na ławie uniwersyteckiej w Anglii uwagę autora zwróciły zapatrywania Benthama, wyrażone w Traktacie prawodawstwa cywilnego i karnego (1802), odnośnie charakteru węzłów posiadania, które łączą psychologicznie człowieka z przedmiotami własności. W owych czasach psychologia i socjologia nie istniały jeszcze w ujęciach nowoczesnych, to też Bentham nie umiał swych trafnych spostrzeżeń ująć w szerszej perspektywie. Autor zajął się tym zagadnieniem i ogłosił w *Revue Internationale de Sociologie* (Paryż, 1913) rozprawę na temat poczucia własności, a w ostatnich dziesięciu latach, powróciwszy do tego tematu, w szeregu artykułów i referatów stworzył nową psychologiczną teorię węzłów posiadania, obejmującą nie tylko dobra materialne, lecz również wartości ideologiczne i socjalne.

Recenzje i sprawozdania

Paul Friedländer, PLATON. Zweite erweiterte und verbesserte Auflage. Band I: Seinswahrheit und Lebenswirklichkeit. Band II: Die platonischen Schriften. Erste Periode. — Berlin, Walter de Gruyter, 1954 i 1957. Str. 390 + 9 tabl. oraz 335.

Pierwsze wydanie książki Friedländera o Platonie wyszło w dwóch tomach w latach 1928 i 1930; ukazujące się po ćwierć wieku wydanie drugie jest znacznie przerobione i rozszerzone. Tom pierwszy zawiera charakterystykę Platona, nie tyle wszechstronną i syntetyczną, ile uwydatniającą niektóre ważne w oczach autora aspekty; uzupełnia ją pewna ilość rozdziałów — chętnie by się powiedziało: eskursów — poświęconych kwestiom specjalnym, czasem doniosłym, jak rola intuicji w teorii idei, czasem ubocznym i nikłym, jak np. geografia Platona, albo zgoła pomysły urbanistyczne w opisie stolicy Atlantydy. Dwa tomy następne obejmą analizę poszczególnych dialogów. Z tych dwóch ukazał się jak dotąd tylko jeden; ostatnim omówionym dziełem jest *Menon*.

Friedländera interesuje w Platonie raczej mędrzec niż systematyk. Tom poświęcony charakterystyce ogólnej nosi osobliwy i trochę tajemniczy podtytuł *Seinswahrheit und Lebenswirklichkeit*; chodzi tu o to, że u Platona nie należy przeciągać granicy między pojęciową treścią dialogu a tym, co pospolicie jest uważane za pewną tylko jego życiową i ludzką dramatyzację. Ta ostatnia, zdaniem Friedländera, wtapia się całkowicie w problematykę filozoficzną, jest filozofią na równi z wywodem teoretycznym. W króciutkim, ale wiele rzeczy wyjaśniającym rozdziale XII tomu pierwszego opowiada Friedländer (str. 245), jak to przed wielu laty, czytając *Platonische Studien* Bonitza, natknął się tam na powiedzenie, że autor ograniczył swe zainteresowania „wyłącznie do uwydatnienia treści teoretycznej dialogu, z pominięciem wszystkiego, co dotyczy jego kompozycji artystycznej”. „W tym miejscu — dodaje od siebie — postawiłem wtedy wykrzyknik i z tego wykrzyknika narodziła się moja interpretacja Platona”. I na stronie następnej: „Filozofia zaczyna się u Platona nie dopiero tam, gdzie się ustala pierwszy punkt rozważania dialektycznego, ale natychmiast tam, gdzie zdaje się nam, że jeszcze tkwimy w nieobowiązujących pogaduszkach albo w poważnej lub żartobliwej obrazowości stanowiącej ramę utworu”. Mimo prób wyjaśnienia, mimo przykładów z *Fedona*, *Teaiteta*, *Kritona* nie wygląda na to, by autor tę swoją myśl przewodnią doprowadził w którymkolwiek miejscu do pełnej, zadowalającej jasności; co natomiast można stwierdzić z całą pewnością, to że między pierwszym wydaniem a drugim zakorzeniła się ona jeszcze mocniej i niewątpliwie w jakimś stopniu zmodyfikowała pod wpływem filozofii egzystencjalistycznej. Heidegger i zwłaszcza Jaspers cytowani są szereg razy, a chociaż tu i ówdzie intencja jest polemiczna co do szczegółów, nie można wątpić, że Friedländer jest myślą ich przepełniony; jego „Lebenswirklichkeit” to „egzystencja”; zagadnienia platońskie są traktowane jako zagadnienia „egzystencjalne”. Dla ideowego oblicza książki rys ten ma znaczenie decydujące.

Tom drugi omawia dialogi w przypuszczalnej kolejności chronologicznej, bez jakichkolwiek rewolucyjnych co do tej kolejności pomysłów; godna uwagi jest może niesłychanie wczesna lokalizacja pierwszej księgi *Państwa* czyli tzw. *Trazymacha*. Ewolucja myśli platońskiej zaznaczona jest dyskretnie i bez nacisku; wobec silnego uwzględnienia każdorazowej sytuacji dramatycznej z całą jej niepowtarzalnością można by nawet powiedzieć, że każda analiza dość naturalnie zbliża się do formy samodzielnego, samostarczalnego eseju. Cechą szczególnie uderzającą jest stanowczy wstręt do atetez i silna wiara w autentyczność prawie wszystkich pism przekazanych. Z listów nie tylko siódmy jest przyjęty jako główny punkt wyjścia dla całej interpretacji, ale nawet powszechnie odrzucony i przez wielu wprost wysmiany drugi znajduje tu raz wreszcie obrońcę. Z dialogów uznany jest i *Wielki Alkibiades* i — z pewnymi zastrzeżeniami — nawet *Teages*, któremu też mimo owych zastrzeżeń poświęca autor ostatecznie studium wcale nie mniej poważne i nie mniej staranne niż innym.

Friedländer ma wyraźne upodobanie do interpretacji subtelnych, skomplikowanych, daleko odbiegających od tego, co się nasuwa pierwszemu, nieuprzedzonemu spojrzeniu; nie zawsze one przekonują, czasem potrafią i zirytować, ale zawsze są nieprzeciętnie inteligentne i dostarczają niebanalnego materiału do przemyślenia. Gorzej, że się do tego czasem dołącza pewna jakby lekka pretensjonalność. Wiedza jest oczywiście ogromna, czytanie imponujące, życie się z Platonem stuprocentowe. Stosunek do mistrza tak jednostronnie pozytywny, jak tylko być może, z gotowością, gdy zajdzie potrzeba, wzięcia go w obronę na każdym punkcie. Do ciekawszych wywodów erudycyjnych należy ten, w którym — na marginesie niewątpliwej prawdy o klęsce życiowej Platona w zakresie polityki — wyliczone są jego dość liczne drugorzędne w tej dziedzinie sukcesy, rzadko przez historyków wspominane; do najlepszych zaś rozdziałów zasadniczych ten (jest to trzeci tomu pierwszego), gdzie podane są podobieństwa i różnice między postawą platońską a mistycyzmem, oraz racje, dla których, mimo pokrewieństw, Platon w ostatecznym rozrachunku mistykiem nie jest. Główna jednak zasługa książki jest chyba jakoś związana z owym niezupełnie jasnym pojęciem *Lebenswirklichkeit*, o którym była już mowa: Platon „rzeczywiście“ tu żyje, nie tym życiem zwykłym i oklepanym, o którym się rozpisują biografowie, ale jakimś głębokim i rdzennym, a wyłanianie się z tego życia koncepcji filozoficznych ukazane jest w sposób, który niekiedy budzi protest, ale w całości zmusza do zastanowienia i, drażniąc, jednocześnie przecież pociąga.

Henryk Elzenberg

Autoreferaty z odczytów i wykładów

MARIA KOKOSZYŃSKA. O przedmiocie nauk formalnych (Sekcja logiki i teorii poznania we Wrocławskim Towarzystwie Filozoficznym, 29 listopada 1949 r.).

Istnieją trzy główne typy odpowiedzi na pytanie, co jest przedmiotem

nauk formalnych. Wedle jednych przedmiotem tym są pewne twory idealne (Husserl) lub swobodne konstrukcje umysłu ludzkiego (Brouwer), wedle innych całokształt nauk formalnych dotyczy jedynie języka używanego przez nauki realne i przedstawia zbiór przepisów dotyczących używania pewnych wyrażeń tego, języka, podanych w sposób zamaskowany, który stwarza pozory, jakoby nauki te dotyczyły jakiegoś bytu pozajęzykowego (Carnap). Trzecia grupa odpowiedzi, reprezentowana swego czasu przez Russella, a obecnie znajdująca swych przedstawicieli głównie w obozie materializmu dialektycznego, wypowiada się w tym kierunku, jakoby nauki formalne dotyczyły tej samej rzeczywistości, którą badają nauki realne, lecz ograniczały się do rozważania pewnych bardzo ogólnych, wspólnych wszystkim rzeczom, niezależnie od ich rodzaju, własności (np. ilościowych i przestrzennych — Janowska). Referentka opowiada się za stanowiskiem trzeciego rodzaju.

Aby ten punkt widzenia uzasadnić wystarczy stanąć na stanowisku skorygowanego logicyzmu. W myśl tego stanowiska należy odrzucić pogląd, jakoby wszystkie twierdzenia matematyki dawały się uzasadnić na gruncie logiki, jak bowiem wiadomo, do uzasadnienia szeregu z nich potrzebny jest aksjomat nieskończoności resp. pewnik wyboru, które to twierdzenia nie mogą uchodzić za tezy logiki. Równocześnie trzeba jednak uznać, iż wszystkie pojęcia matematyczne można zdefiniować wyłącznie przy pomocy pojęć logicznych (indywiduum, klasy i relacji). Twierdzenia matematyczne przekształcają się w ten sposób w wypowiedzi, w których występują jedynie zmienne, których zakresem zmienności jest ogół wszelkich indywidualnych przedmiotów na świecie, symbole klas indywiduów, klas takich klas, relacyj między indywiduami, relacyj między takimi relacjami etc. Otóż wydaje się rzeczą naturalną, iż zdania w których występują zmienne o pewnym zakresie zmienności dotyczą przedmiotów należących do tego zakresu. Twierdzenia matematyczne dotyczą więc indywiduów obiektywnie istniejących, ich zbiorów, zbiorów tych zbiorów; relacyj między indywiduami itp. elementów obiektywnej, otaczającej człowieka rzeczywistości. Twierdzenia matematyki mówią więc o świecie nas otaczającym.

Jeśli chodzi o twierdzenia logiki, tezy rachunku klas i relacyj muszą być uznane jako dotyczące otaczającej nas rzeczywistości z tychże samych względów, o których była mowa wyżej. Ale i rachunek zdań należy — zdaniem referentki — tak interpretować: tezy tego rachunku charakteryzują się przecież przez występowanie zmiennych zdaniowych, których zakresem zmienności są wszelkie stany rzeczy (fakty). Dotyczą one zatem wszelkich stanów rzeczy na świecie, a więc obiektywnej a nawet na ogół dostępnej zmysłowemu doświadczeniu rzeczywistości. Okoliczność, że przy pomocy środków logiki nie potrafimy uzasadnić dwóch stanów rzeczy nieidentycznych, nie przeczy ich istnieniu.

Pozostaje do rozważenia sprawa geometrii. Autorka przychyliła się do sugerowanego przez Bernaysa ujęcia twierdzeń geometrii jako twierdzeń warunkowych o charakterze następującym: „jeśli (aksjomaty)..., to (tezy)...”, przy czym wszelkie stałe pozalogiczne zastępuje się zmiennymi odpowiedniego rzędu logicznego. Twierdzenia geometrii zamieniają się wówczas w twierdzenia logiki i odnoszą się do rzeczywistości. W szczególności wszelkie układy indywiduów i relacyj, będących elementami świata empirycznego, które spełniają aksjomaty pojęte w wyżej podany sposób, spełniają również i tezy geometrii, które wówczas nie tylko o nich mówią, lecz nadto mówią prawdziwie. (Jako alternatyw-

ne ujęcie twierdzeń geometrii referentka wysuwa takie ich rozumienie, w myśl którego dotyczą one pewnych tworów granicznych, dla których można znaleźć dowolnie bliskie przybliżenia w rzeczywistości empirycznej. Tak pojęta geometria odnosiłaby się do tej rzeczywistości już w innym sensie: w takim w jakim twierdzenia o granicach ciągów dotyczą wszystkich dostatecznie dalekich wyrazów tych ciągów).

Rozwiązanie zagadnienia przedmiotu nauk formalnych — tj. zagadnienia rzeczy oznaczonych przez terminy tych nauk — nie jest jeszcze rozwiązaniem zagadnienia prawdziwości twierdzeń tych nauk o tych przedmiotach ani zagadnienia sposobu uzasadniania tych twierdzeń (ich analityczności lub syntetyczności). Oba ostatnie zagadnienia wymagają osobnych rozważań.

MARIA KOKOSZYŃSKA. Nauka i jej funkcja społeczna. (Wrocławskie Towarzystwo Filozoficzne, 20 grudnia 1949 r.).

Nauka jako twór społeczny nie redukuje się do systemu sądów w sensie psychologicznym (kto tak utrzymuje, popełnia błąd psychologizmu), ani też nie jest systemem idealnych znaczeń określonego typu zdań (głoszenie takiego poglądu prowadzi do pewnego rodzaju idealizmu). Powstaje ona dzięki aktywnemu stosunkowi do świata ze strony całych grup społecznych, których członkowie są nieraz oddaleni od siebie w czasie i przestrzeni, i na odwrót, całym takim grupom społecznym służy jako przewodnik skutecznego działania w świecie. Trzy rodzaje elementów składają się na niezbędne warunki jej istnienia: obiektywna rzeczywistość człowieka otaczająca, człowiek usiłujący ją poznać oraz znaki języka, przy pomocy których może on przekazać swe poznanie innym. Nauka to skomplikowany system związków, jaki powstaje wówczas, gdy człowiek zaczyna rzeczywistość poznawać i znajduje dla tego poznania względnie trwałe wyraz, który umożliwi społeczne wykorzystanie poznania w działaniu.

Referentka poddała bliższej analizie 1) związek nauki w życiu grupowym (aspekt społeczny nauki) oraz 2) związek nauki z działaniem człowieka (jej aspekt prakseologiczny). W związku z punktem pierwszym — omówiła (a) intersubiektywność kontroli twierdzeń naukowych, będącą warunkiem ich przyjęcia oraz (b) społeczny charakter użyteczności tych twierdzeń. W związku z punktem drugim — zajęła się dokładniej a) zagadnieniem prawdziwości twierdzeń naukowych jako czynnika, zapewniającego skuteczność opartemu na nich działaniu, oraz b) sprawą zakresu, w jakim skuteczność działania (praktyki) może służyć jako kryterium prawdziwości twierdzeń, na których się to działanie opiera.

MARIA KOKOSZYŃSKA. W sprawie terminów o niejasnym znaczeniu. (Sekcja Ogólna Wrocławskiego Towarzystwa Filozoficznego, 13 czerwca 1950 r.).

W związku z terminami o niejasnym znaczeniu, takimi jak „młodzieniec“, „starzec“, „łysy“, „potok“, „rzeka“ etc. — w skrócie „N“ — zdarzają się szczególnie kłopotliwe sytuacje, polegające na tym, iż w pewnych wypadkach stajemy bezradni wobec pytania „czy ten przedmiot jest N-em?“, gdyż nie tylko z powodów technicznych nie umiemy tego pytania rozstrzygnąć, lecz nie potrafimy nawet podać żadnej metody, która do rozstrzygnięcia jego mogłaby doprowadzić.

Istnieją dwa główne sposoby wyjaśniania tych kłopotliwych sytuacji. Jeden widzi ich przyczynę wyłącznie po stronie języka, a ma nią być niedoskonały sposób ustalania znaczeń odnośnych terminów (Russel). Przy terminach rozważanych dokonuje się to ustalanie znaczenia mianowicie zwykle nie drogą definicji, ale drogą pokazania kilku przedmiotów, które bezwątpienia są N-ami i kilku takich, które bezwątpienia N-ami nie są. Nic dziwnego wobec tego — mówią zwolennicy owego stanowiska, — że zdarzają się wypadki, w których nie wiemy, czy zastosować termin „N”, czy też termin „nie-N”. Drugi sposób wyjaśniania wspomnianych na początku kłopotów polega na głoszeniu, że przyczyna ich leży całkowicie po stronie rzeczy, a mianowicie polega na tym, iż rzeczywistość jest wewnętrznie sprzeczna i przedmioty są jednością przeciwieństw (N-em i nie-N-em równocześnie). Należy się dziwić — skłonni są twierdzić wyznawcy tego stanowiska — że zdarzają się wogóle sytuacje nie-kłopotliwe. W każdym zaś razie, skoro rzeczy są N-em i nie-N-em równocześnie, nie ma w tym nic dziwnego, że wahamy się im przypisać zarówno pierwszą własność (wobec drugiej), jak drugą (wobec pierwszej). Niektórzy autorzy uważają takie stanowisko za postulowane przez zasadę jedności i walki przeciwieństw, zawartą w dialektyce materialistycznej (np. Gill i Parry).

Po bliższym zbadaniu sprawy okazuje się — jak zwykle w wypadku takich sporów — że ani jedna ani druga strona nie ma racji. Do wystąpienia omawianych sytuacji braku w sposobie ustalania znaczeń terminów nie wystarczą. Dopiero dzięki temu, iż występują w rzeczywistości ciągle przejścia między przedmiotami, które napewno są N-ami i takim które napewno są nie-N-ami, powstają — przy równoczesnym wystąpieniu braków w sposobie ustalania znaczeń terminów — owe sytuacje. Same niedomagania znaczeniowe nie wystarczają do ich wywołania. Z drugiej strony występowanie wspomnianych elementów w obiektywnej rzeczywistości zupełnie — wraz z niedoskonałością sposobu w jaki ustala się znaczenie niektórych terminów — wystarcza do wywołania owych sytuacji i wcale nie trzeba sięgać do sprzeczności wewnętrznej bytu, aby je wytłumaczyć. Powód występowania omawianych sytuacji nie leży więc — jak z tego widać — ani całkowicie po stronie języka, ani całkowicie po stronie rzeczy. Dopiero szczególny zbieg pewnych sytuacji obiektywnych (występowanie form przejściowych między zgoła różnymi przedmiotami) z pewnymi sytuacjami językowymi (nieprecyzyjny sposób ustalania znaczeń), wytwarza kłopoty z rozstrzygnięciem twierdzeń. O ile zaś chodzi o „postulowaną” przez dialektykę materialistyczną zasadę jedności i walki przeciwieństw, to źródłowe badanie sensu owej zasady w pismach klasyków marksizmu-leninizmu (np. Engelsa i Lenina) wskazuje wyraźnie, iż nie chodzi w niej o formalne i oderwane od doświadczenia twierdzenie, jakoby przedmioty były N-ami i nie-N-ami równocześnie i pod tym samym względem, ale o dopatrzenie się w przedmiotach zjawisk faktycznej zmiany i rozwoju oraz rzeczywistego napięcia przeciwstawnych sobie sił, których konflikt wyznacza przebieg zmian w świecie i jest ich zasadniczym motorem.

MARIA NAKSIANOWICZ GOŁASZEWSKA. O obronnej i atakującej postawie człowieka wobec rzeczywistości. (Odział P. Tow. Fil. w Krakowie, 23 stycznia 1956 r.).

1 Postawienie zagadnienia. Wyróżniono trzy rodzaje czynników, kształtu-

jących życie człowieka, a mianowicie: 1-o świadome zamierzenia, 2-o zewnętrzne okoliczności, 3-o właściwości i siły, tkwiące w naturze człowieka, których układ i jakość różna jest u każdej jednostki ludzkiej. Do ostatniej z tych grup zaliczono dwie przeciwstawne sobie siły — jedna z nich skłania człowieka do przemiany, druga do zachowania aktualnego stanu rzeczy. Pierwsza z nich stoi u podłoża m. in. zajmowanej niekiedy przez człowieka postawy atakującej (walki), druga, postawy obronnej wobec rzeczywistości. Bronimy tego, co pragniemy zachować dla siebie; walczymy o to, co chcielibyśmy posiadać.

II. Uwarunkowanie postawy walki i obrony. Zachodzą pewne fakty, natury subiektywnej jak i obiektywnej, dzięki którym postawa walki i obrony da się realizować w racjonalnie przemyślanym działaniu, odpowiadającym naturze obu tych postaw. Oto niektóre z nich: 1-o zasadnicza utracalność dóbr posiadanych, 2-o poczucie niewystarczalności tego, co się aktualnie posiada, 3-o przywiązywanie niejednakowej wartości do różnych dóbr posiadanych, 4-o możliwość przewidywania zmian, 5-o możliwość uniknięcia niektórych przewidywanych zmian, ew. przyspieszenia ich spełnienia się, 6-o skuteczność naszych działań, 7-o istnienie obiektywnych wartości. Bronimy i walczymy o to, co przedstawia dla nas wartość, a co, — w przypadku obrony — zostaje zagrożone przez zewnętrzne okoliczności, w przypadku walki dane nam jest do zdobycia. Postawa walki jak obrony nie cechuje stale nastawień człowieka, lecz wywołana bywa pewnymi szczególnymi sytuacjami.

III. Przedmiot walki i obrony. Sytuacja zewnętrzna — zagrożenie tego, co nam jest drogie, albo szansa zdobycia czegoś nowego — nie wystarcza dla zaistnienia walki czy obrony. Postawy te rodzą się dopiero wtedy, gdy dostrzegamy konkretną możliwość zdobycia czegoś nowego, lub obawiamy się, że zostanie zniszczone to, co cenimy. Postawa np. obrony nie zrodzi się wtedy, gdy teoretycznie przewidujemy nadejście niebezpieczeństwa — lecz wtedy, gdy niebezpieczeństwo już istnieje, gdy więc w naszej teraźniejszości nastąpiła już taka zmiana, o której wiemy, że skutkiem jej może być zniszczenie tego, co nam jest drogie. Ale niebezpieczeństwo to musi być na tyle odległe, żebyśmy potrafili przedsięwziąć środki obrony, a nadto dostrzec musimy szansę zwycięstwa. Groźące niebezpieczeństwo musi być ujęte jako skierowane bezpośrednio przeciw nam. Ujęcie niebezpieczeństwa jako nieuchronnej klęski, dotyczącej jednakowo wszystkich ludzi, niszczy wiarę w możliwość zwycięstwa, budzi rezygnację i nie pozwala podjąć przeciwdziałającego mu działania.

Przedmiotem walki jest więc to, o co walczymy, ujęte w aspekcie trudności, które należy przełamać; przedmiotem obrony jest to, czego bronimy ujęte w aspekcie tego, przed czym bronimy. Dopóki nie zaistnieje jedna czy druga z tych postaw, nie ma więc przedmiotu walki ani obrony. Przedmiot ten jest wyznaczony specyficzną sytuacją, na którą składają się dwa, jednakowo istotne czynniki: 1-o obiektywny stan rzeczy (realne zagrożenie, niebezpieczeństwo, albo szansa zdobycia czegoś nowego), 2-o takie ujęcie stanu rzeczy, iż przedstawia się nam on jako zagrożenie uznawanych przez nas wartości, ale zagrożenie, któremu możemy skutecznie przeciwdziałać, podejmując określone działanie.

Zależnie od tego, o co człowiek walczy i czego broni, inaczej kształtuje się jego sylwetka moralna. To, w jakich okolicznościach realizowana jest postawa walki jak i obrony, świadczy o niektórych właściwościach istotnych dla danej jednostki.

KS. JAN POPIEL. Próba scharakteryzowania filozofii Władysława Tatarkiewicza. (Oddział P. Tow. Fil. w Krakowie, 30 maja 1956).

1. Jeśli się podzieli filozofów na typowych, tj. reprezentujących pewną określoną szkołę czy kierunek lub tendencje danego okresu, i nietypowych, to Tatarkiewicz jest myślicielem nietypowym. Stanowisko jego tłumaczy niechęć do skrajnych rozwiązań, wypływająca z ostrożnej postawy badacza, zamiłowania indywidualne i unikanie poglądów sprzecznych ze zdrowym ludzkim rozsądkiem.

Mały wpływ na bieg myśli filozoficznej Tatarkiewicza wywarły szkoły, w których studiował i współcześni mu filozofowie. Da się natomiast spostrzec wpływ Brentana, Arystotelesa, ze współczesnych mu chyba jedynie Rickerta i Windelbanda i to w młodzieńczym okresie. Bliską jest mu też filozofia angielska.

Tatarkiewicz zajmował się następującymi dziedzinami wiedzy: historią filozofii, historią sztuki, teorią wartości etycznych i estetycznych, metodologią, teorią poznania i rzeczywistości.

2. Koncepcja rzeczywistości jest u Tatarkiewicza wieloaspektowa. Rzeczywistość da się ujmować odmiennie z punktu widzenia poznania naturalnego i naukowego. Powstają tak świat idei i świat rzeczy. Światy te z jednej strony są od siebie różne, z drugiej odnoszą się do tej samej rzeczywistości, tym są ze sobą związane.

Świat poznania naturalnego jest również wieloaspektowy. Jest to świat nie idei lecz rzeczy. Rzeczy te posiadają niezliczoną ilość różnych cech i relacji. Przy identyczności przedmiotu możliwe są najrozmaitsze jego aspekty, tak że świat poznania naturalnego jest nieokreślony, zarazem skończony i nieskończony.

3. Powyższej koncepcji rzeczywistości odpowiada metoda badawcza. Wieloaspektowości rzeczywistości, wielości perspektyw odpowiada nie tylko wielość terminów, ale ich wieloznaczność. Pracę zaczyna Tatarkiewicz zwykle od ścisłego określenia znaczenia lub znaczeń używanego terminu oraz zakresu jego stosowalności. Robiąc przegląd terminów i znaczeń wiąże je jako historyk z poszczególnymi szkołami lub indywidualnymi myślicielami. Różne supozycje używanego pojęcia określają rozmaite perspektywy i tym samym czynią zagadnienie bardziej przejrzystym.

Ustalenie definicji jest zarazem wyborem określonej perspektywy. Można tu mówić o swoistym pragmatyzmie Tatarkiewicza, pamiętając jednak o tym, że ten pragmatyzm jest obiektywnie uwarunkowany. Definicja nie zawsze jest ostra, gdyż precyzyjność często jest nieosiągalna zwłaszcza w zakresie nauk logicznych.

Chcąc znaleźć nazwę odpowiadającą metodzie badawczej Tatarkiewicza, można by ją określić jako dialektyczną w najstarszym, tj. platońskim znaczeniu tego słowa.

4. Wieloaspektowe ujęcie rzeczywistości ułatwia Tatarkiewiczowi pracę historyka, gdyż pozwala na wstawienie się w pozycję omawianego filozofa bez większych osobistych wewnętrznych sprzeczności i na zamknięcie w jednolitej całości różnorodności filozoficznych poglądów.

Tatarkiewicz w pisaniu historii jest nie tylko badaczem lecz i artystą, historia filozofii jest dla niego historią architektury ludzkiej myśli. Zaczyna oczy-

wiście od analizy. Przeprowadzając ją jednak stara się wykryć zasadnicze pojęcia autora tworzące klucz jego systemu. Stara się zawsze połączyć główne poglądy jakiegoś autora czy wątki danych szkół filozoficznych w ten sposób, by powstała jasno rozczłonkowana architektoniczna całość. Powstaje pewien paradoks. Niezmierna ostrożność w metodzie badań łączy się z niezwykle syntetycznością ujęcia.

5. Filozofia Wł. Tatarkiewicza jest ostrożna, unika skrajnych rozwiązań, nie ma maksymalistycznych ambicji tworzenia jakiegoś systemu. Ostrożność nie posuwa się jednak do sceptyzyzmu. Jest to również filozofia obiektywistyczna, zmierzająca do określenia istniejącego stanu rzeczy.

Z prac Wł. Tatarkiewicza przebiega umiowanie jasności poglądów, tego co nazywa się duchem helleńsko-łacińskim, a zarazem zdrowego rozsądku i umiaru. Niechętny jest wszelkiemu fanatyzmowi, skrajnościom, nieuzasadnionemu maksymalizmowi czy minimalizmowi filozoficznemu. Jest filozofem realistycznego optymizmu.

K. ZWOLIŃSKA. O badaniach Władysława Tatarkiewicza w zakresie historii sztuki i estetyki. (Oddział P. Tow. Fil. w Krakowie, 30 maja 1956).

Jednym z najbardziej charakterystycznych rysów portretu Władysława Tatarkiewicza jako uczonego jest postawa optymizmu i ogólnej afirmacji życia. Z postawy tej wynika nieustające zainteresowanie sprawami piękna i sztuki, które znalazło swój wyraz w badaniach z zakresu estetyki i historii sztuki.

Jako historyk sztuki przejawia Prof. Tatarkiewicz tendencje dwojakiego rodzaju:

1) Zainteresowania odkrywcy dążącego do pełnej rekonstrukcji dziejów dzieła sztuki, lub dziejów pracy wybitnego artysty. Książki: „Pięć studiów o Łazienkach”, „Królikarnia”, „Dominik Merlini” są rezultatami tego rodzaju poszukiwań i odkryć.

2) Temperament systematyka, który dąży do uporządkowania i sklasyfikowania form, w jakich przejawiał się styl sztuki określonego okresu. Publikacje takie jak: „Typ lubelski i kaliski w architekturze kościelnej XVII w.”, „Dwa baroki: krakowski i wileński”, „Dwa klasycyzmy: wileński i warszawski” — oto przykłady tego rodzaju tendencji.

Waga, jaką sam autor przykłada do prac ostatniego typu znalazła wyraz w kilku rozprawach z zakresu metodologii nauk. Celem tych rozpraw jest zakwestionowanie prawidłowości klasyfikacji nauk, wprowadzonej przez Windelbanda i Rickerta, ponieważ nie znajduje ona właściwego miejsca dla nauki historii. Historia nie ogranicza się jedynie do stwierdzenia faktów jednostkowych, ale zmierza także do wyodrębnienia wśród nich pewnych grup naturalnych, formowanych na zasadzie podobieństwa. Z tej przyczyny powinna być zaliczana raczej do nauk „typologicznych”, niż „idiograficznych”.

Główne zainteresowanie prof. Tatarkiewicza stanowi — jak sam wyznaje — estetyka. W paru niewielkich objętościach, ale bardzo ważkich rozprawkach, objętych wspólnym tytułem: „Skupienie i marzenie” — mieści się kilka podstawowych myśli z zakresu estetyki. Wyglądają one w skrócie następująco.

Estetyka była dotychczas nauką o zbyt nieokreślonym przedmiocie. Przejście estetyczne, które w ostatnich czasach zostało niemal powszechnie uznane

za jej przedmiot, także nie wykazuje cech stałych, wyodrębniających je spośród innych przeżyć. Z mnogich propozycji określenia istoty przeżycia estetycznego stawianych dotąd — żadna nie jest do przyjęcia. Głównym powodem trudności jest zmienny i nieustalony zakres pojęć z dziedziny estetyki, spowodowany ogromem zjawisk, podciąganych pod wspólne miano zjawisk estetycznych. W tej sytuacji jedynym wyjściem jest zrezygnować z ogólnej teorii estetycznej na rzecz metody pluralistycznej. Przedmiot badań dzieli się wówczas na 1) przeżycia estetyczne w wąskim znaczeniu tego słowa, odczuwane głównie wobec plastyki, i 2) przeżycia literackie zasadniczo od tamtych różne. Podstawą wyodrębnienia pierwszych jest postawa skupienia, konieczna w czasie odbioru dzieła plastycznego, podczas gdy przy odbiorze dzieła literackiego występuje przede wszystkim postawa określona mianem „marzenia”. Do wniosków powyższych prowadzi wnikliwa analiza pojęcia „formy”, zwykle bardzo dwuznacznie stosowanego. Zarówno sztuka nowoczesna, jak i nowa historia sztuki potwierdzają w całej rozciągłości konieczność stosowania w estetyce metody proponowanej przez prof. Tatarkiewicza.

MARIA NAKSIANOWICZ GOŁASZEWSKA. *Poznanie praktyczne a działanie.* (Oddział P. Tow. Fil. w Krakowie, 12 grudnia 1956).

Znane przeciwstawienie poznawania (które w wyniku swym odwzorowuje coś z zastanej rzeczywistości) i działania (którego „wynikiem” jest wprowadzenie jakiejś zmiany w rzeczywistość), oraz teorii, będącej zespołem wyników poznawczych na określony temat i praktyki, będącej zespołem celowych działań w określonej dziedzinie rzeczywistości, prowadzi do pytania, jaki zachodzi związek między poznawaniem a działaniem, między teorią a praktyką. Po dokładniejszej bowiem analizie, powyższe przeciwstawienie traci swoją ostrość: w poznawaniu i działaniu da się odkryć szereg takich samych właściwości. Dla wyjaśnienia nasuwających się tu zagadnień, dokonana zostaje analiza struktury działania.

Wyróżniono trzy grupy momentów, należących do struktury działania: 1-o momenty strukturalne działania jako procesu (np. zapoczątkowanie, kontynuacja, zakończenie działania), 2-o momenty strukturalne działania jako procesu wykonywanego przez człowieka (np. zamierzenia, cele), 3-o momenty strukturalne działania jako procesu wykonywanego w określonej dziedzinie rzeczywistości, którego przebieg i skuteczność zależna jest od niektórych jej cech (np. niemożność podjęcia, kontynuacji czy zakończenia działania na skutek jakiegoś nieprzewidywanego zdarzenia w zewnętrznym świecie). Między tymi trzema grupami momentów działania ustalono liczne stosunki, pozwalające ująć dalsze rysy działania.

Zależność przebiegu i skuteczności działania od rzeczywistości (od jej cech, oraz zachodzących w niej procesów i zdarzeń) wskazuje na ścisły związek między działaniem a poznawaniem. Poznawanie odnosi się do zastanej rzeczywistości, a od niej zależy skuteczność i przebieg działań. Dla wprowadzenia zamierzonych zmian w rzeczywistość, trzeba przedtem tę rzeczywistość poznać.

Sprawa ta nie przedstawia się jednakowo w obrębie każdego typu działania. Odróżnione zostają dwa typy działań: działania proste i działania złożone. Działania proste wykonywane są bez uprzednio powziętego zamierzenia (np. działania zautomatyzowane, niektóre działania spontaniczne). Działania złożone

poprzedzone są zamierzeniami zrealizowania określonego celu. Między tymi dwoma typami działań zachodzi taki stosunek, iż określony dobór działań prostych jest warunkiem dokonania się działania złożonego. Działania proste są bezpośrednio uwarunkowane niektórymi cechami tej dziedziny rzeczywistości, w obrębie której się dokonują; od strony subiektywnej ujęte będą to takie cechy, co do których żywimy pewność. Nie znamy ich jednak, ponieważ nie uświadamiamy ich sobie w osobnych aktach poznawczych. Ogólniej rzecz biorąc, warunkiem wykonania jakiegokolwiek działania jest posiadanie przez tego, kto je wykonuje, pewności, iż zachodzą stany rzeczy, w oparciu o które działanie przebiega (bez których zachodzenia dane działanie było by w ogóle niemożliwe). W działaniu prostym pewność ta dotyczy bezpośrednio samych stanów rzeczy — w działaniach złożonych, bezpośrednio dotyczy ona wyników poznawczych (np. tego, że rzeczywistość posiada takie czy inne cechy, że istnieją określone środki zrealizowania zamierzonej przez nas zmiany, że cel nasz da się wypełnić itp.). Działania proste stają się działaniem złożonym wtedy, gdy zabraknie nam pewności co do któregoś ze stanów rzeczy (ew. co do któregoś z cech rzeczywistości) w tym działaniu wykorzystywanych. Np. takie działanie proste, jak chodzenie, zakłada posiadanie pewności co do twardości gruntu, po którym stąpamy. Jeśli zaś kroczymy bagnistą ścieżką, cecha ta nie jest dla nas pewną — czynność przestaje być zautomatyzowaną. Aby poprawnie ją kontynuować, potrzebne są wyniki poznawcze dotyczące różnych cech danej sytuacji, aby móc stwierdzić, jak czynność daną należy przeprowadzać. Działanie proste przebiega trafnie bez uprzednio uzyskanej wiedzy: świadczy ono o tym, iż jesteśmy pewni zachodzenia tych czy innych stanów rzeczy (ew. przysługiwania tych czy innych cech danej dziedzinie rzeczywistości). Działanie złożone przebiega trafnie, gdy uprzednio uzyskamy poznanie stanów rzeczy w oparciu o które ma ono przebiegać. Poznanie to syntetyzuje się w stwierdzeniu: dane działanie należy tak a tak wykonać. Stwierdzenie to jest specyficznym wynikiem poznania praktycznego.

WITOLD OLSZEWSKI. Zagadnienie wiarygodności zeznań sądowych w Rzymie i dziś. (Oddział Toruński PTF, 12 marca 1957 r.).

Rodzimy się z atawistyczną zdolnością nieufności. Dziecko nie ufa wszelkiej nowości, ufa jedynie rzeczom i zjawiskom znajomym. Wierzenie i niewierzenie jest rozwijającą się nieustannie — na podstawie doświadczenia, wnioskowania, wychowania i kultury — funkcją całego organizmu, sięgającą swymi korzeniami najgłębszych warstw „geologicznych” człowieka.

Zeznania o faktach prawotwórczych z natury budzą nieufność. Sędziemu orzekającemu przyznany jest ustawami przywilej uwierzenia lub niewierzenia, jest on w tym kierunku sumieniem społecznym i wyrocznią. Akt uwierzenia lub niewierzenia nie podlega osobnemu zaskarżeniu.

Sala sądowa ma swoją psychologię, pod której wpływem pozostaje osoba zeznająca. Sąd rzymski kładł wagę na to, aby sędzia widział i słyszał osobę zeznającą, aby unikał korzystania z pisemnych zeznań. Tej samej zasady trzymają się dziś wszelkie nowoczesne ustawodawstwa.

Należy odróżnić wiarygodność zeznającego jako osoby i wiarygodność faktu, który on zeznaje. Za wiarygodnością zeznającego przemawia: powaga

osoby („dignitas et auctoritas”) i jej normalność. Wiarygodność tego, o czym zeznaje tj. faktów prawotwórczych, polega na zgodności z prawami natury („certum est per rerum naturam, in qua omnia certa sunt”). Rzec musi być nie tylko oczywista, ale namacalna. Klasyczny wyraz „manifesta” najlepiej określa ducha rzymskiego.

Ważnym elementem przy ocenianiu wiarygodności jest logiczność i niesprzeczność zeznań samych w sobie. Natomiast powszechność poglądów nie może być brana pod uwagę przy urabianiu oceny wiarygodności. Wyjątek stanowią obyczaje, które w orzecznictwie sądowym muszą być uwzględniane.

W ocenie wiarygodności odgrywają rolę uczucia i wola zeznającego. Badając wiarygodność osoby zeznającej sędzia stara się dociec jej niezawisłości od przedmiotu sprawy. Krewni i powinowaci nie zasługują na wiarygodność.

Aby stwierdzić fakt, trzeba posiadać zdolność czynienia spostrzeżeń. Zdolność tę prawnik rzymski przypisuje osobnikom od 14 do 75 roku życia. Zdolność ta zależna jest od stanu zdrowia umysłowego, toteż prawodawca wykluczył świadectwo szaleńców. Na zniekształcenie opisu faktu wpłynąć może nieumiejętność posługiwania się mową. Sędzia musi też pamiętać, że prawie każdy człowiek opowiadając fakt obserwowany dodaje szczegóły, których nie zaobserwował, ale o których sądzi, że musiały istnieć.

Zbadawszy fakt sędzia przystępuje do urobienia konstrukcji prawnej dla orzeczenia, ona jest właśnie zakończeniem funkcji sędziowskiej. Uwierzenie lub niewierzenie zmierza do wysledzenia prawdy („ad eruendam veritatem”). Prawda jurydyczna może być nawet nieprawdą w rzeczywistości. „Plus est in opinione quam in veritate” — mówi Ulpian. Do prawdy jurydycznej dąży sędzia, starając się zbliżyć do prawdy „rzeczywistej”.

Zdarza się, że zeznający zamierza zeznać fałszywie. Wtedy sędzia ma zadanie bardzo trudne, jeśli osoba zeznająca jest dość przebiegła. Toteż „oportet examinare” — jak mówią źródła — równocześnie ze słuchaniem imponderabilia i irrationalia, które mogą rzucić światło i usunąć wątpliwości. Dla imponderabiliów i irrationaliów nie da się znaleźć reguły stosowania. Przeto cesarz Hadrian postanawia: „ex sententia animi tui existimare debes”.

Człowiek pierwotny szukał sposobów uzyskania zeznań niesfałszowanych. Rządzący jako ustawodawcy zagrażali najsurowszymi karami za świadome i nieprawdziwe zeznania. Wprowadzono instytucję uroczystego zapewnienia, że zeznania są zgodne z obrazem wewnętrznym i związane ją z tłem wierzeń pozaziemskich. Chciano wywołać wzruszenie wewnętrzne i skłonić do zeznania zgodnego z prawdą. Od wieków też stosowano siłę fizyczną w celu wymuszenia zeznań prawdziwych. Rzym stosował siłę fizyczną do niewolników, lecz mimo to nie uważał tortur za środek wzmacniający wiarygodność.

Rzym nie stworzył niezawodnych reguł rozstrzygania wiarygodności zeznań i myśmy ich nie stworzyli. Dla należytego uzasadnienia uwierzenia lub niewierzenia zeznaniom sądowym trzeba połączyć dwie metody. Po pierwsze należy stwierdzić zgodność opisanego faktu z prawami natury i jego prawdopodobieństwo. Po wtóre trzeba stwierdzić zdolność obserwacyjną, społeczny i obywatelski sposób myślenia zeznającego oraz zwrócić uwagę na owe imponderabilia i irrationalia wykorzystując znane nam objawy mówienia prawdy i nieprawdy.

DANUTA GIERULANKA. O współczesnych próbach systematyzacji matematyki. (Oddział P. Tow. Filoz. w Krakowie, 12 maja 1957 r.).

Usystematyzować pewien zbiór wyników poznawczych (osiągniętych, a także poszukiwanych) znaczy to dokonać ich doboru, uporządkowania i powiązania tak, by powstała uorganizowana całość, w której każdy wynik ma wyznaczone miejsce i rolę. Wymaga to podania jakiejś zasady jedności owego doboru oraz zasad ułożenia całości, opartych na związkach takiego typu, jaki jest charakterystyczny dla danego rodzaju wyników poznawczych. Systematyzacja pewnej nauki odsłania właściwy jej sens, czyni ją przejrzystą i zrozumiałą oraz wytycza perspektywy jej rozwoju.

Zaksjomatyzowanie wielu teorii matematycznych stanowi pewne — choć mniej zadowalające, niżby się wydawało — osiągnięcie systematyzacyjne na terenie każdej z nich z osobna. Nie rozwiązuje jednak sprawy usystematyzowania całości matematyki współczesnej. „Erlanger Programm” F. Kleina z roku 1872 daje systematyzację wszelkich geometrii przy równoczesnym uogólnieniu pojęcia geometrii przez ujęcie jej jako teorii niezmienników wobec odpowiedniej grupy przekształceń przestrzeni (także abstrakcyjnej).

Całość matematyki obejmuje dopiero teoria struktur matematycznych. Główną część odczytu poświęcono przedstawieniu tej teorii. Omówiono 3 zasadnicze typy struktur: algebraiczne (szczegółowo strukturę grupy), porządkowe i topologiczne oraz ich skrzyżowania. Znaczenie tej teorii dla systematyzacji całości matematyki polega na zbliżeniu obcych sobie na pozór teorii matematyki tradycyjnej, na zgrupowaniu jej pojęć dokoła niewielkiej ilości pojęć ogólniejszych, na włączeniu niektórych oderwanych jej wyników w całość systemu. Uwzględnienie hierarchii i skrzyżowań poszczególnych struktur prowadzi do nowego ugrupowania teorii klasycznych. Z metody aksjomatycznej czyni teoria struktur nie tylko środek dydaktyczny przejrzystego przedstawienia gotowej teorii, lecz narzędzie odkryć w nowych dziedzinach, z chwilą dostrzeżenia w nich znanych struktur. Mimo to teoria ta nie prowadzi do pełnej systematyzacji matematyki, gdyż nie pozwala na podanie żadnej zasady jej jedności. Cel ten wydaje się nieosiągalny bez zbadania natury przedmiotów matematycznych — zadanie stojące przed filozofią matematyki, którego rozwiązanie właśnie teoria struktur może ułatwić, mimo iż jej twórcy są raczej skłonni zaprzeczyć jego sensowności.

MARIA NAKSIANOWICZ GOŁASZEWSKA. O stosunku procesu twórczego do wytworu. (Oddział P. Tow. Fil. w Toruniu, 22 października 1957 r.).

Twórczość rozważana jest jako zjawisko złożone, niejednorodne i wielopostaciowe. Niejednorodność twórczości polega na tym, iż zawiera ona w sobie, jako jednakowo istotne, dwa różnej natury składniki: proces twórczy oraz wytwór (dzieło). Wielopostaciowość twórczości polega na tym, iż zależnie od dziedziny w jakiej twórczość się dokonuje (np. sztuka, nauka, technika) przybiera odmienną postać. Złożoność twórczości polega na tym, iż zarówno proces, jak wytwór zawierają w sobie wiele różnych cech, których specyficzny dobór i powiązanie jest czymś charakterystycznym dla twórczości.

Proces twórczy jest psychofizyczną czynnością człowieka, wykonywaną z uwagi na nadanie istnienia czemuś, co mogłoby trwać dłużej, niż sam proces, a więc pewnego wytworu trwałego. Wytwór należy do przedmiotów obiektywnego świata, jest interindywidualnie dostępny, trwały, nowy i wartościowy. Cechy wytworu, jako dzieła twórczego, dadzą się wykryć bez odwoływania się do jednorazowego procesu twórczego, który do jego zaistnienia doprowadził. Mimo odmiennej natury procesu i wytworu, między składnikami twórczości zachodzą ściśle związki: wytwór zależny jest od procesu twórczego co do swego zaistnienia. Zachowuje na sobie ślad działalności ludzkiej. Zostało mu bowiem nadane przez jego twórcę określone znaczenie, które następnie wyznacza rodzaj procesów odbiorczych. Dzięki znaczeniu, nadanemu przez człowieka, wytwór nie jest zwykłą „rzeczą”, lecz twórczym dziełem, mimo, że tkwi w materialnym podłożu. W wytworze odróżnia się więc podłoże materialne wytworu od samego wytworu, który ustanawiany jest nadanym mu znaczeniem. Ponieważ to ostatnie jest czymś istotnym dla dzieła, a może być odkryte tylko w specyficznym procesie odbiorczym — dzieło, jako twórcze dzieło człowieka uzależnione jest i od aktów odbiorczych: one bowiem udostępniają znaczenie dzieła i w nich dochodzi do zaktualizowania jego pełnej wartości. Do istoty dzieła twórczego należy to, iż jest wartościowe — z chwilą więc, gdy straci wartość nadaną mu dla człowieka, traci jedną z istotnych dla siebie cech i przestaje być dziełem twórczym.

Twórczy jest taki proces, w którym występuje zamierzenie nadania trwałego istnienia czemuś wedle powziętej z góry koncepcji. To zamierzenie — intencja piętnująca proces twórczy — pozwala odróżnić proces twórczy od innych psychofizycznych procesów człowieka, posiadających cechy takie jak np. nowość, wartościowość. Proces twórczy jest jednoznacznie przyporządkowany temu wytworowi, do jakiego doprowadza. Jego przebieg jest w swych poszczególnych etapach zależny od tego, do jakiego wytworu zmierza — innym więc będzie w zależności od tego, czy ma to być dzieło sztuki, dzieło naukowe, czy wynalazek techniczny.

W samym procesie twórczym wyróżnia się dwie fazy: fazę przeżyciową i fazę realizacyjną. Faza realizacyjna jest fazą tworzenia samego dzieła, a nie jedynie uzewnętrznieniem gotowego w umyśle twórcy wytworu (jak to jest u Crocego). Faza przeżyciowa jest to kształtowanie koncepcji twórczej — doprowadza ona do tego, co zostało tu nazwane wynikiem. Faza realizacyjna doprowadza do wytworu — następuje ona wtedy, gdy twórca wykonuje swoje dzieło w jakimś zewnętrznym materiale (np. zapisywanie kompozycji muzycznej). Dwie wymienione fazy procesu twórczego odróżnia nie czasowe następowanie ich po sobie, lecz fazy te odróżnione są przez ich odmienne właściwości, dające się stwierdzić w przebiegu całego procesu twórczego. W konkretnych przypadkach, obie te fazy wzajemnie się przenikają i wyznaczają nawzajem swoje kolejne etapy. Np. równocześnie zachodzi układanie wiersza i zapisywanie go, kształtowanie koncepcji obrazu i malowanie; to zaś, co zostaje zapisane czy namalowane, może wywierać realny wpływ na dalszy przebieg układania czy kształtowania koncepcji dzieła.

DANUTA GIERULANKA. O rozumieniu tekstu. (Oddział P. Tow. Fil. w Krakowie, 17 grudnia 1957).

Rozumienie występuje — moim zdaniem — wszędzie tam, gdzie jest naocznie dane coś takiego, że dzięki jego własnościom lub wtórnym charakterom naocznym poprzez to, co dane, lub na jego tle dochodzi do poznania czegoś w stosunku doń nowego.

Odróżniam trzy typy formalne takich sytuacji:

I. Dane jest coś w charakterze pierwszego członu określonej relacji, a przez to otwiera się dostęp poznawczy do drugiego członu tej relacji.

II. Przy współdaniu dwóch entiiów zarysowuje się pewna określona relacja pomiędzy nimi. W ten sposób odsłania się poznaniu nadrzędna w stosunku do danych członów całość, specyficzny charakter ich sprzężenia.

III. Dane jest coś (x), co przez swą fragmentaryczność lub dzięki sytuacji, w jakiej jest dane, sugeruje ogólny typ relacji (R), w jakiej mogłoby pozostać z jakąś szerszą całością. Jeżeli przy tym do zasobu wiedzy na razie nie zaktualizowanej, należy pewna ilość takich szerszych całości (y_1, y_2, \dots, y_n), to pod wpływem danych naocznych (x) może dojść do aktualizacji jednej z nich (y_k), przy czym ogólna relacja R konkretyzuje się w postaci R_k wyznaczonej przez y_k . Wówczas poznajemy twór nadrzędny ($x R_k y_k$). W szczególności x ujawnia się w odpowiedniej roli w stosunku do y_k , a także wzbogaca się odpowiednio nasza znajomość y_k .

Po tych rozważaniach ogólnych — ograniczając się już tylko do sprawy rozumienia tekstu — omówiłam rolę, jaką w procesie zdobywania zrozumienia odgrywa wychodzenie myślowe lub wyobrażeniowe poza tekst, w dziedzinę tego, do czego tekst się odnosi. Jest to zresztą możliwe tylko przy tekstach dotyczących bądź to dziedziny znanej, bądź nieznannej lecz racjonalnie zbudowanej (typu matematycznego). Próba podjęcia analogicznych rozważań w odniesieniu do twórców czystej fantazji literackiej doprowadziła mnie do skonstruowania pojęcia różnych „poziomów rozumienia”.

Przegląd czasopism

I

Myśl Filozoficzna Nr 1 (21) 1956. FRITZHAND M. — O elementarnych normach moralnych, 3—28. Z postępowych tradycji filozofii i myśli społecznej; OPAŁEK K. — Rola Monteskiusza w rozwoju myśli społecznej, 29—57. TEMKIN H. — Socjalizm utopijny Gromad Ludu Polskiego (1835—1846), 58—84. LEŚNIAK K. — Epikureizm jako doktryna socjologiczna, 85—107. Dyskusje: O wykładaniu materializmu dialektycznego i historycznego na wyższych uczelniach, 108—115. Krytyka: SCHAFF A. — Mannheima „socjologia wiedzy” a zagadnienie obiektywności prawdy, 116—134. BAUMAN Z. — Solidaryzm klasowy Labour Party w doktrynie i w polityce, 135—163. Wykłady i konsultacje: AUGUSTYNEK Z. — Szczególna teoria względności a przyczynowość, 164—175. Książki i czasopisma: 176—214. Miscellanea: 215—225. Kronika: 226—258. Noty: 259—268.

Myśl Filozoficzna Nr 2 (22) 1956. KOŁAKOWSKI L. — Aktualność sporu o powszechniki, 3—32. MAKAREWICZ A., SKOWRON S. — Na marginesie dyskusji genetycznej, 33—53. ASSORODOBRAJ N. — Lelewela „historia filozoficzna”, 54—83. CHMAJ L. — Człowiek i Społeczeństwo w poglądach N. G. Czernyszewskiego, 84—112. Dyskusje: O wykładaniu logiki na wyższych uczelniach, 113—138. WIATR J. — O rasizmie w historiografii amerykańskiej, 139—164. Książki i czasopisma: 165—190. Miscellanea: 191—203. Kronika: 204—232. Noty: 233—234.

Myśl Filozoficzna Nr 3 (23) 1956. HIRSZOWICZ M. — W sprawie przeciwstawności burżuazyjnego i proletariackiego pojmowania imperializmu, 3—34. HOLLAND H. — „Wielka emigracja” Ludwika Krzywickiego (1883—1885), 35—56. WALICKI A. — Wissarion Bieleński i zagadnienia romantyzmu, 57—98. MORAWSKI S. — Program sztuki narodowej w polskiej krytyce artystycznej okresu romantyzmu, 99—134. KOTARBIŃSKI T. — Pojęcie „istoty rzeczy”, 135—146. Dyskusje: EILSTEIN H., KOCHAŃSKI Z. — O projekcie programu materializmu dialektycznego, 147—165. HOCHFELD J. — Metodologiczna problematyka badań społecznych we współczesnej socjologii amerykańskiej,

166—182. Książki i czasopisma: 183—204. Miscellanea: 205—215. Kronika: 216—220. Noty: 221—223.

Myśl Filozoficzna Nr 4 (24) 1956. BACZKO B. — O stylu filozofowania, 3—28. ŻMIGRODZKA M. — Problematyka estetyczna w twórczości Mickiewicza, 29—68. LEFEBVRE H. — Filozofia spirytualistyczna we Francji, 69—96. Dyskusje: KOTARBIŃSKI T. — Treść i zakres pojęcia metodologii, 97—105. ŁADOSZ J. — O sprzecznościach logicznych i dialektycznych, 106—135. STOŁYHWO E. — Aktualna sytuacja antropologii w Polsce, 136—159. CZERWIŃSKI Z. — W sprawie walki z nominalizmem, 160—169. Książki i czasopisma: 170—195. Miscellanea: 196—208. Kronika: 209—221.

Myśl Filozoficzna Nr 5 (25) 1956. GAŁĘSKI B. Z badań nad przemianami społeczno-ekonomicznej struktury wsi w Polsce Ludowej, cz. I., 3—25. STEINHAUS H. — Wnioskowanie indukcyjne, 26—47. KOCHAŃSKI Z. — Poznanie jako subiektywne odbicie obiektywnej rzeczywistości, cz. I., 48—66. CHMAJ L. — Kartezjanizm w Polsce w XVII i XVIII w., 67—102. MORAWSKI S. — Z badań ankietowych nad odbiorczością filmu, 103—123. Dyskusje: EILSTEIN H. — Problem logiki w marksistowskiej teorii poznania, cz. I., 124—149. KOŁAKOWSKI L. — O łatwości rozstrzygnięcia problemu nominalizmu, 150—155. ORZECZOWSKI M. — Kilka uwag o procesie powstawania narodów socjalistycznych, 156—172. Książki i czasopisma: 173—220. Miscellanea: 221—230. Kronika: 231—235.

Myśl Filozoficzna Nr 6 (26) 1956. HIRSZOWICZ M. — Ideologia a nauka, 3—30. SZACKI J. — Marksizm i polityka kulturalna, 31—42. GAŁĘSKI B. — Z badań nad przemianami społeczno-ekonomicznej struktury wsi w Polsce Ludowej, cz. II., 43—67. KOCHAŃSKI Z. — Poznanie jako subiektywne odbicie obiektywnej rzeczywistości, cz. II., 68—79. GANSINIEC R. — Modi significanti, 80—115. Dyskusje: EILSTEIN H. — Problem logiki w świetle marksistowskiej teorii poznania, cz. II., 116—132. BAUMAN Z. — O przewyższenie dezintegracji filozofii marksistowskiej, 133—140. GEPPERT M. — Uwagi o projekcie programu wykładów z materializmu dialektycznego, 141—152. SAN-

DAUER A. — O jedności treści i formy, 153—181. Książki czasopisma: 182—214. Kronika: 215—235.

Myśl Filozoficzna Nr 1 (27) 1957. WIATR J. J., BAUMAN Z. — Marksizm a socjologia współczesna, 3—23. KROŃSKI T. — Problem zła moralnego w heglowskiej filozofii dziejów, 24—54. LITWIN J. — Idee polityczne Alberta Laponneraye'a, 55—77. EILSTEIN H. — Szkic o sensach pojęcia odbicia, 78—107. ZIMAND R. — O żdanowskiej teorii odbicia w sztuce, 108—139. KOŁOS W. — W sprawie dyskusji nad teorią rezonansu w chemii, 140—163. GRZEGORCZYK A. — Uwagi z historii logiki, 164—176. Zadania i perspektywy rozwoju filozofii. Odpowiedzi na ankietę „Myśli Filozoficznej”: KOTARBIŃSKI T., KONORSKI J., ŁUBNICKI N., 177—194. Dyskusje: RUDEK W. — W sprawie „Uwag o semantyce” prof. W. Doroszewskiego, 195—219. CZERWIŃSKI Z. — Jeszcze raz o nominalizmie, 220—225. Książki i czasopisma, 226—252. Miscellanea, 253—260. Kronika, 261—274.

Myśl Filozoficzna Nr 2 (28) 1957. BAUMAN Z. — O potrzebie socjologii partii, 3—26. SUSZKO R. — Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania (diachroniczna logika formalna) cz. I., 27—56. NOWIŃSKI Cz. — W sprawie powszechników, 57—101. MARKIEWICZ H. — Sporne problemy klasowej interpretacji literatury, 102—131. KOŁAKOWSKI L. — Indywiduum i nieskończoność materialna w metafizyce spinozjańskiej, 132—162. RUDZKI J. — Z laickich tradycji warszawskiego pozytywizmu, 163—215. Zadania i perspektywy rozwoju filozofii. Odpowiedzi na ankietę „Myśli Filozoficznej”: PRZEŁĘCKI M. — GRZEGORCZYK A., 216—223. — HIRSZOWICZ M. — Realia i mity, 224—240. Książki i czasopisma, 241—284. Kronika, 285—292.

Myśl Filozoficzna Nr 3 (29) 1957. BAUMAN Z. — Vilfredo Pareto i teoria elit, 3—33. SUSZKO R. — Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania (diachroniczna logika formalna), cz. II., 34—67. SUCHODOLSKI B. — Alternatywy psychoanalitycznej teorii kultury, 68—106. MORAWSKI S. — Przeciw prorokom katastrofy, 107—133. NADOR G. — Platon a zagadnienie prawa natury, 134—144. WIATR J. J. — Socjalizm a naród, 145—171. Książki i czasopisma, 172—220. Kronika, 221—244.

Studia Filozoficzne Nr 1 (1957). Od redakcji, 3. KOTARBIŃSKI T. — Filozof, 4—16. OSSOWSKI S. — pojęcie klasy społecznej, 17—35. BACZKO B. — Hegel, Marks i problemy alienacji, 36—58. WALICKI A. — Osobowość a historia, 59—94. OGONOWSKI Z. — Przesłanki narodzin idei tolerancji, 95—115. LEGOWICZ J. — Metodologiczne założenia recepcji arystotelizmu u Bonawentury, 116—144. PAWŁOWSKI T. — Z logiki pojęć przyrodoznawstwa, 145—168. PRZEŁĘCKI M. — Logiczna analiza rozwoju pojęcia pierwiastka chemicznego, 169—178. KERSZMAN G. — O istocie życia, 179—200. Polemiki: SCHAFF A. — Jeszcze raz o dialektyce i zasadzie logicznej sprzeczności, 201—213. Książki i czasopisma, 214—236.

II

Studia Logica tom IV (1956). BORKOWSKI L. — Über analytische und synthetische Definitionen, 7—61. KRASZEWSKI Z. — Logika stosunków zakresowych, 63—116. AJDUKIEWICZ K. — Okres warunkowy a implikacja materialna, 117—153. KOKOSZYŃSKA M., KUBIŃSKI T., ŚLUPECKI J. — Zastosowanie pojęć logiki matematycznej do wyjaśniania niektórych pojęć przyrodoznawstwa, 155—211. KUBIŃSKI T. — O pewnej metodzie tworzenia logik modalnych, 213—240. GRENIIEWSKI H., WOJTASIEWICZ O. — From the history of Chinese Logic, 241—243. MOSTOWSKI A. — Logika matematyczna na międzynarodowym kongresie matematyków w Amsterdamie, 245—253. Recenzje, 255—277. Przegląd czasopism, 278—291. Bibliografia, 292—296.

Studia Logica tom V (1957). Jan Łukasiewicz (1878—1956), 7—8. Bibliografia prac Jana Łukasiewicza, 9—11. BORKOWSKI L. — Pierwsza nowoczesna monografia o sylogistyce Arystotelesa, 13—26. BORKOWSKI L. — Z nowszych badań nad rachunkiem zdań, 27—40. KOKOSZYŃSKA M. — O „dobrej” i „złej” indukcji, 43—70. ŁUSZCZEWSKA-ROMAHNOWA S. — Indukcja a prawdopodobieństwo, 71—90. CZERWIŃSKI Z. — Zagadnienie probabilistycznego uzasadnienia indukcji enumeracyjnej, 91—107. GRENIIEWSKI H. — Milla kanon zmian towarzyszących, 109—127. Dyskusja 129—135. Sprawozdanie z działalności seminarium Pracowni Logiki PAN, 137—143. Recenzje, 145—149. Przegląd czasopism, 151—170. Bibliografia, 171.

Studia Logica tom VI (1957). BOR-KOWSKI L. — Systems of the Propositional and of the Functional Calculus based on one Primitive Term, 7—53. KOTARBIŃSKA J. — Pojęcie znaku, 57—144. SUSZKO R. — Formalna teoria wartości logicznych I, 145—236. Przegląd czasopism, 237—252.

III

Analysis Vol. 17 No. 2 (December 1956). MAX BLACK — Why cannot an effect precede its cause?, 49—58. MAYO B. — Deliberative questions: a criticism, 58—63. TAYLOR R. — Knowing what one knows, 63—66. ATKINSON R. F. — The Gambler's fallacy — a reply to Mr Simopoulos, 66—68. WHITELEY C. H. — Note on the concept of *mird*, 68—70. LAMBERT K. J. — Synonymity again, 71—72. Notes.

Analysis Vol. 16 No. 4 (March 1956). SAW R. — Dr Margaret Macdonald, 73—74. SHWAYDER D. S. — Selfdefeating pronouncements, 74—85. KEENE G. B. — Analytic statements and mathematical truth, 86—90. XENAKIS J. — Sentence and statement, 91—94. WILLIS R. — Mr. Stroll on belief sentences, 94—96. Notes.

Analysis Vol. 16 No. 5 (April 1956). GELLNER E. — Morality and *le ne sais quoi* concepts, 97—103. FLEW A. — Effects before their causes? — *addenda* and *corrigenda*, 104—110. HARTLAND-SWANN J. — The logical status of „knowing that”, 111—115. MATTHEWS G. — A note on inference as action, 116—117. HOCHBERG H. — Peano, Russell and logicism, 118—120. Notes.

Analysis Vol. 16 No. 6 (June 1956). Analysis competition — tenth „Problem”. Report on Analysis „Problem” No 9. FINDLAY J. N. — „Does it make sense to suppose that all events, including personal experiences, could occur in reverse?”, 121—122. Mc GECHIE J. E., SEARLE J. R., TAYLOR R., 122—126. HUDSON H. — Achievement expressions, 127—130. MEAGER R. Heterologicality and the liar, 131—138. MATTHEWS G. — Metaphor, and inference as travelling, 139—144. Notes.

Analysis Vol. 17 No. 1 (October 1956). WHITE A. R. — The use of sentences, 1—5. SCRIVEN M. — Randomness and the causal order, 5—10. CHRISTENSEN N. E. — A proof that meanings are nei-

ther ideas nor concepts; 10—14. WELSH P. & CLARK R. — Applying principles of inference, 14—21. SMITH C. I. — A note on choice and on virtue, 21—23. GERBER W. — Is Taylor's Puzzle genuine?, 23—24.

Analysis Vol. 17 No. 2 (December 1956). Mac IVER A. M. — Report on Analysis „Problem” No. 8 „How can I think it possible that I might be mistaken?”, 25—30. AMMERMAN R. — A note on „knowing that”, 30—32. GEACH P. T. — Good and evil, 33—42. BERGMANN G. — Propositional functions; 43—48. Notes.

Analysis Vol. 17 No. 3 (January 1957). ANSCOMBE G. E. M. — Report on Analysis „Problem” No. 10 „It is impossible to be told anyone's name. (etc.)”, 49—52. TAJTELBAUM A., 52—53. PEARS D. F. — The priority of causes, 54—63. GLASSEN P. — Some questions about relations, 64—68. HARTLAND-SWANN J. — „Knowing that” — A reply to Mr. Ammerman, 69—71. GRANT C. K. — The ontological disproof of the devil, 71—72. Notes.

Analysis Vol. 17 No. 4 (March 1957). WATLING J. — The problem of contrary-to-fact conditionals, 73—80. FLEW A. — Causal disorder again, 81—86. CATON CH. E. — „What for” questions and the use of sentences, 87—92. POWELL B. — A note on deceiving, 93—95. Notes.

Analysis Vol. 17 No. 5 (April 1957). MYERS G. E. — Perception and the „time-lang” argument, 97—102. HARE R. M. — Geach: Good and evil, 103—111. BROWN D. G. — Paradox without tiers, 112—118. WHITELEY C. H. — Names of words: A note on Analysis „Problem” No. 10, 119—120. Notes.

Analysis Vol. 17 No. 6 (June 1957). PRIOR A. N. — Report on Analysis „Problem” No. 11, 121—123. PENELHUM T. — „Is it possible that one and the same individual object should cease to exist and, later on, start to exist again?”, 123—124. MEDLIN B. H. & SMART J. J. C. — Moore's paradox, 125—134. GLASGOW W. D. — On choosing, 135—139. HARRE R. — Logic and infralogue, 140—144.

Analysis Vol. 18 No. 1 (October 1957). BAR-HILLEL Y. — New light on the liar, 1—6. MacIVER A. M. — Good and evil and Mr. Geach, 7—13. WHITE A. R. — Contrary-to-fact conditionals and logical impossibility, 14—16. ANSCOMBE G. E. M. — Names of words: A reply to Dr.

Whiteley, 17—19. HOCHBERG H. — Descriptions, scope and identity, 20—22. GEACH P. T. — On beliefs about oneself, 23—24. Notes.

IV

Archiv für mathematische Logik und Grundlagenforschung 2/2—4 (1956). SCHMIDT H. A. — Das fundamentale Implikationensystem einer implikativen Modalitätenstruktur mit idempotenter Möglichkeit, 33—54. SCHÜTTE K. — Ein System des verknüpfenden Schliessens, 55—67. GUMIN H. & HERMES H. — Die Soundness des Prädikatenkalküls auf der Basis der Quineschen Regeln, 68—77. MARKWALD W. — Ein Satz über die elementararithmetischen Definierbarkeitsklassen, 78—86. KEMPSKI J. v. — Relationen- und prädikatenlogische Untersuchungen zur Syllogistik, 87—99. LORENZEN P. — Zur Interpretation der Syllogistik, 100—103. DESTOUCHES J. L. — Über den Aussagenkalkül der Experimentalaussagen, 104—105.

Archiv für mathematische Logik und Grundlagenforschung 3/1—2 (1957). SCHOLZ H. — In Memoriam Jan Łukasiewicz, 3—18. EICHHOLZ TH. — Semantische Untersuchungen zur Entscheidbarkeit im Prädikatenkalkül mit Funktionsvariablen, 19—28. SCHMIDT H. A. — Die Gesamtheit der idempotenten implikativen Modalitätenstrukturen — 29—49. MONTAGUE R. & KALISH D. — Remarks on Descriptions and Natural Deduktion, 50—64.

V

Deutsche Zeitschrift für Philosophie V. 1 (1957). LEITARTIKEL DER REDAKTION — Ueber die neue Aufgabenstellung der Deutschen Zeitschrift fuer Philosophie, 5—15. SCHELER HERMANN — Ueber das Verhaeltnis von Spontaneität und Bewusstheit, 16—39. GULIAN C. J. — Ueber den Sinn der Menschenkenntnis in der neuen Ethik, 40—49. HEISE W. — Zu einigen Grundfragen der marxistischen Aesthetik, 50—81. SCHULZ R. und HORN J. H. — Kritisches zum Fortschrittsbegriff Ernst Blochs, 82—90. Diskussion. STERN W. — Ueber philosophische Fragen der modernen Physik, 91—113. Bemerkungen der Redaktion zum vorlaeufigen Abschluss der Diskussion ueber philosophische Fragen der modernen Physik,

113—114. Berichte, 115—120. Referate/Besprechungen, 121—127. Eingegangene Baecher und Schriften, 128.

Deutsche Zeitschrift für Philosophie V. 2 (1957). REDLOW G. — Ueber Stellung und Rolle des dialektischen Materialismus im System der Wissenschaften, 133—143. SCHRICKEL K. — Ueber den pragmatistischen Freiheitsbegriff bei W. James, R. B. Perry, J. Dewey; und S. Hook, 144—186. STIEHLER G. — Ein Grundproblem der Kantschen Vernunftkritik, 187—195. KELM H. J. — Zur Frage der Parteilichkeit in der staatsphilosophischen Theorie Hegels, 196—215. KLEIN M. — Gedanken zu einigen theoretischen Problemen der marxistischen Ethik, 216—224. Berichte, 225—234. Referate/Besprechungen, 235—245. Bibliographie, 246—256.

Deutsche Zeitschrift für Philosophie V. 3 (1957). SCHELER H. — Ueber den Gegenstand des historischen Materialismus, 261—282. EICHHORN W. — Ueber die Rolle und die Ueberwindung der Widersprueche der Uebergangsperiode vom Kapitalismus zum Sozialismus in der DDR, 283—312. KLOHR O. — Besonderheiten der Gesetze der Biologie, 313—326. HOEPPNER J. — Zu einigen irrigen Auffassungen des Uebergangs von Hegel auf Marx, 327—344. SCHWARTZE H. — Ueber die „Christliche und marxistische Ethik“ von Emil Fuchs, 345—352. Berichte, 353—356. Referate/Besprechungen, 357—382.

Deutsche Zeitschrift für Philosophie V. 4 (1957). KOELSCH H. — Fragen des Klassenkampfes in der Deutschen Demokratischen Republik, 387—423. ALBRECHT E. — Der dialektische Materialismus und seine westlichen Kritiker, 424—440. HARIG G. — Die neue Auffassung vom Wesen der Wissenschaft bei Francis Bacon, 441—456. GROPP R. O. — Ueber Hegels „Geschichte der Philosophie“, 457—475. SCHROETER K. — Die Tragweite und die Grenzen der axiomatischen Methode, 476—487. Referate/Besprechungen, 489—504. Bibliographie, 505—510.

VI

Dialectica Vol. 10 No. 1 (37) 1956. GONSETH F. — Dialectica entre dans sa dixième année d'existence, 5—8. ROTENSTREICH N. — Kant's Schematism in its Context, 9—30. BINDER H. — Der Be-

griff des Normalen in der Psychiatrie, 31—40. SIMENAUER E. — Betrachtungen über die biologischen Grundlagen des Denkens und des Willens, 41—53. GEX M. — Chronique de caractérologie. La caractérologie de René Le Senne, 54—80. DINGLER H. — Geometrie und Wirklichkeit (Fortsetzung), 80—93. Reviews.

Dialectica Vol. 10 No. 2 (38) 1956. GONSETH F. — De l'humanisation de la technique, 99—112. REENPÄÄ Y. — Versuch über die Beobachtungsgrundlagen der exakten empirischen Wissenschaften, 113—147. PAP A. — Logical Empiricism and Rationalism, 148—166. DE LA HORBE F. — Sociologie et philosophie. Hommage de la sociologie à l'idonéisme. 167—179. Reviews. KRÖNER F. — F. van Steenberg, Ontologie, 180—183.

Dialectica Vol. 10 No. 3 (39) 1956. MOCH F. — La logique des attitudes, 191—230. POLANYI M. — Pure and applied science and their appropriate forms of organization, 231—242. CONWAY J. W. — Philosophy, science of psychology, and metaphysics, 243—249. Für und gegen den Platonismus in der Mathematik. Ein Gedankenaustausch, 250—277.

Dialectica Vol. 10 No. 4 (40) 1956. DE LATIL P. — De la machine considérée comme un moyen de connaître l'homme, 287—291. DOYON A. et LIAIGRE L. — Méthodologie comparée du biomécanisme et de la mécanique comparée. 292—323. Discussion: RUSSO F., DOYON A., LIAIGRE L., 324—335. COUFFIGNAL L. — Quelques réflexions et suggestions, 336—339. Discussion: GONSETH F., BONSACK F., 339—346. VERNOTTE P. — Le domaine de la machine et celui de l'homme, 347—356. Discussion: BONSACK F., VERNOTTE P., RUSSO F., 356—367. HERTZ P. — Gibbs' Theory. Its Foundations and Applications, 368—383. Received Books.

Dialectica Vol. 11 No. 1/2 (41/42) 1957. Contents. GONSETH F. — Editorial. 5—8. Généralités méthodologiques: GONSETH F. — La méthodologie des sciences peut elle être élevée au rang de discipline scientifique 9—20. PERELMAN Ch. — Evidence et preuve, 21—35. Physique: PAULI W. — Phänomen und physikalische Realität, 36—48. ROSSEL J. — Caractéristiques, tendances et implications de la recherche atomique actuelle, 49—56. DESTOUCHES J.-L. — Aspect dialectique

de la notion de système physique, 57—69. KÖNIG H. — Zur Analyse des Grössenbegriffs, 70—87. Méthodologie de la logique et des mathématiques: DUBARLE R. P. — Formalisations et théorèmes critiques, 88—120. BOULIGAND G. — L'activité mathématique et son dualisme, 121—139. GUGGENHEIMER H. — Dialectische Synthese von Formalismus und Intuitionismus, 140—147. DUGUÉ D. — Quelques remarques sur le caractère provisoire de toute axiomatique, 148—153. Science de l'homme: RUESCH J. — Principles of Human Communications, 154—166. MONNIER M. — Plan d'organisation, continuité et stades du développement des activités électriques cérébrales, 167—178. HERRICK C. J. — Analytic and Integrative Nervous Functions, 179—186. BÜHLER Mrs. Ch. — About the Goal-Structure of Human Life, 187—205. SERVAIS W. — Pédagogie mathématique ouverte, 206—215.

VII

Filosofia VII, Fasc. 1, 1956. Mito e poesia: MADDALENA A. — Eracle nelle Trachinie, 3—38. Gnoseologia e Glottologia: AMERIO R. — Cognizione, parole, errore nel pensiero di Alessandro Manzoni, 39—66. Filosofia del Diritto: ANDREONI M. A. — Cahn e il senso dell'ingiustizia, 67—86. Kant: BARONE F. — Logica simbolica nell'illuminismo tedesco, 87—128. TONELLI G. — L'origine della tavola dei giudizi e del problema della deduzione delle categorie in Kant, 129—138. MATHIEU V. — Le categorie presupposto del Criticismo, 139—150. Lettere filosofiche: MIGNONE C. — Lettera alla Signora Lauretta Rensi, 151—160. ROSSO C. — Gastone Grua, 161. Rassegna di libri, 162—192.

Filosofia VII, Fasc. 2, 1956. Gnoseologia e Metafisica: GUZZO A. — Lume naturale, forma della verità e idea dell'essere in Rosmini, 205—238. Psicologia: NYMAN A. — Il sistema d'assiomi nella Psicologia classica, 239—253. Logica: BARONE F. — Logica formale nell'illuminismo tedesco, 254—290. Teodicea: MADDALENA A. — L'Elettra di Sofocle, 291—340. Estetica: MATHIEU V. — Una critica dell'arte per l'arte, 341—346. Sguardi su la filosofia contemporanea: TALENTI C. — Il periodo umano del pensiero di Adelchi Barattano, 347—357. GUZZO A. — Stefanini e Pastore, 358—361. Rassegna di libri, 362—395.

Filosofia VII, Fasc. 3, 1956. Gnoseologia: MATHIEU V. — La deduzione trascendentale di Kant, 405—440. Analisi di concetti: GUZZO A. — Esame del concetto di immanenza, 441—451. Tra logica e metafisica: BOSCO N. — Introduzione allo studio di Peirce, 452—469. Estetica: ECO U. — I criteri formali del bello nel pensiero di San Tommaso, 470—508. Etica: AMERIO R. — Morale e Teodicea nel pensiero di Alessandro Manzoni, 509—546. Sguardi su la filosofia contemporanea: BRÜNING W. — L'Antropologia filosofica attuale in Argentina, 547—566. — PERINNETTI L. A. — Il „Faust” incompiuto di Enrico Thovez, 567—571. TALENTI C. — Il periodo kantiano del pensiero di Adelchi Baratano, 572—583. Due abruzzesi: GUZZO A. — Capograssi e Capone Braga, 584—587. Rassegna di libri, 588—602.

Filosofia VII, Fasc. 4, 1956. Filosofia del linguaggio: GUZZO A. — La problematica del „Cratilo”, 609—666. Estetica: ECO U. — Problematica concreta e applicazione di principi nell'estetica di San Tommaso, 667—696. Logica: BARONE F. — Kant e la Logica formale, 697—750. Sguardi su la filosofia contemporanea: BOSCO N. — Ortega y Gasset a un anno dalla morte, 751—765. — TALENTI C. — La piena maturità del pensiero di Adelchi Baratano, 766—776. GUZZO A. — San Giorgio: Il valore del fine nel mondo, 777—779. VERRA V. — Il terzo congresso internazionale di Estetica, 780—781. Rassegna di libri, 782—799.

Filosofia VIII, Fasc. 1, 1957. Etica: JANKÉLÉVITCH V. — La responsabilità nel foro interiore, 3—7. MONDOLFO R. — La coscienza morale e la legge interiore in Plutarco, 8—18. Logica: BARONE F. — Il problemi e il problema della logica trascendentale kantiana, 19—68. Filosofia dell'immagine: PICARD M. — L'immagine nel tempo e l'immagine in sé nella filosofia dell'immagine di Gaston Bachelard, 69—92. ROggerONE G. A. — Luigi Stefanini e l'immaginario cosmico, 93—98. La filosofia nella letteratura: GUZZO A. — Carducci, 99—114. — TALENTI C. — L'estetica di Adelchi Baratano, 115—134. GUZZO A. — Congressi: La responsabilità, 135—136. MACCAGNO C. — L'VIII Congresso nazionale di Storia delle scienze, 137—140. GUZZO A. — G. E. Barié, 141—142. Rassegna di libri, 143—174.

Filosofia VIII, Fasc. 2, 1957. CAPOGRASSI G. — Giambattista Vico, 189—194. GUZZO A. — Significare e dire in Aristotele, 195—214. NYMAN A. — Kireievski-Schelling-Kant, 215—234. AMERIO R. — L'Estetica di Alessandro Manzoni, 235—274. MATHIEU V. — Opus postumum e Critica del giudizio, 275—314. BARONE F. — Critica della ragione e critica del linguaggio, 315—328. GUZZO A. — Adolfo Ravà, 329. GUZZO A. — A. Levi e i suoi Scritti minori, 330—332. LOMBARDI F. — Lettera indiana, 333—336. RICONDA G. — Storia della filosofia e filosofia in Ugo Spirito, 337—339. Rassegna di libri, 340—364.

Filosofia VIII, Fasc. 3, 1957. HEIDEGGER M. — Dall'esperienza del pensare, 373—378. GUZZO A. — Predicazione e denominazione, 379—410. DEL VECCHIO G. — Diritto, società e solitudine, 411—422. — MADDALENA A. — Filottete, l'erede di Eracle, 423—464. MATHIEU V. — Meccanismo e dinamismo in Kant, 465—496. BOSCO N. — Due pragmatismi: Peirce e James, 497—507. — GUZZO A. — Tre lutti, 508—515. VERRA V. — Rassegna herderiana, 516—525. Rassegna di libri, 525—546.

Filosofia VIII, Fasc. 4, 1957. BLANCHÉ R. — L'epistemologia di Arnold Reymond, 557—584. PLEBE A. — Filodemo e la musica, 585—602. MIGNONE C. — L'esistenza come castigo, 603—620. — TONELLI G. — Lo scritto kantiano sulla „vera valutazione delle forze vive” (1747), 621—662. VERRA V. — Herder e il linguaggio come organo della ragione, 663—702. GUZZO A. — Arte e scienza, 703—715. — GUZZO A. — Antonio Banfi, 716—718. ROSSO C. — Lettera svedese, 719—722. VERRA V. — Rassegnaumanniana, 723—731. Rassegna di libri, 731—757.

VIII

Mind LXV. 257 (January 1956). Anscombe G.E.M. — Aristotle and the Sea Battle, 1—15. Shwayder D. S. — „=”, 16—37. Griffith A. Phillips — Formulating Moral Principles, 38—48. Melden A. I. — On Promising, 49—66. Geach P. T. — The Doctrine of Distribution, 67—74. Discussions, 75—94. Critical Notice, 95—101. New Books, 102—119. Notes, 120. List of Officers and Members of the Mind Association, 121—143.

Mind LXV. 258 (April 1956). Alexander P. — Complementary Descriptions, 145—

165. Monro D. H. — Are Moral Problems Genuine?, 166—183. Clement W. C. — Quality Orders, 184—199. Mellor W. W. — Three Problems about Other Minds, 200—217. Hudson H. — Why we Cannot Witness or Observe what goes on 'In Our Heads', 218—230. Discussions, 231—266. Critical Notice, 267—273. New Books, 274—287. Notes and Erratum, 266—288.

Mind LXV. 259 (July 1956). Frege Gotlob — The Thought: a Logical Inquiry, 289—311. Benjamin B. S. — Remembering, 312—331. Whiteley C. H. — Meaning and Ostensive Definition, 332—335. Wilson N. L. — Existence Assumptions and Contingent Meaningfulness, 336—345. Chastaing M. — Consciousness and Evidence, 346—353. Hamlyn D. W. — Analytic Truths, 359—367. Baker A. J. — Presuppositions and Types of Clause, 368—378. Discussions, 379—407. Discussions Note, 408—409. New Books, 410—430. Notes, 431—432.

Mind LXV. 260. (October 1956). Strawson P. F. — Singular Terms, Ontology and Identity, 433—454. Clark Romane — Natural Inference, 455—472. Olds M. E. — Synonymy: Extensional Isomorphism, 473—488. Matson W. I. — On the Irrelevance of Free-will to Moral Responsibility, and the Vacuity of the Latter, 489—497. Ellis B. — On the Relation of Explanation to Description, 498—506. Discussions, 507—550. Critical Notice, 551—557. New Books, 558—575. Notes, 576.

Mind LXVI. 261. (January 1957). Herbst P. — Freedom and Prediction, 1—27. MacIntyre A. C. — Determinism, 28—41. Perry O. L. — The Logic of Moral Valuation, 42—62. Johnson C. — Commending and Choosing, 63—74. Discussions, 75—98. Critical Notice, 99—109. New Books, 110—119. Notes, 120. List of Officers and Members of the Mind Association, 121—144.

Mind LXVI. 262. (April 1957). Donagan A. — Explanation in History, 145—164. Xenakis J. — Plato on Statement and Truth-Value, 165—172. Brown N. — Sense-data and Material Objects, 173—194. Minkus-Benes P. — The Psychological Present, 195—209. Willis R. — The Phenomenalist Theory of the World, 210—221. Discussion Notes, 222—258. Critical Notice, 259—264. New Books, 265—286. Notes and Erratum, 287.

Mind LXVI. 263. (July 1957). McNeilly F. S. — Competing Criteria, 289—307. Rynin D. — The Autonomy of Morals, 308—317. White A. R. — Truth as Appraisal, 318—330. Rose T. A. — The Contradictory-Function, 331—350. Tulloch D. M. — The Logic of Positive Terms and the Transcendental Notion of Being, 351—362. Rankin K. W. — Order and Disorder in Time, 363—378. McPherson T. — Finite and Infinite, 379—384. Discussion Notes, 385—400. Critical Notice, 401—410. New Books, 411—432. Notes, 410—432.

IX

Philosophy Vol. XXXI No. 116 (January 1956). KROCK D. — Thomas Hobbes's Doctrine of Meaning and Truth, 3—22. LEYDEN W. von — John Locke and Natural Law, 23—35. WHITTEMORE R. C. — Hegel's „Science" and Whitehead's „Modern World", 30—54. HARRIS E. E. — Objectivity and Reason, 55—73. Discussion: Logic and Philosophy, 74—76. New Books — 77—95. Institute Notes, 96.

Philosophy Vol. XXXI No. 117 (April 1956). HEMS J. M. — Reflecting on Morals, 99—116. PETERS R. S. — Motives and Motivation, 117—130. BODKIN M. — Knowledge and Faith, 131—141. TOULMIN S. — Principles of Morality, 142—153. Discussion: On Retribution, 154—157. Philosophical Survey: Philosophy in France, 158—162. New Books, 163—191. Institute Notes, 192.

Philosophy Vol. XXXI No. 118 (July 1956). Viscount SAMUEL — Philosophy and the Life of the Nation, 197—212. CORKEY R. — What does the Term „Ethical Value" Really Denote?, 213—228. COPLESTON F. C. — The Philosophical Relevance of Religious Experience, 229—243. GEORGE F. H. — Could Machines be Made to Think?, 244—252. Philosophical Survey: Philosophy in Italy, 253—255. New Books, 256—287. Institute Notes, 288.

Philosophy Vol. XXXI No. 119 (October 1956). HOSPERS J. — The Croce-Collingwood Theory of Art, 291—308. HORSBURGH H. J. N. — Purpose and Authority in Morals, 309—323. HAMBURGER M. — Aristotle and Confucius, 324—357. Philosophical Survey: German Philosophy, 358—361. New Books, 362—382. Institute Notes and Notices, 383.

Philosophy Vol. XXXII No. 120 (January 1957). SMITH N. K. — Fear: its Na-

ture and Diverse Uses, 3—20. HARDIE W. F. R. — My Own Free Will, 21—38. HARTLAND-SWANN — Knowing Involves Deciding, 39—57. HARRÉ R. — Dissolving the „Problem” of Induction, 58—64. Discussion: Could Machines be Made to Think?, 65—66. New Books, 67—95. Institute Notes and Notices, 96.

Philosophy Vol. XXXII No. 121 (April 1957). BRITTON K. — Feelings and their Expression, 97—111. WATKINS J. W. N. — Between Analytic and Empirical, 112—131. GALLIE W. B. — The Lords' Debate on Hanging, July 1956: Interpretation and Comment, 132—147. REMNANT P. — Moral Facts, 148—157. ATKINSON R. F. — J. S. Mill's „Proof” of the Principle of Utility, 158—167. Discussion: Thinking and Machines, 168—169. New Books, 170—191. Institute Notes and Notices, 192.

Philosophy Vol. XXXII No. 122 (July 1957). LEWIS H. D. — Contemporary Empiricism and the Philosophy of Religion, 193—205. EWING A. C. — Religious Assertions in the Light of the Contemporary Philosophy, 206—218. McPHERSON Th. — The Argument from Design, 219—228. GLASGOW W. D. — Knowledge of God, 229—240. HARRISON J. — Can I have a Duty to belief in God?, 241—252. Philosophical Survey. Philosophy in France, 253—217. Discussions: Thinking and Machines, 258—261. New Books, 262—286. Institute Notes and Notices, 287.

Philosophy Vol. XXXII No. 123 (October 1957). EAL of HALSBURY — Speculative Truth, 289—301. STRAWSON P. F. — Professor Ayer's „The Problem of Knowledge”, 302—314. SMITH C. — The Philosophy of Vladimir Jankélévitch, 315—324. MacINTYRE A. — What Morality is not? 325—335. GELLNER E. — Contemporary Thought and Politics, 336—357. Philosophical Survey: German Philosophy, 358—361. New Books, 362—380. Institute Notes and Notices, 281.

X

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVI. No. 3 (March 1956). HUSSERL E. — Persönliche Aufzeichnungen, ed. by W. Biemel, 293—302. FRITZ Ch. A. Jr — Sense-Perception and Material Objects, 303—316. MECKLER L. — An Analysis of Belief-Sentences, 317—330. JOHNSTONE H. W. Jr — Hume's Arguments concerning Causal Necessity, 331—

340. WEISS P. — The Real Art Object, 341—352. ADAMS E. M. — Cartesianism in Ethics, 353—366. HEINEMANN F. H. — Are There Only Two Kinds of Truth?, 367—379. Discussions. GURWITSCH A. — The Last Work of Edmund Husserl, 380—399. LINNELL J. — Locke's Abstract Ideas, 400—405. DONEY W. — Locke's Abstract Ideas, 406—409. Reviews, 410—443. Recent Publications, 443—445.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVI. No. 4 (June 1956). CHISHOLM R. M. — Epistemic Statements and the Ethics of Belief, 447—460. WEISSMANN A. — The Meaning of Identity, 461—475. TURBAYNE C. M. — The Influence of Berkeley's Science on his Metaphysics, 476—487. BILSKY M. — Truth, Belief, and Value of Art 488—495. STROLL A. — On „The”, 496—504. PALMIERI L. E. — Second Level Descriptive Predicates, 505—511. TIEBOUT H. M. — „Deus, Sive Natura”. 512—521. PERCY W. — Symbol as Hermeneutic in Existentialism, 522—530. Discussions. STERN A. — Kant and Our Time, 531—539. HANNDY R. — Naturalistic Definitions in Ethics and „Common Usage”, 540—546. LAFLEUR J. — In Defense of Ethical Hedonism, 547—550. RIEPE D. — Early Indian Hedonism, 551—555. Reviews, 556—582. Notes News, 582. Recent Publications, 583—586.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVII. No. 1 (September 1956). SESONSKE A. — „Cognitive” and „Normative”, 1—21. STANLEY R. L. — A Theory of Subjunctive Conditionals, 22—35. KURTZ P. W. — Human Nature, Homeostasis, and Value, 36—55. CHUNGHWAN CHEN — Different Meanings of the Term *Energeia* in the Philosophy of Aristotle, 56—65. ROME B. K. — Created Truths and *Causa Sui* in Descartes, 66—78. ALSTON W. P. — Pragmatism and the Theory of Signs in Peirce, 79—88. Discussions. MCGILL V. J. — Some Issues in Current Psychological Literature, 89—104. LENZ J. W. — Locke's Essays on the Law of Nature, 105—113. BRUNING W. — The Fundamental Types of Present Philosophic Anthropology, 114—121. SHORTER J. M. — Contradictories and Strict Implication, 122—124. Reviews, 125—139. Recent Publications, 139—142.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVII No. 2 (December 1956). Mc KEON R. — Dialogue and Controversy

sy in Philology, 143—163. SPIEGELBERG H. — Husserl's and Peirce's Phenomenologies: Coincidence or Interaction, 164—185. MOSER S. — Some Remarks about Imperatives, 186—206. BERTOCCI P. — The Person as the Key Metaphysical Principle, 207—225. GEORGE F. H. — Pragmatics, 226—235. Discussions. KEVIN — „For Wisdom's Sake, a Word that all Men Love”, 236—238. POLIN R. — Reply to Sister Kevin, 239—240. NATANSON M. — Phenomenology from the Natural Standpoint: A Reply to Van Meter Ames, 241—245. VAN METER AMES — Reply to Maurice Natanson's Reply, 246—247. NAVONE J. J. — Sankara and the Vedic Tradition, 248—255. HARRISON J. — Some Comments on Professor Firth's Ideal Observer Theory, 256—262. Reviews, 263—287. Recent Publications 287—289.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVII No. 3 (March 1957). RAJU P. T. — Being, Existence, Reality, and Truth, 291—315. KAMINSKY J. — Dewey's Concept of An Experience, 316—330. ALBERT E. M. — Value Sentences and Empirical Research, 331—338. CASTANEDA H. N. — A Theory of Morality, 339—352. ROTENSTREICH N. — Semantics, Typology, and Phenomenology of Philosophy, 353—361. BAR-HILLEL Y. — Husserl's Conception of a Purely Logical Grammar, 362—369. Discussions. GURWITSCH A. — The Last Work of Edmund Husserl, 370—398. DEMOS R. — A Note on Sophrosyne in Plato's Republic, 399—403. BRANDT R. B. — Philip Blair Rice on Ethical Theory, 404—411. PALMIERI L. E. — Entailment and Contradiction, 412—413. Reviews, 414—435. Notes and News, 435. Recent Publications 435—440.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVII No. 4 (June 1957). Symposium: Logical Subjects and Physical Objects I. By Peter F. Strawson, II. By Wilfrid Sellars, III. A Reply to Mr. Sellars, by Peter F. Strawson, IV. Comments, by Everett W. Hall, V. Comments, by Charles A. Baylis — 441—487. PENELHUM T. — The Logic of Pleasure, 488—503. MARGOLIS J. — On Value Theory, by Way of the Commonplace, 504—515. PRICE-WILLIAMS D. R. — Proprioception and Personal Identity, 536—545. Discussion. POTEAT W. H. — What is a Poem about?, 546—550. HOCHBERG H. — On Pegasizing, 551—554. RUJA H. — Are Naturalists materialists?, 555—557. NAVONE J. — Christianity and the

Vedic Tradition, 558—559. Reviews, 560—579. Notes and News, 579—582. Recent Publications, 582—585.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVIII. No. 1 (September 1957). McRAE R. — Kant's Conception of the Unity of the Sciences, 1—7. STRASSER S. — Phenomenological Trends in European Psychology, 18—34. McKINNEY J. P. — Philosophical Implications of the Modern Revolution of Thought, 35—47. ABELSON A. — Meaning, Use and Rules of Use, 48—58. BALLARD E. G. — Individual and Person, 59—67. MADDEN E. H. — Psychoanalysis and Moral Judgeability, 68—79. MEADOWS P. — The Semiotic of Kenneth Burke, 80—87. TYMIENIECKA A-T. — The Formulation of a Fundamental Epistemology, 88—95. Discussions. DEMOS R. — The Meaningfulness of Religious Language, 96—106. BERGMANN G. — Elementarism, 107—114. Reviews, 115—142. Notes and News, 142—143. Recent Publications, 143—145.

Philosophy and Phenomenological Research Vol. XVIII. No. 2 (December 1957). GOODWIN W. F. — Santayana's Naturalistic Reading of Indian Ontology and Axiology, 147—168. COBB J. B. jr — Towards Clarity in Aesthetics, 169—189. DAVIS A. K. — Social Theory and Social Problems, 190—208. HODGES D. C. — Punishment, 209—218. SONTAG F. — The Decline of British Ethical Theory: 1903—1951, 219—227. JOHNSTONE H. W. jr — Argument and Truth in Philosophy, 228—236. SCHNEIDERMAN L. — Insubstantive Values, 237—241. Discussions. HARRAH D. — The Psychological Concept of Information, 242—249. XENAKIS J. — Using Expressions, 250—255. ROSTHAL R. — Use and Rules of Use of „The”, 256—258. Reviews, 259—288. Notes and News, 288. Recent Publications, 289—292.

XI

Revue de Métaphysique et de Morale. Janvier-Mars 1957 No. 1. MALEBRANCHE — De la Prédestination — opuscule inédit présenté par A. Robinet, 1—8. BRUN J. — Peut-on parler d'une actualité des Présocratiques?, 9—19. MORA J. F. — Cyniques et Stoïciens, 20—36. KAUFMANN P. — Don, Distance et Passivité chez Philon d'Alexandrie, 37—56. DAMBSKA I. — Sur certains principes méthodologiques dans les „Principia Philosophiae”

de Descartes, 57—66. GOLSCHMIDT V. — A propos du „Descartes selon l'ordre des raisons”, 67—71. MARCEL G. — Schelling fut-il un précurseur de la philosophie de l'existence?, 72—87. GRÉGOIRE F. — La Dialectique hégélienne de l'Être, du Néant et du Devenir, 88—95. Notes critiques, 96—110.

Revue de Métaphysique et de Morale. Avril—Juin 1957 No. 2. Problèmes Épistémologiques. TONNELAT M.-A. — A propos d'un anniversaire, 18 avril 1955, 113—128. LÉVY P. — A propos du paradoxe et de la logique, 129—133. BORY C. — Le continu et sa représentation dans les sciences, 134—156. GILLESPIE C. — L'oeuvre d'Élie Halévy, 157—186. KOTARBIŃSKI T. — De la notion de méthode, 187—199. CAZENEUVE J. — Les enseignements de l'ethnographie, 200—209. MANNONI O. — La psychanalyse et la notion d'objectivité dans les sciences de l'homme, 210—219. Notes critiques, 220—232. Bibliographie, 233—238.

XII

Revue Internationale de Philosophie XI. No. 39 1 (1957). Entretiens de Paris (13—15 septembre 1956) Institut International de Philosophie, Theme: La responsabilité. McKEON R. — The development and the significance of the concept of responsibility, 3—32. ABBAGNANO N. — Judgements of responsibility in ethics and in law, 33—50. EWING A. G. — Responsibility towards oneself and others, 51—68. JANKÉLÉVITCH V. — La responsabilité en son for intérieur, 69—74. NIKAM N. A. — Indian thought and the philosophic bases of responsibility of man, 75—87. PETZAEEL A. — La responsabilité individuelle et la société. Trois aspects, 88—99. POLAK F. L. — Responsibility for the future and the far-away, 100—124. WEIL E. — Responsabilité politique, 125—133. Ouvrages reçus, 134—136. Revue des revues, 137—147.

Revue Internationale de Philosophie XI. No. 40 2 (1957). OPPENHEIM P. — Dimensions of knowledge, 151—191. MORRIS Ch. — A comment on Dr. Paul Oppenheim's „Dimensions of knowledge”, 192—193. KLING F. R. — An empirical study related to „Dimensions of knowledge”, 194—205. BROMBERGER S. — A note on „Fort et Étroit” and „Ample et faible”, 206—210. ROTHSTEIN J. — A physicist's thoughts on the formal struc-

ture and psychological motivation of theory and observation, 211—226. Notes et discussions. ISSMAN S. — Le problème de l'induction, 227—230. Analyses et comptes rendus, 231—237. Ouvrages recus, 238—240. Revue des revues, 241—250.

XIII

Revue Philosophique No. 1 (Janvier—Mars 1957). Tome CXLVII. Philosophie et Psychologie. RIBOT Th. — Lettres à Espinas, éditées par R. Lenoir, 1—14. DAVY G. — Albert Burlound, psychologue et philosophe, 15—26. RUYER R. — Leibniz et „Monsieur Tompkins au pays des merveilles” 27—40. DUSSORT H. — L'artiste dépassé par l'art (Note sur Mallarmé et Heidegger), 41—46. MALVERNE L. — Le dilemme de l'ontologie, 47—64. Notes et Documents. LEROY A.-L. — A propos du cône bergsonien, 65—68. VRIEUX-REYMOND A. — VIIIe Congrès international d'histoire des sciences, 68—70. Revue Critique. BRÉHIER É. — Philosophie religieuse et Psychologie, 71—88. Analyses et Comptes Rendus, 89—129. Notes et Informations, 130—132. Notices Necrologiques, 133—135. Revue des Revues, 136—144.

Revue Philosophique No. 2 (Avril—Juin 1957). Tome CXLVII. FRECHET. M. — Une nouvelle théorie: celle des éléments aléatoires abstraits, 145—158. DUBARLE D. — L'utilité mathématique de la formalisation, 159—186. BLANCHE R. — Opposition et négation, 187—216. Notes et Documents. BOULIGAND G. — Réflexions sur la pensée scientifique, 217—226. ISSMAN S. — Signification, interprétation et usage, 226—233. MOLES A. — Théorie de l'information et perception esthétique, 233—242. Revue Critique, BLANCHE R. — Logique, Mathématiques, Physique, 243—269. Analyses et Comptes Rendus, 270—280. Informations, 281—284. Ouvrages déposés au bureau de la Revue, 285—288.

XIV

Woprosy Filozofii Nr. 1 (1956). Pieriedowaja. Za tiesnuju swiaz filozofii s žyžnju, s praktikoj komunističeskogo stroitelstva, 3—13. KURAKOW I. G. — Niekotoryje woprosy razwitija tehniki pri socyjalizmie, 14—29. SOBOLEW A. I. — O zakonmiernostiach pieriechoda ot kapitalizma k socyjalizmu w jewropiejskich stranach narodnoj demokratii, 30—46. TUMUR-OCZIR D. — (Mongolskaja Narod-

naja Respublika). — O niekapitalistczeskom puti razwitija otstalych stran k socializmu, 47—62. FIEDOROW G. A. — Matierialistczeskaja dialektika o kategorii cieli, 63—78. AFANASJEW W. G. — O kategoriach prostogo i slożonogo, 79—90. DIEBORIN A. M. — Matierializm i dialektika w driewnieindijskoj filosofii, 91—103. SALIMOWA K. I. — Matierializm J. Tolanda, 104—116. KOSZTOJANC Ch. S. — I. M. Sieczenow — wielikij russkij uczenyj, 117—129. Naucznyje soobščzenija i publikacyi, 130—142. Diskussii i obsuždienija, 143—158. Kritika i bibliografija, 159—187. Naucznaja žyżń, 188—199. Za rubieżom, 200—213. Otwiety na woprosy czitatielej, 214—222.

Woprosy Filosofii Nr. 2 (1956). Pieriedowaja — XX sjezd KPSS i woprosy ideologiczeskoj raboty, 3—18. CZERIEMNYCH P. S. — Razrabotka W. I. Leninym woprosow istoriczeskogo matierializma w gody pierwoj russkoj riewelucyi, 19—34. SADYKOW F. B. — Podjom kulturno-tiechniczeskogo urownia trudszieczichsja pri socializmie, 35—48. ALEKSIEJEW M. N. — O dialekticzskoj prirode suždienija, 49—61. CZERKIESOW W. I. — Niekotoryje woprosy teoriii poniatija w dialekticzskoj logiki, 62—76. SITKOWSKI E. P. — Lenin o sowpadienii w dialekticzskom matierializmie dialektiki, logiki i teoriii poznania, 77—90. SPIRKIN A. G. — Proischoždienije kategorii prostranstwa, 91—104. STARCZENKO A. A. — Problema objektivnoy istiny w teoriii ugołownogo prociesa, 105—117. SIDOROW M. I. — Woprosy dialektiki w sidobach russkich riewelucionierow-diemokratow, 118—131. MARKOW N. W. — Filosowskoje značenie teorieticzeskogo nasledia N. I. Łobaczewskogo, 132—141. BYCHOWSKI B. E. — Rasprzedmeczivanie filosofii, 142—151. Herbert APTEKER (USA) — Walter Lippman i diemokratija, 152—163. Naucznyje soobščzenija i publikacyi, 164—170. Diskussii i obsuždienija, 171—194. Kritika i bibliografija, 195—217. Filosofskije zamiotki i pis'ma, 218—139. Za rubieżom, 240—250. Nowyje knigi (1955 god), 251—254.

Woprosy Filosofii Nr. 3 (1956). Pieriedowaja-Razrabatiwat' teoriju socialistczeskogo obszczestwa, 3—15. CAMIRIAN I. P. — Razwitije nacyonalnoj gosudarstwiennosti narodow SSSR, 16—30. TROFIMOW P. S. — O wzaimnom wlijanii i obogaszczennii literatur i iskusstw sowietskich socialistczeskich nacyj, 31—43. KOPNIN P. W. — Formy miszlenija i ich

wzaimozwiaż, 44—58. JEFIMOW S. F. — Konkrietnoje poniatije i czustwiennoje znanije, 59—73. KAGANOW W. M. — Niekotoryje woprosy teoriii poznania w trudach I. M. Sieczenowa, 74—86. COGNOT G. (Francja) — P. Gassendi — wozobnowitiel epikurieizma, 87—97. ASRATIAN E. A. — Wysszyje formy prociesa otraženija i uczenije I. P. Pawłowa o wysszej nierwnoj diejatielnosti, 98—115. FROŁOW J. P. — Sowriemiennaja kibiernietika i mozg czelowieka, 116—122. GORSKI D. P., BURHARD A. I. — Rieszienije neopozitiwizmom osnownogo woprosa filosofii, 123—136. CZERPAKOW W. A. — Amierikanskije illuzii i diejstwitielnost', 137—150. Diskussii i obsuždienija, 151—206. Kritika i bibliografija, 207—225. Naucznaja žyżń, 226—234. Za rubieżom, 235—252. Filosofskije zamiotki i pis'ma, 253.

Woprosy Filosofii Nr 4 (1956). SZYSZKIN A. F. — Niekotoryje woprosy teoriii kommunisticzskoj morali. 3—17. KIELLE W. Ż., KOWALZON M. J. — Kategoriii istoriczeskogo matierializma, 18—32. JACHOT O. O. — Ob objektivnoj prirode statisticzeskich zakonmiernostiej, 33—44. KARACZIWIJEW W. D. (Sofija) — Bor'ba Dimitrija Błogojewa za dialekticzeskij matierializm, 45—55. BASKIN M. P., IWANOW M. S. — Po powodu odnoj koncepcyi o wzaimootnoszenii russkoj i amierikanskoj kultur w XIX wiekie, 56—64. NADOR D. — Leonardo — filosof Wozroždienija, 65—72. STOŁOWICZ L. N. — Ob estieticzeskich swojstwach diejstwitielnosti, 73—82. LUBOWICZ H. A. — K woprosu ob idejnych osnowach estieticzeskich wozzrienij Lermontowa, 83—93. ŁADYGINA KOTS N. N. — Razwitije form otraženija w prociesie ewolucyi organizmow, 94—103. KRAJEWSKI W. (Pol'sza) — Bor'ba Mariana Smoluchowskiego za naucznuju atomistiku, 104—117. SCHAFF A. (Pol'sza) — „Socjologija znanija” Mannheima i problema objektivnoy istiny, 118—128. POLENC O. E. — Woprosy parlamientskoj diemokratii w sowriemiennoj burżuaznoj teoriii gosudarstwa, 129—136. Naucznyje soobščzenija i publikacyi, 137—156. Diskussii i obsuždienija, 157—192. Kritika i bibliografija, 193—215. Naucznaja žyżń, 216—225. Za rubieżom, 226—232. Otwiety na woprosy czitatielej, 233—237. Chronika, 238.

Woprosy Filosofii Nr 5 (1956). DIEBORIN G. A. — Socializm — mirowaja si-stiema, 3—19. SIELEZNIEW I. A. — O wozmożnosti priedotrwraszczienija wojn w sowriemiennuju epochu, 20—31. ZAUZOŁ-

KOW F. N. — Ob opyty SSSR po sblizeniju umstwiennogo i fiziczeskogo truda, 32—45. MANKOWSKI L. A. — Kategorii „wieszcz” i „otnoszenije” w „Kapitale” K. Marksa, 46—59. MOROCZNIK S. B. — Ob abstraktnych i rialnych wozmoznostiach, 60—69. LEBIEDIEW M. P. — Matierija i soznanije, 70—84. NAZAROW B. A., GRIDNIEWA O. W. — K woprosu ob otstawanii dramaturgii i tieatra, 85—94. FIEDOROW W. K. — Uczenie I. P. Pawłowa o tipach wysszej nierwnoj diejatelnosti, 95—99. ROANIENKO W. M. — Bor’ba L. I. Miecznikowa protiv maltuzianstwa, socyal-darwinizma i rasizma, 100—105. BOGUSŁAWSKI W. M. — „Opyty” Miszela Mont’enia, 106—119. EFIROW S. A. — Problemy dialektiki w sowriemiennoj burżuaznej filozofii, 120—131. JEFIMOW A. W. — Problema soszczestwowanija razlicznych sposobow proizwodstwa w rabotach F. D. Tierniera, 132—141. Naucznyje soobszczeniya i publikacyi, 142—162. Diskussii i obsużdienija, 163—174. Kritika i bibliografija, 175—190. Nauczna ja żyzn’, 191—202. Za rubieżom, 203—215. Pis’ma w riedakcyju, 216—219. Chronika, 220—222.

Woprosy Filozofii Nr. 6 (1956). Pieriedowaja — Za leninskij princip partijnosti w ideologiczeskiej rabotie, 3—10. K stoletiju so dnia rożdienija G. W. Plechanowa (1856—1956): SIDOROW M. I. — Razrabotka G. W. Plechanowym istoriczeskogo materializma, 11—22. OKUŁOW A. F. — Bor’ba G. W. Plechanowa protiv neokantianskij riewizi marksizma, 23—32. SZCZERBINA W. R. — Ob esteticzeskich idiejach G. W. Plechanowa, 32—43. = PAWŁOW T. D. (Bułgaria) — K woprosu o charakterie bułgarskoj narodno-diemokratycznej riewolucyi, 44—57. UKRAICIEW W. C. — Aktiwnaja rol form w obszczestwiennom razwitii, 58—68. TAWANIEC P. W. — O strukturie dokazatelstwa, 69—75. IWLEW W. C. — Biologija i matematika, 76—79. LUI de BROIL (Francja) — Intierprietacyja wołnowoj miechaniki, 80—90. WIŻ’E Ž. P. (Francja) — K woprosu o teorii powiedienija individualnych mikroobjektow, 91—106. WELLS G. K. (USA) — Zigmund Friejd i jego uczenie, 107—124. Naucznyje soobszczeniya i publikacyi, 125—140. Diskussii i obsużdienija, 141—149. Nauczna ja żyzn’, 150—169. Kritika i bibliografija, 170—205. Filozofskie zamiotki i pis’ma, 206—220. Za rubieżom, 221—228. Otwiety na woprosy czitatielej, 229—232.

Woprosy Filozofii Nr. 1 (1957). Pieriedowaja — Dwa mirowozzrenienija, dwie politiki, 3—14. SJUJ DI-SIN (Chiny) — O wzaimootnoszenjach mieżdu klassamii tiendienty klassowej bor’by w Kitaje w pieriechodnyj pieriod, 15—30. APRIE-SJAN G. Z. — W. I. Lenin o swiazi iskustwa s narodnoj żyznju, 31—43. ALEK-SANDROW N. G. — Prawowyje i proizwodstwiennyje odnoszenija w socyalistycznym obszczestwie, 44—57. KARPOW M. M. — O wnutriennych zakonomiernostiach razwitija jest’estwoznaniya, 58—68. FOMINA W. A. — Razrabotka G. W. Plechanowym woprosow matierialistycznej dialektiki, 69—79. MIEŻUJEW W. M. — Osnownyje princypi giegielewskoj kritiki formal’noj logiki, 80—91. CIERIETIELI S. W. — O prirodiie swiazi osnowanija i sledstwija, 92—101. IOWCZUK M. T. — Woprosy istorii filozofii w trudach G. W. Plechanowa, 102—113. RUBINSZTIEJN S. Ł. — Filozofija i psihologija, 114—127. KUO KZAO-TAN — filozofskie wzglady Lan Szu-mina, 128—136. KENDZJURO JANAGIDA (Japonia) — Ewolucija mojego mirowozrenienija, 137—149. KAMMARI M. D. — O triet’iem kongriessie mieżdunarodnoj assocycacji socyologow, 150—161. WŁADIMIROWA A. I. — Protiw idiealisticzeskoj falsifikacyi dialektiki, 162—173. Diskussii i obsużdienija, 174—192. Kritika i bibliografija, 193—213. Nauczna ja żyzn’, 214—224. Filozofskie zamiotki i pis’ma, 225—239. Za rubieżom, 240—247.

Woprosy Filozofii Nr. 2 (1957). STIEPANIAN C. A. — W. I. Lenin ob obszczich zakonomiernostiach i konkretnych formach pieriechoda k socyalizmu, 3—13. ROZENTAL M. M. — O znaczenii „Filozofskich tietradiej” W. I. Lenina, 14—27. KIEBURIJA D. M. — K woprosu o konkretnosti poniatija, 28—38. MSZWIENI-JERADZE W. W. — Filozofskie neopozitiwizma, 39—50. PLIMAK E. G. — Masonskaja reakcyja protiv matierializma w Rossii, 51—62. SZIROJAN S. G. — Wydajuszczisja arabskij myslitel’ Abul-Ala al-Maarri, 63—70. KISIELEWA H. A. — O roli matematiki w sowriemiennoj fizike, 71—79. ŻDANOW B. M. — O primienienii matiematiczeskogo mietoda w biologiczeskich naukach, 80—82. BRODI T. A. (Meksika) — Obrazowanije i oblast’ primienimosti naucznych poniatij, 83—92. ELIDE GORTARI (Meksika) — Sowriemiennyje tieczeniya filozofii w Meksikie, 93—100. ZAMOSZKIN J. A. — Kriticzeskij oczerk „psichologiczeskogo napravlenija” w socyologii, 101—109. Naucznyje

soobszczenia i publikacyi, 110—116. Diskussii i obsuźdzenia, 117—127. Kritika i bibliografija, 128—150. Nauczna żyzń, 151—187. Filosofskije zamiotki i pis'ma, 188—197. Za rubieżom, 198—211. Otwiety na woprosy czitatielej, 212—218.

Woprosy Filosofii Nr. 3 (1957). Pieriedowaja — O razrabotkie filosofskich woprosow jestiestwoznania, 3—18. KIEDROW B. M. — Naucznyj metod D. I. Miendielejewa, 19—34. PLATONOW G. W. — Wielikij jestiestwoispytat'el-materialist, 35—48. FIEDOROWA A. T. — K woprosu o przedmiete istoriczeskogo materializma, 49—60. SZCZERBINA W. R. — W. I. Lenin i problema idiejnosti literatury, 61—71. LEWADA J. A. — Sowriemennyj fideizm i nauka, 72—79. ARONOW R. A. — O gipotiezie prierywnosti prostranstwa i wriemieni, 80—92. KON I. S. — Opium dla intelliģencyi, ili filosofija istorii Rajmona Arona, 93—102. Naucznyje soobszczenia i publikacyi, 103—130. Diskussii i obsuźdzenia, 131—166. Kritika i bibliografija, 167—202. Nauczna żyzń, 203—216. Filosofskije zamiotki i pis'ma, 217—226. Za rubieżom, 227—234.

Woprosy Filosofii Nr. 4 (1957). Pieriedowaja — Pobieda tworczeskogo marksizma, 3—9. NIKOŁAJEW W. W. — O glawnych etapach razwitija sowjetskogo socalistczeskogo gosudarstwa, 10—25. BYSTRZYNA I. (Czechosłowakija) — Ob osobieinostiach wozniknowienija i razwitija narodnoj diemokratii w Czechosłowakii, 26—40. BŁAUBIERG I. W. — O katigorijach ciełogo i czasti w marksistskoj filosofii, 41—50. KOPNIN P. W. — Dialektika form myslenija w filosofii Giegiela, 51—62. ILENKOW E. W. — K woprosu o protoworieczii w myslenii, 63—72. IOWCZUK M. T. — Dialektika Giegiela i ruskaja filosofija XIX wieka, 73—83. GULYGA A. W. — Materialistczeskie tendiencyi w niemieckiej filosofii XVIII wieka, 84—95. ANGAPOW S. W. — K woprosu o prijemstwienności osnownych fiziczeskich wzgladow klassiczeskoi elektrodinamiki, 96—106. KOMAROW E. A., MIČHAJŁOW S. I. — Staryje pogudki na nowyj ład, 107—116. ZOTOW A. F. — Nikołaj Hartman i jego „kriticzeskaja ontologija”, 117—124. GRIGORIAN B. T. — O sowriemennom neokantianstwie, 125—131. Naucznyje soobszczenia i publikacyi, 132—141. Diskussii i obsuźdzenia, 142—184. Kritika i bibliografija, 185—217. Filosofskije zamiotki, i pis'ma, 218—224. Za rubieżom, 225—238.

Woprosy Filosofii Nr. 5 (1957). Pieriedowaja — Wielikaja Oktjabr'skaja socalistczeskaja riewolucyjia i razwitije marksistskoj filosofii, 3—25. KAMMARI M. D. — W. I. Lenin o piereworotie w bazisie i nadstrojkie obszczestwa w pieriod socalistczeskoi riewolucyi, 26—41. BASKIN M. P. — W. I. Lenin o socalistczeskoi idieologii w posleoktjabr'skij pieriod, 42—51. CAMIERIAN I. P. — Wielikaja Oktjabr'skaja socalistczeskaja riewolucyjia i koriennoje izmienienje nacyonalnych otnoszenij w SSSR, 52—66. SIELEKTOR M. Z. — Princyp kommunistczeskoi partijnosti w idieologii, 67—81. UKRAJNCIEW B. S. — Problema swojewriemennogo razrzeszenija protiworieczij socalistczeskogo obszczestwa, 82—94. KUCZINSKI JURGIEN (GDR) — Socologiczeskije zakony, 95—100. RUBINSZTIEJN S. Ł. — Woprosy psihologii i princyp dieterminizma, 101—113. PIERŁO WIKTOR (USA) — Osnownyje czerty ekonomiki poslewojennogo amierikanskogo imperializma, 114—128. ŻOZUE de CASTRO (Brasilija) — Czornaja kniga gołoda, 129—141. OSIPOW G. W., KOŁBANOWSKI W. W. — Apologija finansowej oligarchii, 142—149. SIEMIENOW W. S. — Mif o „sriednich klassach” i kapitalistczeskaja diejstwielnost', 150—156. DZEK LINDSEJ (Anglija), GIEORGIJ CANIEW (Bołgarija), CHAN SIER JA (Korieja) — Idiei Oktjabr'skoj riewolucyi i sowriemennaja kultura, 157—165. DALETOW K. S. — K woprosu o zawisimosti spieczifiki iskustwa ot jego przedmiota, 166—174. Diskussii i obsuźdzenia, 175—190. Kritika i bibliografija, 191—222. Nauczna żyzń, 223—245. Otwiety na woprosy czitatielej, 246—252.

XV

Zeitschrift für Philosophische Forschung 1956 X, 1. Abhandlungen: Wein H. — Der wahre cartesische Dualismus, 3—28. Hübner K. — Fichte, Sartre und der Nihilismus, 29—43. Gabriel L. — Integrale Logik, 44—62. Berichte und Mitteilungen: Del Negro W. — Der „philosophische Empirismus” von Raymundo Pardo, 85—93. Boehm R. — Karl Löwith und das Problem der Geschichtsphilosophie, 94—103. Strauss und Torney L. von — Das Komplementaritätsprinzip der Physik in philosophischer Analyse, 109—128. Emge K. A. — Über die Funktion der Philosophie in den Fakultäten, 129—136. Aus dem philosophischen Leben, 139—144. Buchbesprechungen, 145—160.

Zeitschrift für Philosophische Forschung
X, 2. Abhandlungen: Landmann M. — Platos Traktat von den drei Unsterblichkeiten, 161—190. Kaufmann W. — Legende und Wirklichkeit, 191—226. Lombardi F. — Kann der Mensch „Universale Wahrheiten“ formulieren?, 227—243. Lauth R. — Versuche einer existenzialistischen Wertlehre in der französischen Philosophie der Gegenwart, 244—278. Berichte und Mitteilungen: Kaufmann F. — Ethik und Metaphysik - Betrachtungen zu Helmut Kuhns „Begegnung mit dem Nichts“ und „Begegnung mit dem Sein“, 279—286. Krampf W. — Über die Philosophie Hugo Dinglers, 287—299. Funke G. — Goethes Weltverständnis — Kritische Betrachtungen zum neuen Buch von Fr. J. v. Rintelen „Der Rang des Geistes“, 300—309. Aus dem philosophischen Leben, 310—315. Buchbesprechungen, 216—319. Zeitschriftenschau, 320—332.

Zeitschrift für Philosophische Forschung
X, 3. Abhandlungen: Schottlaender R. — Apollon und Pythagoras, 333—351. Pichler H. — Die Willensfreiheit als Gabe und als Aufgabe, 352—365. Janssen O. — Zur Phänomenologie des menschlichen Daseinsfeldes, 366—394. Kaulbach F. — Zum Problem des Realraumes, 395—410. Diskussion: Ballauff Th. — Philosophieunterricht in der höheren Schule, 411—422. Berichte und Mitteilungen: Herrigel H. — Das Verhältnis des Menschen zur Welt, 423—441. Stoffer H. — Die modernen Ansätze zu einer Logik der Denkformen, 442—466. Margolius H. — Zur Ethik des Chassidismus, 467—477. Aus dem philosophischen Leben, 478—483. Buchbesprechungen, 484—492.

Zeitschrift für Philosophische Forschung
X, 4. Abhandlungen: Platzeck E. W. — Grundlage und Hauptformen der platonischen Logik, 493—508. Stegmüller W. — Glauben, Wissen und Erkennen, 509—549. Kroug W. — Grundgedanken zu einer Philosophie des Könnens, 550—567. Diskussion; Landgrebe L. — Zur Gestaltung des Phi-

losophieunterrichtes an den Höheren Schulen, 568—572. Berichte und Mitteilungen: Schischkoff G. — Zehn Jahre philosophische Forschung und Toleranz, 573—576. Herrigel H. — Das Verhältnis des Menschen zur Welt, 577—600. Stoffer H. — Die moderne Ansätze zu einer Logik der Dankformen 601—621. Philosophen-Kalender, 622—638. Aus dem philosophischen Leben, 639—644. Buchbesprechungen, 645—649. Inhaltsverzeichnis des X. Bandes.

Zeitschrift für Philosophische Forschung
1957 XI, 1. Abhandlungen: Ulmer K. — Die Dimensionen der Weltgeschichte, 3—19. Häberlin P. — Christliche Theologie und Philosophie, 20—36. Schmidt G. — Goethes „Urworte-Orphisch“, 20—36. Sauer W. — Über das Sachliche. Ein vernachlässigter Grundbegriff der Geisteswissenschaften, 54—69. Diskussion: Röd W. — Für eine philosophische Propädeutik an der Höheren Schule, 70—79. Berichte und Mitteilungen: Kopper J. — Die Dialektik im französischen Denken der Gegenwart, 80—91. Suhl A. — Spinozas Attribute, 92—115. Nicolin F. — Probleme und Stand der Hegel-Edition, 116—128. Lauth R. — Der gegenwärtige Stand der Arbeiten an den Werken Johann Gottlieb Fichtes, 129—133. Aus dem philosophischen Leben, 134—138. Buchbesprechungen, 139—158.

Zeitschrift für Philosophische Forschung
XI, 2. Abhandlungen: Tielsch E. — Kierkegaard und die Phänomenologie der Ehe, 161—187. Funke G. — Geschichte als Phänomen, 188—234. Ritzel W. — Die Philosophie und ihre Geschichte, 235—251. Berichte und Mitteilungen: Brock E. — Pestalozzi und der Staat, 252—254. Moser S. — „Die Philosophie und ihre Geschichte ein kritischer Bericht zu Kölner Tagung, 255—261. Dempf H. — Paul Ferdinand Linke, 262—275. Schoeps H. J. — Fichte und Erlangen, 275—279. Aus dem philosophischen Leben, 280—285. Buchbesprechungen, 286—299. Zeitschriftenschau, 300—319.

Zapiski bibliograficzne

a) prace polskie i przekłady na język polski
(zestawił H. Moese)

Skróty:

AUMCS = Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin. Cz = Czytelnik, Warszawa—Kraków. DzJ = Dziś i Jutro, Warszawa. DzL = Dziennik Literacki,

Kraków. GiN = Głos Nauczycielski, Warszawa. Kier = Kierunki, Warszawa. Kr = Kraków. Kro = Kronika, Łódź. KsiW = Książka i Wiedza, Warszawa. KUL = Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. KWHNT = Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, Warszawa. L = Lublin. Ł = Łódź. ŁTN = Łódzkie Towarzystwo Naukowe. Mea = Meander, Warszawa. MFił = Myśl Filozoficzna, Warszawa. MFił Przekł = Myśl Filozoficzna — Przekłady, Warszawa. MON = Ministerstwo Obrony Narodowej. NaP = Nauka Polska, Warszawa. NDr = Nowe Drogi, Warszawa. NKu = Nowa Kultura, Warszawa. NSzk = Nowa Szkoła, Warszawa. PAN = Polska Akademia Nauk, Warszawa. Per = Perspektywy, Katowice. PIW = Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa. Pń = Poznań. Pm = Pomorze, Bydgoszcz. PPr = Po Prostu, Warszawa. Pro = Problemy, Warszawa. Przk = Przegląd Kulturalny, Warszawa. PrzOr = Przegląd Orientalistyczny, Warszawa. PWN = Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa. PZWL = Państwowe Zakłady Wydawnictw Lekarskich, Warszawa. PZWS = Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa. Sl. Tyg. = Słowo Tygodnia, Kielce. SPAN = Sprawozdania Polskiej Akademii Nauk, Warszawa. SPTIN = Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań. STNT = Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu. StLo = Studia Logica, Poznań. StMNP = Studia i Materiały Nauki Polskiej, Warszawa. StPs = Studia Psychologiczne, Wrocław. T = Toruń. TP = Tygodnik Powszechny, Kraków. TrLu = Trybuna Ludu, Warszawa. TrWol = Trybuna Wolności, Warszawa. Tw = Twórczość, Kraków. TWP = Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Warszawa. WLud = Wojsko Ludowe, Warszawa. Wszł = Wszelchświat, Warszawa. WP = Wiedza Powszechna, Warszawa. Wwa = Warszawa. Wz = Wiedza i Życie, Warszawa. ZaStEk = Zaoczne Studium Ekonomiczne, Warszawa. ZeNaUŁ = Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. ZeNaWSPW = Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Warszawie. ZeTe = Zeszyty Teoretyczno-polityczne, Warszawa. ŻiK = Życie i Kultura, Warszawa. ŻLit = Życie Literackie, Kraków. ŻMy = Życie i Myśl, Warszawa. ŻSzW = Życie Szkoły Wyższej, Warszawa. ŻWa = Życie Warszawy, Warszawa.

1956

Filozofia w ogóle

Organizacja, zagadnienia ogólne

Babińska J. Co nowego u filozofów. Po sesji Komitetu Filozoficznego PAN. ŻiK nr 25 s. 1.

Baczkowski B. O stylu filozofowania. MFił nr 4 s. 3—28.

Cackowski Z. Filozofia, filozofowie i stalinizm. NKu nr 51 s. 6.

Dembowski J. Kierunki rozwoju i badań Polskiej Akademii Nauk w l. 1956—1960. SPAN nr 1 s. 34—43.

Dembowski J. Rola Polskiej Akademii Nauk w życiu naukowym Polski. Fragm. przem. Wszł z. 1. s. 17—18.

Dziesięć lat rozwoju nauki w Polsce Ludowej. Wwa PWN s. 722 zł. 80.

Eilstein H. O stanie filozofii — krytycznie. NDr nr 2 s. 45—66.

Jabłoński H. Osiągnięcia Polskiej Akademii Nauk w pierwszych trzech latach jej działalności. SPAN nr 1 s. 4—34.

Jankowska A. Zebranie naukowe Warszawskiego Towarzystwa Filozoficznego. MFił nr 2 s. 204—206.

Kołąkowski L. Kongres tomistyczny w Rzymie. MFił nr 1 s. 233—239.

Kołąkowski L. Platonizm, empiryzm i opinia publiczna. NKu nr 16 s. 1—2, 7.

Kołąkowski L. Z czego żyją filozofowie? Refleksje nad społeczną prawomocnością zajęć filozofa. NKu nr 3 s. 3—4.

Kotarbiński T. Czy wydziały filozoficzne uniwersytetów mają być wydziałami nauczycielskimi? ŻSzW nr 4 s. 17—22.

Kotarbiński T. Nauczyciele sztuki nauczania. (Przem. na uroczystości 70-lecia urodzin). ŻSzW nr 5 s. 29—35.

Kotarbiński T. Nauczyciele sztuki nauczania. (Wspomnienia z okresu młodości i początków swej pracy naukowej). GiN nr 16 s. 3.

Kotarbiński T. Sztandarowe hasła. (Prawda i wolność na uniwersytetach). Kro nr 9 s. 1, 5.

Krajewski W. Czy filozofia jest nauką humanistyczną. NKu nr 7 s. 1, 4—5.

Krassowska E. Szkolnictwo wyższe u progu planu 5-letniego. PPr nr 6 s. 1, 6.

Kubski J. Myśli sceptyczne o podstawowym zagadnieniu filozofii. PrzK nr 40 s. 2, 4—5.

Mortimer H. Spotkanie naukowe w Nieborowie (zorganizowane przez Katedrę Mat. Dialektycznego i Historycznego PAN poświęcone problematyce stosunku jednostkowego do ogólnego). MFił nr 1 s. 240—248.

Nowakowska I. Z prac Komitetu Filozoficznego PAN. MFił nr 2 s. 210—211.

S. N. Powstanie pracowni historii filozofii PAN. MFił nr 3 s. 216—217.

Schaff A. Aktualne zagadnienia polityki kulturalnej w dziedzinie filozofii i socjologii. Wwa PWN s. 96 zł 3.

Serczyk J. 10-lecie Uniwersytetu im. Kopernika w Toruniu. ŻSzW nr 3 s. 96—97.

Spis placówek naukowych, komitetów i komisji Polskiej Akademii Nauk. SPAN nr 4 s. 263—304.

Streszczenia rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych pisanych na KUL pod kierunkiem S. Świeżawskiego (historia filozofii) i A. Krapca (metafizyka). W wyborze. (Wyd. 1. Red. M. Gogacz). Pn Pallotinum s. V, 223.

Ważniejsze prace filozoficzne wydane w Polsce w 1955 r. MFił nr 2 s. 230—232.

Wstępy, podręczniki, nauczanie

Kołakowski L. Wykłady o filozofii średniowiecznej. Wwa PWN s. 140 zł. 8.05.

Nowicki A. Wykłady z historii filozofii i myśli społecznej Odrodzenia. Wwa PWN s. 132 zł. 9.45.

Wydania i przekłady dzieł

Abelard P. Credo. — Modlitwa dla Heleizy. Tł. z franc. Kier nr 21 s. 1.

Arystoteles. Etyka Nikomachejska. Przeł. z greckiego, oprac. i wstępem poprzedziła D. Gromska. Wwa PWN s. LXXXV, 511, portret 1, zł. 42.60.

Berkeley G. Traktat o zasadach poznania ludzkiego. Tł. z ang. J. Leszczyński. Oprac. T. Czeżowski, B. J. Gawecki i Cz. Znamierowski. Trzy dialogi między Hylasem i Filonousem. Tł. z ang. J. Sosnowska. Przejr. przez T. Czeżowskiego i Cz. Znamierowskiego. Wwa PWN s. XI, 334, portret 1, ilustr. zł. 22.60.

Bieliński V. G. Pisma filozoficzne. T. 1—2. Przeł. z ros. W. Anisimow—Biełkowska. Przekład przejr., wstępem i przypisami opatrzył A. Walicki. Wwa PWN s. LXXVI, 514, s. 526, T. 1—2 zł 65.

Bruno G. Pisma filozoficzne. Tł. z oryg. włoskiego W. Zawadzki. Wstępem i przypisami opatrzył A. Nowicki. Wwa Ks i W s. 302, tabl. 4, portret 1, rys. zł. 22.

Czernyszewskij N. G. Zasada antropologiczna w filozofii. Przeł. z ros. K. Bleszyński. Wstępem opatrzył H. Holland. Wwa PWN s. XIX, 146, portret 1, zł. 13.

Fichte J. G. Powołanie człowieka. Przekład z niem. A. Zielenicyka na nowo oprac. I. Krońska. Wstępem poprzedził T. Kroński. Wwa PWN s. XXXV, 227, portret 1, zł. 19.60.

Gilson E. Heloiza i Abelard. Średniowieczne początki humanizmu. Przeł. z franc. A. Podsiad. Wwa Pax s. 322, zł. 20.

Hobbes T. Elementy filozofii. T. 1—2. Z oryg. łac. przeł. i słowem od tłum. poprzedził Cz. Znamierowski. Rzecz o fizyce Hobbesa dodał A. Teske. Wwa PWN s. XII, 575, potr. 1, tabl., s. VII, 601, tabl. T. 1—2 zł. 80.

Łomonosow M. V. Pisma filozoficzne. T. 1—2. Przeł. z ros. K. Bleszyński, B. J. Gawecki, I. Złotowski. Oprac., wstępem i przypisami opatrzył I. Złotowski. Wwa PWN s. XXXVII, 440, il., portret, s. 583, rys. T. 1—2 zł. 55.

Mably G. B. De. Pisma wybrane. Z oryg. franc. przeł. D. Malewska. Przejrzał i przyp. opatrzył S. Ossowski. Posłowie nap. J. Litwin. Wwa PWN s. XIV, 423, portret, ilustr., zł. 29.70.

Newman J. H. Logika wiary. Tł. z ang. P. Boharczyk. Słowo wst. napisał i tłum.

przejrzał W. Ostrowski. Wwa Pax s. 424, zł. 30.

Petrycy S. Pisma wybrane. T. 1: Przydatki do Etyki Arystotelesowej. T. 2: Przydatki do Ekonomiki i Polityki Arystotelesowej. Oprac. W. Wasik. Wstępem opatrzył K. Grzybowski. Wwa PWN s. XLIV, 589, portret, s. X, 551, tabl. 1, T. 1—2 zł. 78.50.

Plato. Sofista. Polityk. W przekł. z gr. Wł. Witwickiego. Przekład przejrziała D. Gromska. Wwa PWN s. VII, 237, portret, zł. 16.50.

Rousseau J. J. Trzy rozprawy z filozofii społecznej. Przekł. z franc. oprac., słowem wstępnym i przypisami opatrzył H. Elzenberg. Wwa PWN s. XII, 397, ilustr., portret, zł. 27.

Rousseau J. J. Wyznania. Cz. 1—2. Przel. i wstępem opatrzył T. Żeleński Boy. Przedmową poprzedziła E. Rzadkowska. Wwa PIW s. 394, s. 485, T. 1—2 zł. 38.40.

Spinoza B. Wykazanie, że w państwie wolnym każdemu wolno myśleć, co mu się podoba i mówić co myśli. Fragm. Traktatu teologiczno-politycznego. Tł. J. Halpern. ZeTe z. 10/11 s. 192—198.

Wiśniewski A. Carpophorus Philalethes do autora apologii sztuki dowodzenia sposobem perypatetycznym. Tł. z łac. Z. Neumanowa. StMNP T. 4 s. 328—344. Tekst również w j. łac.

Voltaire Fr. Elementy filozofii Newtona. Przekł. z franc. H. Konczewskiej oprac. B. J. Gawecki. Wstępem poprzedził A. Teske. Wwa PWN s. LII, 247, portret, ilustr., zł. 20.50.

Voltaire Fr. Traktat o tolerancji napisany z powodu śmierci Jana Calasa. Przekł. z franc. Z. Ryłko i A. Sowiński. Posłowiem i przypisami opatrzył Z. Ryłko. Wwa PIW s. 358, zł. 9.80.

Historia filozofii

Filozofia starożytna

Kroński T. Wykłady z historii filozofii starożytnej. Grecja i Rzym. Wwa 1955. Rec. Legowicz J. Kilka uwag o... MFil nr 4 s. 181—186.

Leśniak K. Epikureizm jako doktryna socjologiczna. MFil nr 1 s. 85—107.

Pakcińska M. Pojęcie przyjemności w filozofii Epikura. Mea nr 10/11 s. 388—399.

Filozofia średniowieczna

Bielawski J. Ibn Tufajl i jego powieść filozoficzna Hajj ibh Jakzan. PrzOr. nr 2 s. 141—150.

Chojnacki P. Zagadnienie prawa własności w filozofii społecznej św. Tomasza z Akwinu. Praca Katol. we Froncie Nar. nr 3 s. 9—27.

Podsiad A. Sens pewnego sporu. (Piotr Abelard). Kier. nr 21 s. 1—2.

Filozofia nowożytna

Brończuk K. Sine ira et studio. (O Edwardzie Dembowskim). Kier nr 22 s. 10.

Chmaj L. Kartezjanizm w Polsce w XVII i XVIII w. MFil nr 5 s. 67—102.

Gniadek S. Traktat semantyczny Jana ze Stobnicy. SPTPN nr 1 (46) s. 12.

Helvetius Cl. A. WŻ nr 12 s. 850—851.

Kozakiewicz M. Kartezjusz. WŻ nr 3 s. 198—199.

Kroński T. Edward Dembowski i spory metodologiczne. NKu nr 14 s. 1, 4—5, ilustr.

Mincer W. Nieznana broszura polemiczna Antoniego Wiśniewskiego z r. 1754. StMNP T. 4 s. 325—327.

Nowicki A. Papiestwo w oczach humanisty (Lorenza Valli). WŻ nr 11 s. 734—766.

Odrodzenie w Polsce. Materiały sesji naukowej PAN 25—30.X.1953 r. T. 2: Historia nauki. (Cz. 2 pod red. B. Suchodolskiego. Wwa PIW s. 441, tabl. 52 w tym portrety. Cz. 1—2 zł. 114.50.

Z dziejów polskiej myśli filozoficznej i społecznej. T. 1: Wiek XV—XVII. Red. L. Kołakowski. T. 2: Wiek XVIII — Oświecenie. Red. B. Suchodolski. Wwa Ks i W s. 122, tabl. 6, portrety 2, zł. 22, s. 163, tabl. 3, portretów 5, zł. 25.

Zakrzewski W. Próba analizy porównawczej poglądów polityczno-społecznych Montesquieu a Leszczyńskiego. Cz. 1. KwHNT nr 4 s. 685—714.

Współczesne kierunki filozoficzne

Marksizm

Adamski J. Sprawy pomijane. (O humanistyce marksistowskiej). Przk nr 17 s. 4.

Baczko B. Drogi bezdroża. (Sprawa naukowej rehabilitacji marksizmu) NKu nr 48 s. 1, 7.

Bauman Z. O przewycięzeniu dezintegracji filozofii marksistowskiej. Mfil nr 6 s. 133—152.

Czerwiński M. Francuski spór o marksizm. (Polemika Sartre'a z Merleau-Pontym). Przk nr 23 s. 2.

Dyniewski T. ...a jeśli myśleć będziemy samodzielnie. (O sytuacji w polskiej filozofii marksistowskiej). Per nr 53 s. 1.

Geppert M. Uwagi o projekcie programu wykładów z materializmu dialektycznego. Mfil nr 6 s. 141—152.

Hochfeld J. Moralna siła prawdy (w światopoglądzie materialistycznym). ŻWa nr 12 s. 3, 6.

Janicki W. Sporu o koegzystencję początek. (Nad światopoglądem materialistycznym i idealistycznym). Sl. Tyg. nr 43 s. 1—2.

K. M. W stulecie Jerzego Plechanowa. NDr nr 11/12 s. 88—94.

K. Z. Powrót na karty historii ruchu robotniczego. W setną rocznicę urodzin Jerzego Plechanowa. Nowy Świat nr 49 s. 1.

Kappesowa H. Katastrofizm i religianctwo. (Dyskusje o materializmie historycznym w prasie zachodniej). Kro nr 2 s. 8.

Katz H. O nieczajewszczyźnie czyli o dialektyce celu i środków. Kro nr 17 s. 1, 6.

Koniczek R. Dyskusja o podręczniku materializmu dialektycznego (pod red. G. F. Aleksandrowa). WLud nr 3 s. 95—97.

Krajewski W. Filozofia a nauki przyrodnicze. Stenogram wykładu. Wwa KsiW s. 34 zł. 1.28.

Lesiewski W. W poszukiwaniu straconego czasu. (Etyka marksistowska w teorii i praktyce). Pom nr 6 s. 5, 7.

Machejek W. Ta sprawa zaczyna się u góry. (Z problemów światopoglądu materialistycznego). ŻLit nr 12 s. 6.

Materiały do studiowania materializmu dialektycznego i historycznego. Wwa MON s. 161.

Michajłow W. O przeciwnikach prawdy naukowej. (Materialistyczny pogląd na świat a religia. Polem.) TrWol nr 2 s. 6—7.

Michta N. Kilka uwag o kształtowaniu materialistycznego światopoglądu. WLud nr 6 s. 88—94.

Mortimer H. Z sekciarstwem zerwać radykalnie! (W sprawie filozofii marksistowskiej. Polem.). PPr nr 50 s. 7.

Nowicki A. Współczesne myśli (z pamiętnika) o koegzystencji światopoglądów. Sl. Tyg. nr 48 s. 2.

Osiadacz-Molska A. Człowiek wielkiej odwagi myśli. (Jerzy Plechanow) TrLu nr 291 s. 4.

Sulewski W. Jerzy Plechanow. WŻ nr 11 s. 778—779.

Wesołowski W. Materializm dialektyczny i historyczny. Przewodnik metodyczny. Cz. 2. Wwa Oddział Wydawn. ZaStEK Maszyn. powiel. s. 48.

Filozofia katolicka

Chojnacki P. Podstawy filozofii chrześcijańskiej. Wwa 1955. Rec. Kuczyński J. Tomistyczna koncepcja nauki. Mfil nr 4 s. 187—191.

Kłósak K. Próba oceny (marksistowskiej teorii nauki ze stanowiska katolickiego). ŻMy nr 3 s. 82—91.

Kuszek E. Rozum przeciwnikiem rozumu. (Problematyka tomizmu). PPr nr 8 s. 6—7.

Mrówczyński T. Personalizm katolicki. Stenogram odczytu. Wwa KsiW s. 36 zł. 1.20.

Sejneński H. Polska myśl katolicka a fi-
zyka współczesna. 1945—1955. Wwa
PWN s. 168 zł. 8.80.

Monografie o filozofach
i pisarzach filozofujących

Zajączkowski A. Tekst referatu wygło-
szonego w języku perskim na Kongresie
Tysiąclecia Awicenny w Teheranie
25.IV.1954 r. Rocznik Orientalistyczny T.
20 s. 15—20.

Trzebuchowski P. Stanisław Brzo-
zowski postać i twórczość. Kier. nr
32/33 s. 6—7.

Assorodobraj N. Życie i dzieło Stefana
Czarnowskiego. Wwa PWN s.
106—156. Odb.: T. 5 Dzieła St. Czarnow-
skiego. Posłowie.

Ossowska M. Benjamin Franklin
jako moralista. Fragm. książki „Moral-
ność mieszczańska”. Pro nr 5 s. 313—321.

Ariel. Stulecie Freuda? Kier. nr 5
s. 8—9.

Podsiad A. Lekcja faktów. (Etienne
Gilson). Kier. nr 16 s. 4.

Wojnar-Sujecka J. Franciszek Salezy
Jezierski. Zarys poglądów. Red. N.
Assorodobraj. Wwa KsiW s. 200.

Grzegorzewska M. Józefa Joteyko.
Ludzie i sprawy 50-lecia. GiN nr 22 s. 2.

Nowicki A. Czego Pomponacjusz uczył
Kopernika. WZ nr 6 s. 404—406.

Tadeusz Kotarbiński. (Biogr.)
Rev. Pol. Acad. Sc. nr 2/3 s. 205—206 oraz
w mutacji.

Legowicz J. Z uroczystości 70-lecia prof.
dra T. Kotarbińskiego. ŻSzw
nr 5 s. 101—102.

Ossowska M. Tadeusz Kotarbiń-
ski. NaP nr 4 s. 120—124.

Redakcja. Uczony i nauczyciel (o T.
Kotarbińskim). ŻSzw nr 4 s. 16—
17.

zb. Siedemdziesięciolecie urodzin profe-
sora Kotarbińskiego. Tw nr 5
s. 182.

Grodek A. Ludwik Krzywicki —
wychowawca socjalistycznej inteligencji
polskiej. GiN nr 28/29 s. 4.

Jakubowski J. Z. Ludwik Krzywic-
ki. W piętnastą rocznicę śmierci. ŻSzw
nr 6 s. 71—83.

Grebecki A. Jan Lamarck — pierw-
szy twórca teorii ewolucji Wwa TWP
Sekcja Biologiczna Maszyn. powiel.

Gottfried Wilhelm Leibniz. WZ nr
12 s. 849—850.

A. J. Maria Librachowa (Nekr.)
ZeNaUŁ Ser. 1 Nauki humanist.-społ. 1955
z. 1 s. 153—154.

Lukaes G. Daty życiorysu. ŻLit nr 52/53
s. 11.

Krakowiecka L. Maciej z Miechowa
lekarz i uczony Odrodzenia. Wwa PZWL
s. 334. tabl. 23. mapa 1.

Krajewski W. Światopogląd Mariana
Smoluchowskiego. Wwa PWN
s. 247.

Nowicki A. Ateizm Spinozy. WZ
nr 12 s. 841—843.

Dür S. O Janie Śniadeckim. Wwa
WP s. 134, zł. 4.80.

Dziwulski W. Dwóchsetna rocznica uro-
dzin Jana Śniadeckiego. Urania
nr 8 s. 232—233.

Szyfman L. Przyrodnicze i filozoficzne
poglądy Jędrzeja Śniadeckiego.
STMNP T. 4 s. 207—241.

Parvi J. Wolteriańska śmierć Wolte-
ra. Tw nr 6 s. 195—198.

Voltaire F. (jg): Nieznane listy Wol-
tera. MFił nr 5 s. 219—220.

Metafizyka

Czerwiński Z. W sprawie walki z nomi-
nalizmem. MFił nr 4 s. 160—169.

Fróg Z. (List w sprawie rec. z pracy K.
Kłósaka „W poszukiwaniu pierwszej przy-
czyny”). Kier nr 12 s. 11.

Fróg Z. Argumenty biologiczne na ist-
nienie Boga w oświeceniu krytycznym ks.
Kłósaka. Kier nr 8 s. 4.

Kłósak K. Zagadnienie pochodzenia duszy ludzkiej. *Kier* nr 2 s. 4, 11.

Kołąkowski L. Aktualność sporu o powszechniki. *MFil* nr 2 s. 3—32.

Kołąkowski L. O łatwości rozstrzygnięcia problemu nominalizmu. *MFil* nr 5 s. 150—155.

Kołąkowski L. Światopogląd i życie codzienne. *PrzK* nr 37 s. 9, nr 38 s. 4.

Kotarbiński T. Pojęcie „istoty rzeczy”. *MFil* nr 3 s. 135—146.

Zalewska S. Spór o wartości światopoglądu. *Dziś i Jutro* nr 8 s. 4.

Ziemia Z. Logika contra książkę Kłósak. *PPr* nr 15 s. 6—7.

Teoria poznania

Horodyski D. Do Redakcji „Kierunków”. (O klasycznej definicji prawdy. Polem.). *Kier* nr 7 s. 11.

J. A. Ponure igraszki. (O klasycznej definicji prawdy. Polem.). *PrzK* nr 27 s. 11.

Kłósak K. Granice supremacji praktyki nad poznaniem teoretycznym. (Teoria poznania: marksistowska i neoscholastyczna). *TP* nr 3 s. 1, 8.

Kochański Z. Poznanie jako subiektywne odbicie obiektywnej rzeczywistości. *MFil* nr 5 s. 48—66, s. 68—79.

Kurowski S., Dębiński J. List otwarty do Redakcji *Kierunków*. (O klasycznej definicji prawdy). *Kier* nr 7 s. 11.

Podsiad A. „Primum vivere deinde philosophari”. Zagadnienia i dyskusje. *Kier* nr 9 s. 10.

Rostworowski M. Do Redakcji „Kierunków”. (O klasycznej definicji prawdy). *Kier* nr 8 s. 11.

Sandauer A. Pewne zagadnienia „teorii poznania”. *PrzK* nr 26 s. 8.

Trzebuchowski P. Myśl żywa. (O klasycznej definicji prawdy). *Kier* nr 6 s. 10—11.

Filozofia nauki

Kochański Z. Filozofia a nauki biologiczne. *TrLu* nr 208 s. 4.

Kurowski S. Dogmatyzm i rozwój nauki. *Dziś i Jutro* nr 3 s. 3, 6—7.

Hirszowicz M. Ideologia a nauka. *MFil* nr 6 s. 3—30.

Schaff A. Mannheima „socjologia wiedzy” a zagadnienie obiektywności prawdy. *MFil* nr 1 s. 116—134.

Schaff A. O więzi teorii z praktyką. *PrzK* nr 12 s. 2, 7.

Twardowski K. O naukach apriorycznych czyli racjonalnych (dedukcyjnych) i naukach aposteriorycznych czyli empirycznych (indukcyjnych). Gliwice Maszyn. powiel. s. 12.

Krajewski W. Filozofia a nauki przyrodnicze. *Sten. wykł. Wwa KiW* s. 34.

Logika i metodologia

Historia i zagadnienia ogólne

Bibliografia książek z zakresu logiki wydanych w l. 1953—55 (za r. 1955 niepełna). *StLo* T. 4 s. 292—295.

Gansiniec R. Modi significandi. *MFil* nr 6 s. 80—115.

Mostowski A. Logika matematyczna na międzynarodowym kongresie matematyków w Amsterdamie. *StLo* T. 4 s. 245—253.

Przegląd czasopism. (Artykuły o treści logicznej zawarte w czasopismach nadesłanych do redakcji). (Streszcz. art. z czas. obcych). *StLo* T. 4 s. 278—291.

Cohen M. Język, jego budowa i rozwój. *Tł. S. Gniadek. Wwa* s. 126.

Vendryes J. Język. *Tł. K. Libera. Wwa PWN* s. 365.

Systemy, podręczniki, nauczanie

Ajdukiewicz K. W sprawie programów logiki usługowej. O wykładaniu logiki na wyższych uczelniach. *MFil* nr 2 s. 126—136.

Ajdukiewicz K. Zarys logiki. Książka pomocnicza dla nauczyciela. *Wwa* 1953. *Rec. Kotarbińska J. StLo* T. 4 s. 264—266.

Giedymin J. W sprawie sposobu nauczania logiki. MFił nr 2 s. 113—121.

Gregorowicz J. Zarys logiki dla prawników. Wyd. 2. Wwa PWN s. 133 zł. 5.95.

Gregorowicz J. Zarys logiki dla prawników. Wwa 1953. Rec. Kalinowski J. StLo T. 4 s. 266—272.

Greniewski H. Elementy logiki formalnej. Cz. 5. Zarys historii logiki. Wwa 1955. Rec. Czeżowski T.: O wstępie historycznym do zarysu logiki. StMNP T. 4 s. 406—408. Mostowski A. StLo T. 4 s. 273—277.

Greniewski H. Elementy logiki formalnej. Wwa 1955. Rec. Grzegorzczak A. MFił nr 1 s. 176—183.

Grzegorzczak A. Logika popularna. Wwa 1955. Rec. E. P. Matematyka nr 2 s. 57.

Kokoszyńska-Lutman M. Przewodnik metodyczny do nauki logiki. I rok studiów. Wrocław Maszynopis powiel. s. 13.

Kotarbiński T. Kurs logiki dla prawników. Wyd. 2 Wwa 1953. Rec. Kalinowski J. StLo T. 4 s. 266—272.

Kotarbiński T. Sprawa logiki w przededniu rozstrzygnięć. O wykładaniu logiki na wyższych uczelniach. MFił nr 2 s. 121—126.

Lipczyńska M. Przewodnik do nauki logiki. Na podstawie skryptu J. Gregorowicza Zarys logiki dla prawników. Wwa Maszynop. powiel. s. 51, rys.

Ptaszyński W. Nauczanie logiki jako ważny czynnik kształtowania światopoglądu naukowego. ZeNaWSP Wwa R. 1 s. 67—108, ilustr. rys.

Redakcja. (O wykładaniu logiki na wyższych uczelniach). MFił nr 2 s. 136—138.

Wołoszyn S. O potrzebie badań nad rolą logiki w nauczaniu poszczególnych przedmiotów szkolnych. Nowa Szkoła 1955 nr 6 s. 643—648.

Ziemiński Z. Logika praktyczna. Pń Maszynopis powiel. s. 214, rys. zł. 20.

Ziemiński Z. Repetitorium z logiki dla studentów prawa według wykładów prof. dra Cz. Znamierowskiego. Pń 1952. Rec. Kalinowski J. StLo T. 4 s. 266—272.

Walter W. Elementy logiki (wykład dla prawników). Kr 1951. Rec. Kalinowski J. StLo T. 4 s. 266—272.

Poszczególne zagadnienia

Ajdukiewicz K. O definicji. Normalizacja z. 3 s. 131—135, z. 4 s. 201—207.

Ajdukiewicz K. Okres warunkowy a implikacja materialna. StLo T. 4 s. 117—153.

Chmielewski J. Zdania tzw. nominalne i konstrukcje spójkowe w świetle analizy językoznawczej i semantyczno-logicznej. Rozpr. Kom. Jęz. Łódź TN t. 2 1955 s. 51—71.

Dobrowolski Z. Budowa klasyfikacji. Wwa PWTechniczne s. 219.

Eilstein H. Problem logiki w świetle marksistowskiej teorii poznania. MFił nr 5 s. 124—149, nr 6 116—132.

Greniewski H. Sprawy wszystkie i jeszcze inne. (Rzecz o logice formalnej). Przk nr 5 s. 9.

Hornowski B. Sądy i przekonania. SPTPN nr 1 (46) s. 9—12.

Kokoszyńska M., Kubiński T., Słupecki J. Zastosowanie pojęć logiki matematycznej do wyjaśniania niektórych pojęć przyrodoznawstwa. StLo t. 4 s. 155—211.

Kotarbiński T. Pojęcie „istoty rzeczy”. MFił nr 3 s. 135—146.

Kotarbiński T. Treść i zakres pojęcia metodologii. MFił nr 4 s. 97—105.

Kraszewski Z. Logika stosunków zakresowych. (Rachunek zdań zakresowych). StLo t. 4 s. 63—116.

Kubiński T. O pewnej metodzie tworzenia logik modalnych. StLo t. 4 s. 213—240.

Ładosz J. O sprzecznościach logicznych i dialektycznych. (Polem.) MFił nr 4 s. 106—135.

Nowakowska I. Dyskusja nad zagadnieniami metodologii. (Sprawozdanie z obrad posiedzenia naukowego Komitetu Filozoficznego). MFił nr 4 s. 209—211.

Pawłowski T. Czy pojęcia są prawdziwe. MFił nr 3 s. 218—220.

Steinhaus H. Wnioskowanie indukcyjne. MFił nr 5 s. 26—47.

Wójcik T. Metodyka klasyfikowania i definiowania członów klasyfikacji. Normalizacja. z. 12 s. 635—645, tab.

Wójcik T. Ogólne zasady klasyfikacji przedmiotów. Normalizacja z. 7 s. 378—383, tab., z. 8/9 s. 433—440, rys. tab.

Psychologia

Psychologia w ogóle i zagadnienia ogólne

Studia psychologiczne. Pod red. T. Tomaszewskiego. T. 1 Wr Ossol s. 188.

Arska M. Psychologia wychodzi z konspiracji. (Rozważania po zjeździe Polskiego Towarzystwa Psychologicznego we Wrocławiu). ŻWa nr 121 s. 4.

Budkiewicz J. Przed ogólnokrajową naradą psychologów. GHN nr 44 s. 3.

Choynowski M. O sytuacji w psychologii polskiej. NaP nr 4 s. 175—179.

Choynowski M. O sytuacji w psychologii polskiej. PrzK nr 50 s. 9.

Czystowska J. Zaniedbana nauka. (Sytuacja polskiej psychologii). Śl. Tyg. nr 27 s. 1, 3.

Gliszczyńska X. Pytania wymagające odpowiedzi. (Stosunek prasy do art. na temat pracowni psychotechnicznych). Prasa pol. nr 10 s. 52—53.

H. H. Nie chcą być na marginesie życia. (Walny Zjazd Pol. Tow. Psychologicznego we Wrocławiu). GHN nr 20 s. 4.

Krawczyk M. Psychologia w wychowaniu fizycznym. Wych. fiz. w Szk. nr 6 s. 6—9.

Niemiec K. O roli psychologii w ekonomice i organizacji pracy. Ekon. Org. Pracy z. 8 s. 369—374.

O rehabilitację i reaktywowanie Instytutu Higieny Psychiczej. PPr nr 47 s. 5.

Olszewski K. Śladem dyskryminacji. (O uruchomienie Instytutu Higieny Psychiczej). Kier nr 24 s. 5.

Pietrański Z. W sprawie „techniki” kształtowania świadomości. (Problemy polskiej psychologii). NKU nr 27 s. 4, 7.

Putkiewicz Z. Seminarium Instytutu Pedagogiki poświęcone problematyce myślenia. NSzk nr 3 s. 328—334.

Reykowski J. Nowe, choć nie proste drogi nauki psychologicznej. NSzk nr 4 s. 420—426.

Tomaszewski T. Wstęp (do wydawnictwa PAN „Studia Psychologiczne”). Studia Psych. T. 1 s. 5—8.

Tomaszewski T. O związku psychologii z praktyką. TrLu nr 242 s. 4.

Witwicki T. Jak zbliżyć psychologię do życia? TrLu nr 360 s. 4.

Wszechzwiązkowa narada psychologów. Oprac. z ros. W. Ł. NSzk nr 1 s. 100—103.

Systemy i podręczniki

Bomski H. Jak pracuje mózg. Nauka Pawłowa o wyższych czynnościach nerwowych. Wwa WP s. 121.

Kowalski S. Zagadnienie osobowości w świetle psychologii marksistowskiej. Wr Ossol s. 231. zł. 21.

Nowogrodzki T. Nauka Pawłowa a psychologia. (Zarys elementarny). Wwa PZWS s. 120, ilustr. zł. 2.75.

Nowogrodzki T. Psychologia rozwojowa. Wyd. 4 popr. i uzup. Wwa PZWS s. 194, il. zł. 4.45.

Szuman S. Zagadnienia psychologii uczuć w świetle nauki Pawłowa. Pn PWN s. 53 zł. 8.

Wyobrażenia, myślenie

Ekel J. Zjawisko generalizacji i konkretyzacji przy wytwarzaniu obronnych odruchów warunkowych. StPs T. 1 s. 56—109, rys. tab. wykr.

Fuks B. Jak myślimy. Wwa TWP Maszyn. powiel. s. 44.

Reykowski J. O myśleniu. WŻ nr 1 s. 2—8, ilustr.

Tomaszewski T. Automatyzm i świadomość w pracy produkcyjnej. Szkoła Zawod. nr 5 s. 9—13, ilustr.

Tomaszewski T. Czy ciała mogą myśleć. Pro nr 4 s. 228—235, ilustr.

Tomaszewski T. Proces poznania i jego mechanizm fizjologiczny. Stenogr. wykładow. Wwa KsiW s. 22 zł. 0.60.

Funkcje systemu nerwowego

Gblewicz E. Zjawiska wrażliwości. Wwa WP s. 45 zł. 1.

Gliszczyńska X. Wpływ zmiany stosunków czasowych w stereotypie na reakcje ruchowe. StPs T. 1 s. 176—188, tab.

Górska T. Rola analizatora wzrokowego i kinestetycznego w procesie ćwiczenia ruchów docelowych. StPs T. 1 s. 142—163, rys. tab.

Kurczówna I. O dwójakiej funkcji słowa jako bodźca. StPs T. 1 s. 26—55, rys.

Pieter J. Rola instrukcji słownej a pokazowej w nabywaniu sprawności ruchowych. StPs T. 1 s. 164—175.

Tomaszewski T. Badanie wyższych czynności nerwowych człowieka metodą „bodźców wyjątkowych”. StPs T. 1 s. 9—25, tab.

Rozwój psychiczny człowieka

Gerstmann S. Fizjologiczne podstawy temperamentu. NSzk nr 3 s. 256—276.

Kowalski S. Komunikaty o pracach dotyczących rozwoju myślenia i języka dziecka. ZeNaUP nr 5 Filoz. z. 1 s. 61—63.

Kowalski S. Przyczynek do zagadnienia faz rozwoju myślenia i języka dziecka. ZeNaUP nr 5 Filoz. z. 1 s. 15—59, rys.

Nawrocka W. Z badań nad rolą analizatora wzrokowego i kinestetycznego oraz słowa przy uczeniu się szeregu ruchów wolnych u dzieci przedszkolnych. StPs T. 1 s. 127—141, tab.

Szemińska A. Z badań J. Piaget'a nad rozwojem myślenia „Od subiektywności do obiektywnego poznania rzeczywistości”. NSzk nr 4 s. 351—367.

Szuman S. O naukowym poznawaniu cech psychicznego rozwoju dzieci i młodzieży. NSzk nr 2 s. 121—139, tab.

Szuman S. Rola działania w rozwoju umysłowym małego dziecka. Wr. 1955. Rec. Maruszewski M. Kilka uwag na marginesie książki. NSzk nr 2 s. 194—202.

Tyborowska K. W sprawie roli działania i mowy w myśleniu dzieci przedszkolnych. StPs T. 1 s. 110—126, rys.

Zborowski J. Psychofizjologiczne podstawy czytania. Roz. 2 pracy „Nauka czytania na tle analizy elementarzystwa”. Zesz. nauk.-dydak. WSP Opole Pedagog. z. 1 s. 71—99, tab.

Etyka i teoria postępowania

Historia i zagadnienia ogólne

Fritzhand M. O elementarnych normach moralnych. MFiI nr 1 s. 3—28.

Jankowski H. Jednostka niezmy? (O normach moralności komunistycznej). PPr nr 38 s. 2.

Keller J. O właściwe rozumienie wolności człowieka. Kier. nr 11 s. 4, 11.

Kotarbiński T. O etyce niezależnej. Kronika nr 21 s. 1, 4.

Nowak K. O szczęściu. Świat i Ludzie nr 5 s. 1.

Systemy i podręczniki

Kotarbiński T. Traktat o dobrej robocie. Ł. 1955. Rec. Galeński W. Gramatyka działania. ŻMy nr 4/5 s. 202—215.

Oleinik S. Etyka ogólna. Skrypt autorzowany. Wwa Akad. Teologii Katol. Maszynop. powiel. s. III, 202.

Ossowska M. Moralność mieszczańska. Ł. Ossol s. 326, tabl. 12 zł. 37.

Poszczególne zagadnienia

Baranowski Z. Małżeństwo. Pń Albertinum s. 100.

Bocheński A. Rozmyślenia o wolności. Kier nr 17 s. 10.

Bocheński A. Rozmyślenia krytyczne. (Problem moralności. Polem.) Kier. nr 4 s. 7.

Fritzhand M. Coś niecoś o etyce, zwłaszcza marksistowskiej. NKu nr 28 s. 1, 7.

Gliszczyńska X., Górka T. Próba psychologicznej analizy racjonalizatorstwa w pracy. Szkoła zawod. nr 8 s. 6—8.

Jankowski H. ...Biedny, mały X. (Uwagi o normie stałości poglądów), Polem. J. U. „Zwischenruf”. PPr nr 37 s. 6.

Jankowski H. Konflikty moralne. PPr nr 36 s. 6.

Koźakowski L. O słuszności zasady: cel uświęca środki. (Problemy moralności i komunizm). PrzK nr 18 s. 1, 4. Polem. Horszowski R. W poszukiwaniu przyczyn zła. TrWol nr 20 s. 6—7.

Kotarbiński T. Sprawność i błąd. (Z myślą o dobrej robocie). Wwa PZWS s. 102 zł. 5.10.

Kotarbiński T. Sprawy sumienia. Wwa KsiW s. 42 zł. 2.

Kumaniecki K. Praecepta praefecti. Myśl i życie nr 4/5 s. 187—201.

Maneli M. O cywilnej odwadze. PPr nr 47 s. 3.

Melcer W. Ulica Panieńska. Reportaże z dziedziny etyki rodzinnej w PRL. Wwa Cz. s. 194.

Nowacki J. Niektóre zagadnienia zasad współżycia społecznego. (B. m. Maszyn. powiel. Zakł. Prod. Skryptów Ł.) s. 32.

Strumiński J. Czy etyka jest utopią? Kontrasty nr 8 s. 2, 5.

Werfel E. W obronie żaby: (O moralnych konfliktach komunisty. Polem.) PrzK nr 39 s. 2. Bocheński J. Bo ludzie już szachu dostają. PrzK nr 41 s. 2.

Wierzbński J. Co to jest wolność? Kronika nr 17 s. 3.

Wolicki K. Etyka stalinowska i etyka komunistyczna. Dziewiąta Fala nr 36 s. 1—2.

Woroniecki J. Umiejętność rządzenia i rozkazywania. ŻMy nr 4/5 s. 156—186.

Estetyka i teoria sztuki

Dan-Dan. Studium komizmu. Arena nr 3 s. 18—20, ilustr.

Morawski St. Kilka uwag o polskiej teorii sztuki w okresie 1830—1850. Sztuka i Krytyka nr 1/2 s. 235—254.

Morawski St. Z badań ankietowych nad odbiorczością filmu. MFil nr 5 s. 103—123.

Porębski M. Sztuka naszego czasu. Zbiór szkiców i artykułów krytycznych z lat 1945—1955. Wwa Sztuka s. 235, tabl. 95.

Filozofia społeczeństw
i nauk społecznych

Historia i zagadnienia ogólne

Bieńkowski W. Poprzednicy Oskara Kolberga na polu badań ludoznawczych w Polsce. Podłoże społeczne początków etnografii polskiej. Wr Pol. Tow. Lud. masz. pow. s. 110.

Czarnowski S. Dzieła w oprac. N. Asorodobraj i S. Ossowskiego. Wwa PWN T. 1: Studia z historii kultury s. 224. T. 2: Studia z historii myśli i ruchów społecznych s. 250. T. 3: Studia z dziejów kultury celtyckiej. Studia z dziejów religii s. 270. T. 4: Kult bohaterów i jego społeczne podłoże... s. 255. T. 5: Publicystyka. Posłowie. Wspomnienia. s. 226 tabl. 5, portret.

Hochfeld J. Metodologiczna problematyka badań społecznych we współczesnej socjologii amerykańskiej. MFil s. 166—182.

Lutyński J. Ewolucjonizm w etnologii anglosaskiej a etnografia radziecka. Ł Ossol. s. 350.

Małowski A. Postulaty praktycznej użyteczności a rozwój nauk społecznych. ZeNaUP Filozofia, Psychologia, Pedagogika nr 1 s. 3—13.

Opalek K. Rola Monteskiusza w rozwoju myśli społecznej. MFil nr 1 s. 29—57.

Wiatr J. Amsterdamski Kongres Socjologów. ŻWa nr 220 s. 3.

Widerszpilis S. O kryteriach przynależności do klasy społecznej. Sten. wykł. Wwa KsiW s. 34.

Zawadzki S. Międzynarodowy Kongres Nauk Politycznych w Sztokholmie. MFil nr 1 s. 226—232.

Filozofia prawa i państwa

Cyprian T. Chuligaństwo wśród młodzieży. Problem społeczny i prawny. Pł PWN s. 69.

Seidler G. Myśl polityczna starożytności. Wyd. 2 Kr. Wyd. Literackie s. 309, portrety zł. 13.

Voisė W. Frycza Modrzewskiego nauka o państwie i prawie. Wwa KsiW s. 365, tabl. 11, portrety 2.

Filozofia kultury

Bobińska C. Ideologia rewolucyjnych demokratów polskich w latach sześćdziesiątych XIX wieku. Wwa PWN s. 119.

Csorba H. Z zagadnień współczesnej kultury w czasopiśmiennictwie angielskim. NaP 1955 nr 4 s. 170—184.

Tazbir J. Ideologia arian polskich. Wwa TWP Red. Odczytów. Maszyn. pow.

Tazbir J. Świt i zmierzch polskiej reformacji. Wwa WP s. 206.

Wallis M. Dzieje zwierciadła i jego rola w różnych dziedzinach kultury. Ł Ossol s. 122, tabl. 42.

Filozofia wychowania

Korniszewski F. Bibliografia wydawnictw Instytutu Pedagogiki za okres 1950—1955 w układzie systematycznym. NSzk nr 2 s. 207—222.

Baczko B. Jak ich kształcić. Problemy młodych naukowców. PPr nr 1 s. 1, 7.

Bandura L. Poglądy pedagogiczne St. Staszica. Wwa PZWS s. 90, portret zł. 185.

Dinter H. Czy pedagogika jest już nauką? Kronika nr 9, s. 9.

Dobrowolski M. Towarzystwa Naukowe i popularyzacja wiedzy. SPAN 1954 s. 79 96, tab.

Szulkin M. Ewaryst Estkowski — wybitny pedagog polski. (W stulecie śmierci). ŻSz nr 5 s. 9—11.

Gerstmann S. Wpływ rodziców na zaburzenia emocjonalności uczniów. T PWN s. 178 zł. 23.

Kołąkowski L. Światopogląd i edukacja. PrzK nr 11 s. 1, 9.

Hensel W. W sprawie kształcenia młodej kadry naukowej. ŻSzW nr 1 s. 46—48.

Okoń W. V Kongres Pedagogiczny w Lipsku. NSzk nr 4 s. 444—446.

M. H. S. Helena Radlińska. (Nekr.) ZeNaUŁ Ser. 1 Nauki human.-społ. z. 1 s. 151—153, ilustr.

Szuman St. Wychowanie estetyczne. GłN nr 10—11 s. 2.

Wołoszyn St. O potrzebie badań nad rolą logiki w nauczaniu poszczególnych przedmiotów szkolnych. NSzk 1955 nr 6 s. 643—648.

Filozofia przyrody i nauk przyrodniczych

Białobrzęski Cz. Podstawy poznawcze fizyki świata atomowego. Wwa PWN s. 362 portret 1.

Chałasiński J. Konferencja w Madrycie poświęcona upowszechnianiu wiedzy przyrodniczej. Pro nr 1 s. 51—52.

Krajewski W. O wieczności materii i jej ruchu. Wwa s. 30 zł. 1.

Hurwic J. Leninowskie pojęcie materii we współczesnej fizyce. Skrócony stenogram wykl. Wwa KsiW s. 18 zł. 070.

Filozofia religii

Chmielewski H. Pochodzenie religii. Stosunek partii i państwa do religii. Wwa MON s. 97.

Dyskusja o religii. Przedruki artykułów z czasopisma Po prostu. Kr Druk. Związkowa s. 35.

Granat W. Egzystencjalizm w świetle nauki o łasce i grzechu. Roczn. teol.-kanon. KUL R. 3 z. 1 s. 191—229.

Kłósak K. W poszukiwaniu pierwszej przyczyny. Argumentacja za istnieniem Boga z początku trwania czasowego wszechświata i z początku życia organicznego. Wwa 1955. Rec. Fróg Z. Kier nr 2 s. 4, 11.

Małachowski S. Buddyzm-lamaizm. Prz. orient. nr 4 s. 461—469.

Rozen H. Pochodzenie i funkcja społeczna religii. Kr Druk. Związkowa s. 28.

Wybór tekstów do seminarium na temat: Pochodzenie i społeczne funkcje religii. Wwa Wspólna Sprawa s. 80. ZZNP Wyd. Szk. Ideol.

Przekłady na język polski

Autorytet w dyskusjach i w pismach. — Fanatyzm. — Tolerancja. Art. z Encyklopedii Francuskiej (Diderot). Tł. z franc. ZeTe z. 6 s. 154—158.

Beauvoir S. de. Antykomunizm. Tł. z franc. ZeTe nr 1 s. 122—129.

Beauvoir S. de. Dzisiejsza myśl prawicowa. Tł. z franc. K. Krzemicki. MFił nr 1/2 s. 18—86.

Beauvoir S. de. Merleau-Ponty i pseudo-sartryzm. Tł. z franc. I Krońska. MFił nr 1/2 s. 87—134.

Beauvoir S. de. Teoria elity. Tł. z franc. ZeTe nr 5 s. 137—143.

Besse A. Pan Aron dokonuje przewrotu w nauce. Tł. z franc. J. Jabłońska. MFił nr 1/2 s. 255—273.

Deborin A. Marks i Hegel. Tł. z ros. ZeTe z. 10/11 s. 199—210, nr 12 s. 135—144.

Desanti J. Historyczne i krytyczne rozważania nad pojęciem lewicy. Tł. z franc. J. Jabłońska. MFił nr 1/2 s. 208—232.

Engels F. Dialektyka przyrody. Tł. z niem. T. Zabłudowski. Wwa KsiW s. XVI, 440 zł. 16.

Gilson E. Filozofia średniowieczna a humanizm. Tł. z franc. A. Podsiad. ŻMy nr 4/5 s. 32—42.

Gilson E. Wymowa faktów: Heloiza i Abelard. Tł. z franc. A. Podsiad Kier nr 16 s. 4—5.

Gisselbrecht A. Przygody marksizmu zachodniego. Tł. z franc. J. Jabłońska. MFił Przekł. nr 1/2 s. 231—256.

Gramsci A. Myśl o etyce. Tł. z włos. ZeTe z. 4 s. 137—141.

Kedrow B. M. O klasyfikacji nauk. Tł. z ros. W. Voisé. StMNP T. 4 s. 5—31.

Kovalov A. G. Prawidłowości kształcenia charakteru. Tł. z ros. Wwa PZWS s. 86 zł. 1.90.

Lacroix J. Próba sprawiedliwego spojrzenia na pozytywizm. Tł. z franc. ŻMy nr 3 s. 92—102.

Langevin P. Myśl i działanie. Tł. z fr. Przekład polski oprac. Z. Majewski. Wwa PWN s. 207, portret zł. 10.40.

Lanzmann C. Człowiek lewicy. Tł. z fr. J. Strzelecki. MFił nr 1/2 s. 155—184.

Leclerc J. Wiara i metoda naukowa. Tł. z fr. K. B. TP nr 17 s. 1—2, 4.

Le Senne R. Człowiek a wartość. Tł. z franc. L. Wiewiórkowski. Kier nr 22 s. 4.

Lefebvre H. Filozofia spirytualistyczna we Francji. Tł. z franc. MFił nr 4 s. 69—96.

Levitov N. D. Zagadnienia psychologii charakteru. Tł. z ros. Z. Bańska, R. Radziwiłowicz, A. Żukowski. Wwa s. 363 zł. 11.40.

Lukacs G. Moja droga do Marksa. Tł. M. Leśniewska. ŻLit nr 52/53 s. 11, 13, ilustr.

Lukacs G. O swobodnej dyskusji między różnymi kierunkami artystycznymi i filozoficznymi, o kwestiach spornych powstałych wokół realizmu socjalistycznego oraz o własnych planach. Wyw. Tł. z węg. ZeTe z. 10/11 s. 37—40.

Mann T. (życzenia z okazji 70-jej rocznicy urodzin Gyorgy Lukacsa) Tł. z niem. M. Leśniewska. ŻLit nr 52/53 s. 11.

Mascolo D. O znaczeniu i stosowaniu terminu „lewica”. Tł. z franc. J. Jabłońska. MFił Przekł. nr 1/2 s. 185—199.

Mayer H. Dzieło Lukacsa. Tł. z niem. M. Leśniewska, ŻLit nr 52/53 s. 12.

Materializm, dialektyczny Pod red. J. F. Aleksandrowa. Przekład z rosyjskiego. Wyd. 4 Wwa KsiW s. 446 zł. 15.50.

Materializm historyczny. Pod red. F. W. Konstantinowa. Wyd. 2. Tł. z 2 wyd. rosyjskiego. Wwa KsiW s. 648 zł. 20.

Pierrard A. W związku z artykułami o lewicy w „Temps Modernes”. Tł. z franc. J. Majler. MFił Przekł. nr 1/2 s. 3—17.

Pouillon J. Lewica i historia. Tł. z francuskiego J. Guranowski. MFił Przekł. nr 1/2 s. 135—154.

Psychologia powinna być mocniej związana z życiem. Tł. z ros. GIN nr 19 s. 2.

Rouzé M. Świat na kolorowo. (Reakcje psychiczne na kolory). Tł. z franc. Widnokreği nr 4 s. 34—40, rys.

Roy Cl. Kto to jest Czuang Tsy? Fragm. książki „Klucze do Chin”. Tł. z franc. i oprac. J. Błoński. Tw nr 1 s. 164—167.

Rozental M. M. O marksistowskiej teorii poznania. Tł. z ros. J. Płudowski. Wwa KsiW s. 79 zł. 1.80.

Selsam H. Sens wolności. Fragm. książki „Socjalizm i etyka” Tł. z ang. ZeTe z. 3 s. 123—134.

Vinogradov S., Kuzmin A. Logika. Wyd. 5 Przekł. z ros. M. i S. Rakowsy. Wwa PZWS s. 170 zł. 5.

Wells H. Pragmatyzm, filozofia imperializmu. Tł. A. Konarek. Wwa KsiW s. 264 zł. 13.50.

Zweig A. Natura ludzka i Zygmunt Freud. (Z okazji setnej rocz. ur.) Tł. z niem. M. Leśniewska. Żlit nr 25 s. 1—2.

Prace autorów polskich
w obcych językach

Borkowski L. Über analytische und synthetische Definitionen. StLo T. 4 s. 7—61.

Greniewski H., Wojtasiewicz O. From the history of Chinese logic. StLo T. 4 s. 241—243, tab.

Kotarbiński T. Nieskolko słow na tiemu mojego „Traktata o dobrokaczeſtwiennom trudie”. Tł. z pol. Zwieno nr 1 s. 20, ilustr.

b) Prace w językach obcych

(zestawił Leon Gumański)

Filozofia w ogóle

Bibliografia, słowniki, zjazdy, organizacje

Actas da I Congresso Nacional de Filosofia. Braga, 9—13 de Março de 1955. Tema general: „A ciência filosófica, seu conceito, determinações e problemas”. Tema especial: „Historia da filosofia em Portugal”. Revista portuguesa de Filosofia, Julho-Dezembro de 1955, Braga, Livraria Cruz, 1955, XII — 788 p., 75 esc.

S. Agostino e le grandi correnti della filosofia contemporanea. Atti del Congresso italiano di filosofia agostiniana, Roma 20—23 ottobre 1954. Edizioni Agostiniane, Deposito di Tolentino (Macerata), 1956, XVI — 411 p., 2000 L.

Archiv für Begriffsgeschichte. Bausteine zu einem historischen Wörterbuch der Philosophie. Hrsg.: Erich Rothacker. Im Auftrag der Kommission für Philosophie der Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz. Band II. T. 1. Kosmos. Von Walther Kranz. Bonn, Bouvier, 1955, in — 4, 113 p., 11 DM.

Astius (Fridericus), Lexikon Platonis sive vocum Platoniarum index. Unveränderter Nachdr. der Ausgabe von 1835—1838. Vol. 1. 2—3. Bonn, Habelt, 1956, in — 8, VI—880 p., 502 et 592 p., 90 DM.

Bibliografia filosofica italiana, Anno 1953. A cura di Umberto A. Parovani e Michele Federico Sciacca. Centro di studi filosofici cristiani. Gallarate. Brescia, Morcelliana Editrice, 1955, in — 8, 252 p.,

Bibliografia filosofica italiana dal 1900 al 1950. A cura dell'Istituto di Studi Filosofici e del Centro Nazionale di informazioni bibliografiche. Con la collaborazione del Centro di Studi Filosofici Cristiani di Gallarate. Vol. IV: U—Z. Aggiunte. Completamenti. Correzioni. Anonimi. Pseudonimi e opera collettive. Bibliografia ragionata delle riviste filosofiche. Roma, Edizioni Delfino, 1956, 496 p., 3500 L.

Bibliographie de la Philosophie. Bulletin trimestriel. I—3, Juillet — septembre 1954. Institut International de Philosophie. Paris, J. Vrin, 1955, 66 p.

Bibliographie de la Philosophie. Bulletin trimestriel. I — 4, Octobre — décembre 1954. Institut International de Philosophie. Paris, J. Vrin, 1955, 106 p.

Bibliographie de la Philosophie. Bulletin trimestriel. II, 3. Juillet—septembre 1955. Institut International de Philosophie. Paris, J. Vrin, 1956, 163—264 p.

Bibliographie de la Philosophie. Bulletin trimestriel. II, 4. Octobre—décembre 1955. Institut International de Philosophie. Paris, J. Vrin, 1956, 267—425 p.

Bibliographie de la Philosophie. Bulletin trimestriel. III, 1. Janvier—mars 1956. Institut International de Philosophie. Paris, J. Vrin, 1956, 84 p.

Bonitz (Hermanus), Index aristotelicus. Secunda editio. Unveränderter photomechanischer Nachdruck aus dem 5. Bande der von der Königl. Preussischen Akademie der Wissenschaften herausgegeben Ausgabe der Werke des Aristoteles., Berlin 1870. Graz, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1955, in — VIII — 878 p., 238 S.

I Congreso Latinoamericano de Filosofía de la Educación. Quito, Casa de la Cultura Ecuatoriana, 1954, 391 p.

Deferrari (Roy J.) and Barry (Sister M. Inviolata). A complete index of the Summa Theologica of St. Thomas Aquinas. Washington, The Catholic University of America Press, 1956, 386 p., 20 doll.

Encyclopédie française (en 21 volumes). Fondateur: A. de Monzie. T. I: L'outillage mental: Pensée, langage, mathématique. Nouvelle édition. 480 p. nombreuses figures, 10 planches en héli. Paris, Gauthier—Villars, 8.400 f. f. rel. 9.400 f. f.

Encyclopédie française (en 21 volumes). Fondateur: A. de Monzie. Supplément au tome I ancienne édition: La Sémantique, la Cybernétique, la Mathématique. Paris, Gauthier—Villars, (1957), 875 f. f.

Encyclopédie française (en 21 volumes). Fondateur: A. de Monzie. T. XIX: Philosophie. Religion. Paris, Gauthier—Villars, 424 p., 32 planches, 8.400 f. f.

Entretiens philosophiques d'Athènes. Filosofikon Symposium Athenon. 2—6. avril

1955, „Dialogue et dialectique”. Institut International de Philosophie. 191 p.

Filosofia e sociologia. Atti del Convegno tenuto a Bologna dal 23 al 25 aprile 1954. Bologna, H. Mulino, 1954, 253 p., 1500 L.

Human relations and international obligations. A report of the Unesco—Indian Philosophical Congress Symposium held at Ceylon, december 1954, Ed. with introd. and analyses by N. A. Nikam. Mysore (India), N. A. Nikam, Maharaja's College, Mysore University, 1956, V — 303 p.

Indian Philosophical Congress. Proceedings of the Twenty-ninth Session, Ceylon, 1954, A. N. Nikam ed. Bangalore — 4 (India), 1954, 166 p., Rs 5.

Lalande (André), Vocabulaire technique et critique de la philosophie. 7-e édition revue et augmentée. Paris, Presses Universitaires de France, 1956, XX — 1323 p., 3900 f. f.

La pubblicazione delle fonti del medioevo europeo, negli ultimi 70 anni (1883—1953). Relazioni al Convegno di studi delle fonti del Medioevo europeo in occasione del 70-o della fondazione dell' Istituto storico italiano (Roma, 14—18 Aprile 1953). Roma, Istituto storico italiano per il Medioevo, 1954, in-8, 367 p., 3500 L.

La Vie, la Pensée, Actes du VII-e Congrès des Sociétés de Philosophie de Langue Française. Supplément. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-8, 79 p., 200 f. f.

Paulys Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft, herausg. von K. Ziegler. Vierundvierzigster Halbband. Praefectura bis Priscianus. Stuttgart, A. Druckemüller Verlag, 1954, col. 1257—2560, 52 DM.

Philosophisches Wörterbuch. Begründet von Heinrich Schmidt. Dreizehnte neubearbeitete Auflage von Justus Streller. Kröners Taschen-Ausgabe, Band 13. Stuttgart, Alfred Kröner Verlag, 1955, VI — 672 p.

Proceedings of the Fourteenth International Congress of Psychology. Montreal — June 1954. Amsterdam, N. V. Noord — Hollandsche Uitgevers Maatschappij, 1955, 256 p., 15 fl.

Proceedings of the Twenty—Seventh Indian Philosophical Congress. Edited by T. M. P. Mahadevan, Madras, Indian Philosophical Congress, 1952, 235 p.

Proceedings of the Twenty—Eighth Indian Philosophical Congress. (Baroda, 1953), Edited by T. M. P. Mahadevan, G. R. Malkani, J. N. Chubb and N. A. Nikam. Madras, Indian Philosophical Congress, 1953, 316 p.

Rubel (Maximilien), Bibliographie des oeuvres de Karl Marx. En appendice: Répertoire des oeuvres de Friedrich Engels. Paris, Marcel Rivière, 1956, 276 p. 1800 f. f.

Runes (Dagobert D.) (ed.) Dictionary of philosophy (New Students Outline Series). Ames (Iowa), Littlefield, Adam & Co., 1955, 343 p. 1.75 doll.

Schwarz (Georg Theodor), Philosophisches Lexikon zur griechischen Literatur (Dalp. — Taschenbücher. 330). Bern, A. Francke, 1956, 109 p., 2.80 f. s.

Travaux présentés aux Rencontres Universitaires Internationales tenues au Collège Cévenol Le Chambon-sur-Lignon, Première rencontre, 7—12 septembre 1953, par Jean Boisset, Aimé Forest, E. G. Léonard, H. L. Miéville, Charles Trocmé. Le Chambon-sur-Lignon (Hte—Loire), Editions Carrefour, Librairie Jacques Martin, (s. d.), in-8, 64 p.

Varet (Gilbert), Manuel de bibliographie philosophique. I: Les philosophies classiques. (Collection „Logos“). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, XX — 494 — V p., 1800 f. f.

Varet (Gilbert), Manuel de bibliographie philosophique. II: Les sciences philosophiques (Collection „Logos“). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 499—1058 p., 1960 f. f.

3-d World congress of sociology, Amsterdam 1956. Transactions of the Congress, Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam, 22—29 August. 1956. 3 vol. London. W. C. I. Int. sociological assn, Skepper house, 13. Endsleigh st., 1956, br. 94 s. 6 d.

Wörterbuch der Soziologie. Unter Mitarbeit zahlreicher Fachleute hrsg. von Wilhelm Bernsdorf und Friedrich Bülow.

Stuttgart, Enke, 1955, in-8, VII — 640 p., 29.50 DM.

Wuellner (Bernard), Dictionary of Scholastic Philosophy. Milwaukee Bruce Publ. Co., 1956, 138 p., 4.25 doll.

• Zagadnienia ogólne

Haas (William Sam), Destiny of the mind: East and West. New York, Macmillan Co., London, Faber & Faber, 1956, 327 p., 6.50 doll., 36 s.

Wstęp, podręczniki, nauczanie

A Modern Introduction to Philosophy; Readings from Classical and Contemporary Sources. Edited by Paul Edwards and Arthur Pap. Glencoe, Ill. The Free Press, 1957, 648 p. 6.50 doll.

Bronstein (Daniel J.), Krikorian (Yervant H.), Wiener (Philip P.) (eds), Basic problems of philosophy. Selected readings with introductions (Prentice-Hall Philosophy Series). New York, Prentice-Hall, 1955, X — 592 p., 7.90 doll.

Cuvillier (Armand), Textes choisis des auteurs philosophiques. T. 22 Logique. Morale. Philosophie générale. Philosophie des sciences. Paris, A. Colin, 1955, 352 p., 690 f. f.

Daval (Simone) et Guillemain (Bernard), Philosophie des sciences, Classe des sciences expérimentales (Cours de philosophie et textes choisis). 3-e édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955 in-16, XXXII — 499 p., 800 f. f.

Daval (Simone) et Guillemain (Bernard), Philosophie des sciences. Classe de philosophie et de mathématiques, préparation aux grandes écoles (Cours de philosophie et textes choisis). 3-e édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-16, VIII — 491 p., 760 f. f.

De Raeymaeker (Louis), Introduction à la philosophie. Quatrième édition revue et corrigée (Cours publiés par l'Institut Supérieur de Philosophie). Louvain, Publications Universitaires de Louvain; Paris, Editions Béatrice — Nauvelaerts, 1956, 292 p., 120 f. b.

Foulquié (Paul) et divers collaborateurs, Dissertations philosophiques. 5-e série, 1950—1955. 1: Psychologie et méta-

physique. 2: Logique et morale (2 vol.). Paris, Les Editions de l'École, 1956, in-8, 800 f. f.

Joad (Cyril Edwin Mithinsos), Guide to philosophy. New York, Dover Publ., 1956, 592 p., 1.95 doll.

Jolivet (Régis), Manuel de philosophie. Classes de philosophie, des sciences expérimentales et de mathématiques, de préparation aux grandes écoles et de propédeutique. 2: Logique. Lyon, E. Vitte 1955, in-8, 184 p., 420 f. f.

Rosenberg (Max), Introduction to philosophy. New York, Philosophical Library, 1955, 502 p., 6 doll.

Rouët de Journal (Marie Joseph), Enchiridion patristicum. Loci ss. patrum, doctorum, scriptorum ecclesiasticorum. In usum scholarum coll. Ed. 19. Freiburg i. B., Barcelona, Herder, in-8, XXVII — 801 p., 16 DM.

Runes (Dagobert David) (ed.), Living schools of philosophy (Twentieth century philosophy). (Littlefield college outlines. New students outline series). Ames (Iowa), Littlefield, 1956, 500 p., 1.95 doll.

Siwek (Paulus), Psychologia metaphysica (Institutiones philosophiae aristotelico-scholasticae). Editio quinta aucta et emendata. Romae, Apud aedes Universitatis Gregoriana, 1956, XVI — 584 p.

Smith (Thomas Vernor) (ed.), Philosophers speak for themselves. Vol. I: From Thales to Plato. Vol. II: From Aristotle to Plotinus (Phoenix bk) (2 vol.). Chicago, University of Chicago Press, 1956, VIII — 398 p., VIII — 293 p., 3 doll.

Publikacje zbiorowe

American Philosophers at Work. Edited with an Introduction by Sidney Hook. New York: Criterion Books, Inc., 1956, 512 p.

Antologia rosminiana. (A cura di) Guido Rossi. Vol. I: Collaboratori: Dante Morando, Giovanni Pusineri, Giulio Bonafede, Michele Federico Sciacca. Torino, Soc. ed. internazionale, 1955, in-8, 694 p., 3500 L.

Avicenna commemoration volume. (A. H. 370 — A. H. 1370). London, Luzac, XXXVI — 324 p., 6 pl., 75 s.

Bouligand et al., Hommage a Gaston Bachelard; Études de philosophie et d'histoire des sciences. Paris; Presses Universitaires de France, 1957, 216 p.

British philosophy in the mid-century. A Cambridge symposium. Edited by C. A. Mace. London, George Allen and Unwin, 1957, 396 p., 30 s.

Celebration of the centenary of „The laws of thought” by George Beole (Proceedings of the Royal Irish Academy. Vol. 57, Section A, Nr. 6). Dublin, Hodges, Figgis & Co., 1955, 63—130 p., 6 s.

Cinquant'anni di relativita (1905—1955). Valore e interpretazione delle teorie di Albert Einstein negli scritti di A. Aliotta, G. Armellini, P. Caldirola, B. Finzi, G. Polvani, F. Severi, P. Straneo. Le memorie fondamentali di Albert Einstein nella traduzione italiana. Direttore dell'opera: Mario Pantaleo. Prefazione di Albert Einstein. Opera pubblicata sotto gli auspici della Società Italiana per il Progresso delle Scienze e del Consiglio Nazionale delle Ricerche, Firenze, Editrice Universitaria (Edizioni, Giuntine), 1955, in-4, LII — 636 p., 12000 L.

Contemporary British philosophy. Personal statements. Third series. Richard I. Aaron, H. B. Acton, A. J. Ayer, Winston H. F. Barnes, C. A. Campbell, Frederick C. Copleston, A. C. Ewing, J. N. Findlay, Stuart Hampshire, H. A. Hodges, W. C. Kneale, H. D. Lewis, J. D. Mabbott, D. M. Mackinnon, H. J. Paton, K. R. Popper, H. H. Price, L. J. Russell, Gilbert Ryle, F. Waismann. Edited by H. D. Lewis (The Muirhead Library of Philosophy). London, George Allen & Unwin; New York, The Macmillan Co. 1956. XIV — 501 p., 35 s.

Crisis. Ano III. Julio—Septiembre 1956. Número 11 (consacré a Menéndez Pelayo). Madrid Apartado de Correos 8110, 1956, 285—444 p.

Dingler (Hugo). Gedenkbuch zum 75. Geburtstag, von Giorgio Benini, Silvio Ceccato, Charles K. Davenport, Herbert Dingle, Paul Drossbach, Gerhart Heberer, Wilhelm Krampf, Paul Lorenzen, Eduard May, Hans Mayer, Alf Nyman, Herbert Sanborn, Denis Silagi, Bruno Thüring. Hrsg. von Wilhelm Krampf. München, Eidos-Verlag, 1956, 222 p.

Diogene. N. 13. Janvier 1956: L'apport d'Arnold Toynbee. Avant-propos par Roger Caillois. (Textes de) A. J. Toynbee, Lewis Mumford, Jacques Madaule, Kenneth W. Thompson, Louis Renou et R. Heine-Geldern. Paris. Gallimard, 1956, 143 p., 200 f. f.

El espíritu europeo (Neuve conferencias de Julien Benda, Francesco Flora, J. R. de Salis, Jean Guéhenno, Denis de Rougemont, Georg Lukacs, Stephen Spender, Georges Bernanos, Karl Jaspers, con una extensa presentación de Julian Marias). (Coll. de „Ensayos Guadarrama”). Madrid, Ediciones Guadarrama, 1956.

Essays in Medieval Life and Thought, presented in honor of Austin Patterson Evans. Ed. by John H. Mundy, Richard W. Emery, Benjamin N. Nelson, New York, Columbia Univ. Press, 1955, XVIII — 258 p.

Gassendi Pierre (1592—1655) sa vie et son oeuvre. Textes de Bernard Rochot, Alexandre Koyré, Georges Mongrédien, Antoine Adam. (Centre international de synthèse). Paris, Albin Michel, 1955, 208 p., 500 f. f.

Hampshire (Stuart) (ed.), The age of reason: The seventeenth century philosophers. Selected with introduction and interpretive commentary (The great ages of Western philosophy, III). Boston, Houghton Mifflin, 1956, 186 p., 3 doll.

In memoria di Giuseppe Peano. Studi di B. Levi, G. Ascoli, B. Segre, F. Barone, L. Geymonat, T. Boggio, U. Cassina, E. Carruccio, raccolti da A. Terracini. Cuneo, Linceo Scientifico Statale, 1954, 166 p.

International Encyclopaedia of Unified Science. Ed. by Otto Neurath, Rudolf Carnap, Charles Morris. Vol. 1 in 2 parts. Part 1: N-os 1—5 Part 2: N-os 6—10. (2 vol.). Chicago, Univ. of Chicago Press, 1955, 339 p., 342—760 p., 11 doll.

La philosophie de l'histoire de la philosophie. Articles de E. Castelli, A. Dempf, M. De Corte, A. Del Noce, E. Garin, O. Gigon, H. Gueroult, E. Husserl, E. Lombardi, P. Valori, A. Wagner. Bibliothèque d'histoire de la philosophie. Roma, Istituto di studi Filosofici, Paris, J. Vrin, 1956, 208 p.

La science peut-elle former l'homme? Jean Ladrière, François Russo, André George, Emile Rideau, André Cagnac, Robert Lennuier, Pierre Costabel, René Poirier (Recherches et Débats. Nouvelle série, Cahier, n. 12, Août 1955). Paris, Librairie Arthème Fayard, 1955, 223 p., 500 f. f.

Le Senne (René) Etudes philosophiques, Nouvelle série, 1955 (10), n. 3. (Numéro consacré à R. Le Senne). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, 361—566 p., portr., 300 f. f.

L'Humanisme aujourd'hui. A. Banfi, U. Campagnolo, D. Cantimori, A. Dempf, A. De Vaelhens, J. Grenier, R. Mackeon, P. Ricoeur, J. Romein, U. Spirito, Textes de R. N. Anshen, B. Brecht, J. Guillen, F. T. Csokor, J. Wahl, G. Zogolopoulos (Comprendre, 1953, No 15). Venise, Près „La Biennale”, Ca' Giustinian, 1956, 282 p.

L'unité de l'être. Aux sources de la vie et du psychisme. Par P. Auger, A. Dauvillier, R. O. Frick, P. Chouard, L. Plantefol, A. Tétry, P. P. Grassé (Dix-neuvième Semaine de Synthèse). Paris, Editions Albin Michel, 1956, 184 p., 576 f. f.

Medioevo e Rinascimento. Studi in onore di Bruno Nardi. Vol. I—II (Pubblicazioni dell'Istituto di Filosofia dell'Università di Roma). Firenze, G. C. Sansoni, 1955, 932 p., 8000 L.

Rivista critica di Storia della Filosofia. Anno X. Fasc. V—VI. Settembre—dicembre 1955 (Numéro consacré à Rudolf Carnap). Roma—Milano, Fratelli Bocca, 1955, 314—482 p.

Semantica. Scritti di P. Filiaci Carcano — E. W. Pap. — G. Bergmann — M. Lins — C. Perelman — L. Olbrechts — Tyteca — F. H. Heinemann — E. Paci — R. Sabarini — E. Minkowski — J. Wyrsh — F. Barone. (Archivio di Filosofia, 1955, N. 3) Roma, Fratelli Bocca, 1955, 431 p.

The problem of universals. A symposium. I. M. Bocheński, Alonzo Church, Nelson Goodman. Notre Dame (Indiana), University of Notre Dame Press, 1956, 54 p., 0.95 doll.

The revolution in philosophy. With an introduction by Gilbert Ryle. (Contributors: A. J. Ayer and others). London, Macmillan. New York, St. Martin's Press, 1956, 126 p., 10 s. 6 d., 2.50 doll.

Winn (Ralph B) (ed.), *American philosophy*. New York, Philosophical Library, 1955, XVIII — 318 p., 6 doll.

Wydania i przekłady dzieł

Abaelardus Petrus, *Dialectica*. First complete edition of the Parisian manuscript by M. L. de Rijk (Wijsgerige teksten en studies. Onder red. van C. J. de Vogel en K. Kuypers. Uitg. van het Filosofisch Instituut der Rijks-universiteit te Utrecht, 1). Assen, Van Gorcum, 1956, CVI — 46—637 p., 43 fl.

Abaelardus Petrus, *Scritti filosofici*. Editio super Porphyrium. Glossæ in Categorias. Super Aristotelem de Interpretatione. De divisionibus. Super Topica glossæ. Editi per la prima volta da Mario Dal Pra (Istituto di storia della filosofia dell'Università di Milano) Nuova biblioteca filosofica diretta da M. Dal Pra. (Serie II. vol. 3). Roma, Fratelli Bocca, in-8, XXXVIII — 331 p., 3000 L.

Alain, *Propos*. Texte présenté avec une biographie et une bibliographie d'Alain et une table analytiques des propos par Maurice Savin. Préf. d'André Maurois (Bibliothèque de la Pléiade). Paris, Gallimard, 1956, 1370 p., 3000 f. f.

Albertus Magnus, *Liber de natura et origine animæ*. Primum ad fidem autographi ed. Bernhardus Geyer, *Liber de principiis motus processivi*. Ad fidem autographi ed. Bernhardus Geyer. *Quæstiones super de animalibus*. Primum ed. Ephem Filthaut. (Alberti Magni opera omnia ad fidem codicum manuseriptorum edenda apparatu critico notis prolegomenis indicibus instruenda curavit Institutum Alberti Magni Coloniense. T. 12 (Monasterii (Münster) Westf., Aschendorff, 1955, in-4, 72 DM., 85.50 DM., 87 DM.

Alfieri (Vittorio Enzo). *Scelta di frammenti degli atomisti greci tradotti e annotati* (Università commerciale „Luigi Bocconi”). Milano, Facoltà di lingue e letterature straniere). Milano. Ed. La Goliardica, 1954, in-8, 166 p., 900 L.

Anselm von Canterbury, *Cur Deus homo*. Warum Gott Mensch geworden. Latein. u. dt. Besorgt u. übers. von Franciscus Salesius Schmitt. München. Kösel, 1956, in-8, XII — 155 p., 12.80 DM.

Arati *Phænomena*. Edition critique, avec traduction, introduction et notes par

Jean Martin. Paris, Klincksieck, 1956, XXVIII — 198 p., 1600 f. f.

Aristotelis *Fragmenta selecta recognovit brevique adnotatione instruxit W. D. Ross* (Oxford classical texts). Oxford, Clarendon Press, 1955, X — 159 p., 18 S.

Aristote, *Les Météorologiques*. Nouvelle traduction et notes par J. Tricot (Bibliothèque des textes philosophiques). Deuxième édition. Paris, J. Vrin, 1955, XVIII — 302 p., 900 f. f.

Aristotle, *Metaphysics*. Ed. and tr. by John Warrington. *Introd.* by Sir David Ross (Everyman's lib.). New York, E. O. Dutton, 1956, XXVII — 388 p., 1.65 doll., London, Dent, 7 s.

Aristotelis *De anima*. *Recognovit brevique adnotatione instruxit W. D. Ross* (Scriptorum Classicorum Bibliotheca Oxoniensis). Oxford, Clarendon Press, New York, Oxford University Press, 1956, IX — 110 p., 15 s., 2.40 doll.

Aristoteles, *Physikalische Vorlesung* (Die Lehrschriften. Hrg., übertr. u. in ihrer Entstehung erl. von Paul Gohlke, 4. 1). Paderborn, Schöningh, 1956, 351 p., 13.20 DM.

Aristoxenus, *Aristoxeni elementa harmonica*. Rosetta Da Rios recensuit (Con allegata traduzione e appendice in italiano) (Scriptores graeci et latini, consilio academiae lyceorum editi). Romae, Typis publicae officinae polygraphicae, 1954, in-8, CXVII — 189 p., 4000 L.

Athénée de Naucratis, *Les deipnosophistes*. Tome I. Livres 1 et 2. Texte établi et traduit par A. M. Desrousseaux, avec le concours de C. Astruc (Collection des Universités de France), Paris, Les Belles Lettres, 1955, 464 p., 1200 f. f.

Augustinus (Aurelius), *De libero arbitrio libri tres* (Sancti Aurelii Augustini opera. Recensuit Guilelmus M. Green. Sect. 6, P. 3). *Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum* 74. Vindobonae, Hölder—Pichler—Tempisky, 1956, in-8, XXII — 164 p., 100 S.

Oeuvres de saint Augustin, 2-me série XVI: Dieu et son oeuvre. La Trinité (livres VIII—XV), 2: Les images. Texte de l'édition bénédictine par P. Agaësse, S. J. Notes en collaboration avec J. Moingt, S.

J. (Bibliothèque augustinienne). Bruges—Paris, Desclée De Brouwer, 1955, 712 p., 240 f. b.

Aureoli Peter, *Scriptum super Primum Sententiarum*. Edit. Eligius Buytaert, o. f. m. Vol. II: Distinctions II—VIII (Franciscan Institute Publications, Text Series, 3). St. Bonaventure (N. Y.). The Franciscan Institute, 1956, 469—1053 p.

Averroes, *Commentary on Plato's Republic*. Edited with an introduction, translation and notes by E. I. J. Rosenthal (Univ. of Cambridge Oriental Publications, N. 1. Published on behalf of the Faculty of Oriental Languages). New York, Cambridge University Press, 1956, VIII — 337 p., 14.50 doll.

Averrois Cordubensis *Commentarium medium in Aristotelis de generatione et corruptione libros*. Recensuit Franciscus Howard Fobes adiuvante Samuele Kurland. *Corpus Commentariorum Averrois in Aristotelem*. Versionum lat. volumen IV, 1. (The Mediaeval Academy of America, Publication N. 65). Cambridge (Mass), The Mediaeval Academy of America, 1956, XLIV — 216 p.

Avicenne, *Le récit de Hayy Ibn Yakzan*. Traduction française du texte arabe et du commentaire persan avec introduction, notes et gloses par Henry Corbin (Collection „Unesco”, série persane). Paris, G.P. Maisonneuve, 1955, XXV — 113 p., 600 f. f.

Avicenne, *Al-Shifa. La logique*. 8. Rhétorique (al-Khatâba). Préface et révision par le Dr Ibrahim Madkour. Texte établi par le Dr Mohamed Selim Salem (En arabe avec une table des matières et une préface en français. Publication du Ministère de l'instruction publique à l'occasion du millénaire d'Avicenne). Le Caire. Impr. nationale, 1373—1954 in-4, Paginations diverses.

Avicennae *Fontes sapientiae* edidit et prolegomene instruxit Abdurrahman Badawi. Paris, Adrien—Maisonneuve, 1954 VIII — 60 p.

Avicenne, *Poème de la médecine*. Urganza fi 't-tibb. *Cantica Avicennae*. Texte arabe, traduction française, traduction latine du XIII-e siècle avec introductions notes et index, établi et présenté par Henri Jahier et Abdolkader Noureddine (Collection arabe, publiée sous le patronage de l'Asso-

ciation Guillaume Budé). Paris, Société d'édition „Les Belles Lettres”, 1956, in-4, XII — 211 p. et texte arabe doublant les 11—99 p. 2300 f. f.

Bacon (Francis), *Essays*. Introd. by Oliphant Smeaton (Everyman's lib.). Reissue. New York, Dutton, London, Dent, 1955, XXII — 200 p., 1.65 doll. 6 s.

Berkeley (George), *The works of George Berkeley, Bishop of Cloyne* Ed. by A. A. Luce and T. E. Jessop. Vol. VII: Sermons, A Letter to Sir John James, Primary Visitation Charge & an Address on Confirmation, Essays in the Guardian, Journals of Travels in Italy, A Proposal & Berkeley's Petition, Verses on America, Varia. Ed by A. A. Luce (Bibliotheca Britannica Philosophica) London, Edinburgh, Thomas Nelson, 1955, VIII — 398 p., 30 s.

The Works of George Berkeley Bishop of Cloyne. Edited by A. A. Luce and T. E. Jessop. Volume VIII: Letters. Edited by A. A. Luce (Bibliotheca Britannica Philosophica). London, Edinburgh, Thomas Nelson, 1956, VIII — 312 p., 30 s.

Böhme (Jacob), *Sämtliche Schriften*. Erster Band. *Aurora, oder Morgenröthe im Aufgang*. Faksimile — Neudruck der Ausgabe von 1730 in elf Bänden, begonnen von A. Faust neu hrsg. von W. E. Peukert. Stuttgart, Frommans Verlag, 1955, VI — 34—410 p.

Bonaventure (Saint), *Itinéraire de l'âme en elle-même*. Introduction et traduction (nouvelle édition) du P. Jean de Dieu de Champsecret. Commentaire du P. Louis de Marcin de l'Ordre des Frères Mineurs Capucins. Blois, Librairie Mariale et Franciscaine, 1956, 355 p., 855 f. f.

Bonaventure (Saint), *Itinerarium mentis in Deum*. With an introduction, translation and commentary by Philotheus Boehner, O. F. M. (Works of Saint Bonaventure. Latin text, English translation and commentary. Vol. II) Franciscan Institute Publications. Saint Bonaventure (N. Y.). The Franciscan Institute, 1956, 132 p., 2 doll.

Bonaventure (Saint), *De reductione artium ad theologiam*. A commentary with an introduction and translation by Sister Emma Thérèse Healy, C. S. J. (Works of Saint Bonaventure. Latin text, English translation and commentary. Vol. I).

Franciscan Institute, 1955, 158 p., 2.25 doll.

Brentano, (Franz), Die Lehre vom richtigen Urteil. Nach den Vorlesungen über Logik mit Benützung anderer Manuskripte aus dem Gebiete der Erkenntnistheorie aus dem Nachlass herausgegeben von Franziska Mayer-Hillebrand. Bern, Francke Verlag, 1957, XXIV—344 p. 22 f. s.

Buber (Martin), The Writings of Martin Buber. Selected, edited, and introduced by Will Herberg (Meridian Books), New York, Noonday Press, 1956, 351 p., 1.35 doll.

Burke (Edmund), Vom Erhabenen und Schönen, Aus. d: Engl. übers. u. hrsg. von Friedrich Bassenge (Philosophische Bücherei, 10). Berlin, Aufbau—Verlag, 1956, in-8, 243 p., 6 DM ost.

Burleigh (Walter), De puritate artis logicae tractatus longior with a revised edition of the Tractatus brevior. Edited by Philotheus Boehner, O. F. M. (Franciscan Institute Publications. Text series Nr. 9). Bonaventure (N. Y.), Franciscan Institute, 1955, XVI — 264 p. 4.50 doll.

Cabanis (Pierre-Jean-Georges), Oeuvres philosophiques. Texte établi et présenté par Claude Lehec et Jean Cazeneuve. Première partie (Corpus général des philosophes français. Auteurs modernes. Tome XLIV — 1) Paris, Presses Universitaires de France, 1956, XL — 633 p., 2500 f. f.

Cabanis (Pierre-Jean-Georges), Oeuvres philosophiques. Texte établi et présenté par Claude Lehec et Jean Cazeneuve. Seconde partie (Corpus général de philosophes français. Auteurs modernes. Tome XLIV, 1). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 584 p., 2500 f. f.

Carabellese (Pantaleo), La coscienza concreta. Choix de textes, traduction et introduction par Giuseppe Bufo et Luigi Aurigemma („Philosophes italiens“). Paris, Aubier, Editions Montaigne, 1955, 219 p., 540 f. f.

Cicero (M. T.), Auswahl aus den philosophischen Schriften. Extraits des oeuvres philosophiques. Hrsg. von Hermann Frey. (Text lateinisch). Editiones Helveticae. Series Latina, 7. 2 Aufl. Zürich, Orell Füssli, 1956, in-8, 231 p., 5.75 f. s.

Clifford (William Kingdon), Common sense of the exact sciences. Ed. and with a pref. by Karl Pearson. Newly ed. and with an introd. by James R. Newman. Pref. by Bertrand Russel. London. Mayflower Publ. Co., Vision Press, LXVI — 249 p., 13 s: 1.60 doll.

Coleridge (Samuel Taylor), On the seventeenth century. Ed. by Roberta Florence Brinkley. Introd. by Louis I. Bredvold. Durham (N. C.), Duke University Press, 1955, XXXVIII — 704 p., 12.50 doll., Toronto, Burns & Mac Eachern. 13.75 doll.

Collier (Arthur), Clavis universalis, ossia nuova ricerca intorno alla verità come dimostrazione dell'inesistenza o impossibilità di un mundo esterno. Trad. introd. e note di Antonio Casiglio (Il Pensiero moderno. Prima serie Vol. nono). Padova, Cedam, 1953, in-8, XXIX — 79 p., 1500 L.

Comte (Auguste). Rede über den Geist des Positivismus. (dt. u. franz.). Uebers., eingel. u. hrsg. von Iring Fetscher (Philosophische Bibliothek, 244). Hamburg, F. Meiner, 1956, in-8, XLV — 260 p., 12.80 D. M.

Daci Johannis Opera, nunc primum edita Alfredus Otto, vol. I, pars I—II (Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi, consilio et auspiciis Societatis Linguae et Litterarum Danicarum, ediderunt Alfredus Otto et Henricus Roos, I). Hauniae (Kobenhaven), Gad, 1955, XLVII — 580 p.

Descartes (René), Correspondance, T. II: Mars 1638 — décembre 1639 (Oeuvres de Descartes, publiées par Charles Adam et Paul Tannery). Paris, J. Vrin, 1956, in-4.

Descartes (René), Correspondance, T. III: Janvier 1640 — juin 1643 (Oeuvres de Descartes, publiées par Charles Adam et Paul Tannery). Paris, J. Vrin, 1956, in-4, 723 p. 6600 f. f.

Descartes (René), Correspondance, T. IV: Juillet 1643 — avril 1647 (Oeuvres de Descartes, publiées par Charles Adam et Paul Tannery). Paris, J. Vrin, 1956, in-4.

Descartes (René), Correspondance, T. V: Mai 1647 — février 1650 (Oeuvres de Descartes, publiées par Charles Adam et Paul Tannery). Paris, J. Vrin, 1956, in-4.

Diderot, Tome V: Essais sur la peinture. De la manière — Pensées détachées sur la peinture, la sculpture, l'architecture et la poésie. Tableaux de nuit de Skalken. Introductions par Jean-Pierre. Textes établis et commentés par Roland Desné („Les Classiques du peuple“). Paris, Editions Sociales, 1955, in-8, 216 p., 280 f. f.

Diderot, Oeuvres philosophiques. Textes établis, avec introductions, bibliographies et notes par Paul Vernière (Classiques Garnier). Paris, Garnier, 1956, XXVIII — 649 p., 850 f. f.

Diels (Hermann), Die Fragmente der Vorsokratiker. Griech. u. dt. 8. Auflage hrsg. von Walther Kranz. Bd. 1—2. Berlin—Charlottenburg, Weidmann, 1956, in-8, XI — 504 p., 427 p., 31 DM., 28 DM.

Diels (Hermann), Die Fragmente der Vorsokratiker. Griech. u. dt. 8. Auflage hrsg. von Walther Kranz. Bd. 3. Wortindex u. Namenregister. Berlin—Charlottenburg, Weidmann, 1956, in-8, 660 p., 39 DM.

Diogenes Laërtius, Leben und Meinungen berühmter Philosophen. Uebers. aus d. Griech. von Otto Apelt. Bd. 1. Buch 1—6, Bd. 2. Buch 7—10 (Philosophische Studentexte). Berlin, Akademie-Verlag, 1955, in-8, XII — 366 p., 354 p., 12 DM-Ost.

Dionysios Areopagita, Mystische Theologie und andere Schriften. Mit einer Probe aus der Theologie des Proklus (**Proclus Diadochus**): Initia theologiae (Ausz. dt.). Aus d. Griechischen übers. mit Einl. u. Kommentar versehen von Walter Tritsch (Weisheitsbücher d. Menschheit). München—Planegg, O. W. Barth, 1956, in-8, 253 p., 16,50 DM.

Duns Scotus Joannes, Opera omnia. Tom. III. Ordinatio, L. I, distinctio 3, studij et cura commissionis scotisticae ad fidem codicum edita, praeside P. Carolo Ballic. Romae, Typis polyglottis vaticanis, 1954, XIV — 427 p.

Meister Eckehart, Deutsche Predigten und Traktate. Herausgegeben und übersetzt von J. Quint. München, Carl Hanser Verlag, 1955, 547 p., 17,80 DM.

Eusebius Caesariensis, Werke. Bd. VIII. Die Praeparatio evangelica. Hrsg. im Auftr. d. Kommission f. spätantike Religionsgeschichte d. Dt. Akademie d. Wis-

senschaften zu Berlin von Karl Mras. Teil 2. Die Bücher XI bis XV, Register (Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte, 43, 2). Berlin, Akademie-Verlag, 1956, in-8. 590 p.

Fichte (Johann Gottlieb), Ueber den Gelehrten. Hrsg. von Peter Goldammer (Philosophie Bücherei, 9). Berlin, Aufbau-Verlag, 1956, in-8, 269 p., 6,30 DM-Ost.

Florilegium morale oxoniense. Secunda pars. Flores auctorum. Text first published with introduction by C. H. Talbot (Coll. „Analecta mediaevalia namurcensia“, 6). Lille, R. Giard, 1956, in-8, 210 p., 2100 f. f.

Freud (Sigmund), Standard edition of (his) complete psychological works. Transl. from the German under the general editorship of James Strachey in collaboration with Anna Freud, assisted by Alix Strachey and Alan Tyson (24 vol.). Vol. X. London, Hogarth, Toronto, Irwin Clarke, 1955, 342 p., 36 L., 120 doll.

Galilei (Galileo). Dialoghi e lettere filosofiche. A cura di Corra de Rizza. Siracusa, Ed. Ciranna, 1956, in-8, 119 p., 500 L.

Gentile (Giovanni). La riforma della dialettica hegeliana. Terza edizione (Opere complete di Giovanni Gentile, XVII). Firenze, G. C. Sansoni, 1954, in-8, VIII — 267 p., 1800 L.

Gentile (Giovanni), Sistema di logica come teoria del conoscere. Vol. I (Opere complete di G. Gentile a cura della „Fondazione G. Gentile per gli studi filosofici“ XIII — 1). 4-a ed. riveduta. Farenze, G. C. Sansoni, 1955, in-8, VIII — 285 p., 2000 L.

Godefroy de Saint-Victor, Fons philosophiae. Texte publié et annoté par P. Michaud-Quantin (Coll. „Analecta mediaevalia namurcensia“, 7). Lille, R. Giard, 1955, 72 p., 630 f. f.

Hamann (Johann Georg), Golgatha und Scheblimini, Erklärt von Lothar Schreiner (J. G. Hamanns Hauptschriften erklärt, VII). Güterslohn, Carl Bartelsmann Verlag, 1956, 176 p., 22 DM.

Hamelin, Le système du savoir. textes choisis par Louis Millet („Les Grands Textes“). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 232 p., 340 f. f.

Hartmann (Nicolai), Kleinere Schriften. Band I. Abhandlungen zur systematischen Philosophie, Band II. Abhandlungen zur Philosophiegeschichte. Berlin, Walter de Gruyter, 1955, 1957, VI — 320 p., 364 p., 26 DM., 28 DM.

Hartmann (Nicolai), Philosophische Gespräche. 6—10 Tsd. (Kleine Vandenhoeck-Reihe. 3). Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1955, in-8, 79 p., 2.40 DM.

Hegel (Georg Wilhelm Friedrich), Sämtliche Werke. Neue krit. Ausg. Hrsg. von Johannes Hoffmeister. Bd. 11. Berliner Schriften 1818—1831. Hrsg. von Johannes Hoffmeister (Philosophische Bibliothek. Bd. 240). Hamburg, F. Meiner, 1956, in-8, XVI — 796 p., 50 DM.

Hegel (Georg Wilhelm Friedrich), Die Vernunft in der Geschichte (Georg Wilhelm Friedrich Hegel, Sämtliche Werke, Band XVIII, A). Fünfte, abermals verbesserte Auflage, hrsg. von Johannes Hoffmeister, Hamburg, Felix Meiner, 1955, XI — 281 p., 12 DM.

Hogarth (William), The analysis of beauty. With the rejected passages from the manuscript drafts and autobiographical notes. Edited with an introduction by Joseph Burke. Oxford, Clarendon Press, 1955, LXII — 244 p., 6.75 doll.

Husserl (Edmund), Erste Philosophie (1923—24). Erster Teil. Kritische Ideengeschichte. Herausgegeben von Rudolf Boehm (Husserliana. Edmund Husserl, Gesammelte Werke. Band VII). Haag, Martinus Nijhoff, 1956, XXXIV — 468 p., 21.50 fl.

Ives, Épîtres à Séverin sur la charité. **Richard de Saint-Victor**, Des quatre degrés de la violente charité. Texte critique, introduction, traduction et notes par Gervais Dumeige (Textes philosophiques du Moyen Age, Tome III). Paris, J. Vrin, 1955, 206 p., 1080 f. f.

John of St. Thomas, Outlines of Formal Logic. Transl. with an introduction by Francis C. Wade (Marquette Univ. Mediaeval Philosophical Texts in tr. n. 8). Milwaukee, Marquette University Press, 1955, 142 p., 3 doll.

Kant (Immanuel), Kritik der reinen Vernunft (Werke in 6 Bden. Hrsg. von Wilhelm Weischedel. Bd. 2). Wiesbaden, Insel-Verlag, 1956, in-8, 724 p., 25 DM.

Kant (Immanuel), Kant's gesammelte Schriften. Hrsg. von d. Dt. Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Bd. 23 — Abt. 3. Handschriftlicher Nachlass. Bd. 10. Vorarbeiten und Nachträge. Berlin, de Gruyter, 1955, in-8, XV — 454 p., 78 DM.

Kierkegaard (Sören), Die Krankheit zum Tode. Furcht und Zittern. Die Wiederholung. Der Begriff der Angst. Uebers. Walter Rest, Günther Jungbluth, Rosemarie Lögstrup (Gesammelte Werke, dt. Hrsg. von Herman Diem u. Walter Rest. Philosophisch-theologische Schriften, 2). Köln, Hegner, 1956, in-8, 767 p., 32 DM.

Kierkegaard (Sören), Entweder-Oder. T. I. Uebers. von Emanuel Hirsch (Gesammelte Werke, Abt. 1). Düsseldorf, Diederichs, 1956, in-8, XIV — 509 p., 22 DM.

Kierkegaard (Sören), Was wir lernen von den Lilien auf dem Felde und den Vögeln unter dem Himmel. Nach d. Dän. frei übers. von Robert Dollinger (Furche-Bucherei, 6). Hamburg, Furche-Verlag, 1956, in-8, 45 p., 2 DM.

Kierkegaard (Sören), Existenz im Glauben. (Werke, Ausz., dt.). Aus Dokumenten, Briefen u. Tagebüchern. Nach neuen dänischen Quellen übers. ausgew. u. eingel. von Liselotte Richter. Berlin, Evang. Verlag-Anst., 1956, in-8, 271 p., 7.50 DM-Ost.

Kierkegaard (Sören), Gesammelte Werke. Abt. 35. Briefe. Unter Mitarb. von Rose Hirsch, ausgew., neu geordnet u. übers. von Emanuel Hirsch. Düsseldorf, Diederichs, 1955, in-8, XV — 278 p., 14.80 DM.

Leibniz (G. W.), Philosophical papers and letters. A selection translated and edited, with an introduction by Leroy E. Loenker. (2 vol.). Chicago, University of Chicago Press, 1956, 1228 p., 12 doll.

Leibniz (G. W.), The Leibniz-Clarke Correspondence, together with extracts from Newton's Principia and Optics, ed. with introd. and notes by H. G. Alexander. Manchester Univ. Press, 1956, LVI — 200 p., 16 s. New York, Philosophical Library, 1957, 4.75 doll.

Leibniz (Gottfried Wilhelm), Schöpferische Vernunft. Schriften aus d. Jahren 1668—1686. Zsgest., übers. u. erl. von Wolf von Engelhardt. 2. unveränd. Auflage. Münster, Köln, Böhlau, 1955, in-8, XXI — 544 p., 19.80 DM.

Lettres Inedites de John Locke à ses amis Nicolas Thoynard, Philippe van Limborch et Edward Clarke. Publiées avec une introduction et des notes explicatives par Henry Ollion, avec la collaboration de T. J. de Boer. Den Haag, Martin Nijhoff, X — 258 p., 12.60 Gul.

Lulio (Raimundo), Pensamientos de Ramón Llull. Selección de Antonio C. Garaldá (Col. „Literatos y Pensadores“). Barcelona, Edit. Sintés, 1957, 80 p., 15 ptas.

Machiavelli (Niccolò), Opere. A cura di Mario Bonfantini (La letteratura italiana. Storia e testi, 29). Milano, Ricciardi, 1954, in-8, XXXVII — 1158 p., 5000 L.

Maimonides (Moses ben Maimon ben Joseph), Code of Maimonides. Bk. 3, treatise 8, Sanctification of the new moon. Tr. from the Hebrew by Solomon Gandz. With supplementation and an introd. by Julian Obermann. And an astronomical commentary by Otto Neugebauer (Yale Univ. Yale Judaica series, 11). New Haven, Yale Univ. Press, 1956, LX — 160 p., 3.75 doll. Toronto, Burns & Mac Eachern, 4.75 doll.

Maimonides (Moses), The guide for the perplexed. Tr. from the original arabic text. by M. Friedländer. 2-d. ed., rev. throughout. New York, Dover Publications, 1956, LIX — 414 p., 1.85 doll.

Maine de Biran, Journal. Tomé II. Présenté par Henri Gouhier. (Collection „Être et penser“). Neuchâtel, La Baconnière, Paris, Société française du Livre, 1955, 432 p., 1800 f. f.

Malebranche et Leibniz. Relations personnelles, présentées avec les textes complets des auteurs et de leurs correspondants. revus, corrigés et inédits par André Robinet (Bibl. des textes philosophiques). Paris, J. Vrin, 1955, 528 p., 28.50 f. f.

Marsilius of Padua, The Defender of Peace. Vol. II. The Defensor Pacis. Transl. with an introd. by Alan Gewirth (Columbia Univ. Records of civilization, sources and studies, 46). New York, Columbia Univ. Press, 1956, XCIV — 450 p., 8.50 doll.

Matthaeus ab Aquasparta, O.F.M., Quaestiones disputatae de productione rerum et de Providentia (Bibliotheca Franciscana scholastica medii aevi, 17). Quaracchi,

Typographia Collegii S. Bonaventurae, 1956, 10—423 p.

Maximus the Confessor (St.), The ascetic life. The four centuries on charity. Translated and annotated by Polycarp Sherwood, O.S.B. (Ancient Christian Writers, 21). Westminster, Newman Press, London, Longmans, 1955, 284 p., 3.25 doll. 25 s.

Mersenne (Marin), Correspondance du P. Marin Mersenne, Publiée et annotée par Cornélis de Waard. Tome IV. 1634. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, XII — 476 p., 2000 f. f.

Mounier et sa génération. (Lettres, carnets et inédits d'E. Mounier. Avantpropos de Paulette Mounier-Leclercq). Collection „Esprit“. Paris, Edit. du Seuil, 1956, 432 p., 900 f. f.

Newman (John Henry). An essay in aid of a grammar of assent. Introd. by Etienne Gilson. Garden City, Doubleday, 1955, 396 p., 0.95 doll.

Nine Mediaeval Thinkers. A collection of hitherto unedited texts. „Studies and Texts“ 1. Edited by J. Reginald O'Donnell. O.S.B. Toronto, Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 1955, XI — 382 p.

Nizolio (Mario), De veris principiis et vera ratione philosophandi contra pseudo-philosophos libri IV. A cura di Quirinus Breen. Vol. I. Libri I—II. (Edizione nazionale dei classici del pensiero italiano. Serie II. 3). Roma, Fratelli Bocca, 1956, LXXIV — 218 p.

Ockham (G. de), Opera Politica, Vol. III. ed. H. S. Offler, Manchester University Press, 1956, IX — 322 p., 2 £. 15 s.

Orestano (Francesco). Opera omnia. Vol. I. Opere teoretiche (Nuovi principî — Idee e concetti — Il nuovo realismo — Nuove vedute logiche — Verità dimostrate). Sotto la direzione di Carmelo Ottaviano, e a cura di Corrado Dollo e Anna Di Stefano. Catania, Centro di Studi per la Storia della Filosofia in Sicilia, Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università di Catania, 1956, 690 p.

Ortega y Gasset (José), Ueber die Liebe, Meditationen, Unter Mitw. von Fritz Ernst aus d. Span. übers. u. hrsg. von He-

lene Weyl. Stuttgart, Dt. Verl.-Anst., 1955, in-8, 223 p., 8 DM.

Ortega y Gasset (José), *Gesammelte Werke*. Uebers. von Helene Weyl und Ulrich Weber. Bd. II. Stuttgart, Dt. Verl.-Anst., 1955, in-8, 482 p., 22.50 DM.

Ortega y Gasset (José), *Obras completas*. Tomo IV, 3-a ed. Madrid, Revista de Occidente, 1955, 556 p., 150 ptas.

Paracelsus (Theophrast von Hohenheim), *So spricht Paracelsus*. (Werke, Ausz.). Bearb. von Ildefons Betschart. Lebendige Quellen zum Wissen um d. Ganzheit d. Menschen. München-Planegg, O.W. Barth, 1956, in-8, 126 p., 2.50 DM.

Pavlov Selected Works, ed. K. S. Koshtoyants, Moscow, Foreign Languages Publishing House (London, Central Books Ltd.), 1955, 653 p., 10 s. 6 d.

Peirce (Charles), *Philosophical writings of Peirce*. Selected and edited with an introd. by Justus Buchler. New York, Dover Publications, 1955, XVI — 386 p., 1.95 doll.

Peirce (Charles S.), *Essays in the Philosophy of Science*. Edited with an introduction by Vincent Tomas (The American heritage series, 17). New York, The Liberal Arts Press, 1957, 271 p., 1 doll.

Peirce (Charles), *Chance, love, and logic*. Philosophical essays. Edited with an introduction by Morris R. Cohen. With a supplementary essay on the pragmatism of Peirce, by John Dewey. New York, George Braziller, 1956, XXXIII — 318 p., 5 doll.

Platon, *Oeuvres complètes*, tome 3. 2-e partie. Gorgias-Ménon. Texte établi et traduit par Alfred Croiset et Louis Bodin (Collection des Universités de France). 6-e édition. Paris, Société d'Édition „Les Belles Lettres”, 1955, 650 f. f.

Platon, *Oeuvres complètes*, tome 8. 2-e partie. Théétète. Texte établi et traduit par A. Diès (Collection des Universités de France). 3-e édition. Paris, Société d'Édition „Les Belles Lettres”, 1955, 500 f. f.

Platon, *Oeuvres complètes*, tome 8. 3-e partie. Le Sophiste. Texte établi et traduit par A. Diès (Collection des Universités de France). 3-e édition. Paris, Société

d'Édition „Les Belles Lettres”, 1955, 500 f. f.

Platon, *Oeuvres complètes*, tome 12. 1-e partie. Les Lois (Livres VII—X). Texte établi et traduit par A. Diès („Coll. des Universités de France, publiée sous le patronage de l'Association Guillaume Budé”). Paris, Les Belles Lettres, 1956, 256 p., 800 f. f.

Plotin, *Ennéades*. II. Texte établi et traduit par Emile Bréhier (Coll. des Univ. de France). 2-e édition. Paris, Société d'Édition „Les Belles Lettres”, 1956, 139 p., et pag. double pour l'éd. du texte grec avec trad. en regard, 600 f. f.

Plotin, *Ennéades*. III. Texte établi et traduit par Emile Bréhier (Collection des Universités de France). Réimpression. Paris, Société d'Édition „Les Belles Lettres”, 1956, 178 p., et pag. double pour l'éd. du texte grec avec trad. en regard, 600 f. f.

Plotin, *Ennéades*. IV (V). Texte établi et traduit par Emile Bréhier (Collection des Universités de France) (2 vol.). Réimpression. Paris, Société d'Édition „Les Belles Lettres”, 1956, 800 f. f., 700 f. f.

Plotinus, *Plotinus Schriften* (Werke, griech. u. dt.). Uebers. von Richard Harder, Neubearb. mit griech. Lesetext u. Anm. Bd. 1. Die Schriften 1—21 der chronologischen Reihenfolge. a. Text und Uebersetzung. b. Anmerkungen (Philosophische Bibliothek. 211). Hamburg. F. Meiner, 1956, in-8, XI — 364 p., 366—584 p., 45 DM.

Plutarchus, *Moralia*. Vol. 5. fasc. 3. Rezensuerunt et emendaverunt Curt Hubert et Max Pohlenz. Addenda ad vol. 6, fasc. 2 adiecit Max Pohlenz (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Lipsiae, Teubner, 1955, in-8, XII — 117 p., 5.40 DM).

Plutarque, *De la musique*. Texte, traduction, commentaire précédés d'une étude sur l'Éducation musicale dans la Grèce antique, par F. Lasserre. Olten-Lausanne, Urs Graf-Verlag, 1954, 185 p.

Rosmini (Antonio) *Théorie de l'assentiment*. Traduction, introduction et notes par Marie-Louise Roure („Problèmes et doctrines” 12). Lyon, E. Vitte, 1956, 210 p.

Salisbury (John), *The Metalogicon of John of Salisbury*. A twelfth-century de-

fense of the verbal and logical arts of the Trivium. Tr. with an introd. and notes by Daniel D. Mc Garry. Berkeley & Los Angeles, Univ. of California Press, 1955, XXVII — 305 p., 5 doll.

Scheler (Max), Vom Umsturz der Werte. 4. Auflage hrsg. von Maria Scheler (Gesammelte Werke, Bd. 3). Bern, Francke, 1955, 450 p., 22 f. s.

Schiller (Friedrich von), Ausgewählte Werke. (Teils.). Hrsg. u. eingel. von Ernst Müller. Bd. 5. Schriften z. Theatr z. Philosophie d. Aesthetik u. d. Geschichte (Das Meisterwerk). Stuttgart, Kohlhammer, 1955, in-8, 639 p.

Sècheville (Jean de), De principiis naturae. Texte critique avec introd. et tables publié par R. M. Giguère, O. P. („Public. Institut d'Etudes médiévales de Montréal", 14). Paris, J. Vrin, 1956, 232 p., 1380 f. f.

Sénèque, Dialogues. Tome II. De la vie heureuse. De la brièveté de la vie. Texte établi et traduit par A. Bourgerly (Collection des Universités de France). 4-e édition. Paris, Société d'Édition „Les Belles Lettres", 1955, 400 f. f.

Spinoza (B. de), Opera quotquot reperita sunt. Editio tertia. Den Haag, Martinus Nijhoff, 1136 p., 20 Guld.

Stein (Edith), Writings. Selected, translated and introduced by Hilda Graef. Westminster, Newman Press, 1956, 206 p., 3.75 doll.

Tertullianus (Q. Sept. Flor.), Adversus Hermogenem Liber. Quem ad fidem codicum recensuit prolegomenisque notis instruxit J. H. Waszink (Stromata patristica et mediaevalia, 5). Utrecht, Het Spectrum, 1956, 68 p., 3.75 fl.

Tertulliani (Q. S. Fl.), Opera omnia. Pars I. Opera catholica adversus Marcionem. Pars II. Opera Montanistica (Corpus Christianorum. Series Latina, Vol. 1—2). Turnhout, Brepols, 1954, in-8, XXVIII — 1640 p., 1150 f. b.

The Renaissance Philosophy of Man. Sel. in transl. (from Petrea and others). Edited by Ernst Cassirer, Paul Oskar Kristeller, and John Herman Randall, Jr. (Phoenix Books). Chicago, University of Chicago Press, 1956, 404 p., 1.75 doll.

Thomas von Aquin, (Werke, Ausz., dt.) Ausw., Uebers. u. Einl. von Josef Pieper

(Fischer Bücherei, 130). Frankfurt/M. Fischer Bücherei, 1956, in-8, 234 p., 1.90 DM.

Thomas von Aquin, Die deutsche Thomas-Ausgabe. Summa Theologica (lat. u. dt.). Vollst., ungekürzte dt.-lat. Ausgabe der Summa Theologica. Uebers. von Dominikanern u. Benediktinern Deutschlands u. Oesterreichs. Hrsg. von d. Albertus-Magnus-Akademie Walberberg bei Köln. Hauptschriftl.: H. M. Christmann. Bd. 28 — Buch 3. Frage 46—59. Des Menschensohnes Leiden und Erhöhung. Kommentiert von Adolf Hoffmann. Heidelberg, Kerle. Graz—Wien—Köln, Verl.-Styria, 1956, in-8, 15—503 p., 21.40 DM.

Thomas von Aquin, Die deutsche Thomas-Ausgabe. Vollständige, ungekürzte deutschlateinische Ausgabe der Summa Theologica. Uebers. von Dominikanern u. Benediktinern Deutschlands u. Oesterreichs. Hrsg. von d. Albertus-Magnus-Akad. Walberberg bei Köln. Hauptschriftl.: M. Christmann. Band 10. Buch 1—2, Frage 22—48. Die menschlichen Leidenschaften. Kommentiert von Bernhard Ziermann. Heidelberg, Kerle. Graz—Wien—Köln. Verl.-Styria, 1955, in-8, 16—672 p., 25.90 DM.

Thomas Aquinas, Exposition of the Posterior Analytics of Aristotle. Tr. by Pierre Conway, O. P. Quebec, La Librairie phil. M. Doyon, 1956, 449 p., 6 doll.

Vives (Juan Luis), Dialogos. Prólogo de J. Pin y Soler. Trad. Ramón Pin. Barcelona. Iberia, 1957, 240 p., 50 ptas.

Wehrli (Fritz), Eudemos von Rhodos. (Die Schule des Aristoteles. Texte und Kommentar, Heft VIII). Basel, Benno Schwabe, 1955, 123 p., 16 f. s.

Whitehead (Alfred North), Adventures of ideas. New York, New American Library, 1955, 302 p., 0.50 doll.

Whitehead (Alfred North), Dialogues of Alfred North Whitehead as recorded by Lucien Price (A Mentor Book, MD 180). New York, New American Library, 1956, 320 p., 0.50 doll.

Xenophon, Die sokratischen Schriften. Memorabilien, Symposium, Oikonomikos, Apologie. Uebertragen und herausgegeben von Ernst Bux (Kröners Taschenausgabe, 185). Stuttgart. Alfred Kröner, 1956, 333 p., 9.80 DM.

Historia filozofii

Całokształt dziejów

Les philosophes célèbres. Ouvrage publié sous la direction de Maurice Merleau-Ponty (La galerie des hommes célèbres. Collection créé et dirigée par Lucien Mazenod. Vol. X) Paris, Editions d'art Lucien Mazenod, 1956, 460 p.

Lovejoy (Arthur O.), Essays in the history of ideas. (Reprinted). New York, George Braziller, 1955, XV — 359 p., 3.75 doll.

Massolo (Arturo), La storia della filosofia come problema. Firenze, Vallecchi, 1955, 174 p.

Filozofia starożytna

Bréhier (Emile), Etudes de philosophie antique. Préface de Georges Davy. Avant-propos de Pierre-Maxime Schuhl. Publications de la Faculté des Lettres de Paris. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, XXIV — 312 p., 1200 f. f.

Clarke (M. L.), The Roman mind. Studies in the history of thought from Cicero to Marcus Aurelius. London, Cohen & West, Cambridge, Harvard Univ. Press, 1956, VIII — 168 p., 18 s., 3.75 doll.

Jolivet (Régis), Essai sur les rapports entre la pensée grecque et la pensée chrétienne. Aristote et saint Thomas ou l'idée de création. Plotin et Saint Augustin ou le problème du mal. Hellénisme et christianisme. (Bibliothèque d'histoire de la philosophie). Nouvelle édition. Paris, J. Vrin, XIV — 208 p., 1200 f. f.

Kroner (Richard), Speculation and revelation in the history of philosophy. Vol. 1. Speculation in pre-Christian philosophy. Philadelphia, Westminster Press, 1956, 251 p., 5.75 doll.

Nestle (Wilhelm), Griechische Geistesgeschichte. Von Homer bis Lukian. In ihrer Entfaltung vom mythischen zum rationalen Denken dargestellt. (Kröners Taschenausgabe, Bd. 192). 2 durchges. Auflage, Stuttgart, Kröner, 1956, in-8, XI — 555 p., 13.50 DM.

Pohlenz (Max), Die Stoa. Geschichte einer geistigen Bewegung. Bd. II. Erläuterungen. 2 um einen Anh. verm. Auflage.

Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1955, in-8, 246 p., 16.80 DM.

Pohlenz (M.), La Liberté grecque. Bibliothèque historique. Paris, Payot, 1956, 224 p., 1000 f. f.

Simon (Heinrich) u. Simon (Marie), Die alte Stoa und ihr Naturbegriff. Ein Beitrag z. Philosophiegeschichte d. Hellenismus. Berlin, Aufbau-Verlag, 1956, in-8, 142 p., 6 DM.

Filozofia średniowieczna

De Lagarde (Georges), La naissance de l'esprit laïque au déclin du moyen âge. T. I. Bilan du XIII-e siècle. 3-e édition, Louvain, Éditions E. Nauwelaerts, Paris, Béatrice-Nauwelaerts, 1956, XII — 217 p., 180 f. b.

Gilson (Etienne) u. Böhner (Philoteus), Christliche Philosophie von ihren Anfängen bis Nikolaus von Cues. 3 Auflage. Paderborn, F. Schöningh, 1954, XXXII — 656 p., 31 DM.

Grabmann (Martin), Mittelalterliches Geistesleben. Abhandlungen zur Geschichte der Scholastik und Mystik. Bd. III. Mit der Bibliographie M. Grabmanns hrsg. von Ludwig Ott. München, Hueber, 1956, in-8, X — 479 p., 29.80 DM.

Künzle (Pius), Das Verhältnis der Seele zu ihren Potenzen. Problemgeschichtliche Untersuchungen von Augustin bis und mit Thomas von Aquin (Studia Friburgensia, N. F. 12). Freiburg (Schweiz), Universitätsverlag, 1956, XXIV — 245 p., 15.60 f. s.

Maier (Anneliese), Metaphysische Hintergründe der spätscholastischen Naturphilosophie (Storia e letteratura, 52), Roma, Edizioni di storia e letteratura, 1955, IX — 405 p., 4500 L.

Filozofia nowożytna

Berlin (Isaiah), The age of enlightenment. The 18-th century philosophers. New York, New American Library. 1956, 282 p., 0.50 doll.

Duméry (Henri), Regards sur la philosophie contemporaine. Préface de Jean Lacroix. Paris, Tournai, Editions Casterman, 1956, 260 p., 675 f. f., 84 f. b.

Groethuysen (Bernard), Philosophie de la Révolution française précédée de Montesquieu („Bibliothèque des Idées”). Paris, Gallimard, 1956, 312 p., 900 f. f.

Guy (Alain), Philosophes espagnols d'hier et d'aujourd'hui, textes choisis, Toulouse, Privat, 1957, 302 p., 730 f. f.

Guy (Alain), Philosophes d'hier et d'aujourd'hui, textes choisis, Toulouse, Privat, 1957, 302 p., 730 f. f.

Howell (Wilbur Samuel), Logic and rhetoric in England, 1500—1700. Princeton, Princeton Univ. Press, 1956, 424 p., 6 doll.

Hübscher (Arthur), Denker unserer Zeit. Mit 32 Abb. München, Piper, 1956, in-8, 363 p., 7.80 DM.

Kristeller (Paul Oskar), Studies in Renaissance thought and letters. Roma, Ediz. di Storia e Letteratura, 1956, 680 p.

Kristeller (Paul Oskar), The classics and Renaissance thought (Martin Classical Lectures, Vol. XV). Cambridge (Mass.), Publ. for Oberlin College by Harvard Univ. Press, 1955, 106 p., 2.50 doll.

Lecky (William Edward Hartpole), History of the rise and influence of the spirit of rationalism in Europe. Introd. by C. Wright Mills. New York, Braziller, 1955, 405, 386 p., 5 doll.

Perry (Ralph Barton), Present philosophical tendencies. A critical survey of naturalism, idealism, pragmatism, and realism, together with a synopsis of the philosophy of William James. New York, George Braziller, 1955, 383 p., 3.95 doll.

Rossi (Pietro) Lo storicismo tedesco contemporaneo (Studi e ricerche, 4). Torino, Einaudi, 1956, 549 p., 3000 L.

Schneider (H. W.), Histoire de la philosophie américaine. Traduit de l'américain par Claude Simonnet (Collection „Bibliothèque des Idées”). Paris, Gallimard, 1955, 464 p., 1200 f. f.

Schöffler (Herbert), Deutscher Geist im 18 Jahrhundert. Essays zur Geistes u. Religionsgeschichte. Hrsg. von Götz von Selle. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1956, in-8, 317 p., 14.80 DM.

Urmson (J. O.), Philosophical analysis. Its development between the two world

wars. Oxford, Clarendon Press, 1956, 203 p., 18 s.

Filozofia Wschodu

Antica filosofia cinese. Contengono scritti di A. Galletti, L. Magrini, M. Attardo ...e Houang-KiaTcheng, in parte tradotti dal cinese. (Biblioteca sinica, 1—2). 2 fasc. Milano. Ed. Ist. Culturale italo-cinese, 1956, in-8, 96 p., 87 p., 500 L.

Aurobindo (Shri), On Yoga. Bk 1. The synthesis of Yoga (Shri Aurobindo int. univ. centre coll., vol. 4). Pondicherry, Shri Aurobindo Ashram Press, 1955, 1034 p., 15 Rs. London, Luzac, 1956, 30 s.

Aurobindo (Shri), Oeuvres complètes 2, Trois Upanishads. Isha. (Traduction de Jean Herbert). Kena. (Traduction de Camille Rao, René Daumal et Jean Herbert). Mundaka. (Traduction de Jean Herbert). 3-e édition (Spiritualités vivantes). Paris, A. Michel, 1955, in-16, 285 p., 690 f. f.

Aurobindo (Shri), Oeuvres complètes. 4. La vie divine. 1. Traduction sous la direction de Jean Herbert („Spiritualités vivantes. Série Hindouisme”), Paris, A. Michel, 1955, in-16, 437 p., 1100 f. f.

Aurobindo (Shri), Oeuvres complètes, 5. La vie divine. T. 2. La connaissance et l'ignorance. L'évolution spirituelle. Traduction sous la direction de Jean Herbert („Spiritualités vivantes. Série Hindouisme”), Paris, Albin Michel, 1956, in-8, 504 p., 1250 f. f.

Brière (O). Fifty years of Chinese philosophy, 1898—1950. Tr. from the French by Laurence G. Thompson, Pref. by E. R. Hughes. London, George Allen & Unwin, New York, Macmillan, 1956, 159 p., 21 s., 4.50 doll.

Creel (H. G.), La pensée chinoise. De Confucius à Mao-Tsen-Tong (Bibliothèque historique). Paris, Payot, 1955, 288 p., 900 f. f.

Challaye (Félicien), Les philosophes de l'Inde. Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 330 p., 800 f. f.

Chaudhuri (Haridas), The philosophy of integralism, or the metaphysical synthesis inherent in the teaching of Shri Aurobindo. London, Luzac, 1955, 366 p., 15 s.

Chow Yil-Ching, La philosophie chinoise („Que sais-je?“, 707). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 128 p.

Dasgupta (Surendranath), A history of Indian philosophy. Vol. V. The southern schools of Saivism. Cambridge, Cambridge University Press, 1955, XIV — 204 p., 25 s.

Dasgupta (Surendranath), Religion and the rational outlook. Allahabad Law Journal Co., 1954, 371 p., 15 Rs.

Fang (Thomé H.), The Chinese View of Life. The Philosophy of Comprehensive Harmony. Hong Kong, The Union Press, 1957, V — 274 p., 2.50 doll.

Farrukh (Omar A.), Arab genius in science and philosophy. Transl. from the Arabic by John B. Hardie (Near Eastern tr. program, n. 10). Washington, American Council of learned societies devoted to humanistic studies, 1954, 161 p., 2.50 doll.

Frauwallner (Erich), Geschichte der indischen Philosophie II. Bd.; Die naturphilosophischen Schulen und das Waisesika-System. Das System der Saina. Der Materialismus. (Reihe „Wort und Antwort“, 6, 2). Salzburg. Müller, 1956, in-8, 348 p., 88 S., 14.70 DM.

I Ging (I — Ching.), Das Buch der Wandlungen. Aus d. Chines. verdeutscht u. erl. von Richard Wilhelm. Düsseldorf, Diederichs, 1956, in-8, 643 p., 24 DM.

Glasenapp (Helmuth von), Der Pfad zur Erleuchtung. Grundtexte d. Buddhistischen Heilslehre. In dt. Uebers. Düsseldorf, Diederichs, 1956, in-8, 215 p., 9.60 DM.

Grunebaum (Gustave Edmund von), Islam. Essays in the nature and growth of a cultural tradition (Chicago Univ. Comparative studies in cultures and civilizations N. 4). New York, American Anthropological Association, 1955, 260 p., 3.50 doll.

Iqbal (Sir Muhammad), The development of metaphysics in Persia. A contribution to the history of Muslim philosophy. Second edition. Lahore, Bazmi-Iqbal, 1954, VIII — 149 p., 5/1 Rs.

Inayat Khan (Hazrat), Philosophy, psychology, mysticism. (The Sufi international headquarter's publishing society). Zandijk, J. Heijnis, 1957, 296 p., 9.75 fl.

Lao-tzu, Tao-te-ching. Hrsg. von Lin Yutang. Dt. Uebers. von Gerolf Coudenho-ve (Fischer Bücherei. 89). Frankfurt/M., Fischer Bücherei, 1955, in-8, 215 p., 1.90 DM.

Lin Wu-Chi, A short history of confucian philosophy (Pelican Books, A 333). Harmondworth, Penguin Books, 1955, 229 p., 2 s. 6 d.

Maitra (S. K.), The Meeting of the East and the West in Shri Aurobindo's Philosophy, Pondicherry, Shri Aurobindo Ashram, 1956, XXXI — 451 p.

Mutri (T. R. V.), The central philosophy of Buddhism. A study of the Madhyamika system. London, Allen & Unwin, New York, Macmillan, 1955, XIII — 372 p., 6.75 doll.

Needham (Joseph) assisted by Wang Ling, Science and civilization in China. Vol. II: History of scientific thought. New York, Cambridge University Press, 1956, 697 p., 14.50 doll.

Philosophi Abessini. Edidit Enno Littmann (Corpus Script. Christ. Orient., vol. 18. Script. aethiopicæ, t. 1). (Réimpression anastatique de l'éd. de 1904). Louvain-Héverlé, Secrétariat du Corpus S. C. O. 7. Av. v. d. Bempt, 1955, in-8, 65 p., 90 f. b.

Philosophi Abessini. Interpretatus est Enno Littmann (Corpus Script. Christ. Orient., vol. 19. Script. aethiopicæ, t. 2). (Réimpression anastatique de l'éd. de 1904). Louvain-Héverlé, Secrétariat du Corpus S. C. O., F. Av. v. d. Bempt, 1955, in-8, 67 p., 90 f. b.

Radhakrishnan (Sarvapalli), Indische Philosophie. Band I. Von den Veden bis zum Buddhismus. Aus dem Englischen von Dr Rudolf Jöckel. Darmstadt, Holle-Verlag, 1955, 593 p., 45 DM.

Radhakrishnan (Sarvapalli), Indische Philosophie. Band II. Die sechs klassischen Systeme. Darmstadt, Holle-Verlag, 1955, 650 p., 45 DM.

Radhakrishnan (Sir Sarvapalli), East and West: some reflections (Beatty memorial lectures). London, G. Allen, 1956, 141 p., 6 s.

Radhakrishnan (Sarvapalli) and Moore (Charles A.) (eds.), A source book in In-

dian philosophy. Princeton (New Jersey), Princeton University Press, 1957, XXX — 684 p., 5 doll.

Ringgren (Helmer), Studies in Arabian fatalism (Uppsala universitets årsskrift, 1955, 2). Uppsala, Lundequist. Wiesbaden, Harrassowitz, 1955, in-8, 224 p., 16.25 DM.

Współczesne kierunki filozoficzne

Egzystencjalizm

Bollnow (Otto Friedrich), Neue Geborgenheit. Das Problem einer Ueberwindung des Existentialismus. Stuttgart—Köln, Kohlhammer, 1955, in-8, 247 p., 14.60 DM.

Buber (Martin), Sehertum. Anfang u. Ausgang. Köln, Olten, Hegner, 1955, in-8, 74 p., 5.80 DM.

Buber (Martin), Between man and man. Tr. by Ronald Gregor Smith (Humanities: toward the study of man). Boston, Beacon Press, 1955, 211 p., 1.25 doll.

Copleston (Frederick). Contemporary philosophy. Studies of logical positivism and existentialism. London, Burns & Oates; Westminster Newman, 1956, IX — 230 p., 18 s., 4 doll.

Heidegger (Martin), Zur Seinsfrage. Frankfurt a. M., Klostermann, 1956, in-8, 43 p., 3 DM.

Lavelle (Louis), De l'intimité spirituelle (Collection: „Philosophie de l'esprit"). Paris, Aubier, Editions, Montaigne, 1955, 288 p., 750 f. f.

Marcel (Gabriel), Le déclin de la sagesse. Paris, Plon, 1954, 128 p., 300 f. f.

Sérouya (Henri), Initiation à la philosophie contemporaine. Suivi de Les Philosophies de l'Existence. I: Initiation à la philosophie contemporaine (Nouvelle édition). Paris, Librairie Fischbacher, 1956, 312 p.

Ussher (Arland), Journey through dread. (A study of Kierkegaard, Heidegger and Sartre). New York, Devin-Adair, 1955, 160 p., 3.75 doll.

Materializm dialektyczny

Bocheński (Innocent-Marie-Joseph), Der sowjetrussische dialektische Materialismus

(Dalp-Taschenbücher, 325). 2., umgearb. Aufl. Bern, Francke, 1956, in-8, 151 p., 2.80 f. s.

Continuity and change in Russian and Soviet thought. Edited with an introduction by Ernest J. Simmons. Cambridge (Mass). Harvard Univ. Press, 1955, XII — 563 p., 7.50 doll.

Cornforth (Maurice Campbell), Dialectical materialism. An introduction. Vol. I. Materialism and the dialectical method. New enl. ed. London, Lawrence & Wishart, 1955, 160 p., 12 s. 6 d.

Chambre (H.), Le marxisme en Union Soviétique. Idéologie et institutions de 1917 à nos jours. Paris, Editions du Seuil, 1955, 510 p., 1.200 f. f.

Garaudy (R.), **Cogniot** (G.), **Caveing** (M.), **Desanti** (J. T.), **Kanapa** (J.), **Leduc** (V.), **Lefebvre** (H.), **Mésaventures de l'antimarxisme.** Les malheurs de M. Merleau-Ponty. Recueil de textes. accompagné d'une lettre de G. Lukacs (Coll. „Problèmes"). Paris, Éditions sociales, 1956, 160 p., 200 f. f.

Kuczyński (Jürgen): Ueber einige Probleme des historischen Materialismus, dargestellt vornehmlich an Beispielen aus der deutschen Geschichte. Berlin, Aufbau-Verlag, 1956, in-8, 172 p., 4.80 DM.-Ost.

Lukács (George), Probleme des Realismus. Berlin, Aufbau-Verlag, 1955, 313 p., 9.60 DM.

Lukács (George), Der junge Hegel und die Probleme der kapitalischen Gesellschaft. Berlin, Aufbau-Verlag, 1954, 656 p.

Rosental (M. M.), Die marxistische dialektische Methode. Uebers. von Josef Harhammer. 3. Auflage. Berlin, Dietz, 1955, in-8, 352 p., 3.80 DM.-Ost.

Wetter (Gustaw A.), Der dialektische Materialismus. Seine Geschichte u. sein System in d. Sowjetunion. 3., unveränd. Aufl. Freiburg, Herder, 1956, in-8, XII — 647 p., 28 DM.

Inne kierunki

Bocheński (I. M.), Contemporary European philosophy. Translated from the German by Donald Nicholl and Karl Aschenbrenner. Berkeley & Los Angeles, The University of California Press, 1956, XVIII — 326 p., 5 doll.

Wilhelmsen (Frederick D.), Man's knowledge of reality. An introduction to Thomistic epistemology. New York, Prentice-Hall, 1956, 215 p., 4 doll.

Monografie o filozofach
i pisarzach filozofujących

Bourgey (Louis), Observation et expérience chez Aristote (Bibliothèque d'histoire de la philosophie). Paris, J. Vrin, 1955, 164 p., 900 f. f.

Claghorn (George S.), Aristotle's Criticism of Plato's „Timaeus”. Den Haag, Martinus Nijhoff, XI — 149 p., 9.50 Guld.

Thomson (J.A.K.), The Ethics of Aristotle. London, Penguin Books, 1955, in-8, 320 p., 2 s. 6 d.

Trude (Peter), Der Begriff der Gerechtigkeit in der aristotelischen Rechts — und Staatsphilosophie (Neue Kölner Rechtswissenschaftliche Abhandlungen. Heft 3). Berlin, Walter de Gruyter, 1955, XVIII — 178 p., 14.70 DM.

Ross (William David), Aristotle. 5-th revised edition. New York, Barnes & Noble, 1953, 300 p., 4.50 doll.

Saffrey (H. D.), Le Peri Filosofia d'Aristote et la théorie platonicienne des idées nombres. (Philosophia antiqua. A series of monographs on ancient philosophy, vol. VII). Leiden, E. J. Brill, 1955, XII — 74 p., 9 fl.

Mitterer (Albert), Die Entwicklungslehre Augustins im Vergleich mit dem Weltbild des hl. Thomas von Aquin und dem der Gegenwart. Wien, Freiburg, Herder, 1956, in-8, 346 p., 135 s.

Maşa (Eugenio), Ruggero Bacon e. Etica e poetica nella storia dell' „Opus maius” (Uomini e dottrine, 3). Roma, Edizioni Storia e Letteratura, 1955, in-8, 192 p.

Bowman (Herbert E.), Vissarion Be-liński (1811—1848), a study in the origins of social criticism in Russia. Cambridge, Harvard University Press, 1954, VIII — 220 p.

Niess (Robert J.), Julien Benda. Ann Arbor, Univ. of Michigan Press, 1956, X — 361 p., 6.50 doll.

Rössler (Roman), Das Weltbild Nikolai Berdjajews. Existenz und Objektivierung (Forschungen zur systemat. Theologie und Religionswissenschaft, 2). Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1956, in-8, 179 p., 16.80 DM.

Delhaye (Philippe), Le problème de la conscience morale chez S. Bernard, étudié dans ses oeuvres et dans ses sources (Coll. „Analecta Mediaevalia namurcensia”, 9). Louvain, E. Nauwelaerts, 1957, 120 p., 120 f. b.

Broda (Engelbert), Ludwig Boltzmann: Mensch - Physiker - Philosoph. Wien, Fr. Deuticke, 1955, VIII — 152 p.

Ahmed (M.), The Theory of Judgment in the Philosophy of F. H. Bradley and John Cook Wilson. Dacca University Press, 1955, 295 p., 10 s.

Leff (Gordon), Bradwardine and the Pelagians. A study of his De causa Dei and its opponents (Cambridge studies in Medieval life and thought, New series, 5). Cambridge, The University Press, 1957, 282 p., 32 s. 6 d.

Gilson (Lucie), La psychologie descriptive selon Franz Brentano (Bibliothèque d'histoire de la philosophie). Paris, J. Vrin, 1955, 210 p.

Gilson (Lucie), Méthode et métaphysique selon Franz Brentano (Bibliothèque d'histoire de la philosophie). Paris, J. Vrin, 1955, 210 p.

Gregory (Tullio), Anima mundi. La filosofia di Guglielmo di Conches e la Scuola di Chartres (Publicazioni a cura dell'Istituto di Filosofia dell'Università di Roma, 3). Firenze, 1955, in-8, VIII — 298 p., 2500 L.

Gonsette (J.), S. J., Pierre Damien et la culture profane („Essais philosophiques”, 7). Louvain, Publications Universitaires de Louvain Paris. Editions Béatrice-Neuvelaerts, 1956, 104 p., 60 f. b.

Cresson (André), Darwin, sa vie, son oeuvre avec un exposé de sa philosophie (Collection „Philosophes”). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 100 p., 200 f. f.

Lefèvre (Roger), L'humanisme de Descartes (Bibliothèque de philosophie

contemporaine). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, VIII — 284 p., 800 f. f.

Bollnow (Otto Friedrich), *Dilthey. Eine Einf. in seine Philosophie*. 2. Auflage. Stuttgart, Kohlhammer, 1955, in-8, 224 p.

Kluback (William), *Wilhelm Dilthey's philosophy of history* (Columbia Studies in the Social Sciences, ed. by the Faculty of Political Science of Columbia University, 592). New York, Columbia Univ. Press, 1956, X — 118 p., 3 doll.

Zafiropulo (Jean), *Diogène d'Apolonie* (Coll. d'Études anciennes). Paris, Les Belles Lettres, 1957, 208 p., 950 f. f.

Bastian (Anton), *Mahatma Gandhi. Leben, Werk und Lehre* (Grosse Erzieher der Menschheit. Bd. 5). Bühl-Baden, Verlag Konkordia, 1955, in-8, 103 p., 4.50 DM.

Ferrater Mora (José), *Ortega y Gasset. An outline of his philosophy* (Studies in Modern European Literature and Thought). New Haven, Yale University Press, 1957, 70 p., 2.50 doll.

Rintelen (Fritz Joachim von), *Der Rang des Geistes. Goethes Weltverständnis*. Tübingen, Niemeyer, 1955, in-8, 436 p., 26 DM.

Schrimpf (Hans Joachim), *Das Weltbild des späten Goethe. Ueberlieferung und Bewahrung in Goethes Alterswerk*. Stuttgart, Kohlhammer, 1956, in-8, 379 p., 21 DM.

Johann Georg Hamanns Hauptschriften erklärt (Bearb. von Fritz Blanke, Elfriede Büchsel (u. a.). Hrsg. von Fritz Blanke u. Lothar Schreiner. Bd. 1: *Die Hamann-Forschung. Einf. von Fritz Blanke. Geschichte der Deutungen. Von Karl Fried Gründer. Bibliographie. Von Lothar Schreiner.* Gütersloh, C. Bertelsmann, 1956, in-8, 184 p., 23 DM.

Mohanty (Jitendra Nath), *Nicolai Hartmann and Alfred North Whitehead. A Study in Recent Platonism*. Foreword by Herman Wein. Calcutta, Progressive Publishers, 1957, XII — 214 p., 1 8s.

Frey (Caspar Toni), *Grundlagen der Ontologie Nicolai Hartmanns. Eine*

kritische Untersuchung. Tübingen, Max Niemeyer, 1955, 69 p., 4 DM.

Cumming (I), *Helvetius* (Internat. Library of philosophy). London Routledge, 1955, in-8, 467 p., 1500 f. f.

Clark (Robert T. Jr.), *Herder, his life and thought*. Berkeley, University of California Press, 1955, 501 p., 6.50 doll.

Wilson (Curtis), *William Heytesbury Medieval logic and the rise of mathematical physics* (The University of Wisconsin, Publications in Medieval Science. 3). Madison, University of Wisconsin Press, 1956, XII — 219 p., 4 doll.

Lasic (Dionysius), *o.f.m. Hugonis de S. Victore theologia perfecta. Eius fundamentum philosophicum ac theologicum* (Studia Antoniana, 7). Romae, Antonianum, 1956, XXXIV — 402 p.

Bachelard (Suzanne), *La logique de Husserl. Étude sur logique formelle et logique transcendentale*. („Épiméthée“, Essais philosophiques, collection dirigée par Jean Hyppolite). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 316 p.

Diemer (Alwin), *Edmund Husserl. Versuch einer systematischen Darstellung seiner Phänomenologie* (Monographien zur philosophischen Forschung, Band XV). Meisenheim a. Glan, Anton Hain, 1956, 397 p., 32.50 DM.

Heimsoeth (Heinz), *Studien zur Philosophie Immanuel Kants. Metaphysische Ursprünge und ontologische Grundlagen* (Gesammelte Abhandlungen, 1) (Kantstudien. Ergänzungshefte. 71) Köln, Kölner. Universitäts-Verlag, 1956, XI — 257 p., 17 DM.

Lecômte du Noüy (Mary), *Pierre Lecômte du Noüy. De l'agnosticisme à la foi*. Paris, La Colombe, 1955, 256 p., 780 f. f.

Barber (W. H.), *Leibniz in France from Arnauld to Voltaire. A study in French reactions to Leibnizianism 1670—1760*. Oxford, At the Clarendon Press, 1955, in-8, XI — 276 p., 42 s.

Grua (Gaston), *La justice humaine selon Leibniz. Préface de V. Jankélévitch* (Bibliothèque de Philosophie contemporaine). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, XII — 415 p., 1600 f. f.

Saunders (Jason Lewis), *Justus Lipsius. The philosophy of Renaissance stoicism.* New York, Liberal Arts Press, 1955, XVIII — 228 p., 4.50 doll.

Martinez Tomás (Antonio), *Raimundo Lulio.* 3-a ed. Barcelona, Edit. Araluce, 1956, 150 p., ill., 25 ptas.

Kucharski (Paul), *Wincenty Lutosławski.* Arch. Philos., 1956 (19), cah. 2., 131—3.

Blanchard (Pierre), *L'attention a Dieu selon Malebranche. Méthode et doctrine.* Paris, Desclée de Brouwer, 1956, 260 p., 1200 f. f.

Hypolite (J.), *Études sur Marx et Hegel.* Paris, Librairie Marcel Riviere et Cie., 1955, 204 p., 600 f. f.

Heimsoeth (Heinz), *Metaphysische Voraussetzungen und Antriebe in Nietzsches „Immoralismus“.* (Akademie der Wissenschaften und der Literatur. Abhandlungen. Geistes- u. sozialwiss. Klasse. Jg. 1955, N. 6). Mainz, Verl. d. Akad. d. Wiss. u. d. Literatur, Wiesbaden, Steiner, 1955, 67 p., 480 DM.

Löwith (Karl), *Nietzsches Philosophie der ewigen Wiederkehr des Gleichen.* (2 Auflage). Stuttgart, W. Kohlhammer, 1956, 243 p., 18.60 DM.

Blaise Pascal. *L'homme et l'oeuvre.* (Cahiers de Royamont). Paris, Ed. de Minuit, 1956, in-8, 480 p., 1800 f. f.

Cresson (André), *Pascal sa vie, son oeuvre, avec un exposé de sa philosophie.* Collection „Philosophes“. 4-e éd. Paris, Presses Universitaires de France, 1956, in-8, 128 p., 200 f. f.

Munoz Alonso (Adolfo), *Las ideas filosóficas en Menéndez Pelayo* (Biblioteca del pensamiento actual). Madrid, Ediciones Rialp, 1956, 186 p., 32 ptas.

Sánchez de Munián (José Maria), *Antología general de Menéndez Pelayo.* Recopilación orgánica de su doctrina. Prólogo de Angel Herrera Oria, Obispo, 2 tomos (Biblioteca de Autores Cristianos). Madrid, Edit. Católica, 1956, 170—961 p., 967—1361 p.

Neubecker (Annemarie Jeanette), *Die Bewertung der Musik, bei Stoikern und Epikureern. Eine Analyse von Philo-*

dem s Schrift De Musica (Arbeitsgruppe f. hellenistisch-römische Philosophie. Veröffentlichung, Nr 5). Berlin, Akademie-Verlag, 1956, in-8, 103 p., 11 DM.-Ost.

Guardini (Romano), *Der Tod des Sokrates. Eine Interpretation d. platonischen Schriften Euthyphron, Apologie, Kriton u. Phaidon* (Rowohlts deutsche Enzyklopädie 27). Hamburg, Rowohlt, 1956, in-8, 203 p., 1.90 DM.

Robin (Léon), *Les rapports de l'être et de la connaissance d'après Platon.* Cours professé en Sorbonne pendant l'année scolaire 1932—1933 publié par Pierre-Maxime Schuhl (Publications de la Faculté des Lettres de Paris). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 160 p., 720 f. f.

Tenku (Jussi), *The evaluation of pleasure in Plato's ethics* (Acta Philosophica Fennica. Fasc. XI, 1956). Helsinki, Societas Philosophica, Akateeminen Kirjakauppa, 1956, 234 p.

Van Camp (Jean) et **Canart** (Paul), *Le sens du mot chez Platon* (Université de Louvain. Recueil de Travaux d'Histoire et de Philologie. 4-e série, fascicule 9). Louvain. Bibliothèque de l'Université, Bureaux du Recueil et Publications Universitaires de Louvain, 1956, 451 p., 375 f. b.

Vanhoutte (Maurice), *La méthode ontologique de Platon* (Bibliothèque philosophique de Louvain, 18). Louvain, Publications Universitaires de Louvain, E. Nauwelaerts, 1956, 193 p., 160 f. b. 3.20 doll.

Wedberg (A.), *Plato's Philosophy of Mathematics*, Stockholm, Almqvist & Wiksell, 1955, 154 p., 19 sw. Cr.

Massai (François), *Pléthon et le platonisme de Mistra* („Les Classiques de l'Humanisme“). Paris, Société d'édition „Les Belles Lettres“, 1956, 422 p.

Capizzi (Antonio), *Protagora. Le testimonianze e i frammenti.* Edizione riveduta e ampliata con uno studio su La vita, Le opera, il pensiero e la fortuna (Pubblicazioni dell'Istituto di Filosofia dell'Università di Roma, IV). Firenze, G. C. Sansoni, 1955, 443 p.

Chaix-Ruy (Julies), *Renan, sa vie et son oeuvre* (Coll. „Problèmes et doctrines“). Paris, E. Vitte, 1956, 568 p.

Antonio Rosmini, nel centenario della morte (Pubblicazioni dell'Università Cattolica del S. Cuore, vol. LVII). Milano, Vita e Pensiero, 1955, 324 p., 800 L.

Nel centenario della morte di Antonio Rosmini (Rivista di Filosofia neoscolastica luglio—ottobre 1955, Anno XLVII, Fasc. IV e V). Milano, 9, Piazza S. Ambrogio, 1955, 307—624 p.

Teoresi. Anno X. N. 3—4 (luglio—dicembre 1955). Numero dedicato ad Antonio Rosmini. Messina, 8, Via Concezione, 1956, 195—464 p., 800 L.

Chapman (John W.), Rousseau — Totalitarian or liberal? New York, Columbia Univ. Press, 1956, 256 p., 4 doll.

Green (Frederick Charles), Jean-Jacques Rousseau, A critical study of his life and writings. London, Cambridge Univ. Press, 1955, 376 p., 5 doll., 27 s., 6 d.

Butler (Richard), Mind of Santayana. London, Routledge, 1956, 351 p., 21 s.

Singer (Irving), Santayana's Aesthetics, A critical Introduction, Cambridge, Harvard University Press, 1957, IX — 235 p., 4.75 doll.

Wielald (Wolfgang), Schellings Lehre von der Zeit. Grundlagen u. Voraussetzungen d. Weltalterphilosophie (Reidelberger Forschungen. H. 4). Heidelberg, Winter, 1956, in-8, 100 p., 12 DM.

Abel (Reuben), The pragmatic humanism of F. C. S. Schiller. New York, Columbia University Press, 1955, XII — 207 p., 3.50 doll.

Zimmermann (Albert), Die Quaestionen des Siger von Brabant zur Physik des Aristoteles. Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät der Universität Köln, 1956, 184 p.

Gardeil (H. D.) O. P., Introduction to the philosophy of St. Thomas Aquinas. Vol. III. Psychology. Tr. by John A. Otto. St. Louis, Herder, 1956, 316 p., 4 doll.

Guindon (R.) O. M. I., Béatitude et théologie morale chez saint Thomas d'Aquin. Ottawa. Edit. de l'Université, Paris, P. Lethielleux, 1956, 360 p., 5 doll. 2000 f. f.

Forest (Aimé), La structure métaphysique du concret selon saint Thomas d'Aquin (Coll. „Etudes de philosophie médiévale”, 14). Paris, J. Vrin, 1956, 400 p., 2400 f. f.

Eco (Umberto), II problema estetico in San Tommaso. Torino, Ed. di „Filosofia”, 1956, 157 p., 1300 L.

Anderle (Othmar), Das universalhistorische System Arnold Joseph Toynees (Sammlung „Die Universität”, Band 53). Frankfurt/Mein—Wien, Humboldt-Verlag, 1955, 474 p. 15.50 DM.

Meyer (Francois), L'ontologie de Miguel de Unamuno (Bibliothèque de Philosophie Contemporaine). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, XII — 136 p., 600 f. f.

Duhem (Pierre), Etudes sur Léonard de Vinci. T. I—II. Ceux qu'il a lus et ceux qui l'ont lu. T. III. Les précurseurs parisiens de Galilée. Paris, F. de Noble, 1955, in-8, VII — 355 p., IV — 474 p., XIV — 605 p., 16.500 f. f.

Lawrence (Nathaniel), Whitehead's Philosophical Development. A Critical History of the Background of Process and Reality. Berkeley and Los Angeles, University of California Press, 1956, XXI — 370 p.

Metafizyka

Dörrie (Heinrich), Hypostasis Wort- und Bedeutungsgeschichte (Nachrichten d. Akademie d. Wissenschaften in Göttingen. 1. Phil. histor. Klasse. Jg. 1955, N. 3). Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1955, in-4, 36—92 p., 5.50 DM.

Ewing (Upton Clary), Thresholds of existence: a cosmogony and theory of evolution as a way of life. New York, Philosophical Library, 1956, XV — 286 p., 3.75 doll.

Fischer (Hugo), Die Aktualität Plotins. Ueber die Konvergenz von Wissenschaft und Metaphysik. München. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1956, VIII — 218 p., 18 DM.

Gusdorf (G.), Traité de métaphysique. Paris, A. Colin, 1956, 432 p., 1500 f. f.

Hessen (Johannes), Die Methode der Metaphysik. 2. Auflage. Bonn, Hannover,

Stuttgart, Dümmler, 1955, in-8, 64 p., 4.80 DM.

Lazerowitz (Morris), The structure of metaphysics. With a foreword by John Wisdom. (International Library of Psychology, Philosophy and Scientific Method). New York, Humanities Press, 1955, XIII — 280 p., 5 doll.

Le Roy (Edouard), Essai d'une philosophie première. L'exigence morale. T. I. La pensée (Bibliothèque de philosophie contemporaine. Histoire de la philosophie et philosophie générale). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 442 p., 1400 f. f.

Martin (Gottfried), Klassische Ontologie der Zahl (Kanbstudien. Ergänzungshefte, 70). Köln, Kölner Universitäts-Verlag, 1956, 159 p., 10 DM.

Matisse (Georges), L'incohérence universelle. T. 1. Les logiques du réel et les lois de la nature. (Bibliothèque de philosophie contemporaine. Histoire de la philosophie et philosophie générale), Paris, Presses Universitaires de France, 1953.

Matisse (Georges), L'incohérence universelle. T. II. Le principe d'émergence et le compartimentage du déterminisme (Bibliothèque de philosophie contemporaine. Histoire de la philosophie et philosophie générale), Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 168 p.

Matisse (Georges), L'incohérence universelle. T. III. Le mirage de l'ordre. Sui-vi d'un index des matières contenues dans les trois volumes (Bibliothèque de philosophie contemporaine. Histoire de la philosophie et philosophie générale), Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 152 p.

Meyer (Hans), Weltanschauungsproblem der Gegenwart. Recklinghausen, Paulus Verlag, 1956, 285 p., 10.80 DM.

Miller (Oscar W.), The kantian thing-in-itself or the creative mind. New York, Philosophical Library, 1956, 142 p., 3.75 doll.

Mueller (Gustaw Emil), Interplay of opposites. A dialectical ontology. New York, Bookman assoc. 1956, 241 p., 4 doll., Toronto, Burns & Mac Eachern, 5 doll.

Prior (A. N.), Time and modality (Being the John Locke Lectures for 1955.—

6 delivered in the University of Oxford). The Clarendon Press, New York, London, Oxford University Press, 1957, X — 148 p., 25 s., 5.60 doll.

Robinson (Daniel S.), Crucial Issues in Philosophy. Studies of current problems and leading philosophers from the standpoint of philosophical idealism. Boston, Christopher Publ. House, 1955, 285 p., 5 doll.

Schäfer (Arnold), Probleme der Metaphysik. Meisenheim (Glan, Hain, 1956, in-8, 125 p., 7.40 DM.

Strasser (Stephan), Seele und Beseeltes. Phänomenologische Untersuchungen, über das Problem der Seele in der metaphysischen und empirischen Psychologie. Wien, Deuticke, 1955, XV — 253 p.

Wenzl (Aloys), Metaphysik als Weg von den Grenzen der Wissenschaft an die Grenzen der Religion. 2 Aufl. Graz, Wien, Köln, Verlag Styria, 1956, in-8, 286 p., 12.60 DM.

Wahl (Jean), Vers la fin de l'ontologie. Etude sur l'introduction dans la métaphysique par Heidegger. Paris, Société d'Édition d'Enseignement Supérieur, 1956, 257 p., 1600 f. f.

Teoria poznania

Adorno (Theodor W.), Zur Metakritik der Erkenntnistheorie. Studien über Husserl und die phänomenologischen Antinomien. Stuttgart, W. Kohlhammer, 1956, 251 p., 18 DM.

Apostel (Léo), Mandelbrot (Benoît) et Piaget (Jean), Logique et équilibre (Études d'epistemologie génétique, 2. Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 176 p., 700 f. f.

Ayer (A. J.), The problem of knowledge. London, Macmillan & Co. 1956, X — 258 p., 18 s.

Beth (W. E.), Mays (Wolfe) et Piaget (Jean), Epistémologie génétique et recherche psychologique (Études d'epistémologie génétique, 1). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 136 p., 500 f. f.

Bowman (Lars), Criticism and construction in the philosophy of the American new realism. Stockholm, Almqvist & Wiksell, 1956, 195 p.

Cassirer (Ernst), Philosophie der symbolischen Formen. T. I. Die Sprache. T. II. Das mythische Denken. T. III. Phänomenologie der Erkenntnis. Index bearb. von Hermann Noack. 2. Auflage. Freiburg i. Br., Walter in Komm., 1954, in-8, XI — 300 p., XV — 311 p., XI — 560 p., 92 p., (T. I. 18.50 DM., T. II. 18.50 DM., T. III. 37.50 DM.).

Cohn (Jonas), Wirklichkeit als Aufgabe. Aus d. Nachlass hrsg. von Jürgen von Kempki, Stuttgart, Verlag W. Kohlhammer, 1955, in-8, 363 p., 24 DM.

Leary (Lewis Gaston) (ed.), The unity of knowledge. Garden City, New York, Doubleday, 1955, 320 p., 5 doll.

Martin (William Oliver), The order and integration of knowledge. Ann Arbor, Univ. of Michigan Press, 1957, VIII — 355 p., 6.50 doll.

Piéron (Henri), Aux sources de la connaissance. La sensation, guide de vie („L'avenir de la science“, 39). Nouvelle édition. Paris, Gallimard, 1956, 628 p., 1500 f. f.

Reichenbach (Hans), The direction of time. Edited by Maria Reichenbach, Berkeley, Los Angeles, University of California Press, 1956, XI — 280 p., 5.50 doll.

Rougier (Louis), Traité de la connaissance. Paris, Gauthier-Villars, 1955, 450 p., 2.200 f. f., 6.48 doll.

Santayana (George), Scepticism and animal faith. Introduction to a system of philosophy. New York, Dower Publications, 1955, XII — 314 p., 1.50 doll.

Thévenaz (Pierre), L'homme et sa raison. T. I. Raison et conscience de soi. Préface de Paul Ricoeur („Être et penser“. Cahier de philosophie, 46). Neuchâtel, Editions de la Baconnière, 1956, 328 p., 12 f. s.

Filozofia nauki

Benjamin (A. Cornelius), Operationism (American Lectures Series, n. 256. American Lectures in Philosophy. Bannerstone division). Springfield (Ill.), C. C. Thomas; Oxford, Blackwell Scientific Publications, 1955, VII — 154 p., 4 doll.

Bérard (Leon) et Pasteur Vallery-Radot (P.), Science et humanisme. Paris, Flammarion 1956, 128 p., 450 f. f.

Bergmann (Gustav), Philosophy of Science. Madison, The University of Wisconsin Press, 1957, XIII — 181 p.

Boirel (René), Science et technique (Collection „Les Problèmes de la Philosophie des Sciences“). Neuchâtel, Editions du Griffon, Paris, Dunod, 1955, 116 p., 6.80 f. s., 530 f. f.

Born (Max), L'expérience et la théorie en physique. Traduit par J. P. Mathieu. Paris, Gauthier-Villars, 1955, 51 p., 250 f. f.

Bounoure (Louis), Déterminisme et finalité (Bibliothèque de philosophie scientifique). Paris, Flammarion, 1957, 288 p., 825 f. f.

Bridgman (P. W.), Reflections of a physicist. (2-d ed., with ten papers added). New York, Philosophical Library, 1955, XIV — 576 p., 6 doll.

Chambadal (P.), La physique moderne et son interprétation. Paris, Armand Colin, 1956, in-8, 206 p., 600 f. f.

Chaudhury (Pravas Jivan), The philosophy of science. With a foreword by Edwin Arthur Burt. Calcutta, Progressive Publishers, 1955, VIII — 182 p., 7 Rs.

de Broglie (Louis), Matter and Light. The new physics. Tr. by W. H. Johnston. New York, Dover Publications, 1955, 300 p., 1.60 doll.

de Broglie (Louis), Physics and microphysics. Tr. by Martin Davidson. With a foreword by A. Einstein. New York, Pantheon Books, 1955, 286 p., 4.50 doll.

Dessauer (Fr.), Quantenbiologie. Berlin—Göttingen—Heidelberg, Springer-Verlag, 1954, in-8, 178 p., 18.60 DM.

Dessauer (Friedrich), Streit um die Technik. Frankfurt a. M., Knecht, 1956, in-8, 471 p., 17.80 DM.

Eddington (Sir Arthur Stanley), Nature of the physical world. Introd. by Sir Edmund Whittaker (Everyman's lib.). London, Dent, 1955, 345 p., 7 s.

Einstein (Albert) und Infeld (Leopold), Die Evolution der Physik. Von Newton bis zur Quantentheorie. Berecht. Uebers. von Werner Preusser (Rowohlt's

deutsche Enzyklopädie, 12). Hamburg, Rowohlt, 1956, in-8, 210 p., 1.90 DM.

Février (Paulette), L'interprétation physique de la mécanique ondulatoire et des théories quantiques („Les grands problèmes des sciences”, 2). Paris, Gauthier-Villars, 1956, 224 p., 3.200 f. f.

Fréchet (Maurice), Les mathématiques et le concret. Préface de Raymond Bayer („Philosophie de la matière”). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, XII — 440 p., 1500 f. f.

Gebser (Jean), Abendländische Wandlung. Abriss d. Ergebnisse moderner Forschung in Physik, Biologie und Psychologie. Ihre Bedeutung f. Gegenwart und Zukunft (Ullstein Bücher, Nr. 107). Frankfurt/M. Ullstein Taschenbücher-Verlag, 1956, in-8, 181 p., 1.90 DM.

Jung (Carl Gustaw) and Pauli (W.), The interpretation of nature and the psyche. (Tr. from the German). C. C. Jung: Synchronicity. An acausal connecting principle. W. Pauli: The influence of archetypal ideas on the scientific theories of Kepler (Bollingen Series.). New York, Pantheon Books, 1955, VII — 247 p., 3 doll.

Kaila (Eino), Terminalkausalität als die Grundlage eines unifarischen Naturbegriff. Eine naturphilosophische Untersuchung. I. Teil: Terminalkausalität in der Atomdynamik (Acta philosophica Fennica. Helsinki, Societas philosophica. Fasc. X. 1956, 122 p., 300 FM.

Kattsoff (Louis O.), Physical Science and Physical Reality. Den Haag, Martinus Nijhoff, VIII — 311 p., 17.75 Guld.

Lamouche (André), La théorie harmonique. Le principe de simplicité dans les mathématiques et dans les sciences physiques. Paris, Gauthier-Villars, 1955, 484 p., 1.800 f. f., 5.43 doll.

Landé (Alfred), Foundations of quantum theory. New Haven, Yale University Press, 1955, VIII — 106 p., 4 doll.

La science antique et médiévale (des origines a 1950). Histoire générale des sciences, publié sous la direction de René Taton, Tome I. Paris, Presses Universitaires de France, 1957, VIII — 628 p., 3000 f. f.

Muller (Herbert Joseph), Science and criticism. The humanistic tradition in con-

temporary thought (Yale Univ. Dwight Harrington Terry foundation. Lectures on religion in the light of science and philosophy). 2-d ed. New York, Braziller, 1956, 303 p., 3 doll.

Mason (S. F.), Histoire des sciences. Traduit de l'anglais par Marguerite Vergnaud. Paris, Librairie Armand Colin, 1956, 476 p.

Newman (James Roy) (ed.), What is science? 12 eminent scientists and philosophers explain their various fields to the layman. New York, Simon & Schuster, 1955, 493 p., 4.95 doll.

Reichenbach (Hans), Rise of scientific philosophy. Berkeley, Univ. of California Press, 1956, 333 p., 1.50 doll.

Sarton (George Alfred Leon), The history of science and the new humanism. 3-d edition, New York, G. Braziller, 1956, 196 p., 3 doll.

Sarton (George Alfred Leon), The appreciation of Ancient and Medieval science during the Renaissance (1450—1600) (Philadelphia Univ. A. S. W. Rosenbach fellowship in bibl. publication). Philadelphia, Univ. of Philadelphia Press, 1955, 233 p., 5 doll.

Taton (René), Causalités et accidents de la découverte scientifique. Illustration de quelques étapes caractéristiques de l'évolution des sciences. Paris, Masson & C-ie, 1955, 172 p., 980 f. f.

Tresse (A.), Théorie élémentaire des géométries non euclidiennes. T. I. Paris, Gauthier-Villars, 1957, in-8, 150 p., 72 fig., 2500 f. f.

van Lear (Henry) in collaboration with **Koren (Henry)**, The philosophy of science. Part I. Science in general (Duquesnes Studies. Philosophical series, 6). XVIII — 164 p., 3 doll.

Wenzl (Aloys), Die philosophischen Grenzfragen der modernen Naturwissenschaft. 3 Aufl. Stuttgart, Kohlhammer, 1956, 169 p., 3.60 DM.

Logika i metodologia

Zagadnienia ogólne, historia

Ayer (Alfred Jules), Langage, vérité et logique (Bibliothèque de philosophie scien-

tifique), Paris, Flammarion, 1956, 256 p., 550 f. f.

Beth (E. W.) — La crise de la raison et la logique. (Conférences faites à l'Université de Liège dans le cadre des échanges culturels belgo-néerlandais au mois de mai 1956). (Coll. de Logique mathématique, série A). Paris, Gauthier-Villars, 1957, 50 p., 900 f. f.

Bocheński (I. M.), Formale Logik. Mit 4 Tafelbeilagen (Orbis academicus 3, 2). Freiburg, München, Alber, 1956, in-8, XV — 639 p., 44 DM.

Chauchard (Paul), Le langage et la pensée. („Que sais-je?", 698). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 128 p.

Cohen (Morris R.), A preface to logic (Meridian Books, M. 32). New York, No-noday Press, 1956, 224 p., 1.25 doll.

Courtès (Francis), La science et la logique. Textes choisis et présentés par F. Courtès. (Textes et documents philosophiques. — Classiques Hachette), Paris, Hachette, 1955, in-16, VI — 90 p., 120 f. f.

Foulquié (Paul), La dialectique („Que sais-je?"). 3-e éd. Paris, Presses Universitaires de France, 1956, in-16, 128 p., 153 f. f.

Freytag-Löringhoff (Bruno von), Logik. Ihr System und ihr Verhältnis zur Logistik. Urban-Bücher, Band 16. Stuttgart, Verlag W. Kohlhammer, 1955, 224 p., 3.60 DM.

Kattsoff (Louis O.), Logic and the Nature of Reality. Den Haag, Martinus Nijhoff, 247 p. 13.30 Guld.

Lorenzen (Paul) Einführung in die operative Logik und Mathematik. (Die Grundlehren der mathematischen Wissenschaften in Einzeldarstellungen mit besonderer Berücksichtigung der Anwendungsgebiete. Bd. 78). Berlin, Springer, 1955, in-8, 298 p., 38.40 DM.

Nagel (Ernest), Logic without Metaphysics. The Free Press. Glencoe (Illinois), 1956, XVIII — 433 p.

Prantl (Carl), Geschichte der Logik im Abendlande (Unveränderter photomechanischer Nachdruck der 1855—85 in Leipzig bei S. Hirzel erschienenen Ausgabe). 4 vol. Graz, Akademische Druck- u. Ver-

lagsanstalt, 1955, in-8, XII — 733 p., VIII — 404 p., VIII — 426 p., VIII — 305 p., 660 S.

Russell (Bertrand), Logic and Knowledge. Essays 1901—1950. Edited by Robert Charles Marsh. London, G. Allen & Unwin, 1956, XII — 382 p., 25 s.

Tarski (Alfred), Logic, semantics, metamathematics. Papers from 1923 to 1938. Tr. by J. H. Woodger. Oxford, Clarendon Press, New York, Oxford Univ. Press, 1956, XIV — 471 p., 9.60 doll.

Wstępny, podręczniki, nauczanie

Black (Max), Critical thinking. An introduction to logic and scientific method. (Prentice-Hall philosophy series). 2-d edition. London, Bailey, 1955, 459 p., 48 s.

Chase (Stuart), Guides to straight thinking, with 13 common fallacies. New York, Harper, 1956, X — 212 p., 2.75 doll.

Church (Alonzo), Introduction to mathematical logic, volume I. Princeton (N. J.), Princeton University Press, 1956, IX — 376 p., 7.50 doll.

Dubarle (O.), Initiation à la logique. (Coll. de logique mathem. Serie A. vol. XIII). Paris, Gauthier-Villars, 1957, in-8, 89 p., 1400 f. f., 3.45 doll.

Gex (Maurice), Logique Formelle. Préf. de F. Gonseth. Lausanne, Rouge, 1956, in-8, 207 p., 10 f. s.

Lieber (Lillian Rosanoff), Mists, wits, and logic. Drawings by Hugh Lieber. Rev. ed. Brooklyn 15 (N. Y.), 624 A 3-d St. Galois Institute of Mathematics & Art, 1954, 240 p., 3.50 doll.

Little (Winston), **Wilson (W. Harold)**, **Moore (W. Edgar)**, Applied logic. Boston, Houghton Mifflin, 1955, VIII — 351 p., 4 doll.

Prior (A. N.), Formal logic. Oxford, Clarendon Press, 1955, 329 p., 35 s.

Schipper (Edith Watson), and **Schuh (Edward)**, Principles of applied logic. Debuque, W. C. Brown, 1956, 280 p., 3.75 doll.

Searles (Herbert L.), Logic and scientific methods. An introductory course. 2-d edition. New York, Ronald Press, 1956, VIII — 373 p., 4.25 doll.

Simard (Emile), La nature et la portée de la méthode scientifique. Exposé et textes choisis de philosophie des sciences. Préface de Mgr Alfonse Marie Parent. Québec, Les Presses Universitaires Laval, Paris, J. Vrin, 1956, 408 p., 1800 f. f.

Tortorici (Pietro), Elementi di logica formale. Generalità sui sistemi ipotetico-deduttivi. Uguaglianza. Classi. Relazioni. Il principio di astrazione logica. I principali tipi di definizioni. (Quaderni didattici sulle matematiche complementari, 5). Palermo, A. Renna, 1955, in-8, 76 p., 450 L.

Poszczególne zagadnienia

Barker (S. F.), Induction and Hypothesis. A Study of the Logic of Confirmation. Ithaca, Cornell University Press, 1957, XVI — 203 p., 2.75 doll.

Beth (E. W.), L'existence en mathématique (Collection de logique mathématique, série A. X.). Paris, Gauthier-Villars. Louvain, E. Nauwelaerts, 1956, 60 p., 900 f. f. 130 f. b.

Beth (E. W.), Semantic entailment and formal derivability (Mededelingen der Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde. Nieuwe serie. Dl. 18, n. 13) Amsterdam, Noord-Hollandse U. M., 1955, 34 p., 1.70 fl.

Beth (E. W.), Semantic construction of intuitionistic logic (Mededelingen der Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde. Nieuwe reeks, Dl. 19. Nr. 11). Amsterdam, Noord-Hollandsche U. M., 1956, 32 p., 1.40 fl.

Blanché (Robert), L'axiomatique. (Coll. „Initiation philosophique”), Paris, Presses Universitaires de France, 1955, 114 p., 240 f. f.

Harris (Robert T.), and **Jarrett (James L.)**, Language and informal logic. New York, Logmans, Green, 1956, VIII — 274 p., 3.50 doll.

Henkin (Léon), La structure algébrique des théories mathématiques (Collection de logique mathématique. Série A, XI). Paris, Gauthier-Villars, Louvain, E. Nauwelaerts, 1956, 52 p., 130 f. b., 2.60 doll.

Heyting (Arend), Intuitionism. An introduction. (Studies in logic and the foundations of mathematics). Amsterdam,

North-Holland Publishing Co., 1956, VIII — 113 p., 13.50 fl., 3.60 doll.

Heyting (A.), Les fondements des mathématiques. Intuitionisme. Théorie de la démonstration. (Collection de logique mathématique. Série A, IX). Paris, Gauthier-Villars, 1955, 91 p., 1100 f. f.

Jeffreys Sir Harold. Scientific Inference. 2-nd. ed. New York. Cambridge University Press, 1957, VIII — 236 p.

Körner (Stephan), Conceptual thinking. A logical inquiry (Bristol University Publications), London, Cambridge University Press, 1955, VIII — 301 p., 30 s.

Ladriere (Jean), Les limitations internes des formalismes. Étude sur la signification du théorème de Gödel et des théorèmes apparentés dans la théorie des fondements des mathématiques (Université Catholique de Louvain. Institut Supérieur de Philosophie. Dissertation pour l'obtention du grade de Maître-agrégé de l'Institut supérieur de Philosophie). Louvain, E. Nauwelaerts, Paris, Gauthier-Villars, 1956, XIII — 537 p.

Meyer (Herman), Le rôle médiateur de la logique. Etude métathéorique. (Bibliothèque de philosophie contemporaine. Logique et philosophie des sciences). Paris, Presses Universitaires de France, Assen Van Gorcum, 1956, 237 p., 1000 f. f. 11 fl.

Morris (Charles), Signs, Language and behavior. New York. George Braziller, 1955, XII — 363 p., 3.75 doll.

Pavase (Roberto), La logica sintetica e la storia della filosofia. („Il pensiero filosofico”. Collana di filosofia teoretica. Serie seconda, 8). Padova, Edizioni Cedam, 1956, 241 p., 2500 L.

Pólya (György), Mathematics and plausible reasoning. 2 volumes. Oxford, Oxford Univ. Press, 1955, 42 s., 35 s.

Russell (Bertrand), An essay on the foundations of geometry. Introd. by Morris Kline. New York, Dover Publications, 1956, XVI — 201 p., 1.50 doll.

Skolem (Th.), **Hasenjaeger (G.)**, **Kreisel (G.)**, **Robinson (A.)**, **Wang (Hao)**, **Henkin (L.)** and **Łoś (J.)**, Mathematical interpretation of formal systems. (Studies in logic and the foundations of mathematics). Amsterdam, North-Holland Publ. Co., 1955, VIII — 113 p., 12 fl.

Valpola (Veli), Ein System der negationslosen Logik mit ausschliesslich realisierbaren Prädikaten. (Acta Philosophica Fennica. Fasc. IX, 1955). Helsinki, Societas Philosophica, (Distrib. Akateemine Kirjakauppa), 1955, 248 p., 500 F. M.

Wittgenstein (Ludwig), Remarks on the foundations of mathematics. Bemerkungen über die Grundlagen der Mathematik. Ed. by G. H. von Wright, R. Rhees, G. E. M. Anscombe. Tr. by G. E. M. Anscombe. (German and English on opposite pages). Oxford, Blackwell, New York, Macmillan, 1956, XIX, 196, 197—204 p., 37 s., 6 d., 5.75 doll.

Whitehead (Alfred North), Modes of thought. Six lectures delivered in Wellesley College, Massachusetts, and two lectures in the University of Chicago (Reissue). New York, Macmillan, 1956, VIII — 241 p., 3.75 doll.

Wilson (John), Language and the pursuit of truth. Cambridge, University Press, New York, Cambridge University Press, 1956, 105 p., 8 s. 6 d., 1.75 doll.

Psychologia

Zagadnienia ogólne, wstępy, poręczniki, historia

Fraisse (Paul) avec la collaboration de G. Durup et G. De Montmollin, Manuel pratique de psychologie expérimentale, avec un avant-propos sur la Défense de la méthode expérimentale en psychologie. (Bibliothèque Scientifique Internationale). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 312 p., 1200 f. f.

Grégoire (François), La nature du psychique. („Initiation philosophique”). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 136 p., 240 f. f.

Klages (Ludwig), Mensch und Erde. 10 Abhandlungen (Kröners Taschenausgabe, 242). Stuttgart, Kröner, 1956, in-8, VII — 210 p., 7 DM.

Klages (Ludwig), Vom Wasen des Bewusstseins, 4. Aufl. München, J. A. Barth, 1955, in-8, 87 p., 7.50 DM.

Lazzeroni (Virgilio), Le origini della psicologia contemporanea. Presentazione di Alberto Marzi. (Collezione psicologica). Firenze, Ed. Universitaria, 1956, in-8, VIII — 229 p., 1200 L.

Lungwitz (Hans), Lehrbuch der Psychobiologie. Abt. 4. Bd 8. Das Buch der Beispiele T. 1. Aus der Weltanschauungskunde. Berlin, de Gruyter, 1956, in-8, 456 p., 42 DM.

Morgan (Clifford Thomas) and others. Introduction to psychology. New York, Mc. Graw-Hill, 1956, 676 p., 6 doll.

Müller (Karl Ernst), Einführung in die allgemeine Psychologie. Mit 14 Abb. Stuttgart, Enke, 1956, in-8 VIII — 246 p., 9.40 DM.

Munn (N. L.), Traité de psychologie. (Bibliothèque scientifique). Paris, Payot, 1956, 576 p., 2200 f. f.

Pradines (Maurice), Traité de psychologie générale. T. II. Le génie humain. Ses oeuvres, technique, religion, art et science, langage, politique („Logos”), 3-e éd. Paris, Presses Universitaires de France, 1956, in-16, 658 p., 1260 f. f.

Pradines (Maurice), Traité de psychologie générale. T. II. Le génie humain. Fasc. 2. Ses instruments. (Réimpression). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, in-16, 1080 f. f.

Reith (Herman), An introduction to philosophical psychology. New York, Prentice-Hall, 1956, XII — 305 p., 4.95 doll.

Reuchlin (Maurice), Histoire de la psychologie. („Que sais-je?”), 732). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, in-8, 128 p., 156 f. f.

Roback (A. A.) (ed.), Present-day psychology. An original survey of departments, branches, methods, and phases, including clinical and dynamic psychology. Ed. by A. A. Roback, with the collaboration of forty experts in the various fields. New York: Philosophical Library, 1955, XIV — 998 p., 12 doll.

Straus (Erwin), Vom Sinn der Sinne. Ein Beitrag zur Grundlegung der Psychologie, 2., verm. Auflage. Berlin, Springer, 1956, in-8, IX — 425 p. 39.60 DM.

Thayer conference on the functions, qualifications and training of school psychologists. School psychologists at mid-century. A report of the Conference. Ed. by Norma E. Cutts, Washington. Amer. psychological assoc., 1955, 230 p., 2.75 doll.

The foundations of science and the concepts of psychology and psychoanalysis. Edited by Herbert Feigl and Michael Scriven (Minnesota Studies in the Philosophy of Science, I). Minneapolis, University of Minnesota Press, 1956, XIV — 346 p., 5 doll.

White (Lynn) Jr., (ed.), *Frontiers of knowledge in the study of man.* New York, Harper 1956, XII — 330 p., 4.50 doll.

Systemy, kierunki, metody

Aktuelle Probleme der Gestalttheorie. *Problemes actuels de la théorie de la Gestalt.* (Von) J. (uan) de Ajuriaguerra, Richard Meili, Wolfgang Metzger, Jean Piaget (Beih. zur Schweizer. Zschr. für Psychologie, und ihre Anwendungen, 24). Bern, Stuttgart, H. Huber, 1954, in-8, IV — 83 p., 8 f. s.

Alexander (Franz), *Psychoanalysis and psychotherapy. Developments in theory, technique, and training.* New York, Norton, 1956, 299 p., 4.75 doll.

Brown (Clarence W.) and Ghiselli (Edwin E.), *Scientific method in psychology.* New York, London, Mc Graw-Hill, 1955, IX — 368 p., illustr., 6 doll.

Dürkheim (Karlfried) — Manzoldt (Ursole von), *Der Mensch im Spiegel der Hand.* München, Barth, 1955, 276 p.

Extrasensory Perception, ed. G. E. W. Wolstenholme and E. C. P. Millar, London, J. and A. Churchill Ltd., 1956, IX — 240 p., 1 £., 7 s.

Fischer (H.), *Méthodes statistiques en psychologie et en éducation („Actualités pédagogiques et psychologiques“).* Paris, Delachaux & Niestlé, 1955, 600 f. f.

Freud (Sigmund), *Totem und Tabu. Einige Uebereinstimmungen im Seelenleben d. Wilden u. der Neurotiker.* Hamburg Fischer Bucherei, 1956, in-8, 188 p., 1.90 DM.

Goldbrunner (Josef), *Individuation. A study of the depth psychology of Carl Gustaw Jung.* New York, Pantheon Books, 1956, 204 p., 3.50 doll. London, Hollis & Carter, 1955, 21 s.

Grégoire (François), *L'au-delà („Que sais-je?“), 725.* Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 128 p., 156 f. f.

Gruhle (Hans Walter), *Verstehende Psychologie (Erlebnislehre). Ein Lehrbuch.* 2., verb. Aufl. Stuttgart, Thieme, 1956, in-8, XI — 633 p., 48 DM.

Guilford (Joy Paul), *Fundamental statistics in psychology and education* (Mc Graw-Hill ser. in psychology). 3-d ed. New York, Mc Graw-Hill, 1956, 565 p., 6.25 doll.

Heiss (Robert) *Allgemeine Tiefenpsychologie. Methoden, Probleme und Ergebnisse.* Bern, Verlag Hans Huber, 1956, 371 p.

Hitschmann (Edward), *Great met. Psychoanalytic studies.* Foreword by Ernest Jones. Ed. by Sydney G. Margolin, with the assistance of Hannah Gunther. New York, International Univ. Press, 1956, XIII — 278 p., 4 doll.

Jung (Carl Gustaw), *Mysterium coniunctionis. Untersuchung über die Trennung und Zusammensetzung der seelischen Gegensätze in der Alchemie.* Unter Mitarb. von Marie-Louise von Franz. I. Die Symbolik der Polarität und Einheit (Psychol. Abhandlungen. 10). Zürich, Rascher, 1955, in-8, XVI — 284 p., 23 f. s.

Marchesan (Rolando), *Introduzione alla psicologia della scrittura (grafopsicologia).* Milano, Istituto di Indagini Psicologiche, 1955, 201 p.

Mc Nemar (Quinn), *Psychological statistics* (Wiley publications in psychology). 2d- edition. New York, Wiley, 1955, 408 p., 6 doll.

Orgler (Hertha), *Alfred Adler. Der Man u. sein Werk. Triumph über den Minderwertigkeitskomplex.* Wien, Innsbruck, Urban & Schwarzenberg, 1956, in-8, VII — 359 p., 96 S.

Seifert (Friedrich), *Tiefenpsychologie. Die Entwicklung d. Lehre vom Unbewussten.* Düsseldorf—Köln, Diederichs, 1955, in-8, 326 p., 17.50 DM.

Singer (Eric), *Graphologie für alle. Ihre Grundlagen, Gesetze, Grenzen, Geschichte Anwendung u. Bibliographie.* Mit 69 Zeichn. von Getrude Elias u 181 Schriftbeispielen. Köln, Berlin, Kiepenbeuer & Witsch, 1955, in-8, 203 p., 12.80 DM.

Strasser (S.), *Das Gemüt. Grundgedanken zu einer phänomenologischen Philo-*

sophie und Theorie des menschlichen Gefühlslebens. Utrecht Antwerpen, Het Spectrum, Freiburg, Verlag Herder, 1956, XX — 291 p.

Studien zur analytischen Psychologie C. G. Jungs. Festschrift zum 80. Geburtstag von C. G. Jung. Hrsg. vom C. G. Jung-Institut, Zürich Bd. 1: Beiträge aus Theorie und Praxis. Mit Beiträgen von G. Adler, K. W. Bash, L. Frey, J. Henderson, J. Jacobi, A. Jung, L. Kirsch, B. Klopfer, E. Neumann, V. White, F. G. Wickes, W. Zuchlin. Zürich, Rascher, 1955, in-8, XII — 396 p., 22 f. s.

Studien zur analytischen Psychologie C. G. Jungs. Festschrift zum 80. Geburtstag vom C. G. Jung. Hrsg. vom C. G. Jung-Institut, Zürich. Bd. II: Beiträge zur Kulturgeschichte. Mit Beiträgen von K. Binswanger, M. Eliade, M. L. von Franz, B. Hannach, S. Hurwitz, H. Jacobsohn, A. Jaffé, E. Jung., K. Kerenyi, J. Proffoff, P. Radin, H. Schaer, R. Schaefer, M. E. Schevill, P. Zacharias. Zürich, Rascher, 1955, in-8, X — 397 p., 22 f. s.

Thompson (Clara) avec la collab. de Mullahy (Patrick), La psychanalyse, son évolution, ses développements. Traduit de l'américain par André Green (Bibliothèque des idées). Paris, Gallimard, 1956, 256 p., 650 f. f.

Thourpe (Louis Peter) and Cruze (W. W.), Developmental psychology. New York, Ronald Press, 1956, 670 p., ill. 6 doll.

Traité de psychologie appliquée, publié sous la direction de Henri Piéron. Livre IV. La formation éducative, par Henri Piéron, M. Debesse, P. Oléron, Juliette Favez-Boutonier, F. Bacher, A. Léon etc.). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-8, VIII — 759—958 p., 720 f. f.

Traité de psychologie appliquée, publié sous la direction de Henri Piéron. Livre V. Le maniement humain, par Henri Piéron, M. Couméto, G. Durandin, G. de Montmollin. Paris, Presses Universitaires de France, 1956, in-8, XII — 959—1242 p., 1200 f. f.

Traité de psychologie appliquée, publié sous la direction de Henri Piéron. Livre VI. Conditions et règles de vie. Chap. III. L'adaptation au milieu climatique et bio-social. Géographie psychologique, par Maximilien Sorre. 2-e édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-8, II — 52 p., 240 f. f.

Tumlirz (Otto), Anthropologische Psychologie. 2. neubearbeitete Auflage. München-Basel, Ernst Reinhardt, 1955, 470 p. 22 f. s.

Way Lewis, Alfred Adler, An introduction to his psychology, Pelican, 1956, 252 p., 3 s. 6 d.

Wellek (Albert), Ganzheitspsychologie und Strukturtheorie. 10 Abhandlungen zur Psychologie und philosophischen Anthropologie. Bern, Francke Verlag, 1955, in-8, 258 p., 18 f. s.

Zjawiska, stany, dyspozycje psychiczne

Allport (Floyd H.), Theories of perception and the concept of structure. A review and critical analysis with an introduction to a dynamic-structural theory of behavior. New York, John Wiley, London, Chapman & Hall, 1955, 709 p., 8 doll.

Bjerre (P.), Unruhe, Zwang, Angst. München, Lechmann, 1955, in-8, 148 p.

Bollnow (Otto Friedrich), Das Wesen der Stimmungen. 3., durchges. u. erw. Aufl. Frankfurt a. M., Klostermann, 1956, in-8, 268 p., 14,50 DM.

Carnois (Albert), L'observation scientifique des enfants. Paris, Bloud & Gay, 1956, 150 p., 450 f. f.

Carter (C. F.), Meredith (G. P.), Shackle (G. L.) (eds), Uncertainty and business decisions. Liverpool, Univ. Press, 1954, in-8, VIII — 104 p., 10 s. 6 d.

Filloux (Jean C.), La mémoire. („Que sais-je?", 350). 4-e édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-16, 123 p., 153 f. f.

Mehl (Roger), Le vieillissement et la mort. (Collection „Initiation philosophique"). Paris, Presses Universitaires de France 1955, 140 p., 240 f. f.

Pöll (W.), La suggestion. Sa nature. Ses formes fondamentales. (Bibliothèque scientifique). Paris, Payot, 1956, 224 p., 800 f. f.

Rieser (Max), Analyse des poetischen Denkens. Wien, Verlag A. Söxl, 1954, 91 p., 5.40 DM.

Wullimann (Franz), Tageszeit und psychischer Allgemeinzustand. Winterthur, P. G. Keller, 1955, in-8, VI — 79 p., 8 f. s.

Psychologia zwierząt i roślin

Baumgardt (E.), Les sensations chez l'animal. (Coll. „Que sais-je?“). Paris, Presses Universitaires de France, 1953, 126 p.

Dembowski (Jan), Tierpsychologie. Uebers. aus d. Polnischen von Caesar Rymarowicz u. Wolfgang Grycz. Berlin, Akademie-Verlag, 1955, in-8, XII — 397 p., 20 DM.-Ost.

Psychopatologia

Baruk (Henri), Les thérapeutiques psychiatriques. (Coll. „Que sais-je?“ 691). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, 128 p., 156 f. f.

Bash (Kenower-Weimar), Lehrbuch der allgemeinen Psychopathologie. Grundbegriffe und Klinik. Mit e. Vorw. von Hans Binder u. e. Beitrag von Hans Heinrich Landolt. Mit 10 Abb. u. 50 Falldarstellungen. Stuttgart, Thieme, 1955, in-8, XVI — 288 p., 29.50 DM.

Delay (Jean), Aspects de la psychiatrie moderne. („Bibliothèque de psychiatrie“). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, VII — 122 p., 440 f. f.

Faith, reason and modern psychiatry. Sources for a synthesis. By Rudolf Allers and others. Ed. by Francis J. Braceland. Foreword by John La Farge. New York, Kenedy, 1955, XV — 310 p., 6 doll.

Geyer (Horst), Dichter des Wahnsinns. Eine Untersuchung über d. dichterische Darstellbarkeit seelischer Ausnahmezustände. Göttingen, Frankfurt, Berlin, Musterschmidt, 1955, in-8, 322 p., 15.80 DM.

Sullivan (Harry Stack), Conceptions of modern psychiatry. 2-d ed. London, Tavistock Publications, 1955, 298 p., 32 s. 6 d.

Volmat (Robert), L'art psychopathologique. (Bibliothèque de psychiatrie). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 338 p., 1800 f. f.

White (Robert Winthrop), Abnormal personality. A textbook. 2-d ed. New York, Ronald Press, 1956, 644 p., 6.50 doll.

Psychologia jednostek i typów,
psychologia społeczna

Berger (Gaston), Traité pratique d'analyse du caractère. („Caractères“ 1). 3-e

édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-16, XX — 251 p., 800 f. f.

Egger (Gaston), Caractère et personnalité. („Initiation philosophique“). 2-e éd. Paris, Presses Universitaires de France, 1956, in-16, 111 p., 240 f. f.

Binswanger (Ludwig), Drei Formen missglückten Daseins. Verstiegtheit, Verschrobenheit, Manieriertheit. Tübingen, Niemeyer, 1956, in-8, XII — 197 p., 15 DM.

Blum (Milton), Industrial psychology and its social foundations. (Under the editorship of Gardner Murphy). Rev. ed. New York, Harper, 1956, 612 p., 6 doll.

Cattell (Raymond), La personnalité. Etude systématique, théorique et concrète. Trad. de l'anglais par Muriel Cahen. T. I. Description et mesure. Psychodynamique et psychosomatique. (Bibliothèque scientifique internationale). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, IV — 460 p., 1600 f. f.

Cattell (Raymond), La personnalité. Etude systématique, théorique et concrète. Trad. de l'anglais par Muriel Cahen. T. II. Le moule culturel, les inadaptations, les étapes de la vie. (Bibliothèque scientifique internationale). Paris, Presses Universitaires de France, 1956, 492 p., 1600 f. f.

David (Aurel), Structure de la personne humaine. Limite actuelle entre la personne et la chose. (Bibliothèque de Philosophie Contemporaine. Logique et philosophie des sciences). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, 144 p., 500 f. f.

Gruehn (Werner), Die Frömmigkeit der Gegenwart. Grundtatsachen der empirischen Psychologie. (Archiv für Psychologie der Arbeit und Bildung, 1 Band). Münster (Westfl., Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, 1955, 590 p., 27.90 DM.

Hofstätter (Peter Robert), Socialpsychologie. (Sammlung Götschen. Bd. 104/104 a). Berlin, de Gruyter, 1956, in-8, 181 p., 4.80 DM.

Laird (Donald Anderson) and Laird (E. C. L.), New psychology for leadership. Based on researches in group dynamics and human relations. New York, McGraw-Hill, 1956, 226 p., ill., 4 doll.

Landmann (Michael), Philosophische Anthropologie. Menschliche Selbstdeutung

in Geschichte und Gegenwart. (Sammlung Göschen, Bd. 156/156a). Berlin, de Gruyter, 1955, in-8, 266 p., 4.80 DM.

Landgeveld (Martinus Jan), Studien zur Anthropologie des Kindes. (Forschungen zur Pädagogik und Anthropologie. Bd. 1). Tübingen, Niemeyer, 1956, in-8, IX — 137 p., 9.50 DM.

Lersch (Philipp), Gesicht und Seele. Grundlinien einer mimischen Diagnostik. 4., unveränderte Auflage. München—Basel, Ernst Reinhardt Verlag, 1955, 168 p., ill., 10.10 f. s.

Maisonneuve (Jean), Psychologie sociale. (Que sais-je?, 458). 2e édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, 128 p., 144 f. f.

Oppenheim (Erich A.), Charakterkunde von A bis Z. Allgemeinverständliche Darstellung der Charaktereigenschaften. Bern, Stuttgart, H. Hubert, 1955, in-8, 297 p., 19.80 f. s.

Palmade (Guy), La caractérologie. („Que sais-je?", 380). 4-e édition. Paris, Presses Universitaires de France, 1955, in-16, 128 p., 153 f. f.

Perspectives in personality theory. Ed. by Henry P. David and Helmut von Bracken. Publ. under the auspices of the Int. Union of Scientific Psychology. New York, Basic Books, 1957, 435 p., 6.50 doll.

Perry (Ralph), The humanity of man. Ed. by Evelyn Ann Masi. New York, G. Braziller, 1956, VIII — 181 p., 3.75 doll.

Picard (Max), Das Menschengesicht. Mit 29 Bildtaf. 6. Auflage. Erlenbach—Zürich, Stuttgart, Rentsch, 1955, in-8, 250 p., 11 DM.

Remplein (Heinz), Psychologie der Persönlichkeit. Die Lehre von d. individuellen und typischen Eigenart d. Menschen. 2. Auflage. München, Reinhardt, 1956, in-8, 684 p., 22 DM.

Schulze (Fritz), Der Mensch in der Begegnung. Entwurf e. Begegnungslehre. (Schriften aus d. Kreis d. Besinnung). Nürnberg, Glock u. Lutz, 1956, in-8, 238 p., 11.50 DM.

Sombart (Werner), Vom Menschen. Versuch e. geistwissenschaftl. Anthropologie.

2. Auflage. Berlin, Duncker & Humboldt, 1956, in-8, XXII — 462 p., 36 DM.

Tyler (Leona Elizabeth), Psychology of human differences. (Century psychology ser.). 2-e ed. New York, Appleton, 1956, 562 p., 6 doll.

Teoria wartości

Billicsich (Friedrich), Das Problem des Uebels in der Philosophie des Abendlandes. Bd. I. Von Platon bis Thomas von Aquino. 2., erw. Aufl. Wien, SEXTL, 1955, 367 p., 98 S.

Césari (Paul), La Valeur. („Initiation Philosophique", Collection dirigée par Jean Lacroix). Paris, Presses Universitaires de France, 1957, 120 p.

Hall (Everett W.), Modern science and human values. A study in the history of ideas. Princeton (N. Y.), D. Van Nostrand, 1956, X — 483 p., 8 doll.

Juhos (Béla), Das Wertgeschehen und seine Erfassung. (Monographien zur philosophischen Forschung. Bd. 18). Meisenheim/Glan, Hain, 1956, in-8, 142 p., 11.90 DM.

Morris (Charles), Varieties of human value. Chicago, University of Chicago Press, 1956, XV — 209 p., 5 doll.

Norris (Louis William), Polarity. A philosophy of tensions among values. Chicago, Henry Regnery, 1956, X — 242 p., 4.50 doll.

Parker (De Witt Henry), Philosophy of value. With a pref. by William K. Frankena. Ann Arbor, Univ. of Michigan Press, 1957, VI — 272 p., 5 doll.

Pieper (Josef), Die Wirklichkeit und das Gute. 6. Aufl. München, Kösel, 1956, in-8, 118 p., 4.50 DM.

Schottlaender (Rudolf), Tiefen und Engen des Empirischen in der Güterlehre. Das Wissen von Wertcharakteren, grundsätzl. erörtert u. an „Ruhe" u. „Freiheit" durchanalysiert. (Akademie der Wissenschaften u. d. Literatur. Abhandlungen. Geistes- u. sozialwiss. Klasse Jg. 1955, Nr 8). Mainz, Verlag d. Akad. d. Wiss. u. d. Literatur, Wiesbaden, Steiner, 1955, 47 p., 3.60 DM.

Verneaux (Roger), Problèmes et mystères du mal. (Collection „Le Rameau”). Paris, La Colombe, 1956, 204 p., 750 f. f.

Etyka i teoria postępowania

Archambault (Paul), La formation morale de la jeunesse. (Nouvelle Encyclopédie Pédagogique). Paris, Presses Universitaires de France, 1955, 116 p., 300 f. f.

Braithwaite (R. B.), Theory of games as a tool for the moral philosopher. (Inaugural Lecture by the Knightsbridge Professor of Moral Philosophy, Cambridge). Cambridge Univ. Press, 1955, 75 p.

Edwards (Paul), The logic of moral discourse. With an introd. by Sidney Hook. Glencoe Ill., Free Press, 1955, 248 p., 4 doll.

Ehrlich (Walter), Ethik. Tübingen, Max Niemeyer, 1956, 140 p., 12.50 DM.

Ferm (Vergilius) (ed.), Encyclopedia of morals. (Midcentury Reference Library). New York, Philosophical Library, 1956, X — 682 p., 10 doll.

Ginsberg (Morris), On the diversity of morals. Vol. I. London, Heinemann, 1956, 344 p., 25 s. Toronto, British Bk. Service, 4.25 doll.

Ginsberg (M.), Reason and experience in ethics. (August Comte memorial trust lecture). London, Oxford University Press (Geoffrey Cumberlege), 1956, 44 p., 6 s.

Gobry (Ivan), Les niveaux de la vie morale. („Initiation philosophique”, 23). Paris, Presses Univ. de France, 1956, 110 p., 240 f. f.

Guardini (Romano), Briefe vom Comer See. 4. Aufl. Mainz, Matthias-Grünwald-Verlag, 1956, in-8, 104 p., 4.35 doll.

Harkness (G.), Les sources de la morale occidentale. (Bibliothèque). Paris, Payot, 1957, in-8, 900 f. f.

Hill (Thomas E.), Ethics in theory and practice. New York, Thomas Y. Crowell Co., 1956, XIII — 433 p., 4.50 doll.

Hourani (George F.), Ethical value. London, George Allen & Unwin, Ann Arbor, Univ. of Michigan Press, 1956, 233 p., 18 s.

Jankélévitch (Vladimir), L'austérité et la vie morale. Bibliothèque de philosophie scientifique). Paris, Flammarion, 1956, 600 f. f.

Johnston (Herbert), Business ethics. New York, Pitman Publishing Co., 1956, 364 p., 4.75 doll.

Ladd (John), The structure of a moral code. A philosophical analysis of ethical discourse applied to the ethics of the Navaho Indians. Cambridge (Mass.), Harvard Univ. Press, 1957, XV — 474 p., 8 doll.

Lavelle (Louis), Conduite à l'égard d'autrui. Paris, Albin Michel, 1957, 246 p., 540 f. f.

Lillie (William), Introduction to ethics. 3-d edit. London, Methuen, 1955, 376 p., 12 s. 6 d.

Link (Ewald), Das Subsidiaritätsprinzip. Sein Wesen und seine Bedeutung f. d. Sozialethik. Freiburg, Herder, 1955, in-8, VIII — 212 p., 8.50 DM.

Mandelbaum (Maurice), The phenomenology of moral experience. Glencoe Ill., Free Press, 1955, 338 p., 5 doll.

Masson-Oursel (Paul), La morale et l'histoire. (Bibliothèque de philosophie contemporaine). Paris, Presses Univ. de France, 1955, 192 p., 600 f. f.

Morale sans péché? Pierre Joulia, Jean Lacrois, Dr Marcel Eck, Louis Beirnaert, Jacques Leclercq, Gabriel Marcel. (etc.). (Recherches et Débats, Nouvelle série, n. 11, mai 1955). Paris, Librairie Arthème Fayard, 1955, in-16, 223 p., 500 f. f.

Nabert (Jean), Essai sur le mal. („Epiméthée”. Essais philosophiques. Collection dirigée par Jean Hyppolite). Paris, Presses Univ. de France, 1955, 168 p., 560 f. f.

Philosophie morale. Problèmes de notre temps. (Coll. „Lysis”). Paris, Presses Univ. de France, 1956, XIV — 154 p., 420 f. f.

Pieper (Josef), Ueber die Hoffnung, 5. Aufl. München, Kösel, 1955, in-8, 100 p., 3.60 DM.

Pieper (Josef), Traktat über die Klugheit. 5. Aufl. München, Kösel, 1955, in-8, 100 p., 3.60 DM.

Pieper (Josef), Zucht und Mass. Ueber die 4. Kardinaltugend. 7. Aufl. München, Kösel, 1955, in-8, 125 p., 4.80 DM.

Prévet (François), La moralité professionnelle, des origines à nos jours. (8 vol.). Paris, Sirey, 1956, 1756 p., 8000 f. f.

Pustet (Fritz), Gewissenskonflikt und Entscheidung. Die Behandlung d. Konfliktfrage in d. materialen Wertethik u. in d. Ethik d. Kritischen Realismus u. ihre kritische Würdigung, Regensburg, Pustet, 1955, in-8, 181 p., 6 DM.

Reiner (Hans), Die Ehre. Kritische Sichtung e. abendländ. Lebens- u. Sittlichkeitsform. Darmstadt, Mittler, 1956, in-8, 134 p., 5.80 DM.

Raphael (D. Daiches), Moral judgment. London, Allen & Unwin, New York, Macmillan, 1955, 224 p., 2.75 doll.

Scheler (Max), Le formalisme en éthique et l'éthique matériale des valeurs. Essai nouveau pour fonder un personalisme éthique. Traduit de l'allemand par Maurice de Gandillac. (Bibliothèque de philosophie). Paris, Gallimard, 1956, 640 p., 1700 f. f.

Sesonske (Alexander), Value and obligation. The foundations of an empiricist ethical theory. (Univ. of California Publications in Philosophy, vol. 31, nr. 1, 1—124 p.). Berkeley, Univ. of California Press, 1957, 124 p., 2.50 doll.

Smith (Thomas Vornor), Ethics of compromise and the art of containment. (Star King Press Bk.). Boston, Beacon Press, 1956, 117 p., 2.25 doll.

Steubing (Hans), Der Kompromiss als ethisches Problem. Gütersloh, Bertelsmann, 1955, in-8, IX — 181 p., 12 DM.

Stofer (H.), Ueber das ethische Werturteil. Basel, Verlag für Recht und Gesellschaft, 1955, X — 191 p.

Vernet (Maurice), L'homme maître de sa destinée, éthique et biologie. Paris, B. Grasset, 1956, in-16, 317 p., 885 f. f.

Wust (Peter), Ungewissheit und Wagnis. 6. Aufl. München u. Kempten, Kösel, 1955, in-8, 316 p., 9.80 DM.

Estetyka i teoria sztuki

Alquié (Ferdinand), Philosophie du surréalisme. (Bibliothèque de philosophie

scientifique). Paris, Flammarion, 1956, 238 p., 500 f. f.

Arseniew (Nicolaus von), Die Verklärung der Welt und des Lebens im ästhetischen und religiösen Erlebnis. Gütersloh, Bertelsmann, 1955, in-8, 260 p., 12 DM.

Ballard (Edward G.), Art and analysis. An essay toward a theory in aesthetics, Den Haag, Martinus Nijhoff, XV — 219 p., 15.25 Guld.

Bayer (R.), Traité d'esthétique. Paris, A. Colin, 1956, 292 p., 1050 f. f.

Besenbruch (Walter), Zum Problem des Typischen in der Kunst. Versuch über d. Zusammenhang d. Aesthetik. (Beiträge z. dt. Klass. Abhandlungen. Bd. 3). Weimar, Böhlau, 1956, in-8, 169 p., 7.20 DM.-Ost.

Coomaraswamy (Ananda K.), Christian and oriental philosophy of art. (Formerly titled „Why exhibit works of art.“). New York, Dover Publications, 1956, 146 p., 1.25 doll.

Gilbert (Katharine Everett) and **Kuhn** (Helmut), History of aesthetics. London, Thames & Hudson, 1956, XXI — 613 p., 35 s.

Jaspers (Karl), Ueber das Tragische. (Von der Wahrheit, Ausz.). 8—14. Tsd. München, Piper, 1954, in-8, 63 p., 2 DM.

Martini (Miro), La deformazione estetica. Milano, Istituto Editoriale Italiano, 1955, in-8, 410 p.

Munro (Thomas), Toward science in aesthetics. Selected essays. New York, Liberal Arts Press, 1956, XV — 371 p., 5 doll.

Munro (Thomas), Art education, its philosophy and psychology. Selected essays. New York, Liberal Arts Press, XVI — 387 p., 5 doll.

Nahm (Milton C.), The artist as creator. An essay of human freedom, Baltimore, Johns Hopkins Press, XI — 353 p., 5.50 doll.

Nédoncelle (Maurice), Introduction à l'esthétique. (Initiation philosophique, 6). 2-e édit. Paris, Presses Univ. de France, 1956, in-16, 124 p., 240 f. f.

Nivelle (Armand), Les théories esthétiques en Allemagne de Baumgarten à Kant.

(Bibl. Faculté Philos. et Lettres de l'Université de Liège. Fasc. CXXXIV). Paris, Les Belles Lettres, 1955, 424 p., 1000 f. f.

Ortega y Gasset (José), The dehumanization of art, and other writings on art and culture. (Doubleday Anchor Books, A 72). Garden City, N. Y., Doubleday, 1956, 187 p., 0.85 doll.

Read (Herbert Edward), Icon and idea. The function of art in the development of human consciousness. (Harvard Univ. Charles Eliot Norton Lectures, 1953—1954). Cambridge (Mass.), Harvard Univ. Press, London, Faber & Faber, Toronto, S. J. R. Saunders, 1955, 161 p., 7.50 doll. 42 s., 8.25 doll.

Pepper (Stephen Coburn), Work of art. (Ind. Univ. Powell Foundation Lectures, 1953). Bloomington, Ind. Univ. Press, 1955, 183 p., 3 doll.

Santayana (Georges), The sense of beauty, being the outline of aesthetic theory. New York, Dover Publications, 1955, IX — 275, p., 1.25 doll.

Soreil (Arsène), Introduction à l'histoire de l'esthétique française. Contribution à l'étude des théories littéraires et plastiques en France de la Pléiade au XVIIIe siècle. (Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises de Belgique). Nouvelle édition revue. Bruxelles, Palais des Académies, 1955, 152 p.

Filozofia społeczeństw
i nauk społecznych

Zagadnienia ogólne i historia

Bellamy (Raymond Flavius), and others, Preface to the social science. New York, Mc Graw, 1956, 532 p., 6.50 doll.

Bury (J. B.), The idea of progress. An inquiry into its origin and growth. Introduction by Charles A. Beard. New York, Dover Publications, 1955, XI — 357 p., 1.85 doll.

Concept of freedom. Edited by Rev. Carl W. Grindel. Chicago, Henry Regnery, 1955, XII — 512 p., 10 doll.—

Chauchard (Paul), Sociétés animales, société humaine. („Que sais-je?", 696). Paris, Presses Univ. de France, 1956, 128 p., 156 f. f.

Dupréel (Eugène), La pragmatologie. (Institut de Sociologie Solvay. Coll. de Sociol. générale et de Philosophie sociale, 2). Bruxelles, Les Éditions du Parthénon, 1955, 106 p., 175 f. b.

Friedmann (Georges), Problèmes humains du machinisme industriel. (Machine et humanisme, II). Édition revue et augmentée. Paris, Gallimard, 1956, 950 f. f.

Goblet d'Alviella (Count), The migration of symbol. Introd. by George Birdwood. New York, Univ. Books, 1956, 277 p., 5 doll.

Gurvitch (Georges), La vocation actuelle de la sociologie. T. I. Vers la sociologie différentielle. 2e éd. refondue et augmentée de sociologie contemporaine. Paris, Presses Univ. de France, 1957, VIII — 508 p., 1600 f. f.

Gusdorf (Georges), La vertu de force. („Initiation philosophique", 26). Paris, Presse Univ. de France, 1957, 120 p., 240 f. f.

Gusdorf (Georges), La parole. („Initiation philosophique", 3). 2e éd. Paris, Presses Univ. de France, 1956, in-16, 124 p., 240 f. f.

Horowitz (Irving Louis), The idea of war and peace in contemporary philosophy. With an introductory essay by Roy Wood Sellars. New York, Paine-Whiteman, 1957, 224 p., 4.50 doll.

Huant (Ernest), L'anti-masse. Critique scientifique de l'idéologie de masse. („Le monde et la foi"). Paris, Édit. Desclée & Cie, 1956, 116 p.

Kallen (Horace Meyer), Cultural pluralism and the American idea. An essay in social philosophy. With comments by Stanley H. Chapman and others. (Pa. Univ. Albert M. Greenfield center for human relations. Studies in human relations, 1). Philadelphia, Univ. of Pennsylvania Press, 1956, 208 p., 5 doll.

Laloup (Jean) et Nelis (Jean), Culture et civilisation. Initiation à l'humanisme historique. Paris—Tournai, Castermann, 1955, 268 p., 495 f. f.

Lippmann (Walter), Essays in the public philosophy. (Atlantic Monthly Press

Book). Boston, Little, 1955, 189 p., 3.50 doll.

Logan (Frank A.), Behavior theory and social science. (Yale Univ. Inst. of human relations. Publication.). New Haven, Yale Univ. Press, 1955, 188 p., 3 doll.

Mc Keon (Richard), **Merton** (Robert K.), **Gellhorn** (Walter). The Freedom to Read, Perspective and Program. New York, R. R. Bowker Company, for the National Book Committee, 1957, XVII — 110 p., 2.50 doll.

Man in contemporary society. A source book prepared by the Contemporary Civilization Staff of Columbia College, vol. I. Columbia University Press, 1955, XII — 1006 p., 7.50 doll.

Man in contemporary society. A source book prepared by the Contemporary Civilization Staff of Columbia College, vol. II. Columbia Univ. Press, 1956, 1041 p., 7.50 doll.

Maritain (Jacques), Man and the state. (Chicago Univ. Charles R. Walgreen Foundation Lectures, Phoenix Bks). Chicago, Univ. of Chicago Press, 1956, 219 p., 1.25 doll.

Mosca (Gaetano), Histoire des doctrines politiques depuis l'antiquité. Nouvelle éd. complétée par Gaston **Bouthoul**. Les doctrines politiques depuis 1914. (Bibl. économique et politique). Paris, Payot, 1955, 427 p., 1200 f. f.

Otto (Walter Friedrich), Die Gestalt und das Sein. Gesammelte Abhandlungen über d. Mythos u. seine Bedeutung f. d. Menschheit. Düsseldorf—Köln, Diederichs, 1955, in-8, 417 p., 24 DM.

Parsons (Talcott), and **Smelser** (N. J.), Economy and society. A study in the integration of economic and social theory. Chicago, Free Press, 1957, XXI — 322 p., 6 doll.

Rommetveit (Ragnar), Social norms and roles. Minneapolis, Univ. of Minnesota Press, 1955, XI — 167 p., 2.50 doll.

Seidel (Bruno), Industrialismus und Kapitalismus. Sozialethische und institutionelle Wandlungen e. Wirtschaftsform. (Schriften z. Wirtschaftswissenschaftl. Forschung Bd. 3). Meisenheim (Glan, Hain, 1955, in-8, 487 p., 31 DM.

Sorokin (Pitirim A.), Fads and foibles in modern sociology and related sciences. Chicago, Henry Regnery, 1956, 357 p., 10 doll.

Soziologie. Ein Lehr- und Handbuch zur modernen Gesellschaftskunde. Unter Mitarbeit. von Carl **Jantke** u. a. hrsg. von Arnold **Gehlen** und Helmut **Schelsky**. Düsseldorf—Köln, Diederichs, 1955, in-8, 351 p., 22.50 DM.

The language of social research. A reader in the methodology of social research. Ed. by Paul F. **Lazarsfeld** and Morris **Rosenberg**. Glencoe Ill., Free Press, 1955, XIII — 590 p., 6.75 doll.

The social sciences in historical study. A report of the Committee on historiography. (Bulletin 64). New York, Social Science Research. Council, 1954, X — 181 p.

Weber (Alfred), Einführung in die Soziologie. München. R. Piper & Co., 1955, 526 p., 7.80 DM.

Weizsäcker (Victor von), Menschenführung. Nach ihren biologischen und metaphysischen Grundlagen betrachtet. (Kleine Vandenhoeck-Reihe, 8). 2. Aufl. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1955, in-8, 84 p., 2.40 DM.

Zetterberg (Hans L.), On theory and verification in sociology. New York, The Tressler Press, Stockholm Almqvist & Wiksell, 1954, 78 p., 9.75 Sw. Cr.

Filozofia prawa i państwa. Filozofia gospodarcza

Brunello (Bruno), Dottrine politiche. (Guide di cultura). Brescia, Morcelliana Editrice, 1955, 450 p., 1600 L.

Burdeau (Georges), Traité de science politique. Tome VI. La démocratie gouvernante. Son assise sociale et sa philosophie politique. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1956, 540 p., 2200 f. f.

Cassirer (Ernst), The myth of the state. (Doubleday Anchor Books A 52). Garden City (N. Y.), Doubleday, 1955, XIV — 382 p., 1.25 doll.

Emge (Carl August), Ueber das Verhältnis von „normativem Rechtsdenken“ zur „Lebenswirklichkeit“. (Akademie d.

Wissenschaften u. d. Literatur. Abhandlungen. Geistes- u. sozialwiss. Klasse. Jg. 1956, Nr. 3). Mainz, Verlag, d. Akadem. d. Wiss. u. d. Liter. Wiesbaden, Steiner, 1956, in-8, 61 p., 4.80 DM.

Emge (Carl August), Einführung in die Rechtsphilosophie. Anleitung zum philosophischen Nachdenken über das Recht und die Juristen (Sammlung „Die Universität“. Bd. 54). Frankfurt/Main—Wien, Humboldt-Verlag, 1955, 416 p., 15.50 DM.

Engisch (Karl), Einführung in das juristische Denken. (Urban-Bücher, 20). Stuttgart, Kohlhammer, 1956, in-8, 220 p., 3.60 DM.

Fechner (Erich), Rechtsphilosophie. Soziologie und Metaphysik d. Rechts. Tübingen, Mohr, (Siebeck), 1956, in-8, XX — 303 p., 22 DM.

Friedrich (Carl Joachim), Die Philosophie des Rechts in historischer Perspektive. (Enzyklopädie der Rechts- u. Staatswissenschaft. Abt. Rechtswissenschaft). Berlin, Springer, 1955, in-8, 153 p., 19.80 DM.

Hentig (Hans von), Die Strafe. Bd. I. Frühformen und kulturgeschichtliche Zusammenhänge. Berlin, Springer-Verlag, 1954, VI — 429 p., 36.60 DM.

Hentig (Hans von), Die Strafe. Bd. II. Die modernen Erscheinungsformen. Berlin, Springer-Verlag, 1955, VII — 415 p., 36.60 DM.

Hippel (Ernst von), Geschichte der Staatsphilosophie in Hauptkapiteln, Bd. I. Meisenheim am Glan, Hain, 1955, 404 p., 27 DM.

Le Pouvoir. Tome I. Par R. Mc. Keon, C. J. Friedrich, R. Polin, S. Cotta, J. J. Chevallier, G. Langrod. (Annales de philosophie politique, 1). Institut international de philos. polit. Paris, Presses Univ. de France, 1956, XII — 180 p., 600 f. f.

Lewis (Clarence Irving), The ground and nature of the right. (Woodbridge Lectures, delivered at Columbia University, N. 5). New York, Columbia Univ. Press, 1955, VI — 95 p., 2.50 doll.

Ripert (G), Les forces créatrices du droit. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1955, 431 p.

Theimer (Walter), Geschichte der politischen Ideen. (Sammlung Dalp, 56), Bern, Francke, 1955, in-8, 507 p., 13.88 f. s.

Vergnaud (Pierre), L'idée de la nationalité et de la libre disposition des peuples dans ses rapports avec l'idée de l'Etat. Etude des doctrines politiques contemporaines (1870—1950). Préface de J. J. Chevallier. Paris, Domat-Montchrestien, 1955, 260 p.

Vogt (Joseph), Gesetz und Handlungsfreiheit in der Geschichte. Studien zur historischen Wiederholung. Stuttgart, Kohlhammer, 1956, 106 p., 6.20 DM.

Weil (Eric), Philosophie politique. Paris, J. Vrin, 1956, 264 p., 1800 f. f.

Welzel (Hans), Naturrecht und materielle Gerechtigkeit. Problemgeschichtliche Untersuchungen als Prolegomena zu einer Rechtsphilosophie. (Jurisprudenz in Einzeldarstellungen, Bd. 4), 2. durchges. Aufl. Göttingen, Vandenhoeck & Rupprecht, 1955, in-8, 200 p., 12.80 DM.

Wolf (Erik), Das Problem der Naturrechtslehre. Versuch einer Orientierung. (Freiburger rechts- u. staatswissenschaftliche Abhandlungen, Band 2). Karlsruhe. C. F. Müller, 1955, in-8, XI — 119 p., 9.80 DM.

Wolf (Erik), Griechisches Rechtsdenken. III, 2. Die Umformung des Rechtsgedankens durch Historik und Rhetorik. Frankfurt a. M., Klostermann, 1956, in-8, 432 p., 38.50 DM.

Filozofia kulturey

Esslinger (William), Politics and science. With a foreword by Albert Einstein. New York, Philosophical Library, 1955, XI — 167 p., 3 doll.

Hocking (William Ernest), Coming world civilization. New York, Harper, 1956, 210 p., 3.75 doll.

Lersch (Philipp), Der Mensch in der Gegenwart. 2. Aufl. München, Basel, Reinhardt, 1955, in-8, 174 p., 5.50 DM.

Litt (Theodor), Die Wiedererweckung des geschichtlichen Bewusstseins Mit Geleitw. von Eduard Spranger u. Wilhelm Roessler zum 75. Geburtstag d. Verf. Hei-

delberg, Quelle & Meyer, 1956, in-8, 243 p., 14.80 DM.

Milosz (Czesław), El pensamiento cautivo. Prefacio de Karl Jaspers. Trad. de E. Revol. Rio Piedras (Puerto Rico), Edic. de La Torre, Univ. de Puerto Rico, 1954, 251 p.

Renard (Henri), The philosophy of man. 2-d edit., revised and enlarged by Martin O. Vaske. Milwaukee, Bruce Publishing Co., 1956, XIV — 313 p., 3 doll.

Spranger (Eduard), Kulturfragen der Gegenwart. 2., unveränd. Aufl. Heidelberg, Quelle & Meyer, 1956, in-8, 139 p., 7 DM.

Zehrer (Hans), Man in this world. New York, New York Univ. Press, 1955, 317 p., 4.95 doll.

Filozofia wychowania

Flitner (Wilhelm), (Hrsg.), Die Erziehung. Pädagogen und Philosophen über d. Erziehung und ihre Probleme. Mit 11 Bildnissen. (Sammlung Dieterich, Bd. 165). Bremen, Schünemann, 1955, in-8, LI — 520 p., 9.80 DM.

Guyer (Walter), Wie wir lernen. Versuch einer Grundlegung. 2. Aufl. Erlenbach-ZH, Stuttgart, Rentsch, 1956, in-8, 427 p., 15.50 f. s.

Hessen (Sergio), Fondamenti filosofici della pedagogia. (I problemi della pedagogia, 18). 2 vol. Roma, Editrice Avio, 1956, 245 p., 290 p., 2.500 L.

Hoffmann (Ernst), Pädagogischer Humanismus. 22 pädagog. Vorträge und Abhandlungen aus d. Nachlass hrsg. von Walter Riegg und Arthur Stein. (Erasmus-Bibl.) Zürich—Stuttgart, Artemis-Verlag, 1955, in-8, 364 p., 14.80 DM.

Thomson (Sir Godfrey Hilton). Modern philosophy of education. Reprint. New York, Barnes & Noble, 1954, 284 p., 2.75 doll.

Filozofia historii i nauk historycznych

Baladi (Naguib), Valeur du passé. (Coll. „Propos philosophiques“), Paris, Les Presses Littéraires de France, 1956, in-8, 111 p.

Battaglia (Felice), La valeur dans l'histoire. Préface de Régis Jolivet. Trad. de M. L. Roure. (Philosophes Italiens). Paris, Aubier, Ed. Montaigne, 1955, 208 p., 525 f. f.

Burckhardt (Jacob), Weltgeschichtliche Betrachtungen. Ueber geschichtliches Studium. (Gesammelte Werke, 4). Berlin, Rütten & Loening, 1956 XIV — 196 p., 18.50 DM.-Ost.

Collingwood (R. G.), The idea of history. (A Galaxy Book, GB 1). New York, Oxford, Univ. Press, 1956, XXVI — 339 p., 1.75 doll.

Jaspers (Karl), Vom Ursprung und Ziel der Geschichte. (Fischer-Bücherei, 91). Frankfurt a. M., Hamburg, Fischer Bücherei, 1955, in-8, 268 p., 1.90 DM.

Philosophies de l'histoire. Articles de René Rémond, Henri Niel, Maurice Blin, André Doz, René Marlé, Georgette P. Vignaux, Maurice Nédoncelle. (Recherches et débats du Centre Catholique des Intellectuels Français. Nouv. série Nr. 17). Paris, Arthème Fayard, 1956, 222 p., 500 f. f.

Schevill (Ferdinand), Six historians. (Thucydides, St. Augustine, Machiavelli, Voltaire, Ranke, Henry Adams). Chicago, Univ. of Chicago Press, 1956, XV — 201 p., 5 doll.

Schoeps (Hans Joachim), Vorläufer Spenglers. Studien zum Geschichtsspezialismus im 19. Jahrhundert. 2. erweiterte Aufl. (Beihefte der Zeitschrift für Religion- und Geistesgeschichte, 1). Leiden, Köln, E. J., Brill-Verlag, 1955, IV — 104 p., 8.50 DM.

Thomson (Sir George), The foreseeable. Cambridge, New York, Cambridge Univ. Press, 1955, VII — 166 p., 2.50 doll.

Weis (Eberhard), Geschichtsschreibung und Staatsauffassung in der Französischen Enzyklopädie. (Veröffentlichungen d. Instituts f. Europäische Geschichte, Mainz. Bd. 14). Wiesbaden, Steiner, 1956, in-8, VIII — 285 p., 21 DM.

Filozofia przyrody i nauk przyrodniczych

Einstein (Albert), Mein Weltbild. Hrsg. von Carl Seeling. Neue, vom Verf. durchges. u. wesentl. erw. Auflage. (Ullstein

Bücher, 65). Frankfurt/M., Verlag Das goldene Vlies, 1955, in-8, 200 p., 1.90 DM.

Gonseth (Ferdinand), La géométrie et le problème de l'espace. VI. problème de l'espace. (Bibl. scientifique, 27). Neuchâtel, Edition du Griffon, 1955, 173 p., 11.70 f. s.

Gonseth (Ferdinand), La géométrie et le problème de l'espace. V. Les géométries non euclidiennes. Neuchâtel, Edition du Griffon, 1953, 100 p., 8.60 f. s.

Hennig (Rofl), Organismus und Naturwissenschaft. Versuch einer Neuabgrenzung des Organismusbegriffes. Hamburg, Wese Meyer, 1955, 78 p., 3.80 DM.

Leriche (René), Philosophie de la chirurgie. (Bibl. de Philos. Scientifique). Nouvelle éd. Paris, E. Flammarion, 1956, 272 p., 650 f. f.

Matisse (Georges), A la source des phénomènes vitaux. Vers une biothermodynamique. (Coll. „Actualités scientifiques et industrielles“). Paris, Hermann & Cie, 1951, in-8, 104 p.

Schrödinger (Erwin), What is life? and others scientific essays. (Doubleday Anchor Books, A 88). Garden City (N. Y.), Doubleday, 1956, VIII — 263 p., 0.95 doll.

Teilhard de Chardin (P.), Le groupe zoologique humain. Structure et directions évolutives. Préface de Jean Piveteau. (Coll. „Les savants et le monde“). Paris, Albin Michel, 1956, XIV — 172 p., 420 f. f.

Filozofia religii

Bubnoff (Nicolai von), Russische Religionsphilosophen. Dokumente. Hrsg. u. übers. Heidelberg, L. Schneider, 1956, in-8, 484 p., 15 DM.

Glasenapp (H. von), Die Religionen Indiens (Kröners Taschenausgabe, 190). Stuttgart, A. Kröner, 1956, IX — 394 p., 11 DM.

Hessen (Johannes), Griechische oder biblische Theologie? Das Problem der Hellenisierung des Christentums in neuer Beleuchtung. Leipzig, Koehler & Amelang, 1956, 198 p., 7.50 DM.-Ost.

Hessen (Johannes), Der Sinn des Lebens. 4. Aufl. Münster West., Aschendorff, 1955, in-8, 157 p., 6 DM.

Hessen (Johannes), Religionsphilosophie. Bd. II. System der Religionsphilosophie. 2. Aufl. (2 vol.). München—Basel, Ernst Reinhardt Verlag, 1955, 306 p., 338 p., 28 DM.

Jolivet (Régis), Le Dieu des philosophes et des savants. („Je sais-je crois“). Encyclopédie du catholique au XX-e siècle. Première partie, 15). Paris, Librairie Arthème Fayard, 1956, 126 p., 300 f. f.

Jonas (Hans), Gnosis und spätantiker Geist. T. 1. Die mythologische Gnosis. Mit einer Einleitung. Zur Geschichte und Methodologie der Forschung. (Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments. N. F. H. 33). 2. durchges. Aufl. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1954, XVI — 375 p., 28 DM.

Jonas (Hans), Gnosis und spätantiker Geist. T. II. Hälfte 1. Von der Mythologie zur mystischen Philosophie. (Forschungen z. Religion und Litteratur d. Alten u. Neuen Testaments. N. F. Heft 45) Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1954, in-8, XV — 223 p., 18 DM.

L'Athéisme contemporain. (Articles de) Edouard Mauris, Heinz Horst Schrey, Pierre Henri Simon, Gabriel Marcel, P. Bonnard. („Croire, penser, espérer“). Genève, Edit. Labor et Fides. Paris, Librairie protestante, 1956, in-16, 107 p.

Paton (H. J.), The modern predicament. A study in the philosophy of religion. Based on Gifford Lectures delivered in the Univ. of St. Andrews. (Muirhead Library of Philosophy). London, Allen & Unwin, New York, Macmillan, 1955, 405 p., 5.25 doll.

Radhakrishnan (Sarvepalli), Recovery of faith. (World Perspectives, ed. by Ruth Nanda Anschem). New York, Harper, 1955, XVII — 205 p., 3 doll.

Sarkisyanz (Emanuel), Russland und der Messianismus des Orients. Tübingen, J. C. B. Mohr, 1955, 406 p.

Studi di Filosofia della Religione, Scritti di E. Castelli, R. Lazzarini, V. Jankélévitch, H. Urs von Balthasar, G. Chiavacci, C. Fabro, K. Kerényi, G. Mensching, G. Grua, M. Adriani, M. Eliade. (Archivio di Filosofia, 1955, N. 2). Roma, Fratelli Bocca, 1955, 237 p.

Thompson (Samuel), A modern philosophy of religion. Chicago, H. Regnery, 1955, XVII — 601 p., 5.75 doll.

Van der Leeuw (Gerardus), Phänomenologie der Religion. Zweite durchgesehene und erweiterte Auflage. (Neue theologische Grundrisse, hrsg. von Rudolf Bultmann). Tübingen, J. C. B. Mohr, 1956, XII — 808 p., 35 DM.

Wood (H. G.), Belief and unbelief since 1850. Cambridge, New York, Cambridge Univ. Press, 1955, VIII — 143 p., 2.75 doll.

Mistyka, teozofia, okultyzm

Koyré (A.), Mystiques, spirituels, alchimistes du XVI-e siècle allemand. Schwenckfeld, Séb. Franck, Weigel, Paracelse. (Cahiers des Annales, n. 10). Paris, A. Colin, 1955, in-8, 120 p., 480 f. f.

Scholem (Gerschom G.), Major trends in Jewish mysticism. 3-d ed. London, Thames & Hudson, 1955, XV — 456 p., 35 s.

Sérouya (Henri), La Kabbale, ses origines, sa psychologie mystique, sa métaphysique. Nouvelle éd. revue et augmentée d'une introduction. Paris, Grasset, 1957, 534 p., 1260 f. f.

Sérouya (Henri), Le mysticisme. („Que sais-je?", 694). Paris, Presses Univ. de France, 1956, 128 p.

Walther (Gerda), Phänomenologie der Mystik. 2., umgearb. Aufl. Olten u. Freiburg im Breisgau, Walter, 1955, in-8, 264 p., 15.80 DM.

Varia

Guilbaud (G. T.), La cybernétique. („Que sais-je?"). Paris, Presses Univ. de France, 1955, in-16, 136 p.

Saminsky (Lazare), Physics and Metaphysics of Music and Essays on the Philosophy of Mathematics. Den Haag, Martinus Nijhoff, 151 p., 10.45 Guld.

Wiadomości wydawnicze

Publikacje jednostkowe

Tadeusz Kotarbiński. Wybór pism. Tom I — Myśli o działaniu. (Warszawa 1957

PWN. Str. 733. Opr. 67 zł). Inicjatywę wydawnictwa dali uczniowie, a podjęło ją PWN w siedemdziesięciolecie autora; wybór obejmuje (z pominięciem znikomych drobiazgów) całość opublikowanych pomniejszych jego pism filozoficznych od najwcześniejszych aż do roku 1955. Nie obejmuje publicystyki ani rzeczy czysto literackich, nie zawiera też dwóch książek: Elementów teorii poznania, logiki formalnej i metodologii (1929) i Traktatu o dobrej robocie (1955). Całość zamyka się w dwóch tomach: Myśli o działaniu i Myśli o myśleniu. W tomie pierwszym występują dwa główne tematy: problem etyki niezależnej i problem sprawności działania, rozwinięty w teorię, dla której ustalila się nazwa prakseologii. Oto tytuły kolejnych rozpraw i artykułów: Szkice praktyczne. Teoretyk i praktyk wobec przyszłości. Utylitaryzm a etyka litości. Metoda konstrukcyjna i rozumowanie osobiste. Utylitaryzm w etyce Milla i Spencera. Pojęcie zewnętrznej możności działania. O sposobach prowadzenia sporów. O stosunku sprawstwa. A. A. Bogdanow: Tektologia, uniwersalna teoria organizacji. Zasady teorii czynu. Czesław Znamierowski: Prolegomena do nauki o państwie. Czyn. Ideały. Idea wolności. Rozmowy o rozterce. Odmiany pacyfizmu. O tak zwanej miłości bliźniego. Z zagadnień ogólnej teorii walki. O istocie i zadaniach metodologii ogólnej (prakseologii). Zasady dobrej roboty. Antynomie sprawnego działania. Próba stosowania pewnych pojęć prakseologii do metodologii pracy umysłowej. Prakseologia. O urabianiu poglądu na świat i życie. Realizm praktyczny. O istocie oceny etycznej. O pojęciu metody. Maria Ossowska: Podstawy nauki o moralności. Maria Ossowska: Motywy postępowania. Pojęcie czynu.

Tadeusz Kotarbiński. Wykłady z dziejów logiki. (Łódzkie Tow. Naukowe, Wydz. I. S. I., nr 28, Łódź 1957, Zakł. nar. im. Ossolińskich we Wrocławiu). Str. 251. 25 zł. Autor objaśnia w przedmowie, że książka wyrosła z wykładów na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego przeznaczonych dla studentów, którzy zdali egzamin z kursu podstawowego logiki, aby zaznajomić ich z niektórymi przynajmniej faktami dziejowymi i liniami rozwojowymi tej nauki. Treść książki wymieniają tytuły kolejnych wykładów: Zawartość „Organonu” i koncepcja sylogizmu kategorycznego. System arystotelesowy sylogistyki zdań asertorycznych. Arystotelesowa sylogistyka zdań modalnych.

Logika Arystotelesa a tak zwane najwyższe prawa myślenia. Arystotelesa teoria definicji. Zasady dyskusji racjonalnej w ujęciu Arystotelesa. Ocena globalna jego logiki. Logika megarejska i logika stoicka. Porfiriuszowy „Wstęp do kategorii”. Spór o uniwersalia w średniowieczu. Zdobywcze logiki średniowiecznej. Logika Piotra Ramusa. Logika z Port-Royal. Pomysły logiczne Leibniza. Hamiltona koncepcja kwantyfikacji orzecznika. Logika De Morgana. Algebra Boole'a. Niektóre udoskonalenia techniczne rachunku zdań. Systemy aksjomatyczne rachunku zdań. Wielowartościowy rachunek zdań. Rachunek zdań z uwzględnieniem implikacji ścisłej. Kwantyfikatory. Formy wnioskowania ze zmiennymi orzecznikowymi. Rozwiązywanie zdań ze zmiennymi orzecznikowymi za pomocą wykresów. Zasadnicze pojęcia teorii stosunków. Aksjomatyka i zastosowanie teorii stosunków. Istota klasy. Paradoxy starożytne i antynomie nowoczesne u podstaw semantyki, logiki formalnej, teorii mnogości i kinematyki. Zagadnienia aksjomatyk systemów dedukcyjnych. Definicje w systemach dedukcyjnych. Zagadnienia filozofii logiki formalnej. Indukcja w logice starożytnej. Franciszka Bacona teoria metody indukcyjnej. Johna Herschla przepisy indukcyjnego badania związków przyczynowych. Johna Stuarta Milla kanony indukcji eliminacyjnej. Indukcja w ostatnim stuleciu. Indeks rzeczowy. Indeks nazwisk.

Tadeusz Kotarbiński. *Sprawność i błąd (z myślą o dobrej robocie nauczyciela)*, (Warszawa 1956, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Stron 104, cena w opr. 5,10 zł). Słowa „Od Autora” wyjaśniają, że wspólną nicią zebranych w książeczce utworów jest intencja wychowawcza, troska o sprawność powszechną w myśleniu i działaniu, gruntująca się na założeniu, że można wiele osiągnąć przez uświadomienie analityczne pojęć i zagadnień oraz przez systematyzację spostrzeżeń i zaleceń znanych na ogół, lecz nieusystematyzowanych. Treść obejmuje odczyty i artykuły: Nauczyciele sztuki nauczania, Rola logiki w kształceniu ucznia i nauczyciela, Zasady dobrej roboty w pracy umysłowej, Ogólne pojęcie planu, Błąd praktyczny i jego rodzaje.

Czesław Znamierowski. *Zasady i kierunki etyki* (Warszawa 1957, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, stron 116, cena 12 zł). Autor pisze w Przedmowie, że książeczka była napisana w r. 1950 z przeznaczeniem dla Wiedzy Powszechnej, „oczy-

wista nie mogłem objąć tą małą książeczką wszystkich zagadnień subtelnych i spornych, jakie, rzec można, trapią od wieków tę naukę. W świadomym swym zamierzeniu poprzestałem na tym, by dać czytelnikowi, który po raz pierwszy wchodzi w tę dziedzinę, skromnego przewodnika w tej jego wędrówce myśla. Cieszyć się będę, jeżeli moja książeczka spełni to zadanie i przyczyni się do tego, by zagadnienia etyki interesowały szerszy ogół, umacniając w ten sposób i podstawy moralności”. Spis rzeczy: 1. Ocena. 2. Ocena kredytowa. 3. Ocena wtórna. 4. Ocena globalna. 5. Ocena porównawcza. 6. Ocena egzystencjalna. 7. Powinność i uprawnienie. 8. Działanie. 9. Jednostka i zbiorowość. 10. Szczęście i dobrobyt. 11. Cele w życiu. 12. Egoizm i altruizm. 13. Użycie a doskonałość. 14. System norm praktyki życiowej. 15. Norma zwyczajowa. 16. Normy uspołecznienia. 17. Norma prawna. 18. Norma moralna. 19. Ogólne normy moralne. 20. Biorowe normy moralne. 21. Etyka. 22. Kierunki w etyce. 23. Amoralizm. 24. Moralność heteronomiczna. 25. Ascetyczny rygorizm. 26. Hedonizm indywidualny. 27. Eudajmonizm społeczny. 28. Ewolucjonizm. 29. Intuicjonizm. 30. Racjonalizm etyczny. 31. Regresja moralna. 32. Odrodzenie moralne. Bibliografia.

Światopoglądowe i metodologiczne problemy abstrakcji naukowej. PWN Warszawa 1957, staraniem Katedry Materializmu Dialektycznego i Historycznego PAN, zredagował Prof. Dr Czesław Nowiński. Tom pierwszy zawiera następujące prace: Czesław Nowiński — To, co jednostkowe i to, co ogólne. Leszek Kołakowski — Aktualność sporu o powszechniki. Ladislav Tondl — O poznawczej roli abstrakcji. Tom drugi: Stefan Amsterdamski — Rozwój pojęcia pierwiastka chemicznego. Zdzisław Augustynek — O obiektywnym charakterze definicji równoczesności. Janusz Reykowski — Uwagi o fizjologicznej podstawie i specyfice pojęć. Otakar Zich — Logiczne i metodologiczne aspekty eksperymentu. Cena 28 zł i 38 zł.

Leszek Kołakowski. *Światopogląd i życie codzienne* (Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa, 1957 r., s. 207, cena 10 zł). Książka stanowi zbiór artykułów pisanych w roku 1955 oraz w pierwszej połowie 1956 roku. Autor w ten sposób charakteryzuje w słowie wstępnym poszczególne artykuły: „Rozważania zawarte w tej książeczce są w większości — jakkolwiek nie wszystkie — poświęcone krytyce tradycji, mianowicie tradycji zdege-

nerowanych form myślenia marksistowskiego, które wyniszczyły i wyjałowiły kulturotwórcze wartości tej doktryny oraz jej siłę inspiracyjną: krytyce nihilistycznej i prymitywnej koncepcji walki filozoficznej (Światopogląd i krytyka); krytyce koszarowych koncepcji wychowania umysłowego (Światopogląd i edukacja); krytyce koncepcji moralności jako narzędzia wielkiej historii (O słuszności zasady: cel uświęca środki); krytyce policyjnej teorii wolności (Istota i istnienie w pojęciu wolności); krytyce pogardy dla myślenia empirycznego (Platonizm, empiryzm i opinia publiczna); krytyce prostackiej interpretacji kultury wedle jednego schematu, połączonej z krytyką jej odmienniej koncepcji, odwrotnie niesłusznej (Wizjonerstwo i dogmatyzm). Jeden szkic poddaje krytyce koncepcję — nie swoiście marksistowską — filozofii jako metodologii lub syntezy nauk (Z czego żyją filozofowie?), inny próbuje przedstawić pojęcie humanizmu jako kategorii moralnej na tle krytyki światopoglądu katolickiego (Katolicyzm i humanizm); inny jeszcze usiłuje opisać główne cechy jednej z form społecznie czynnego irracjonalizmu — antysemityzmu (Antysemita); ostatni wreszcie i odgrywiający rolę tytułową w całości książeczki — stara się rozważyć możliwości współdziałania filozofii w tworzeniu sensu życia”.

Maria Borucka-Arctowa. Prawo natury, jego ideologia antyfeudalna — nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego (Warszawa, 1957). Spis rozdziałów: I. Ogólna charakterystyka wczesnoburżuazyjnego prawa natury (5—24), II. Prawo natury jako wyraz potrzeb młodego kapitalizmu (25—44), III. Konstrukcje prawnonaturalne w okresie angielskiej rewolucji burżuazyjnej (45—69), IV. J. Locke — ideolog kompromisu klasowego (80—90), V. Przygotowanie rewolucji burżuazyjnej we francuskich doktrynach prawnonaturalnych (91—177), VI. Prawnaturalne doktryny bloku szlachecko-mieszczańskiego w Polsce (178—243), VII. A. Radiszczew — rewolucyjny nurt Oświecenia rosyjskiego (244—266), VIII. Upadek szkoły prawa natury i wnioski końcowe (267—294). Książka zawiera obszerny wybór bibliografii (211 pozycji) oraz streszczenie w języku rosyjskim i angielskim. Cena 29 zł.

Louis Rougier. *Traité de la connaissance*. Paris, Gauthier-Villars, 1955, s. 452.

Książka jest rozwinięciem idei zawartych w dziełku wydanym w r. 1921 pt. „La structure des théories deductives, théorie nouvelle de la déduction”. Autor jest ściśle związany z neopozytywizmem, czego zewnętrznym wyrazem jest dedykowanie książki M. Schlickowi. W słowie wstępnym Rougier stwierdza, że uwzględniając myśli Carnapa książkę należałoby raczej nazwać „Structure logique de la Connaissance scientifique”. Stanowi ona usprawiedliwienie epistemologiczne i logiczne dwóch dzieł napisanych poprzednio: „Les Paralogismes du Rationalisme, essai sur la théorie de la connaissance”. (Felix Alcan, 1920, s. XVI — 540) oraz „Scolastique et Thomisme” (Gauthier-Villars, 1925, s. XLIV — 813). Oto krótki przegląd treści: Księga pierwsza: Prawdziwość formalna zdań — cz. 1: Systemy formalne (I. Dwa rodzaje prawdy, II. Struktura teorii dedukcyjnych, III. Teorie matematyczne, IV. Zalety metody aksjomatycznej: abstrakcja aksjomatyczna, V. Problemy aksjomatyki), cz. 2: Logiki (VI. Charakter tautologiczny reguł logicznych, VII. Wielość logik, VIII. Dobór logik); Księga druga: Prawdziwość empiryczna zdań (Wstęp: Matematyka a nauki realne, IX. Dane zmysłowe a poznanie intersubiektywne, X. Znaczenie empiryczne zdań, XI. Rozkawałkowanie treści zmysłowej a klasyfikacja, XII. Prawa fizyczne, XIII. Teorie fizyczne); Księga trzecia: Język, zdania sensowne i pseudo-zdania (Wstęp: Język potoczny i poznanie pospolite, XIV. Analiza logiczna języka, XV. Pseudo-zdania i pseudo-języki, XVI. Język a pseudo-problemy, XVII. Czy możliwy jest język uniwersalny?); Księga czwarta: Pseudo-problemy klasycznej teorii poznania (Wstęp: Dawna i nowa teoria poznania, XVIII. Pochodzenie klasycznej koncepcji teorii dedukcyjnych, XIX. Problemy filozoficzne wzniecone przez klasyczną koncepcję teorii dedukcyjnych, XX. W jaki sposób geometrie nieeuklidesowe zniszczyły klasyczną koncepcję teorii dedukcyjnych, XXI. Dlaczego problemy wywołane przez klasyczną koncepcję teorii dedukcyjnych są pseudo-problemami?, XXII. Zagadnienie stosowalności matematyki do natury, XXIII. Wymagania rozumu i odrodzenie aprioryzmu naukowego, XXIV. Czy wszechświat jest poznawalny?, XXV. Nowa teoria poznania). Książka zawiera obszerną bibliografię.

André Lamouche. *La théorie harmonique*. T. I: Le principe de simplicité dans les mathématiques et dans les sciences physiques, Gauthier-Villars, Paris, 1955,

s. 482, 1800 f. f.; T. II: Biologie, 1400 f. f.; T. III. Psychologie, 1957, s. 470, 1400 f. f. W przygotowaniu T. IV: Logique de la Simplicité. Autor dzieła jest z wykształcenia inżynierem, b. generalnym dyrektorem des Constructions Navales au Ministère de la Marine. Zasadniczą swą tezę filozoficzną — która zbliża go do E. Gonsseth'a i G. Bachelard'a — sformułował już w roku 1926 w pracy pt. „Le principe de simplicité dans les sciences mathématique et dans les sciences physiques”. Dzieło obecne jest próbą obszernej syntezy filozoficznej, mającej przekształcić postulat prostoty w powszechną zasadę prostoty związaną z pojęciem pierwotnego rytmu przestrzenno-czasowego.

I. M. Bocheński. Formale Logik (Orbis Academicus — Problemgeschichte der Wissenschaft in Dokumenten und Darstellungen, III, 2.) Verlag Karl Alber, Freiburg/München, 1956, s. XV — 640. 44 DM. Historia zagadnień logiki formalnej oparta na obszernej literaturze, ilustrowana wyjątkami tekstów najwybitniejszych autorów, zawierająca olbrzymią mnogość informacji w każdej dziedzinie, co nadaje książce charakter bogatej encyklopedii. Autor podaje we wstępie ogólny zarys rozwoju badań nad historią logiki, a następnie próbę periodyzacji historii logiki, przy czym rozróżnia dwa kregi kulturalne jej rozwoju, zachodni i indyjski. Logika zachodnia występuje w trzech kolejnych postaciach jako logika antyczna, scholastyczna i matematyczna; logika indyjska wykazuje dwie kolejne postacie, dawniejszą logikę Nyaya, mniej więcej do X wieku i późniejszą Navya-Nyaya. Odpowiednio do tych rozróżnień wykład dzieli się na cztery części; trzy pierwsze przedstawiają trzy postaci logiki zachodniej, czwarta obejmuje logikę indyjską. Następuje potem obszerna dokumentacja, bibliografia oraz indeksy. Książka winna stać się niezbędną pomocą dla każdego pracownika w tej dziedzinie.

Joseph Zürcher. Aristoteles Werk und Geist. Paderborn, Verl. Ferd. Schöningh, 1952, s. 453. Naczelna teza dzieła stwierdza, że tradycyjne Corpus Aristotelicum zostało zredagowane przez Teofrasta, któremu filozof przekazał swe nieopublikowane dzieła. Teofrast pracował nad nimi przez trzydziestolecie aż do swej śmierci w roku 288, poprawiając je, przekształcając, uzupełniając dodatkami, tak iż nie zawierają one dziś więcej niż 20—30% „substancji” arystotelesowskiej. Cała książka ma służyć dowodowi tej tezy, z

odwołaniem się — obok analizy tekstów — do kryteriów stylistycznych i leksykograficznych. Po wstępie, zawierającym sformułowanie stanowiska autora, część pierwsza grupuje główne jego argumenty, część druga ustala chronologię Corpus Aristotelicum, część trzecia zbiera to, co zdaniem autora jest udziałem Teofrasta, wreszcie część czwarta precyzuje, co jest autentycznie arystotelesowskie. Z trzech dodatków pierwszy, najobszerniejszy jest słownikiem wyrazów wspólnych dziełom Arystotelesa i Teofrasta. Obszernej recenzję krytyczną podaje P. Kucharski w Revue Philosophique (1953, nr. 7—9, s. 466—473).

Otto Friedrich Bollnow. Existenzphilosophie (vierte erweiterte Auflage, W. Kohlhammer Verlag, Stuttgart, 1955, s. 137. Książka wyrosła z opracowania, które autor zamieścił w wydawnictwie Systematische Philosophie hrsg. von Nicolai Hartmann (1942), i przedstawia jasno i systematycznie egzystencjalizm niemiecki w jego dwóch zasadniczych odmianach u Jaspersa i Heideggera. Treść: I. Einleitung II. Der existierende Denker. III. Die existenzielle Erfahrung. IV. Der Begriff der Existenz. V. Das Verhältnis zur Welt. VI. Mensch und Gemeinschaft. VII. Situation und Grenzsituation. VIII. Die Angst. IX. Die Frage nach dem Tode. X. Der Tod bei Rilke. XI. Das existenzielle Verhältnis zum Tode. XII. Die Zeitlichkeit. XIII. Die Geschichtlichkeit. XIV. Die Grenzen der Existenzphilosophie. Wywody autora znajdują uzupełnienie w punktu widzenia filozofii Dilthey'a, w jego dwóch następnych książkach, które ukazały się w tym samym wydawnictwie: Unruhe und Geborgenheit im Weltbild neuerer Dichter (1955, s. 260, DM 12,80) oraz Neue Geborgenheit — das Problem einer Überwindung des Existenzialismus (1955, s. 247, DM 14,60). Tegoż autora bibliografia egzystencjalizmu: Deutsche Existenzphilosophie (Bibliographische Einführungen in das Studium der Philosophie, nr 23, Bern 1953, zob. Ruch Fil. XVI, s. 196 b).

John Dewey. Deutsche Philosophie und deutsche Geschichte, ukazała się w przekładzie niemieckim książka amerykańskiego filozofa, pisana w czasie wojny i ukazująca związek między niemiecką filozofią idealistyczną i ruchem hitlerowskim (Westkultur-Verlag Anton Hain, Meisenheim am Glan, s. 98 DM. 7,50).

Nakładem firmy Martinus Nijhoff — Den Haag wyszło drugie niezmienione wy-

danie dzieła Williama Sterna „Allgemeine Psychologie auf personalistischer Grundlage”. Książka zawiera przyczynki Güntera Stern-Andersa i Ernesta Cassirera oraz rozszerzoną bibliografię. Str. LII — 831, cena: 25 Guld., w oprawie 28 Guld.

Sir David Ross. *Plato's Theory of Ideas*. Oxford, Clarendon Press, 1951, s. 250. Znany filozof filozofii starożytnej, z właściwą sobie zwięzłością i jasnością zestawia zagadnienia związane z platońską teorią idei, przytacza rozwiązania, jakie były podawane i krytykuje te rozwiązania na podstawie tekstów, wykazując co można z tekstów wysnuć w sposób uzasadniony. Konkluzją ostateczną jest stwierdzenie, że nauka o ideach nie tworzy systemu zwartego i jednolitego. Według autora „Platon, jak się zdaje, nigdy swych najwyższych idei nie ułożył w jeden system; odnajdujemy natomiast w idei dobra (Rzeczpospolita i Fileb), idei bytu (Sofista), idei prawdy (Fileb) oraz idei jedności (teoria idei-liczb) źródła listy transcendentaliów (bonum, ens, verum, unum), które scholastycy stawiali ponad kategoriami, jako to, co może być orzekane o czymkolwiek”. (Rev. Phil. nr 7—9, 1953, s. 455).

Philotheus Boehner O. F. M. *Medieval Logic. An Outline of Its Development from 1250 to c. 1400*. Manchester University Press, 1952. S. XVII + 130. 12 sh. 6 d. Zwięzłe lecz stojące całkowicie na poziomie współczesnej wiedzy logicznej opracowanie, znakomicie informujące o osiągnięciach średniowiecza w zakresie logiki, zapomnianych w ciągu następnego wieków. Treść: Preface s. VII. Introduction s. XI. Part One. Elements of Scholastic Logic: I. The Legacy of Scholastic Logic s. 1. II. New Elements of Scholastic Logic s. 6. Part Two. Important Contributions of Scholastic Logic: I. The Syncategoremata as Logical Constants s. 19. II. The Theory of Supposition s. 27 (1. Peter of Spain s. 32, 2. William Ockham s. 36, 3. Walter Burleigh s. 44), III. The Theory of Consequences s. 52 (1. William Ockham s. 54, 2. Albert of Saxony s. 70). Part Three. Systems of Scholastic Logic: 1. Peter of Spain s. 77. 2. William Ockham s. 80. 3. John Buridan s. 83. 4. Walter Burleigh s. 84. 5. Albert of Saxony s. 89. Conclusion s. 95. Appendix I: Sophismata of Albert of Saxony s. 97. Appendix II: The Rules of Supposition of Albert of Saxony s. 103. Notes s. 115. Index s. 129. Autor rejestruje prace polskie Łukasiewicza, Michalskiego, Salamuchy i Bocheńskiego.

Bertrand Russell. *Logic and Knowledge, Essays 1901—1950*, ed by Robert C. Marsh. London, George Allen & Unwin Ltd (1956, s. 383, 25 szyl.). Przedruk dziesięciu rozpraw, posiadających szczególne znaczenie w twórczości Bertranda Russella, a trudno dzisiaj dostępnych. Są to mianowicie: *The Logic of Relations* (1901). *On Denoting* (1905). *Mathematical Logic as based on the Theory of Types* (1908). *On the Relations of Universals and Particulars* (1911). *On the Nature of Acquaintance* (1914). *The Philosophy of Logical Atomism* (1918). *On Propositions: what they are and how they mean* (1919). *Logical Atomism* (1924). *On Order in Time* (1936). *Logical Positivism* (1950). Wydawca jest profesorem State University of New York i member of Trinity College Cambridge, do którego należy też Russell.

Willard Van Orman Quine. *From a Logical Point of View*. Harvard University Press Cambridge Mass., 1953, S. VI + 184. Dol. 3.50. Nowa książka wybitnego logika amerykańskiego składa się z dziewięciu rozdziałów, ogłoszonych poprzednio jako artykuły w czasopismach i podanych pewnym przeróbkom. Oto ich tytuły: *The Problem of Meaning in Linguistics*, *Identity, Ostension and Hypostasis*, *New Foundations for Mathematical Logic*, *Logic and the Reification of Universals*, *Notes on the Theory of Reference*, *Reference and Modality*, *Meaning and Existential Inference*, *On What There Is*, *Two Dogmas of Empiricism*. Zagadnienie znaczenia i zagadnienie uniwersaliów są dwoma głównymi tematami rozważań Autora. (J. of Phil. 14/1954, s. 397).

De Witt, Norman Wentworth. *Epicurus and his Philosophy*. Minneapolis, University of Minnesota Press. 1954, Str. 388. Dol. 6. B. Farrington, jako recenzent tej książki (Science and Society, XIX — 1 1955) pisze o niej m. i.: Prof. De Witt, dobrze znany ze swych studiów epikurejskich, zebrał wyniki badań własnych i innych autorów, w szczególności Ettore Bignone; pora dojrzała do treściwej syntezy i jakkolwiek autor nie rości sobie pretensji do wyczerpania tematu, to jednak dał książkę świetną i oryginalną, zawierającą o wiele doskonalszy obraz epikureizmu od wszelkich innych opracowań. Książka przedstawia Epikura jako filozofa i reformatora religijnego, organizatora ruchu, który przez siedem wieków był szeroko rozgałęziony w całym świecie starożytnym i stanowi pomost między filozofią grecką i chrześcijaństwem. Interpretacja doktry-

ny Epikura przedstawia ją odmiennie, niż to zwykle się dzieje. W polemice z Platonem Epikur daje nową teorię człowieka. Rozróżnia nie duszę i ciało, lecz umysł i „mieso” (dianoia i sarx, animus i caro), które są oba materialne, śmiertelne i nierozdzielnie ze sobą złączone. Szczęście zależy od zwycięstwa umysłu nad „mięsem”. De Witt przeczy, by Epikur był empirykiem, u podstawy poznania zmysłowego zakłada on bowiem dwanaście zasad apriorycznych i przyjmuje, jak świadczy Ciceron, wrodzone w umyśle idee bóstwa i sprawiedliwości. Najbardziej nowe są wywody De Witta dotyczące organizacyjnych i doktrynalnych wpływów epikureizmu na wczesne chrześcijaństwo. Dowodem tych wpływów są liczne zbieżności rzeczowe i terminologiczne, podane przez De Witt.

Louis O. Kattsoff, autor „A Philosophy of Mathematics, Logic and the Nature of Reality”, wydał nakładem firmy Martinus Nijhoff w Hadze nową książkę pt. „Physical Science and Physical Reality”. Książka dzieli się na cztery części. Pierwsza obejmuje wstępne uwagi co do możliwości rozpatrywania nauk fizycznych jako teorii ich języka. Druga omawia szereg ważnych pojęć metodologicznych takich jak: wyjaśnianie, prawo, hipoteza, teoria, przyczynowość itp. Część trzecia rozpatruje bardziej szczegółowe zagadnienia związane z problematyką teorii względności. Końcowa część czwarta szkicuje niektóre filozoficzne aspekty teorii nauk fizycznych. Całość obejmuje str. VIII — 311. Cena oprawionego egzemplarza: 17.75 Guld.

Publikacje zbiorowe

Roman Ingarden. *Studia z estetyki*. Tom pierwszy. (Roman Ingarden — *Dzieła Filozoficzne*). Warszawa 1957. Państwowe Wydawnictwo Naukowe. Str. IX — 441. Cena 70 zł. w opr. pl. Autor wyjaśnia w Przedmowie m. in.: „(...) większość ponownie tu publikowanych studiów ukazuje się w pierwotnej postaci bez żadnych istotnych zmian. (...) W dociekaniach moich zatrzymuję się niejednokrotnie na zagadnieniach, które niejednemu może czytelnikowi wydadzą się (...) zgoła obce sprawom istotnym dla sztuki (...) czymś, bez czego można by się obyć w rozważaniach z teorii sztuki lub z estetyki. Rozważania te jednak można przeprowadzać na dwa różne sposoby: albo w ten, że traktuje się je jako pewne całości dla siebie, albo też jako człon całego systemu wiedzy filozoficz-

nej o rzeczywistości otaczającej człowieka i o człowieku samym. Ja umiem je uprawiać jedynie w ten drugi sposób. (...) Zarówno struktura dzieła sztuki, jak i sposób jego istnienia są specyficzne odmiennie od struktury i sposobu istnienia przedmiotów realnych, (...) dziedzina sztuki i przedmiotów estetycznych stanowi dość swoisty świat dla siebie, który nadbudowuje się nad przedmiotami realnymi i który przeto przez kontrast rzuca pewne światło na strukturę i sposób istnienia tego, co realne”. Na treść tomu składają się następujące rozprawy i artykuły: O poznawaniu dzieła literackiego. O poetyce. Z dziejów teorii dzieła literackiego. O różnych rozumieniach „prawdziwości” w dziele sztuki. O tak zwanej „prawdzie” w literaturze.

„Pogadanki obyczajowe”. Pod tym tytułem ukazała się nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego (Warszawa, 1957 r., s. 159, cena zł. 23,50) pierwsza pozycja ze spuścizny piśmienniczej Władysława Witwickiego. Autor pisał te pogadanki w ostatnim roku okupacji, nie zdążył jednak przygotować ich do druku i wygładzić stylistycznie; wydawca Kazimiera Jeżewska opublikowała je bez zmian i uzupełnień. Tomik zawiera następujące rzeczy: I. Co to jest etyka i potrzeba etyki świeckiej; II. Stosunek etyki religijnej do świeckiej; III. Determinizm a odpowiedzialność moralna; IV. O relatywizmie etycznym; V. Pobudki postępowania etycznego; VI. Sumienie i praca nad sobą; VII. Rodzice i dzieci; VIII. Poszanowanie życia i zdrowia; IX. Poszanowanie życia osobistego; X. Poszanowanie cudzej własności; XI. Poszanowanie cudzego imienia i prawdy; XII. Dotrzymanie zobowiązań.

Platona „Uczta” (Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1957 r., s. 169, cena zł. 23) ukazała się jako drugi tom zbiorowego wydania spuścizny piśmienniczej Władysława Witwickiego. Jak przypomina w „Słowie od wydawcy” Kazimiera Jeżewska, Władysław Witwicki przekładu tego dokonał w 1904 roku. Pierwsze wydanie wyszło w 1909 roku pod redakcją Leopolda Staffa nakładem Księgarni Polskiej B. Polonieckiego. Obecne wydanie, tak jak i poprzednie, zawiera obszerny wstęp napisany przez tłumacza oraz wykonane przez niego ilustracje. W druku znajdują się dalsze tomy dzieł Platona: Fajdros, Eutyfron, Obrona Sokratesa, Kriton, Protagoras.

Titus Lucretius Carus „O naturze wszechrzeczy” (*De rerum natura*) Państwowe Wydawnictwo, Kraków, 1957 r., s. XVI — 429, cena zł. 50.— Dzieło to pojawiło się staraniem Komitetu Filozoficznego Polskiej Akademii Nauk (Biblioteka Klasyków Filozofii). Przekładu wierszowanego dokonał w latach 1931—1935 Edward Szymański, poeta zmarły w obozie oświęcimskim w 1943 r. Przekład przechowany w okresie wojennym przez rodzinę tłumacza został obecnie przygotowany do druku przez Irenę Krońską oraz opatrzony obszernym komentarzem przez Kazimierza Leśniaka. Książka zawiera indeks osobowy i rzeczowy.

Husserliana, zbiorowe wydanie prac Edmunda Husserla (por. RF. XVII nr 4, str. 275 b) pod redakcją prof. dr H. L. Van Breda, obejmuje dotychczas następujące tomy: I. Cartesianische Meditationen und Pariser Vorträge. Hrsg. und eingel. von S. Strasser. s. XXXI — 244, 10 — Guld.; II. Die Idee der Phänomenologie. Fünf Vorlesungen. Hrsg. und eingel. von Walter Biemel. s. XI — 93, 1,10 Guld.; III—IV—V. Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie: III: Erstes Buch: Allgemeine Einführung in die reine Phänomenologie. Hrsg. von Walter Biemel. s. XVI — 483, 20,— Guld.; IV. Zweites Buch: Phänomenologische Untersuchungen zur Konstitution. Hrsg. von Marly Biemel. s. XX — 426, 19.— Guld.; V: Drittes Buch: Die Phänomenologie und die Fundamente der Wissenschaften. Hrsg. von Marly Biemel. s. VI — 164, 6,75 Guld.; VI: Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendente Phänomenologie. Eine Einleitung in die phänomenologische Philosophie. Hrsg. von Walter Biemel. s. XXII — 559. 23,50 Guld.; VII. Erste Philosophie. 1. Teil: Kritische Ideengeschichte. Hrsg. von Rudold Boehm. s. XXXIV — 468, 21,50 Guld. W przygotowaniu: VIII. Erste Philosophie. 2. Teil: Theorie der phänomenologischen Reduktion.

Gottfried Wilhelm Leibniz. Sämtliche Schriften und Briefe. Niemiecka Akademia Nauk przy współpracy Leibniz-Forschungsstelle der Universität Münster wznowiła rozpoczęte przed wojną (por. R. F. tom VIII nr 2—3. s. 45 b) wydawnictwo wszystkich dzieł i listów Leibniza. Każdy tom jest formatu 4° w płóciennej oprawie. Dotychczas wydano: Seria I Allgemeiner politischer und historischer Briefwechsel: t. I: 1668—1676. Opracowany przez P. Rittera, W. Kabitza, E. Hochstettera, wyd. w Darmsztacie w 1923 r. (wyczerpane);

t. 2: 1676—1679. Oprac. Paul Ritter, Darmstadt, 1927 r. (wyczerpane); t. 3: 1680—1683. Oprac. Paul Ritter, Waldemar von Olshausen, Kurt Dülfer, Leipzig, 1938; t. 4: 1684—1687. Oprac. Paul Ritter, Paul Schrecker, Kurt Müller, Berlin—Leipzig, 1950; t. 5: 1687—1690. Oprac. Kurt Müller, Erik Amburger, Berlin, 1954; t. 6: 1690—1691. Oprac. Kurt Müller, Günter Scheel, Berlin, 1957. Seria II Philosophischer Briefwechsel: t. 1: 1663—1685. Oprac. Erich Hochstetter, Willy Kabitz, Paul Ritter, Darmstadt, 1926 (wyczerpane). Seria IV Politische Schriften: t. 1: 1667—1676. Oprac. Paul Ritter, Darmstadt, 1931 (wyczerpane). Seria VI: Philosophische Schriften: t. 1: 1663—1672. Oprac. Willy Kabitz, Darmstadt, 1930 (wyczerpane). W przygotowaniu są następujące tomy: Seria I, t. 7: 1691—1692. Oprac. Kurt Müller, Günter Scheel, Georg Gerber. Seria II, t. 2: 1686—1695. Oprac. Wilfried Hartmann, Heinrich Schepers. Seria III: Mathematischer, naturwissenschaftlicher und technischer Briefwechsel. Seria IV, t. 2: 1677—1687. Oprac. Lotte Knabe. Seria VI, t. 2: 1673—1676. Oprac. Willy Kabitz, Wilfried Hartmann; t. 6: Nouveaux Essais sur l'entendement humain. (1704). Oprac. André Robinet, Orléans; t. 7: Theodicee. (1710). Oprac. Gaston Grua. Seria VII Mathematische, naturwissenschaftliche und technische Schriften. Na uwagę zasługuje m. in. tom 6 serii I, który przynosi materiały dotyczące przeprowadzonych przez Leibniza studiów języka Słowian zamieszkałych nad Łabą. Zamówienia przyjmuje Akademie-Verlag G.m.b.H., Berlin W 8, Mohrenstr. 39.

Pisma Hegla w kompletnym krytycznym wydaniu przygotowuje od lat heidelberska Akademia Nauk, z poparciem finansowym instytucji Deutsche Forschungsgemeinschaft. Ostatnio został utworzony doradczy komitet redakcyjny pod przewodnictwem prof. Heimsoetha (Kolonja), do którego weszli ponadto proff. Litt (Bonn), Landgrebe (Kolonja), Ritter (Monastyr) i Gadamer (Heidelberg). Obszerny referat na temat tego wydawnictwa podaje Zeitschrift für philosophische Forschung XI (1957), 2 s. 116—129.

Kompletne wydanie pism Fichtego w krytycznym opracowaniu, objętości około 15 tomów, jest przygotowywane przez zespół specjalistów, pod opieką bawarskiej Akademii Nauk przy współudziale innych akademii. Nakładcą ma być firma Meiner w Hamburgu. Obszerne informacje o tym

zamierzeniu podaje R. Lauth w referacie, wydrukowanym przez Zeitschrift für philosophische Forschung XI (1957), 2, s. 129—134.

Wydanie zbiorowe dzieł Włodzimierza Sołowiewa wychodzi w przekładzie niemieckim pod redakcją prof. Włodzimierza Szyłkarskiego, niegdyś profesora Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, obecnie profesora kultury słowiańskiego Wschodu w Bonn (zob. Ruch Fil. XVII, s. 276 a). Spośród ośmiu zapowiadanych tomów ukazały się dotychczas tom III, zawierający idee „uniwersalnej teokracji” (476 s., cena w płóc. opr. 28 DM.) oraz tom VII, zawierający pisma dotyczące ukształtowania systemu filozoficznego Wszeczhjedności i zatytułowany „teoria poznania, estetyka, filozofia miłości” (450 s. cena w opr. 27 DM.). Całość można nabywać w drodze subskrypcji ze zniżką 15% ceny księgarskiej.

W wydawnictwie Walter de Gruyter & Co. ukazały się dotąd następujące dzieła Nicolai Hartmanna: „Ästhetik”, 1953, s. XI — 476, DM. 34,—; „Ethik”, 5 wyd. 1949, s. XXII — 823, DM. 20,—; „Grundzüge einer Metaphysik der Erkenntnis”, 4 wyd., 1949, s. XVI — 572, DM. 22,—, w oprawie: DM. 24,—; „Hegel”, 1929, s. VII — 392, DM. 15,—; „Philosophie der Natur”. Abriss der speziellen Kategorienlehre, 1950, s. XX — 709, DM. 27,50, w oprawie: DM. 30,—; „Das Problem des geistigen Seins”. Untersuchungen zur Grundlegung der Geschichtsphilosophie und der Geisteswissenschaften, 2 wyd., 1949, s. XVI — 564, DM. 18,—, w oprawie: DM. 20,—; „Kleinere Schriften” Band I: Abhandlungen zur systematischen Philosophie, 1955, s. VIII — 318, DM. 26,—, Band II: Abhandlungen zur Philosophiegeschichte, 1957, s. IV — 364, DM. 28,—; „Teleologisches Denken”, 1952, s. VIII — 136, DM. 16,—.

Geschichte der Philosophie. Nakładem Waltera de Gruyter & Co. w znanej serii Sammlung Göschen ukazują się na nowo opracowane tomiki poświęcone historii filozofii. Dotychczas wydano: t. I—IV „Die griechische Philosophie” w opracowaniu W. Capelle (cz. 1: Od Talesa do Leukippa, 1953, s. 135, DM. 2,40; cz. 2: Od sofistów do śmierci Platona, 1953, s. 144, DM. 2,40; cz. 3: Od śmierci Platona do starej Stoi, 1954, s. 132, DM. 2,40; cz. 4: Od starej Stoi do eklektycyzmu w I w.p.n.e. 1954, s. 132, DM. 2,40), t. VI „Von der Renaissance bis Kant” pióra K. Schillinga (1954,

s. 234, DM. 4,80), t. VIII, IX „Die Philosophie des 19. Jahrhunderts” G. Lehmana (cz. 1: 1953, s. 151, DM. 2,40; cz. 2: 1953, s. 168, DM. 2,40 — obie części uwzględniają głównie myślicieli niemieckich). Nadto w przygotowaniu są: t. V: „Die Philosophie des Mittelalters” w ujęciu J. Kocha; t. VII: „Immanuel Kant” G. Lehmana oraz tegoż autora t. X: „Die Philosophie im ersten Drittel des 20. Jahrhunderts”.

Gedenkbuch für Hugo Dingler, herausgeg. v. Dr. W. Krampf (München 38, Postfach 23, Eidos-Verlag s. 230 DM. 12,80), zawiera artykuły m. in. prof. S. Ceccato (Mediolan), Ch. K. Davenport (Virginia), H. Dingle (Londyn), P. Lorenzen (Getyn-ga), A. Nyman (Lund).

Atti del Congresso Internazionale di Filosofia Antonio Rosmini, który odbył się w stulecie śmierci tego filozofa (1797—1855) w Stresa-Rovereto 20—26 lipca 1955, ukazały się w dwóch tomach pod redakcją prof. Michele F. Sciacca nakładem firmy Sansoni we Florencji (łącznie str. XXIV — 1256). Cena 11,000 lir.

Giovanni Gentile — Opere Complete. Nowe wydanie zbiorowe pism tego filozofa jest w przygotowaniu staraniem Fondazione Giovanni Gentile w Rzymie (zob. Ruch Fil. XVII, s. 294 a). Według projektu obejmie ono spuściznę zarówno publikowaną, jak rękopiśmienną, rozłożoną na 55 tomów prac i co najmniej 4 tomy korespondencji, pierwszych 15 tomów zapowiedziano jeszcze na rok 1957. Nakładcą jest firma Sansoni we Florencji.

Katalog antykwaryczny Bottega d'Erasmo (Torino — Italia, Via Gaudenzio Ferrari 9) zawiera m. i. następujące pozycje:

The Complete Works and Surviving Letters of George Berkeley, ed. by Prof. T. E. Jessop and Prof. A. A. Luce (zob. Ruch Fil. XVII, s. 99 b) są obecnie do nabycia w komplecie 9 tomów. I. Philosophical Commentaries; An Essay towards a New Theory of Vision; A Theory of Vision vindicated and explained. II. Principles of Human Knowledge; Three Dialogues between Hylas and Philonous; Philosophical Correspondence between Berkeley and Samuel Johnson 1729—30. III. Alciphron. IV. Various Writings on Physics, Mathematics, Natural History, etc. including De Motu and The Analyst. V. Siris and other Writings on Tar-Water, revealing Berkeley's interest in the medical and

physical science of his day. VI. Various writings, tracts and pamphlets on ethical and political topics. VII. Sermons; Essays in the *Guardian*; *Journal of a Tour in Italy*; Berkeley's Will. VIII. Letters, about 2700 in all, at least fifty of which have not been previously published. IX. Annotations and Notes to the Letters; Index to the Complete Works. Cena całości dol. am. 40,50.

G. W. F. Hegel *Sämliche Werke*, Jubiläumsausgabe in 20 Bänden, mit einer Hegel-Monographie in 2 Bänden und einem Hegel-Lexicon in 4 Bänden. Auf Grund der von Freunden und Schülern Hegels besorgten Originalausgabe neu herausgegeben von H. Glockner 1955. Cena kompletu 130 dol. am.

Jacob Boehmes *Sämtliche Schriften*, begonnen von Prof. Dr A. Faust, neu herausgegeben von W. E. Peuckert. Całość ma objąć 11 tomów. Cena będzie obliczana według arkuszy druku.

Sören Kierkegaard, *Gesammelte Werke*. Übersetzt und mit wissenschaftlichen Anmerkungen versehen von Prof. Emanuel Hirsch und anderen. Do roku 1956 wyszło 23 tomy, cena tomu od 2 do 14 dolarów.

Magistri Alexandri de Hales *Glossa in Quattuor Libros Sententiarum Petri Lombardi*. Nunc demum reperta atque primum edita studio et cura PP. Collegii S. Bonaventurae, w ramach wydawnictwa *Bibliotheca Franciscana Scholastica Med. Aevi*, w czterech tomach, z których ukazały się dotychczas trzy pierwsze w latach 1951—54, cena dol. am. 7,50; 6,70; 8,—.

Wydawnictwa ciągłe

Biblioteka Klasyków Filozofii. Wydawnictwo polskich przekładów światowej literatury filozoficznej zainicjował Henryk Struve, tworząc w r. 1885 z pomocą Kasy im. Mianowskiego „Bibliotekę filozoficzną”, której redakcję objął po nim Henryk Goldberg. Kontynuacją tego wydawnictwa była „Biblioteka filozoficzna klasyków”, wydawana w latach międzywojennych przez Warszawski Instytut Filozoficzny (później Warszawskie Towarzystwo Filozoficzne), a w dalszym ciągu „Tłumaczenia klasyków filozofii” wydawane przez Polską Akademię Umiejętności do r. 1951. Komitet redakcyjny Biblioteki klasyków filozofii powołany zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów w r. 1951 i działający

przy Państwowym Wydawnictwie Naukowym, prowadzi od tego czasu systematyczną działalność wydawniczą mającą na celu danie obszernego zbioru wzorowych przekładów, przede wszystkim dzieł podstawowych, reprezentujących dzieje i rozwój filozofii od starożytności do połowy XIX wieku, przy czym zakres filozofii objętej działalnością wydawniczą Komitetu jest pomyślany bardzo szeroko. Po utworzeniu Instytutu Filozofii i Socjologii w Polskiej Akademii Nauk Komitet redakcyjny Biblioteki klasyków filozofii wszedł w skład Instytutu. Przewodniczącym Komitetu od jego założenia jest Tadeusz Kotarbiński, sekretarzem Irena Krońska. W skład Komitetu wchodzi obecnie profesorowie i docenci Ajdukiewicz, Assoródbraj, Baczko, Czeżowski, Dąbska, Elzenberg, Gawęcki, Gromska, Hochfeld, Ingarden, Kołakowski, Kroński, Legowicz, Ossowski, Schaff, Suchodolski, Śladkowska, Tatarkiewicz, Znamierowski, Żółkiewski. W obrębie Komitetu filozofią starożytną opiekuje się dr Krońska, francuską prof. Tatarkiewicz, angielską i historią logiki prof. Kotarbiński, filozofią Kartezjusza, Spinozy, Leibniza i filozofią niemiecką do Kanta prof. Ingarden, filozofią niemiecką pokantowską doc. Kroński, polską prof. Suchodolski, społeczną prof. Ossowski; w wielu przypadkach Komitet powołuje komisje do poszczególnych zamierzeń wydawniczych oraz zaprasza rzeczoznawców spoza swego grona. Wytrawnymi pracownikami biura redakcyjnego są Jadwiga Cierniakówna, Danuta Petschowa, Kazimierz Leśniak, Wiera Bieńkowska, Halina Kraheńska (do r. 1957), Teresa Prekerowa.

Do końca roku 1957 Biblioteka klasyków filozofii wydała 36 pozycji, w tym dzieła Platona, Arystotelesa, Lukrecjusza, Bacona, Hobbesa, Spinozy, Leibniza, Locke'a, Berkeley'a, Hume'a, Mandeville'a, Rousseau'a, Voltaire'a, La Mettrie, D'Alémbera, Holbacha, Condillaca, Condorcet'a, Kanta, Feuerbacha; z polskich autorów Szaszica, Kołłataja, Dembowskiego; z rosyjskich Łomonosowa, Bielińskiego, Czernyszewskiego. W druku są tomy pism Staszica, Jana Śniadeckiego, Marka Aurelega, Descartes'a, Condillaca, Bentham'a, Hegla, Dobrolubowa, logika Port-Royal; w dalszym przygotowaniu Plotyna, Cicerona, Epikteta, Boecjusza, Bacona, Descartes'a, Helvetiusa, Kanta, Herdera.

Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej wychodzi staraniem Instytutu Filozofii i Socjologii PAN jako wydawnictwo ciągłe, lecz nieperiodyczne, redagowane przez Komitet w składzie: Bronisław

Baczko, Jan Garewicz, Leszek Kołakowski. Archiwum ma ukazywać się mniej więcej w odstępach półrocznych w postaci zeszytów o objętości około 15 arkuszy. Publikować będzie materiały źródłowe, rozprawy monograficzne, prace materiałowe, sprawozdania itp. z zakresu historii filozofii i myśli społecznej. Przewidziana jest specjalna seria poświęcona historii filozofii średniowiecznej. Pierwszy zeszyt Archiwum, który ukazał się w 1957 roku (Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa), obejmuje następujące pozycje: 1) Z eschatologii Braci Polskich, cz. I. Dwa pisma Leliusza i Faustyna Socynów. Wydał L. Szczucki (s. 5—41); 2) S. Ziemiński i A. Spiralo — Logika Mikołaja Mościckiego (s. 43—69); 3) L. Chmaj — Jan Placentinus — Kołaczek. Nieznany kartezjanin XVII w. (s. 71—81); 4) L. Kołakowski — Logika Spinozy jako doktryna moralna (s. 83—148); 5) H. Rosen — Stosunek szkoły mitologicznej do problemu pochodzenia chrześcijaństwa (s. 149—196); 6) J. Passart — Problematyka socjologii marksistowskiej w „Wiedzy” (lata 1907—1910), (s. 197—235). Cena zeszytu zł. 51.—. Redakcja mieści się w Zakładzie Historii Filozofii i Myśli Społecznej Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk.

Contemporary Philosophy, pod tym tytułem Cornell University Press projektuje serię wydawniczą tomów, objętości kilku do kilkunastu arkuszy druku, zawierających oryginalne opracowania bądź dyskusje wybranych zagadnień filozoficznych; nie wyklucza się przekładów i referatów zbiorczych. Redaktorem jest prof. Max Black (Cornell Univ.). Redakcja żywi nadzieje, że wydawnictwo, stanie się zachętą dla młodszych zwłaszcza autorów do zajęcia się problemami dotychczas zaniedbywanymi. Zgłoszenia współpracowników winny być kierowane pod adresem Prof. Max Black, Goldwin Smith Hall, Cornell University, Ithaca, N. Y.

Czasopisma

Studia Filozoficzne organ Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, wychodzi jako czasopismo w odstępach czasu dwumiesięcznych; Komitet redakcyjny tworzą: Kazimierz Ajdukiewicz, Bronisław Baczko, Julian Hochfeld, Maria Kokoszyńska, Tadeusz Kotarbiński, Tadeusz Kroński, Jan Legowicz, Andrzej Mostowski, Maria Ossowska, Adam Schaff, Bogdan Suchodolski, Jan Szczepański. Re-

daktorem naczelnym jest Leszek Kołakowski, zastępcami redaktora Helena Eilstein i Klemens Szaniawski. Zeszyt pierwszy ukazał się w listopadzie 1957 r. Prenumerata roczna 120 zł.

Studia Filozoficzne obejmują spadek po Myśli Filozoficznej, która była organem Komitetu Filozoficznego PAN i przestała wychodzić z chwilą powstania Studiów, ostatni jej zeszyt był 29 ogólnego zbioru a 3 za rok 1957. Oba czasopisma różnią się nie tyle składem redakcji, ile tym, że mają zasadniczo różne programy. Program Myśli Filozoficznej, zawarty w Słowie wstępnym „od Redakcji” w zeszytce 1—2 z r. 1951, wymieniał jako zadania walkę o przepojenie całej nauki polskiej marksistowsko-leninowskim światopoglądem, twórcze rozwijanie filozofii marksistowskiej w ścisłym powiązaniu z potrzebami praktyki, popularyzując podstaw naukowego marksistowskiego myślenia i działania w najszerszych masach, walkę przeciw hamującemu rozwój społeczny pozostałościom idealizmu, przeciw filozofii burżuazyjnej, przeciw rozkładowej filozofii imperializmu. Natomiast Redakcja Studiów ogłasza, że *Studia Filozoficzne* „beda publikować prace z zakresu wszystkich dyscyplin tradycyjnemu uchodzących za filozoficzne — a więc historii filozofii, logiki, teorii poznania, teorii i metodologii nauk, teorii moralności, estetyki, teorii kultury. W zakres zainteresowań pisma wchodzi problematyka różnych nauk — zarówno przyrodniczych, jak humanistycznych — posiadająca doniosłość filozoficzną już to dzięki swojej syntetyczności, już to dzięki związkowi rzeczowemu z kwestiami filozoficznymi w ujętym znaczeniu. Redakcja Studiów Filozoficznych pragnie udzielać łamów pisma różnym żywotnym obecnie kierunkom i stylom myślenia filozoficznego w granicach określonych rygorami poprawności naukowej i zasadami myślenia racjonalnego”.

Filosoficky casopis dwumiesięcznik wydawany przez Gabinet Filozoficzny przy Czechosłowackiej Akademii Nauk wychodzi od roku 1953 pod redakcją Komitetu, na czele którego stoi dr Vladimír Ruml. Adres Redakcji: Praha I, Janská 100. Obok artykułów omawiających zagadnienia filozoficzne, ideologiczne i socjologiczne z punktu widzenia marksistowskiego, czasopismo prowadzi dział dyskusyjny, dział recenzji i sprawozdań oraz dział zagadnień życia naukowego. Cena egzemplarza: 7,50 Kčs., przedpłata roczna: 45,— Kčs.

Filosofska Misl (patrz „Ruch Filozoficzny”, t. XVII, nr 4, s. 280 b) ukazuje się nadal w odstępach dwumiesięcznych jako wydawnictwo Instytutu Filozoficznego Bułgarskiej Akademii Nauk. Czasopismo redaguje Kolegium z Teodorem Pawłowem na czele. Adres Redakcji: Sofia, ul. Dragan Cankow nr. 6. Cena zeszytu: 5 lew, abonament roczny: 24 lewy. Pismo zawiera artykuły z dziedziny filozofii, ideologii, socjologii i ekonomii zasadniczo w oświeceniowym marksistowskim. Prowadzi również dział dyskusyjny oraz odpowiada na pytania czytelników. Poza tym podaje wiadomości z życia filozoficznego i naukowego w kraju i za granicą.

Cercetari Filozofice dwumiesięcznik wydawany przez Instytut Filozoficzny Akademii Rumuńskiej Republiki Ludowej ukazuje się od 1954 r. pod redakcją Komitetu. Redaktorem odpowiedzialnym jest Acad. C. I. Gulian. Adres Redakcji: Bucuresti, B-dul Ilie Pintilie nr 6. Czasopismo zamieszcza artykuły dotyczące głównie problematyki marksizmu-leninizmu oraz prowadzi dział dyskusyjny poświęcony zagadnieniom filozoficznym i politycznym. Nadto podaje recenzje nowych wydawnictw, wiadomości o ruchu filozoficznym za granicą i nowiny życia naukowego. Cena abonamentu rocznego: 24 lei.

Deutsche Zeitschrift für Philosophie ukazuje się piąty rok nakładem Deutscher Verlag der Wissenschaften — Berlin pod redakcją Kolegium. Naczelnym redaktorem jest Matthäus Klein. Adres Redakcji: Berlin W 8, Niederwallstrasse 39. Czasopismo wychodzi sześć razy w roku, każdy zeszyt w cenie 3.— DM. Zamówienia z zagranicy realizuje firma „Deutscher Buch-Export und Import G.m.b.H.” Leipzig C 1, Leninstrasse 16. Dwumiesięcznik publikuje artykuły naświetlające ze stanowiska marksistowskiego różne zagadnienia filozofii, teorii nauk, socjologii, psychologii i polityki oraz zamieszcza recenzje z nowych wydawnictw i wiadomości bibliograficzne.

Syntheses, Revue Internationale, czasopismo wydawane w Brukseli (należy je odróżnić od czasopisma *Synthese*, wydawanego również w Brukseli — zob. Ruch Fil. XVI, s. 55 b) zamieszcza w zeszycie październikowym r. 1957 (rocznik 12, nr. 137) cykl artykułów, napisanych przez autorów polskich i dotyczących spraw polskich, wśród nich Tadeusza Kotarbińskiego *La Philosophie dans la Pologne contemporaine* (s. 29—38). Autor omawia działalność filozoficzną Kazimierza Twardow-

skiego we Lwowie oraz Jana Łukasiewicza i Stanisława Leśniewskiego w Warszawie i stworzone przez nich środowiska filozoficzne, następnie charakteryzuje odrodzenie ruchu filozoficznego po wojnie i przełom spowodowany w nim około roku 1950 interwencją czynników politycznych; przechodzi z kolei do wymienienia marksistowskiej literatury filozoficznej, w szczególności prac Adama Schaffa. Obraz kończy się przedstawieniem najnowszych zmian w polskim życiu filozoficznym i krótką charakterystyką ogólną okresu objętego artykułem.

Dialectica — Revue internationale de philosophie de la connaissance (zob. Ruch Fil. XVI, s. 54 b) obchodziła w roku 1957 dziesiątą rocznicę swego istnienia. Z tej okazji wydano dwa zeszyty specjalne (41/42 — 43/44), których treść podajemy w przeglądzie czasopism. Od początku swego istnienia kwartalnik wypracowuje własny program „filozofii otwartej” lub „dialektycznej”, wyraźnie różnej od innych współczesnych kierunków filozoficznych, zwłaszcza neopozytywizmu i materializmu dialektycznego, lecz mającej z nimi punkty styeczne. Zespół redakcyjny tworzą Ferdynand Gonseth, Gaston Bachelard i Paul Bernays. Adres redakcji: Zurich 33. Nakładcą jest firma Éditions du Griffon w Neuchatel. Abonament roczny 22 fr. szw., cena zeszytu 6 fr. szw.

Kant-Studien, naczelne filozoficzne czasopismo niemieckie, po wieloletniej przerwie rozpoczęło wychodzić w 150-lecie śmierci Kanta, jako organ zorganizowanej na nowo Kant-Gesellschaft (zob. Ruch Fil. XVII, s. 292 b). W lutym 1954 r. ukazał się tom 45 (z. 1—4), następne tomy ukazują się kwartalnymi zeszytami, począwszy od tomu 46 (1954/55). Na czele redakcji stoją prof. Paul Menzer (Halle) i prof. Gottfried Martin (Moguncja), komitet redakcyjny obejmuje kilkanaście nazwisk z różnych krajów. Każdy zeszyt zawiera oprócz artykułów w różnych językach także dyskusje, sprawozdania z literatury, oraz adnotowaną bibliografię, odnoszącą się do filozofii niemieckiej od Leibniza do Hegla. Prenumerata roczna dol. am. 5.70. Adres redakcji Dr Ingeborg Heidemann, Köln, Kreutzerstrasse 12. Administracja: Kölner Universitätsverlag, Köln-Weidenpesch, Neusserstrasse 624. *Ergänzungshefte der Kant-Studien* zawierają podobnie jak dawniej prace monograficzne, ukazały się świeżo zeszyty 66—70.

Archiv für Mathematische Logik und Grundlagenforschung (zob. Ruch Fil. XVII

s. 283), kwartalnik pod redakcją w składzie Hans Hermes, Jürgen von Kempster i H. Arnold Schmidt, złączony do r. 1956 z czasopismem *Archiv für Philosophie* (Zeszyt 2/1 nosi datę styczeń 1954, zeszyt 2/2—4 wyszedł w marcu 1956). ukazuje się począwszy od tomu 3 z roku 1957 samodzielnie. W skład komitetu doradczego redakcji wchodzi prof. Bernays (Zurych), Beth (Amsterdam), Feys (Bruksela), Kalmár (Szeged), Ketonen (Helsinki), Scholz (Münster), Skolem (Oslo), Tarski (Berkeley). Adres redakcji: Dr Jürgen v. Kempster, Hemsben, Kreis Höxter, Westfalen. Prenumerata 18,— DM. za tom. Firma nakładowa W. Kohlhammer Verlag Stuttgart.

ETC. A Review of General Semantics. Kwartalnik, wychodzący od 1943 r. (we wrześniu, grudniu, marcu i czerwcu) jest organem International Society for General Semantics w Chicago i reprezentuje kierunek badań semantycznych, zapoczątkowany w Ameryce przez Alfreda Korzybskiego. Tytuł „ETC” jest związany z zasadniczym twierdzeniem i zaleceniem Korzybskiego: Ponieważ słowa, jak mapy, nie ukazują rzeczywistości w pełni, twierdzeniom o jej zjawiskach powinno zawsze towarzyszyć ciche etc., dla pamięci, że przedmiot nie został wyczerpany. Pismo zamieszcza rozprawy i artykuły, dyskusje i sprawozdania z literatury. Redaktorem jest S. I. Hayakawa (San Francisco, State College, Language Arts Division), zastępcą redaktora Anatol Rapaport (Mental Health Research Institute, University of Michigan — Ann Arbor). Adres wydawnictwa: 400 West North Avenue, Chicago 10, Illinois. Prenumerata roczna 4 dolary.

Situation, Beiträge zur phänomenologischen Psychologie und Psychopathologie. czasopismo, wychodzące rocznikami od r. 1955 w trzech językach niemieckim, francuskim i angielskim, jest redagowane przez profesorów Uniwersytetu w Utrechcie van den Berga, Buytendijka, Langevelda i Linschotena, wychodzi zaś nakładem firmy Spectrum P. O. Box 2073, Utrecht-Holland. Prenumerata roczna 4 dolary. Adres redakcji: J. Linschoten, Wittevrouwenstraat 9, Utrecht. Tytuł „Sytuacja” oznacza stosunek człowieka do otaczającego świata; kierunek czasopisma jest bliski egzystencjalizmowi, jak wskazują tytuły niektórych rozpraw z pierwszego rocznika: O. F. Bollnow (Tübingen) — *Der Begriff des Heilen*. H. Plügge (Heidelberg) — *Über die Hoffnung*. F. v.

Weizsäcker (Heidelberg) — *Über die Leere*. E. Minkowski (Paris) — *Espace, intimité, habitat*. C. A. van Peursen (Groningen) — *L'horizon*. J. Linschoten (Utrecht) — *Die Strasse und die unendliche Ferne*. I. Die Strasse als Ausdruck transzendierender Zielsetzung.

Iyyun, A Hebrew Philosophical Quarterly, Philosophical Society The Hebrew University, Jerusalem, Israel wychodzi od r. 1949.

Słowniki — Bibliografie

Bibliografia filozofii polskiej 1750—1830 (Polska Akademia Nauk — Komitet Filozoficzny, Warszawa 1955, nakładem Państw. Wydawnictwa Naukowego s. XVI + 264, cena zł. 23,10). Bibliografię opracowała Alicja Kadler przy współudziale zespołu redakcyjnego, pod kierownictwem naukowym Bogdana Suchodolskiego i Władysława Tatarkiewicza, w oparciu o materiały zebrane przez Adama Bara; inicjatywę wydania powziął i opiekę nad wydawnictwem sprawował Komitet redakcyjny Biblioteki Klasyków Filozofii. Bibliografia została opracowana dla osiemdziesięciolecia odpowiadającego mniej więcej okresowi Oświecenia polskiego i zestawia wszystkie dokumenty ówczesnego piśmiennictwa filozoficznego, jakie tylko dały się zebrać. Kilka racji zdecydowało, że zaczęto opracowanie bibliografii od tego właśnie okresu. Tom następny ma objąć lata 1831—1864, w dalszej kolejności są przygotowywane dwa jeszcze tomy, pierwszy za cały okres wcześniejszy aż do roku 1749, drugi za lata 1865—1950.

Słowo wstępne Komitetu Redakcyjnego, wyluszcza cele i plan wydawnictwa, po czym następuje przedmowa pióra dr A. Kadler, podająca zasady i metodę opracowania. Część pierwsza wymienia literaturę pomocniczą, część druga zawiera prace Polaków i cudzoziemców zamieszkałych w Polsce, część trzecia — prace obcych autorów drukowane w Polsce, część piąta — druki polskie nieznanych autorów polskich i obcych, część szósta — druki szkolne. Całość zamykają wykazy skrótów i skrótów nazw osobowych.

Encyclopédie Française. Ukazał się XIX tom nowej encyklopedii francuskiej, której wydawnictwo, rozpoczęte w r. 1937, według pierwotnych zamierzeń miało być ukończone w ciągu lat pięciu (zob. Ruch Fil. XV, s. 146). Tom ten, poświęcony filozofii i religioznawstwu, opatrzył wstęp-

pem Gaston Berger, który po śmierci historyka filozofii Lucien Fevre, został redaktorem encyklopedii. Tom zawiera czternaście rozpraw filozoficznych, opracowanych przez trzydziestu dwóch francuskich filozofów. Rozprawy są podzielone na trzy działy: 1. Główne kierunki współczesnej filozofii (filozofia nauki i wiedzy, doświadczenia, rozumu, wartości i osobowości, fenomenologia, egzystencjalizm, materializm dialektyczny, logiczny pozytywizm). 2. Obecne problemy i metody badań (zagadnienia ontologii, estetyki, historii filozofii, przegląd metod nauczania, publikacje, bibliografia, kongresy). 3. Systemy i ich powiązania (stosunki obecnej filozofii ze sztuką, psychologią, psychoanalizą, socjologią i religią). Tom jako całość stanowi przegląd nowoczesnej francuskiej myśli filozoficznej we wszelkich jej postaciach. Skład główny: Librairie Larousse, 13 rue du Montparnasse, Paris 6-e.

Enciclopedia Filosofica w języku włoskim wychodzi od roku 1957 staraniem Istituto per la Collaborazione Culturale (Wenecja—Rzym), z poparciem włoskiego Ministerstwa Oświaty. Komitet redakcyjny tworzą profesorowie uniwersytetów Battaglia (Bolonja), Giaccon (Messyna), Guzzo (Turyn), Padovani (Padwa), Sciacca (Genua), nakładcą jest Libreria Commissionaria Sansoni we Florencji. Encyklopedia posiada kilkudziesięciu współpracowników włoskich i zagranicznych i obejmuje około 12000 haseł, zarówno rzeczowych jak osobowych, ilustrowanych ok. 250 tablicami poza tekstem. Całość, wydawana wzorowo pod względem typograficznym jest podzielona na cztery tomy, formatu 200x285 mm, z których każdy będzie zawierał ok. 1000 stron i ok. 60 tablic. Cena całości w oprawie płóciennej 60.000 lirów.

Katalog nr 314 antykwarni Bottega d'Erasmus, via Gaudenzio Ferrari 9, Torino (Italia) zawiera m. i. następujące pozycje:

Bibliografia Filosofica Italiana dal 1900 al 1950, w czterech tomach in 4° 1950—1956, tom I. A-D, s. XI — 398, tom II E-M, s. 414, tom III N-T, s. 380, tom IV U-Z i uzupełnienia s. 496; obejmuje całość włoskiej twórczości filozoficznej w tym okresie, wraz z adnotowaną zawartością czasopism filozoficznych. Cena dol. 19.

Varet, G.—Manuel de bibliographie philosophique — 1956, 2 tomy in 12° s. XX — 1058; Les philosophies classiques. II. Les sciences philosophiques. Cena dol. 6.65.

Bibliographia Philosophica 1934—1945, edidit G. A. De Brie. Vol. I Bibliographia historiae philosophiae. Pag. LXXV + 664, Vol. II. Bibliographia philosophiae. Pag. XXXII + 798. Spectrum Publishers, P. O. Box 2073 — Utrecht Netherlands. 1955. Cena 125 fl. hol. Bibliografia, wydana z zasiłkiem UNESCO obejmuje całość piśmiennictwa światowego 1935—1945, każdy tom zawiera około 24000 pozycji. Tom pierwszy jest uporządkowany chronologicznie, tom drugi według działów filozofii, w tomie tym nadto mieści się wykaz blisko 2000 autorów ze wskazaniem bibliografii dla każdego z nich.

Wykłady, odczyty, referaty

ODDZIAŁ WARSZAWSKI PTF. — 18. I. 57 r. ŁUBNICKI N.: Adam Mahrburg i jego dzieło. — 26.II.57 r. GRZEGORCZYK A.: Z historii logiki XIX w. — 5.IV.57 r. KOTARBIŃSKI T.: Prace Jana Łukasiewicza z historii logiki. — 5.IV.57 r. SŁUPECKI J.: Twórczość logiczna Jana Łukasiewicza, — 21.VII.57 r. AYER A. J.: Meaning and Reference.

ODDZIAŁ KRAKOWSKI PTF. — 23. I. 57 r. OSSOWSKA M.: Czy istnieją powszechnie uznane normy moralne. — 16. II. 57 r. GRZEGORCZYK A.: Z historii logiki XIX wieku. — RYBICKI P.: Polityka Arystotelesa. — 2.IV.57 r. PODGÓRECKI A.: Problematyka metodologii nauk praktycznych. — 9.IV.57 r. CHOYNOWSKI M.: Wybrane zagadnienia teorii testów psychologicznych. — 1.VI.57 r. AJDUKIEWICZ K.: Zagadnienie zdań analitycznych. — 1.VI.57 r. INGARDEN R.: Wspomnienia z podróży do Royaumont. — 10.VI.57 r. INGARDEN R. S.: Poglądy fizyki współczesnej na strukturę materii. — 11.VI.57 r. STUDNICKI F.: Teoria informacji i niektóre jej zastosowania. — 19.VI.57 r. CZEŻOWSKI T. Przyczynek do zagadnienia poznania zmysłowego. — 28.VI.57 r. Dyskusja nad odczytami prof. dr Romana Stanisława Ingardena na temat przyczynowości w fizyce współczesnej. — 7.XII.57 r. DĄMBSKA I.: O rozumieniu. — 14 XII. 57 r. MYŚLAKOWSKI Z.: O paradoksach współczesnej moralności. — 17 XII 57 r. GIERULANKA D.: O rozumieniu tekstu.

ODDZIAŁ WROCŁAWSKI PTF. — 5.III.57 r. AJDUKIEWICZ K.: Czy zdania analityczne są niezależne od doświadczenia. — 14.V.57 r. PASENKIEWICZ K.: Metodologia Leona Chwistka. 21.V.57 r. SŁUPECKI J.: Poglądy Jana Łukasiewi-

cza na logikę. — 27.V.57 r. ŚWIDA W.: O przyczynowości zaniechania. — 7.VI.57 r. CZEŻOWSKI T.: Arystoteles, Galileusz, Bacon — trzy metodologie. — 30.X.57 r. SUSZKO R.: O strukturze syntaktycznej.

ODDZIAŁ POZNAŃSKI PTF. — 15. VI. 57 r. MALEWSKI A.: Empiryczny sens materializmu historycznego. — 23.XI.57 r. ZIEMBIŃSKI Z.: Z zagadnień teorii moralności.

ODDZIAŁ LUBELSKI PTF. — 13.I.56 r. KALINOWSKI J.: Określenie i podział zdań praktycznych. — 28.II.56 r. WĄSIK W.: Koncepcja nowej nauki i filozofii Oświecenia. — 23.III.56 r. GŁAZOWSKA K.: Łobaczewski i jego geometria (w 100 rocznicę śmierci wielkiego matematyka). — 20.IV.56 r. KAMIŃSKI S.: Hobbesa teoria definicji. — 1.VI.56 r. REUTT J.: O typologiach charakterów. — 27.X.56 r. CACKOWSKI Z.: Problemy filoz. radzieckiej lat dwudziestych. — 23.XI.56 r. URBAŃSKI W.: Filozofia Buddy (w 2500 rocznicę). — 21.XII.56 r. ŁUBNICKI N.: Adam Mahrburg — teoretyk filozofii naukowej. — 11.I.57 r. KAMIŃSKI S.: Sprawozdanie z konferencji logików w Osiecznej (w grudniu 1956 r.). — 15.II.57 r. KWIATKOWSKA T.: Jan Łukasiewicz i jego dzieło (w I rocznicę śmierci). — 10.IV.57 r. Posiedzenie poświęcone pamięci Juliusza Kleina (członka założyciela Towarzystwa Filozoficznego i Psychologicznego w Lublinie). — 17.V.57 r. KALINOWSKI J.: Spostrzeżenia o życiu filozoficznym współczesnej Francji. — 7.VI.57 r. ŁUBNICKI N.: O metodzie praktycznej rozwiązywania zagadnień filozoficznych. — 6.XII.57 r. ŁUBNICKI N.: O współczesnej filozofii francuskiej.

Odczyty popularno-naukowe: 26.IV.56 r. ŁUBNICKI N.: O błędach logiczno-językowych. — 3.V.56 r. REUTT J.: Podstawowe cechy charakteru człowieka. — 3.X.56 r. URBAŃSKI W.: Filozoficzne znaczenie praw termodynamiki. — 21.XI.56 r. TESKE A.: Voltaire a filozofia Newtona. — 28.XI.56 r. REUT-TOWA N.: Zadania rodziców w świetle psychologii wychowawczej. — 12.XII.56 r. KALINOWSKI J.: O rozumowaniach na podstawie zdań powinnościowych. — 25. I. 58 r. ŁUBNICKI N.: Kierunki filozoficzne współczesnej Francji.

ODDZIAŁ TORUŃSKI PTF. — 26. III. 56 r. GÓRSKI K.: Niektóre zagadnienia sztuki edytorskiej. — 7.IV.56 r. DĄB-SKA I.: O założeniach metodologicznych

w Principia Philosophiae-Descartes'a. — 13.IV.56 r. REUTT J.: O słownej ekspresji aktów woli. — 9.V.56 r. CZEŻOWSKI T.: a) Wspomnienie o Janie Łukasiewiczu, b) Czy łatwiej teraz klamać niż dawniej? — 15.V.56 r. WITWICKI T.: O niektórych podziałach temperamentów. — 26. X. 56 r. ZAJKOWSKA A.: Struktura katalogu rzeczowego (przyczynę do zagadnienia klasyfikacji nauk). — 14.XI.56 r. CZEŻOWSKI T.: Strach i lek (przyczynę do klasyfikacji uczuć). — 1.XII.56 r. DĄB-SKA I.: Logika w Gimnazjum akademickim w Gdańsku w pierwszej połowie XVII wieku. — 21.I.57 r. CZEŻOWSKI T.: O kulturze logicznej. — 4.II.57 r. SZCZUR-KIEWICZ T.: Wzór, rola, stereotyp społeczny. — 12.III.57 r. OLSZEWSKI W.: Zagadnienie wiarygodności zeznań sądowych w Rzymie i dziś. — 13.V.57 r. CZEŻOWSKI T.: Arystoteles, Galileusz i Bacon. — REUTT J.: O typologiach charakterów ludzkich. — 29.V.57 r. CZEŻOWSKI T.: Przyczynę do dyskusji o poznaniu zmysłowym. — 22.X.57 r. GOŁASZEW-SKA M.: O stosunku procesu twórczego do wytworu. — 20.XI.57 r. ELZENBERG H.: Sprawozdanie z międzynarodowego spotkania filozofów w Warszawie. — 27. XI. 57 r. PASENKIEWICZ K.: Semantyka Leona Chwistka. — 11.XII.57 r. OLSZEWSKI W.: Etyka a prawo wedle klasycznego prawa rzymskiego.

ODDZIAŁ ŁÓDZKI PTF. — 18.II.57 r. KŁOSOWSKA A.: Zagadnienie charakteru narodowego we współczesnej amerykańskiej antropologii. — 9.IV.57 r. WALLIS M.: Biologiczne koncepcje w humanistyce. — 25.VI.57 r. LENKIEWICZ H.: O pojęciu kłamstwa. — 19.XI.57 r. PAWŁOWSKA I.: Idiograficzna koncepcja historii.

SEKCJA SOCJOLOGICZNA PTF. — 23.I.57 r. WOJTASIEWICZ O.: Wrażenia z Chin. — 2.III.57 r. OSSOWSKA M.: Zagadnienie powszechnie uznanych norm moralnych. — 29.III.57 r. CSORBOWA H.: Kulturalne dziedzictwo w stosunkach polsko-węgierskich — mit i stereotyp przyjaźni. — 2.V.57 r. GERBER R.: Państwo i społeczeństwo Izraela. — 17.V.57 r. NOWAKOWSKI S.: Problem rodziny wobec procesów urbanizacji. — 10.VI.57 r. PIÓRO Z.: Program studium ekologii społecznej m. Lublina. — 15.VI.57 r. BAUMAN Z.: Wilfredo Pareto i współczesne teorie elit.

TOWARZYSTWO NAUKOWE K. U. L. Wydział Filozoficzny. — 16.III.56 r. PAPIERKOWSKI Z.: Kryteriologiczne i me-

todologiczne uwagi na temat pojęcia „prze-
 stępstwa” oraz „czynu zabronionego pod
 groźbą kary”. — 23.III.56 r. JAKÓBCZYK
 Fr.: Ułamki łańcuchowe w zastosowaniu
 do prób reformy kalendarza. — 10.IV.56 r.
 TOKARZ Fr.: Dharmakirti'ego teoria po-
 znania. — 23.IV.56 r. DĄBROWSKI K.:
 Próba krytycznego naświetlenia Jackso-
 nowskiej teorii ewolucji i dyssolucji. —
 28.IV.56 r. KALINOWSKI J.: Arystotele-
 sa teoria sprawności intelektualnych czyli
 o dwóch pojęciach mądrości. — 14.V.56 r.
 KRĄPIEC A. O rehabilitację analogii by-
 towej. — 2.VI.56 r. KUNOWSKI S.: Za-
 gadnienia praw wychowania. — 5.VI.56 r.
 STROJNOWSKI J.: Z logiki i metodologii
 badań przyrodniczych. — 11.VI.56 r. KA-
 MIŃSKI St.: Początki indukcji matematy-
 cznej. — 10.X.56 r. GOGACZ M.: Z pro-
 blematyki badań nad recepcją tomaszowe-
 go ujęcia bytu w tomiźnie średniowiecz-
 nym. — 16.X.56 r. WAŚKIEWICZ H.: Teo-
 ria prawa profesora Jerzego Landego. —
 5.X.56 r. BEDNARSKI F.- O empiryczne
 podstawy etyki normatywnej. — 24.X.56 r.
 WOJTYŁA K.: O podstawach perfekcyj-
 ryzmu w etyce. — 30.X.56 r. MAZIERSKI
 St.: Uogólnienie pojęcia przyczynowości.
 — 6.XI.56 r. KAMIŃSKI St.: Rola Locke'a
 i Condillaca w dziejach teorii definicji. —
 16.XI.56 r. REUTTOWA N.: Działalność
 Jadwigi Chrzaszczewskiej na łamach
 „Przeglądu Pedagogicznego”. — 20.XI.56
 r. MAJKOWSKI J.: Z psychologii wyrazu
 katolickiej modlitwy. — 14.II.57 r. SZU-
 MAN W.: Budzenie procesów świadomości
 przy pomocy rozmaitych bodźców zmysło-
 wych. — 18.II.57 r. GOGACZ M.: Konse-
 kwencje esencjalizmu w systemach filozofii
 przedscholastycznej. — 28.II.57 r. HAN-
 ILGIEWICZ N.: Zjawisko immunitetu
 psychicznego i jego rola w terapii charak-
 teru. — 18.III.57 r. KAMIŃSKI St.: Z epi-
 stemologicznej problematyki dotyczącej
 źródeł poznania. — 10.V.57 r. TUROWSKI
 J.: Myśl społeczna L. Królikowskiego. —
 16.V.57 r. KAMIŃSKI St.: W sprawie li-
 czby sylogistycznych trybów konkludują-
 cych i tzw. figur odwróconych. — 1.X.57 r.
 SŁUPECKI J.: Poglądy J. Łukasiewicza
 na logikę. — 16.X.57 r. REGAMEY K.:
 (Szwajcaria). Porównanie filozofii indy-
 jskiej z filozofią Zachodu. — 20.XI.57 r.
 DORDA J.: Analiza przyczynowości
 sprawczej. — 5.XII.57 r. KAMIŃSKI St.:
 O definicjach kontekstowych i uwikłanych.
 Wydział Nauk Społecznych: 6.XII.57 r.
 CZUMA I.: Elementy metodologii nauk
 społecznych Arystotelesa.

**STUDENCKIE KOŁO FILOZOFÓW
 NA K.U.L.** zorganizowało wykład z dy-

skusją: Doc. A. Grzegorzycyk — W spra-
 wie metodologii nauk filozoficznych.

Prof. K. Ajdukiewicz wygłosił 25 i 27 li-
 stopada 1957 na zaproszenie Oesterreichi-
 sches College dwa odczyty w Wiedniu: Der
 philosophische Gedanke der letzten 50
 Jahre in Polen oraz Das Problem der ana-
 lytischen Sätze.

Prof. Wł. Tatarkiewicz miał referat
 „W sprawie przyszłej historii estetyki”
 na III Międzynarodowym Kongresie Este-
 tyki w Wenecji we wrześniu 1956 oraz
 „Rozważania chronologiczne na temat
 Husserla, próba periodyzacji filozofii w
 okresie jego działalności”, na konferencji
 w sprawie filozofii Husserla, która obra-
 dowała w Rovaumont pod Paryżem
 w kwietniu 1957.

Prof. T. Kotarbiński mówił 23 listopada
 1957 r. w Klubie Międzynarodowej Prasy
 i Książki w Bydgoszczy na temat filozofii
 Augusta Comte'a w setną rocznicę jego
 śmierci.

Prof. Alfred Tarski (University of Cali-
 fornia) wygłosił w październiku 1955 r.
 odczyt pt. On Logical Notions na posie-
 dzeniu naukowym sekcji belgijskiej Socie-
 té Internationale de Logique et de Philo-
 sophie des Sciences (zob. Ruch Fil. XVII,
 s. 111 b).

W rocznicę śmierci **Jana Łukasiewicza**
 13 lutego 1956 odbyło się w Dublinie uro-
 czyste zebranie poświęcone jego pamięci.

Prof. Martin Heidegger wygłosił z oka-
 zji jubileuszu Uniwersytetu Fryburskiego
 (w Badenii) tamże pięć wykładów pt. Die
 Grundsätze der Logik.

Organizacje

**Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej
 Akademii Nauk** został utworzony w paź-
 dzierniku 1956 r. Na czele Instytutu stoi
 Rada Naukowa, której przewodniczy
 prof. Tadeusz Kotarbiński i do której nale-
 żą wszyscy samodzielni pracownicy nau-
 kowi Instytutu, oraz Dyrekcja. Dyrekto-
 rem Instytutu jest prof. Adam Schaff, za-
 stępcą dyrektora prof. Kazimierz Ajdu-
 kiewicz. Instytut posiada siedem zakładów
 naukowych, mianowicie: 1) Zakład Histo-
 rii filozofii nowożytnej i myśli społecznej
 pod kierownictwem doc. Bronisława Bacz-
 ki; nadto została utworzona przy tym za-

kładzie samodzielna Pracow. historii filozofii starożytnej i średniowiecznej pod kierunkiem prof. Jana Legowicza, 2) Zakład Logiki pod kierownictwem prof. Kazimierza Ajdukiewicza, 3) Zakład materializmu dialektycznego z dwiema pracowniami: a) materializmu dialektycznego pod kierunkiem prof. Czesława Nowińskiego, b) zagadnień filozoficznych przyrodoznawstwa pod kierunkiem zast. prof. Heleny Eilstein, 4) Zakład teorii kultury i przemian społecznych pod kierownictwem prof. Stanisława Ossowskiego, 5) Zakład badań socjologicznych pod kierownictwem prof. Jana Szczepańskiego, 6) Zakład historii i teorii moralności pod kierownictwem prof. Marii Ossowskiej, 7) Zakład bibliografii i dokumentacji, na którego czele stoi dr Alicja Kadler.

Instytut posiada bibliotekę, złączoną ze zbiorami Polskiego Towarzystwa Filozoficznego oraz Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Warszawskiego, zespół ten liczy ok. 30.000 tomów.

Wydawnictwami Instytutu są: Biblioteka klasyków filozofii, czasopismo *Studia Filozoficzne* (poprzednio *Myśl Filozoficzna*), *Studia Logica* (wydawnictwo ciągłe nieperiodyczne), *Bibliografia filozofii polskiej* oraz *Archiwum historii filozofii i myśli społecznej* (wydawnictwo ciągłe nieperiodyczne, wyszedł tom pierwszy).

W Instytucie pracuje 55 pracowników naukowych na pełnym etacie, 28 na połowie etatu oraz 10 pracowników administracyjnych.

Polskie Towarzystwo Filozoficzne. W roku 1955 nastąpiła reorganizacja PTF. Na Walnym Zgromadzeniu w dniu 3.V.1955 roku przyjęto jednomyślnie nowy statut PTF. Dzięki temu PTF przekształciło się z zrzeszenia samodzielnych towarzystw filozoficznych w jednolite towarzystwo. Dawne towarzystwa regionalne zostały przekształcone w oddziały Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Oddziały nie posiadają wprawdzie osobowości prawnej, jednak zakres ich uprawnień nie wiele odbiega od tego, który posiadały w okresie kiedy były samodzielnymi towarzystwami. Zarówno wybór władz jak i program działalności podlegają wyłącznej kompetencji członków Oddziału. Zarząd PTF zatwierdza jedynie przyjmowanie nowych członków, tworzenie sekcji specjalistycznych i regulaminy wewnętrzne. Dotychczasowa praktyka zreorganizowanego Towarzystwa wykazała, że formalna centralizacja nie uszczupliła faktycznej samodzielności Oddziałów. W sprawach poza formalnych nowy statut przewiduje poszerzenie zain-

teresowań Towarzystwa o nauki socjologiczne. W statucie czytamy: „Celem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego jest uprawianie i krzewienie nauk filozoficznych, a w szczególności ogólnej teorii rzeczywistości, teorii poznania, logiki, metodologii, etyki, estetyki, psychologii, socjologii, historii filozofii wraz z historią myśli społecznej”.

Na Walnym Zgromadzeniu w dniu 28. XI. 1955 r. wybrany został już w oparciu o nowy statut Zarząd PTF w następującym składzie: przewodniczący — prof. T. Kotarbiński, zastępca przewodniczącego — prof. A. Schaff, sekretarz i skarbnik — dr M. Dobrosielski, członkowie Zarządu — prof. K. Ajdukiewicz, prof. J. Chałasiński, prof. J. Hochfeld, prof. R. Ingarden, prof. S. Ossowski, zastępcy członka zarządu — prof. T. Czeżowski, prof. M. Kokoszyńska-Lutmanowa i prof. Cz. Nowiński. W skład Komisji Rewizyjnej weszli: prof. I. Dąbbska, prof. N. Łubnicki i prof. M. Ossowska. Do Sądu Koleżeńskiego wybrano następujące osoby: doc. B. Baczek, prof. B. Gawecki, prof. J. Kotarbińska, prof. K. Pasenkiewicz, prof. M. Rohmanowa. Na Walnym zgromadzeniu podjęto uchwały w sprawie form przekształcenia towarzystw filozoficznych w Oddziały PTF, w sprawie przekazania majątku byłych towarzystw Polskiemu Towarzystwu Filozoficznemu oraz w sprawie wysokości składek członkowskich. Uchwalono, że składka miesięczna będzie wynosiła zł 2,—.

Walne Zgromadzenie PTK w dniu 3 grudnia 1956 zatwierdziło sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Dokonano jednomyślnie wyboru Komisji Rewizyjnej w poprzednim składzie. Plan działalności PTF na rok 1957 został przyjęty przez Walne Zgromadzenie. Delegacje Warszawy, Lublina, Poznania i Torunia złożyły wniosek zobowiązujący Zarząd PTF do starań o możliwość wydawania czasopisma, które byłoby organem PTF. Wniosek został przyjęty jednomyślnie. Jednomyślnie przyjęto także wniosek w sprawie znacznego poszerzenia problematyki etycznej w planach tematycznych Oddziałów. W dyskusji zwrócono uwagę na istnienie zamówienia społecznego na tego rodzaju odczyty. W roku 1956 w skład Towarzystwa wchodziło 7 oddziałów: krakowski, lubelski, łódzki, poznański, toruński, warszawski i wrocławski. Zorganizowana została także Sekcja Socjologiczna. W roku tym odbyło się we wszystkich oddziałach 67 posiedzeń naukowych na których wygłoszono 70 odczytów. Stan księgozbiorów bibliotecznych na dzień 31 grudnia 1956

wynosił: książki — dzieł 3894, wol. 4398 wartości zł 111.118,00; czasopism — tytułów 214, wol. 918 wartości zł 29.310,00; dublety (czasopisma i inne druki) wol. 302, wartości zł 1.390,00; łączna wartość księgozbiorów — 141.818,00 zł. W roku 1956 zbiory powiększyły się o 179 wol. książek i 18 wol. czasopism o łącznej wartości zł 31.838,00. W roku 1956 oprawiono 270 woluminów książek i czasopism, skatalogowano ok. 600 pozycji, przeprowadzono meliorację zbioru druków zwartych, sporządzono topografię zbiorów i katalog rzeczowy oraz wykonano szereg innych prac porządkowych na co zużyto łącznie kwotę około 10 tys. zł.

W pierwszym półroczu 1957 liczba członków Towarzystwa powiększyła się o 7 osób; łącznie PTF liczy 338 członków. W tym okresie odbyły się we wszystkich Oddziałach i Sekcjach 43 posiedzenia naukowe. W dniu 26.II.57 powołano do życia Sekcję Logiki. Na zebraniu organizacyjnym wybrano zarząd Sekcji w składzie: przewodniczący — prof. K. Ajdukiewicz, członkowie zarządu — prof. A. Mostowski i doc. H. Rasiowa. Sekcja Logiki złożyła wnioski o przyjęcie w skład Międzynarodowej Unii Filozofii Nauki przy UNESCO.

Sekcja Socjologiczna Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Sekcja powołana została w dniu 13 czerwca 1956 r. Na pierwszym zebraniu organizacyjnym wybrany został tymczasowy Zarząd w następującym składzie: przewodniczący — prof. S. Ossowski, z-ca przewodniczącego prof. J. Szczepański, sekretarz — mgr J. Strzelecki. W dniu 26 października 1957 r. odbyło się kolejne zebranie na którym wybrano Zarząd stały oraz uchwalono regulamin. W skład Zarządu weszli: przewodniczący — prof. S. Ossowski, z-ca przewodniczącego — prof. S. Nowakowski, sekretarz — mgr S. Nowak, członkowie zarządu — prof. J. Chałasiński, doc. A. Kłoskowska, mgr J. Strzelecki i prof. J. Szczepański. Do Sekcji Socjologicznej zapisało się 74 osoby w tym 48 z Warszawy i 26 z Krakowa, Łodzi, Lublina, Poznania, Torunia i Wrocławia. Szereg członków wysunęło propozycje utworzenia w ramach Sekcji mniejszych zespołów, które zajmowałyby się tematyką wyspecjalizowaną. W sposób formalny ukonstytuował się już Zespół Urbanistyczny. Sekcja prowadzi żywą działalność odczytową. W okresie od założenia Sekcji do dnia 1 grudnia 1957 r. zorganizowano 12 odczytów naukowych. Sekcja Socjologiczna została przyjęta w poczet członków Association de Sociologie. W Kongresie Socjologicznym,

który odbył się w sierpniu 1956 r. wzięło udział 6 członków Sekcji.

Oddział Krakowski PTF. Skład Zarządu Oddziału: przewodniczący — prof. dr Roman Ingarden; członkowie: prof. dr I. Dąbska, dr D. Gierulanka, mgr A. Półtawski, mgr M. Turowicz. Liczba członków Oddziału: 62. Walne Zgromadzenie Krakowskiego Oddziału PTF odbyło się dnia 22 stycznia 1957 r. Zatwierdzono sprawozdanie z działalności Oddziału. Według tego sprawozdania Oddział liczył z końcem roku 59 członków. Dochody Oddziału za okres sprawozdawczy wyniosły 10.633,64 zł., wydatki 4.523,59 zł. W roku 1956 Oddział odbył 16 posiedzeń z 17 odczytami.

Oddział Wrocławski PTF. Skład Zarządu Oddziału: dr Ludwik Borkowski, doc. k. n. Samuel Dür, prof. dr Roman Ingarden (Jun.), prof. dr Maria Kokoszyńska-Lutman (przewodniczący), dr Tadeusz Kubiński (sekretarz), prof. dr Helena Słoniewska (skarbnik), prof. dr Jerzy Śłupecki. Oddział liczy 28 członków.

Oddział Poznański PTF. Skład Zarządu Oddziału: Przewodniczący — prof. dr Czesław Znamierowski, zast. przewodniczącego — prof. dr Adam Wiegner, sekretarz — doc. dr Seweryna Romahnowa, zast. sekretarza — mgr Tadeusz Batóg, skarbnik — mgr Jerzy Kmita, członkowie — dr Tadeusz Strumiłło, mgr Zbigniew Czerwiński.

Oddział Lubelski PTF. — Oddział liczy 21 członków. Walne zgromadzenie odbyło się 17 stycznia 1957 r. i wybrało Zarząd Oddziału w składzie: prof. dr Narcyz Lubnicki — przewodniczący, prof. dr Włodzimierz Urbański — wiceprzewodniczący, prof. dr Józef Rautt — sekretarz, prof. dr Natalia Reuttowa — skarbniczka.

Oddział Toruński PTF — Oddział liczy 41 członków. Zarząd Oddziału: przewodniczący prof. dr Tadeusz Czeżowski, zast. przewodniczącego — prof. dr Henryk Elzenberg, sekretarz i skarbnik mgr Wacław Kubik. Sprawozdanie finansowe za rok 1957 wykazuje dochody ogółem w sumie zł. 3.610,40, w tym saldo z 1956 r. 1.247,75, składki członkowskie zł. 639,—, dotacja Zarządu PTF zł. 1.523,65, inne dochody zł. 200,—. Wydatki: bezosobowy fundusz płac zł. 800,—, podróże służbowe zł. 674,20, wydatki biurowe i gospodarcze zł. 531,65, saldo w dniu 31. XII. 1957 r. zł. 1.604,55.

Oddział Łódzki PTF — Oddział liczy 30 członków. Skład Zarządu Oddziału: przewodniczący — zast. prof. J. Gregorowicz, członkowie — doc. dr J. Lutyński, kand. n. J. Kulpińska, mgr I. Pawłowska, komisja rewizyjna — doc. dr A. Kłoskowska, mgr S. Amsterdamski, mgr J. Kądzielski.

Wydział Filozoficzny Towarzystwa Naukowego KUL liczył w r. 1956 14 członków czynnych, 16 członków korespondentów, 9 członków współpracowników. Przewodniczącym Wydziału był do 26 września 1957 prof. dr Józef Reutt, a od tej daty prof. dr Jerzy Kalinowski, sekretarzem jest ks. dr Stanisław Kamiński.

Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie. 19 lipca 1957 r. odbyło się w Warszawie zebranie Zarządu, na którym przyjęto w poczet członków Federacji następujące stowarzyszenia filozoficzne: Philosophische Gesellschaft — Wiedeń, Société de Philosophie en Corée — Soeul, Le Cercle Philosophique d'Irlande — Dublin, Séminaire des Problèmes Scientifiques et Philosophiques — Mexico, Instytut Filozofii Akademii Nauk ZSRR — Moskwa, Jugosłowiańskie Stow. Filozofii i Socjologii — Belgrad. Prof. A. F. Szyszkin i prof. E. Omelianowski z Moskwy zostali dokooptowani jako członkowie Zarządu. Przewodniczącym Zarządu jest obecnie prof. M. Barzin z Brukseli, jego zastępcami: prof. F. Battaglia z Bolonii, prof. G. Berger z Paryża oraz prof. R. P. Mc Keon z Chicago. Sekretarzem generalnym jest nadal prof. Ch. Perelman z Brukseli a skarbnikiem prof. A. C. Ewing z Cambridge. Nadto zasiada w Zarządzie 29 uczonych z różnych krajów, Polskę reprezentują prof. A. Schaff oraz prof. W. Tarkiewicz.

Institut International de Philosophie dokonał w czasie dorocznego spotkania w Warszawie 18 lipca 1957 r. wyborów Prezydium na trzyletnią kadencję. Przewodniczącym został wybrany prof. Gaston Berger (Paryż), zastępcami przewodniczącego prof. Julius Ebbinghaus (Marburg) i prof. Tadeusz Kotarbiński (Warszawa), członkami prezydium prof. A. J. Ayer (Londyn), prof. R. Klībasky (Montreal) i prof. N. A. Nikam (Mysore). Wybrano również dwóch nowych członków Instytutu (liczba członków jest ograniczona i nie może przekroczyć 100 osób), zostali nimi prof. G. Lukacs (Budapeszt) i prof. E. Garin (Florenceja). Postanowiono nadto, że w r. 1958 spotkania nie będzie, gdyż

w tym roku ma się odbyć XII Kongres Filozoficzny w Padwie i Wenecji, Spotkanie w r. 1959 odbędzie się w New Delhi, a w r. 1960 prawdopodobnie w Genewie.

Communication Research Centre (University College, Gower Street London WC 1). Zostało założone w 1953 r. w University College London przez profesorów tej uczelni i inne związane z nią osoby, celem systematycznego badania problemów ludzkiego komunikowania się, przy czym w grę wchodzi język naturalny i wszelkie rodzaje języków sztucznych, jak języki logiki, matematyki i różnych innych nauk, język techniki i przemysłu, języki jednostek i różnych typów zbiorowości, każdy bowiem język wysuwa zagadnienia informacji i międzyludzkiego komunikowania się. Jako główne postawiono sobie następujące zadania: 1 Analiza symbolizmu językowego i innych rodzajów symbolizmów, oraz przebiegu komunikowania się od człowieka do człowieka, 2. Zbadanie podstawowych problemów struktury mózgu i umysłu ludzkiego, mechanizmu zmysłów, pamięci i mowy, które umożliwiają komunikowanie się, 3. Analiza narzędzi zbierania i przekazywania informacji (druk, marlarstwo, telefon itp.), 4. Badanie czynników społecznych, pozostających w związku z komunikowaniem się międzyludzkim, umożliwiających je lub utrudniających.

Londyńskie University College ma w dawnej tradycji zainteresowania strukturą umysłu i myśli, językiem i komunikowaniem się, gdyż do jego założycieli należał Jeremy Bentham.

Inicjatorami i czynnymi współpracownikami Communication Research Centre wśród innych są następujące osoby: Prof. A. J. Ayer (filozofia), Prof. H.E.M. Barlow (inżynieria elektryczna), Dr D.B. Fry (fonetyka), Prof. J.B.S. Haldane (biometria), Prof. C. K. Ingold (chemia), Prof. B. Katz (biofizyka), Prof. H.S.W. Massey (fizyka), Prof. P. B. Medawar (zoologia), Prof. A. D. Momigliano (historia starożytna), Dr C. R. Quirk (jęz. angielski), Prof. R. W. Russell (psychologia), Prof. A. H. Smith (język angielski), Prof. J. R. Tutherford (język angielski), Prof. T.B.L. Webster (język grecki), Mr J. Wilks (bibliotekarz), Prof. G. L. Williams (prawo), Prof. R. Wittkower (sztuki piękne), Prof. B. Woledge (język francuski), Prof. J. Z. Young (anatomia); uzyskano nadto współpracę teoretyka problemów informacji, Dr E. C. Cherry z Imperial College oraz szeregu wybitnych osobistości zajmujących się problemami naukowymi przemysłu i ekonomiki. Communication Research ma

w programie wydawnictwo systematycznych studiów badawczych. Pierwszą publikacją jest tom zbiorowy: **Studies in Communication**, contributed to the Communication Research Centre University College, London by... with an introduction by B. Ifor Evans London, 1955, Martin Secker & Warburg, str. 182. Książka zawiera następujące artykuły: I. A. J. Ayer — Co to jest komunikowanie się, II. J. B. S. Haldane — komunikowanie się w biologii, III. Colin Cherry — Teoria komunikowania się a ludzkie zachowanie się, IV. Geoffrey Vickers — Komunikowanie się w systemach ekonomicznych, V. J. Z. Young — Wpływ języka na leczenie, VI. R. Wittkower — Interpretacja symbolów wizualnych w sztukach, VII. T. B. L. Webster — Komunikowanie myśli w starożytnej Grecji, VIII. D. B. Fry — Eksperymentalne badania nad mową, IX. R. Quirk — Potoczny język angielski a komunikowanie się. M. Rz.

International Society for General Semantics jest organizacją założoną w r. 1942 przez Alfreda Korzybskiego w Chicago dla propagowania „semantyki ogólnej” zapoczątkowanej przezeń w książce *Science and Sanity, an Introduction to Non-Aristotelian Systems and General Semantics* (1933). Ośrodkiem naukowym Towarzystwa jest The Institute of General Semantics, skupiający uczniów Korzybskiego i zwolenników jego idei. Instytut prowadzi działalność badawczą, wydawniczą i popularyzacyjną. Organem Towarzystwa jest kwartalnik *ETC — A Review of General Semantics*. Towarzystwo organizuje ogólnoamerykańskie kongresy, których materiały są następnie publikowane. Władze Towarzystwa: **President Lloyd L. Morain** (San Francisco), **Vicepresident Earl C. Kelley** (Wayne State University), **Secretary-Treasurer S. I. Hayakawa** (San Francisco State College). Informacji w sprawach działalności Towarzystwa udziela: **Executive Secretary, 400 W. North Ave. Chicago 10, Ill.**

Zjazdy

XII Międzynarodowy Kongres Filozoficzny odbędzie się w Padwie i w Wenecji 12—18 września 1958 r. (poprzedni XI obradował w Brukseli 20—26 sierpnia 1953 r.). Kongres jest urządzany przez Międzynarodową Organizację Towarzystw Filozoficznych, w której Polskę reprezen-

tuja prof. Kotarbiński, Tatarzewicz, i Schaff. Komitet organizacyjny składa się z 18 włoskich przedstawicieli filozofii, profesorów różnych uniwersytetów, przewodniczącym Komitetu jest prof. Felice Battaglia z Uniwersytetu w Bolonii, członkami prezydium prof. Nicola Abbagnano z Uniwersytetu w Turynie, prof. Michele F. Sciacca z Uniwersytetu w Genui i prof. Ugo Spirito z Uniwersytetu w Rzymie, sekretarzami Komitetu są prof. Mario dal Pra z Uniwersytetu w Mediolanie oraz prof. Mario Giacon z Uniwersytetu w Messynie. Adres Sekretariatu: Via Donatello 16 — Padova (Italia). Prace Kongresu będą dzieliły się między posiedzenia plenarne i posiedzenia sekcyjne. Komitet organizacyjny ustalił trzy tematy obrad plenarnych 1) Człowiek i przyroda, 2) Wolność i wartości, 3) Logika, język i komunikowanie się; tematy te będą traktowane teoretycznie i historycznie. Na referentów zostali zaproszeni: Do tematu pierwszego prof. Philipp Frank (Cambridge, Mass.), prof. Johann Lotz (Pullach-Monachium), prof. M. B. Mitin (Moskwa); do tematu drugiego prof. Aloys Dempf (Monachium), prof. Miguel Reale (Sao Paulo), prof. Richard MacKeon (Chicago), prof. Adolfo Munoz Alonso (Walencja); do trzeciego tematu prof. A. J. Ayer (Londyn), prof. Ch. Perelman (Bruksela), prof. Aimé Forest (Montpellier). Teksty referatów zostaną rozlane członkom Kongresu w druku przed datą Kongresu. Głosy dyskusyjne na powyższe tematy winny być przesłane na piśmie do Komitetu organizacyjnego w terminie 30 kwietnia br., nie mogą one zawierać więcej niż 250 lini (8 stron) pisma maszynowego, oraz streszczenie na 10 liniach; na posiedzeniach plenarnych głos będą mogli zabrać tylko ci z dyskutantów, których Komitet zaprosi. Członkowie czynni Kongresu mogą przedstawić nadto w terminie do 30 kwietnia komunikaty o treści nie wiążącej się z tematami zebrań plenarnych, w wymiarach wyżej wskazanych, komunikaty te będą przekazywane na zebrania sekcyjne. Jedna z sekcji będzie miała za temat: **Arystotelizm paduański, jego koneksje i rozwój, inna: Filozofie Wschodu (arabska, indyjska, chińska, japońska) i Myśl Zachodnia**. Na posiedzeniach sekcyjnych będą dyskutowane także głosy dotyczące tematów z posiedzeń plenarnych, jeżeli nie będzie dla nich tam miejsca. Każdy członek czynny może nadesłać jeden tylko głos dyskusyjny lub komunikat,

choćby nawet zrezygnował z tego, by były one omawiane w ciągu obrad kongresowych. Wszystkie te głosy i komunikaty (z zastrzeżeniem zakwalifikowania do druku przez Prezydium Komitetu) będą opublikowane w aktach kongresowych, autorzy otrzymają korektę drukarską i po 25 odbitek, większa liczba odbitek będzie dostarczana za osobną dopłatą na zamówienie, które trzeba zgłosić odsyłając korektę. Językami Kongresu będą włoski, francuski, angielski, niemiecki i hiszpański. Składka kongresowa wynosi 10 dol. dla członków czynnych i 6 dol. dla uczestników (członków rodzin).

W związku z Kongresem odbędą się Sympozja organizowane dla węższego grona zaproszonych członków. W dniu przed otwarciem Kongresu odbędzie się w Padwie Sympozjum fenomenologii, organizowane przez Archiwum Husserlowskie w Louvain staraniem prof. H. L. van Breda, w dzień po zakończeniu Kongresu w Wenecji zapowiedziane zostały Sympozjum Estetyki, organizowane przez towarzystwa estetyczne staraniem prof. L. Pareyson z Turynu oraz Sympozjum pt. Humanizm i Symbolizm organizowane przez włoski Ośrodek studiów humanistycznych, staraniem prof. E. Castelli z Rzymu. Po zakończeniu Kongresu odbędą się wycieczki turystyczne jego uczestników koleją i autobusami. W czasie Kongresu urządzona zostanie międzynarodowa wystawa wydawnictw filozoficznych. Skład kongresowej delegacji polskiej przygotowuje Instytut Filozofii i Socjologii PAN łącznie z Polskim Towarzystwem Filozoficznym.

Międzynarodowe Spotkanie Filozofów w Warszawie w dniach 17—20 VII. 1957. Międzynarodowy Instytut Filozoficzny (Institut International de Philosophie) z siedzibą w Paryżu urządza coroczne spotkania (Entretiens) swoich członków i zaproszonych gości. W spotkaniach tych Polacy nie uczestniczyli od r. 1946; dopiero w r. 1955 w spotkaniu w Atenach wzięli udział prof. Kotarbiński i prof. Schaff. Spotkanie w r. 1956 odbyło się w Paryżu; z Polski wzięli w nim udział prof. Ingarden, Kotarbińska, Kotarbiński, Schaff, Ossowska, Fritzhand i Tarkiewicz. Na wniosek prof. Kotarbińskiego, zgłoszony w Atenach, postanowiono spotkanie w r. 1957 urządzić w Warszawie, z udziałem zaproszonych gości z krajów socjalistycznych, którzy poprzednio nie brali udziału w spotkaniach. Ustalono, że

gospodarzem ze strony polskiej będą Komitet Filozoficzny PAN i Polskie Towarzystwo Filozoficzne. Obie instytucje powołały Komitet organizacyjny w składzie: prof. T. Kotarbiński, prof. K. Ajdukiewicz, doc. B. Baczek, prof. J. Chałasiński, prof. J. Hochfeld, prof. R. Ingarden, prof. S. Ossowski, prof. A. Schaff i prof. W. Tarkiewicz. Komitet ten kierował pracami przygotowawczymi do Spotkania. Odbywało się ono w sali kolumnowej Pałacu Staszica. Otwarcia dokonał prof. T. Kotarbiński. Ponadto przemówienia wygłosili: Wiceminister Szkolnictwa Wyższego E. Krassowska, Przewodniczący Stołecznej Rady Narodowej Z. Dworakowski, prezes MIF prof. R. MacKeon, dyrektor szkolnictwa wyższego we Francji prof. G. Berger.

Tematem Spotkania było „Les rapports de la pensée et de l'action”. Temat podzielony został na trzy zagadnienia: 1) Problèmes théoriques des rapports mutuels entre pensée et action, 2) Role de la philosophie et des sciences humaines pour la pratique, 3) Responsabilité sociale du philosophe. Każde zagadnienie omawiane było przez 3 referentów, łącznie wygłoszono 9 odczytów. Przedpołudnia 17 i 18 lipca poświęcone były pierwszemu problemowi. Referenci i tytuły referatów: Ch. Perelman — Les rapports théoriques de la pensée et de l'action, A. Banfi — (wskutek choroby referat wygłosił H. Lefèbvre z własnym uzupełnieniem): De l'antinomie theoresis et praxis, T. Kotarbiński — La participation de la pensée à l'action et de l'action à la pensée. Trzy referaty do drugiego tematu wygłoszono w dniach 18 i 19 (przed południem) lipca. Referenci i tytuły referatów: R. McKeon — Philosophy, the Humanities and Action, A. Sziszkin — L'importance de la pratique, L. Rieger — L'action et la pensée. Zagadnienie trzecie: M. Cornforth — The Social Responsibility of Philosophy, R. Aron — La responsabilité sociale du philosophe, Hamayan Kabir (referat odczytał w zastępstwie prof. A. Nikam) — Thought and Action. W dyskusji zabierało głos 32 osoby, niektóre z nich przemawiały kilkakrotnie tak, że łącznie głosów dyskusyjnych było 48. Przemówienie końcowe wygłosił prof. A. Schaff zaś podsumowania dokonał prof. R. McKeon.

W czasie Spotkania obradowały następujące komisje Międzynarodowego Instytutu Filozofii: Commission des Travaux

bibliographiques et des Chroniques, Commission des Textes, Commission du Dictionnaire des termes fondamentaux de la philosophie et de la pensée politique. Ponadto odbyło się Zgromadzenie Ogólne MIF, zebranie Międzynarodowej Federacji Towarzystw Filozoficznych oraz posiedzenie poświęcone XX rocznicy powstania Międzynarodowego Instytutu Filozofii.

W spotkaniu wzięło udział 46 delegatów zagranicznych oraz 28 Polaków. Liczba uczestników z poszczególnych krajów przedstawiała się następująco: Anglia — 3 osoby, Belgia — 4, Bułgaria — 1, Chiny — 3, Czechosłowacja — 2, Dania — 1, Francja — 7, Indie — 1, Jugosławia — 1, Kanada — 2, Niemiecka Republika Demokratyczna — 2, Niemiecka Republika Federalna — 4, Rumunia — 2, Szwajcaria — 1, Szwecja — 1, USA — 1, Węgry — 2, Włochy — 5, ZSRR — 3. Wśród uczestników było 24 członków Międzynarodowego Instytutu Filozofii, w tym 3 Polaków (prof. T. Kotarbiński, prof. A. Schaff i prof. W. Tatarkiewicz) i zaproszeni goście.

Komitet organizacyjny przygotował dla uczestników Spotkania przedstawienia i wycieczki.

Sprawozdanie z przebiegu obrad zostało podane w Studiach Filozoficznych nr 2 (1957) s. 219—225. Teksty referatów i przemówień dyskusyjnych mają się ukazać w osobnym wydawnictwie.

XV Międzynarodowy Kongres Psychologiczny, zorganizowany przez Międzynarodową Unię Psychologii naukowej, obradował w Brukseli od 29 lipca do 3 sierpnia 1957 r. Kongres zgromadził ok. 1200 pracowników naukowych z 41 krajów. Po raz pierwszy po wojnie wzięli w nim udział psychologowie polscy prof. Błachowski, Geblewicz, Lewicki, Szemińska, Tomaszewski i Żebrowska. Program obrad Kongresu obejmował pięć grup tematycznych: problemy metodologiczne, zagadnienia psychofizjologiczne, spostrzeganie, problemy osobowości i motywacji, psychologię społeczną. Obradowano na posiedzeniach plenarnych i w sześciu sekcjach. Ogółem wygłoszono ok. 300 referatów. (Krótkie sprawozdanie z przebiegu obrad ogłosiła prof. M. Żebrowska w Trybunie Ludu nr 274 z 5.X.1957).

Union Académique Internationale odbyła swój doroczny zjazd 11—14 czerwca 1957. Polską Akademię Nauk reprezento-

wali prof. Tatarkiewicz i prof. Kumaniecki, weszli oni w skład Rady Unii jako stali delegaci PAN. Na porządku obrad zjazdu była m. in. sprawa kontynuowania wydawnictwa Aristoteles Latinus.

V Niemiecki Kongres Filozoficzny obradował w Marburgu 27—31 października 1957 r. (poprzedni odbył się w Stuttgarcie 1954 r., pierwszy zaś w r. 1948 w Moguncji). Organizatorem kongresów odbywających się co dwa lata jest Allgemeine Gesellschaft für Philosophie in Deutschland (zob. Ruch Fil. XVII, s. 292 a), przewodniczącym Kongresu był prof. H. Plesner. Program obejmował oprócz posiedzeń sekcyjnych plenarne posiedzenia publiczne, na których wygłoszono następujące referaty: Prof. Carlo Antoni (Rzym) — Historismus und Naturrecht; Prof. Hans Barth (Zurych) — Über den Zusammenhang zwischen Philosophie und Politik; Prof. Julius Ebbinghaus (Marburg) — Die Universalität der Rechtsidee; Prof. Leo Gabriel (Wiedeń) — Der gegenwärtige Stand der Wahrheitsfrage; Prof. Max Horkheimer (Frankfurt) — Zum Begriff des Menschen heute; Prof. Karl Löwith (Heidelberg) — Welt und Weltgeschichte; Prof. Walter Schulz (Tübingen) — Über den Begriff der Freiheit; Prof. Eric Weil (Lille) — Wissenschaftlichkeit und Geschichtlichkeit der Philosophie. W Kongresie uczestniczyli goście zagraniczni, z Polski był obecny Prof. Roman Ingarden.

III Międzynarodowy Kongres Estetyki obradował w Wenecji 3—5 września 1956 r. Jako polscy uczestnicy Kongresu brali w nim udział prof. Ingarden, prof. Tatarkiewicz i doc. Morawski.

II Międzynarodowe Kollokwium Fenomenologiczne odbyło się 1—3 listopada 1956 w Krefeld (poprzednie w Brukseli 12—14 kwietnia 1951) z następującym programem: A. De Waelhens (Louvain) — L'idée phénoménologique d'intentionnalité; K. H. Volkman-Schluck (Kolonia) — Husserls Begriff der Idealität als ein metaphysisches Problem; H. L. Van Breda (Louvain) — Entstehung und Bedeutung der Archives-Husserl à Louvain; F. J. J. Buytendijk (Utrecht) — Die Bedeutung der Phänomenologie Husserls für die Psychologie der Gegenwart; J. Hyppolite (Paryż) — L'idée fichtéenne de la Wissenschaftslehre et le projet husserlien; R. In-

garden (Kraków) — Die Frage des Idealismus bei Husserl; M. Birault (Paryż) — Das phänomenologische Motiv in Kants Kritik der reinen Vernunft; L. Landgrebe (Kolonia) — Die Bedeutung Husserls für die Philosophie der Gegenwart; E. Fink (Fryburg bad.) — Welt und Geschichte.

Konferencja w Amsterdamie. 1 sierpnia 1957 r. nastąpiło otwarcie trzydniowej konferencji w Amsterdamie poświęconej zagadnieniom badań marksizmu-leninizmu na międzynarodowym terenie. W konferencji, która stanowiła kontynuację dyskusji rozpoczętych w styczniu br. w Berlinie, wzięli udział uczeni z różnych krajów europejskich i Stanów Zjednoczonych. W następstwie narad zespół uczonych zachodnio-europejskich z prof. W. Philipp'em (Berlin Zachodni) na czele przystąpił do zespołowej pracy nad wydawaniem i opracowaniem tekstów filozofii marksistowskiej. W pracy biorą udział Instytutu Europy Wschodniej w Berlinie, Fryburgu Szwajcarskim, Wydz. VI Ecole des Hautes Etudes w Paryżu, Archiwum Społeczne w Amsterdamie i szereg innych ośrodków (m. i. brytyjskich). Program obejmuje: bibliografię, wydawanie trudno dostępnych, wzgl. nieopublikowanych tekstów dawnych marksistów, studia nad leninizmem i współczesnym jego rozwojem w krajach Europy Wschodniej i Środkowej.

Konferencja poświęcona filozofii Husserla odbyła się 22—28 kwietnia 1957 r. w Royaumont pod Paryżem. Z Polski uczestniczyli w niej prof. Ingarden i prof. Tatarkiewicz.

Colloque International de Logique odbędzie się w dniach 5—9 września 1958 r. w Brukseli. Organizatorem jest Centre National Belge de recherches de logique, program zawiera w dwóch pierwszych dniach referaty i dyskusje na tematy ogólne, w dwóch następnych na tematy z zakresu logiki i metodologii nauk prawnych, mianowicie: La définition formalisée (prof. M. H. B. Curry — Pennsylvania State Univ.); La définition non formalisée (prof. K. Ajdukiewicz — Warszawa); Les systèmes formalisés (prof. J. H. Woodger — Londyn); Le raisonnement non formalisé (prof. V. F. Asmus — Moskwa); La définition en droit (prof. Hart — Oxford i prof. Scarpelli — Mediolan); La notion de système en droit (prof. Kelsen — Berkeley i prof. Dabin — Lou-

vain). Informacji udziela prof. R. Feys, Louvain, 108 rue de Tirlemont.

Doroczne sesje organizowane przez Oesterreichisches College. Oesterreichisches College jest organizacją prywatną założoną w r. 1945 (Zob. Ruch Fil. XVII, s. 295 a). Na jej czele stoi Otto Molden, historyk, jej sekretarzem generalnym jest dr Alexander Auer, historyk sztuki. Organizacja ta zainicjowała począwszy od 1945 r. doroczne zjazdy międzynarodowe odbywające się w Tyrolu, w miejscowości Alpbach, położonej w pobliżu Innsbrucku. Zjazdy te poświęcone są dyskusjom o bardzo ogólnych tematach jak np.: Poznanie a wartość (1946), Prawo i rzeczywistość (1948), Czasy współczesne a nauka (1954), Poznanie a działanie (1955), Ewolucja i rewolucja (1956).

Tematem ostatniego zjazdu, który odbył się w dniach od 17 sierpnia do 5 września 1957 było „Mit, ideologia i utopia”. Zjazd ten zgromadził około 500 uczestników. Rankami pracowano w kilkunastu sekcjach, po południu uczestnicy spotykali się na posiedzeniach plenarnych. Wieczory poświęcone były rozrywkom: dobrej muzyce, wycieczkom, przedstawieniom folklorystycznym. Współżycie trwające pełne trzy tygodnie pozwalało na nawiązanie różnych cennych kontaktów. W zjeździe tegorocznym poraz pierwszy wzięła udział grupa polska złożona z siedmiu osób: prof. St. Ossowskiego, prof. M. Ossowskiej, mgr J. Łukaszewskiego (KUL), mgr A. Malewskiego (U. Pozn.), k. n. M. Przełęckiego (U. Warsz.) oraz mgr I. Pawłowskiej i mgr T. Pawłowskiego (U. Ł.).

W r. 1958 odbędzie się w dn. 22 sierpnia do 11 września 14 sesja „Europäisches Forum Alpbach”. Tematem będzie „Bilans wolności” (Bilanz der Freiheit). Przewiduje się takie tematy, jak: „Wolność a współczesna praca w przemyśle”, „Pojęcie wolności w myśli współczesnej”, „Wolność a współczesny rozwój”, „Wolność a współczesny rozwój”, „Znaczenie słowa „wolność” w powieści zachodnio-europejskiej i w powieści rosyjskiej XIX wieku”, „Walki o wolność i ucieczka od wolności”, „Ideologia wolności i jej wyraz muzyczny w operze, począwszy od XVIII w.”, „Zagadnienia wychowawcze w wolnym społeczeństwie”, „Planowanie w wolnym społeczeństwie i wolność w planowanym świecie”, „Wolność badań”, „Wolność artysty” itd. itd. Obrady odbywać się będą, tak jak w latach poprzednich, w czterech języ-

kach: angielskim, francuskim, niemieckim i włoskim.

4 Interamerykański Kongres Filozoficzny wraz z I kongresem Interamerykańskiej Federacji Stowarzyszeń Filozoficznych odbył się w Santiago de Chile 8—15 lipca 1956 r. Ogólny temat obrad kongresowych brzmiał „Filozofia we współczesnym świecie”. Oprócz zebrań plenarnych, na których dyskutowano zagadnienia „Czy w ciągu dziejów istnieje postęp w filozofii?” oraz „Znaczenie filozofii w kulturze amerykańskiej”, obradowano w 9 sekcjach specjalnych.

III Włoski Kongres Filozoficzny odbył się 17—20 marca 1956 r. w Mediolanie.

I Portugalski Kongres Filozoficzny obradował 9—13 marca 1955 r. w Uniwersytecie Braga, połączony z dwoma obchodami jubileuszowymi, z okazji 1500-lecia Pawła Orosiusa, urodzonego w Bradze ucznia i współpracownika św. Augustyna, oraz 400-lecia neoscholastycznej szkoły filozoficznej w Uniwersytecie Coimbra. Kongres dzielił się na trzy sekcje, pierwsza miała jako temat pojęcie filozofii, druga obejmowała zagadnienia specjalne z różnych nauk filozoficznych, trzecia była poświęcona historii filozofii. W kongresie uczestniczyli goście z Hiszpanii, Francji, Włoch, Niemiec i Południowej Ameryki.

Symposium „Logic and Universals” odbyło się w Uniwersytecie Notre Dame (USA) 9 i 10 marca 1956 pod przewodnictwem prof. R. McKeon z następującym programem: Propositions and Sentences (Alonzo Church), A World of Individuals (Nelson Goodman), The Problem of Universals (I. M. Bocheński). Odczyty ukazały się w druku w osobnej broszurze.

Międzynarodowy Kongres Cybernetyki odbył się w Namur 26—29 czerwca 1956 pod patronatem Unesco i belgijskiego Ministra Oświaty. Obrady toczyły się w czterech sekcjach: I. Principes et methodes de la cybernétique, II. Les machines sémantiques, III. L'automation, IV. La cybernétique et la vie.

Kongres Filozoficzny Pakistanu odbył kolejne czwarte zebranie roczne w Dacca 14—18 lutego 1957 r. z udziałem gości zagranicznych.

Nauczanie

Program studiów pięcioletnich dla uzyskania stopnia magistra nauk filozoficz. w uniwersytetach, wprowadzony w roku akademickim 1957/58, postanawia, że warunkiem uzyskania wymienionego stopnia jest: a) odbycie studiów i złożenie egzaminów z nauk filozoficznych jako przedmiotu głównego, b) odbycie studiów i złożenie egzaminów z jednej z nauk szczegółowych, stanowiących przedmiot nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących jako przedmiotu pobocznego, c) praca magisterska i jej obrona w egzaminie końcowym. Obowiązują następujące egzaminy w zakresie przedmiotu głównego: Po pierwszym roku studiów wstęp do filozofii (zagadnienia i kierunki filozofii), historia filozofii starożytnej i średniowiecznej, elementy psychologii; po drugim roku historia filozofii nowożytnej (do XIX w.), logika, elementy socjologii; po trzecim roku historia filozofii nowoczesnej, etyka, elementy estetyki (dla studiujących jako przedmiot poboczny filologię, historię sztuki lub muzykologię) oraz kolokwium z umiejętności czytania tekstów filozoficznych w dwóch językach obcych nowożytnych, po czwartym roku dydaktyka propedeutyki filozofii. Przy egzaminie końcowym, połączonym z dyskusją pracy magisterskiej, student winien wykazać osobną orientację w zagadnieniach filozoficznych oraz szczegółową znajomość tego działu filozofii, do którego należy temat pracy magisterskiej. W ciągu studiów obowiązują studenta wykłady, ćwiczenia i seminaria w wymiarze określonym w sposób ramowy.

Studia w myśl powyższego programu zostały otwarte w r. 1957/58 w uniwersytetach w Warszawie, w Krakowie i w Toruniu.

Egzamin obejmujący główne kierunki i zagadnienia filozoficzne został wprowadzony na Wydziałach humanistycznych, przyrodniczych i matematyczno-fizycznych dla studentów wszystkich kierunków studiów, w miejsce poprzednio obowiązujących egzaminów z historii filozofii oraz podstaw marksizmu-leninizmu, nadto studenci tych wydziałów składają odrębnie egzamin z logiki.

Katedry filozofii i nauk pokrewnych w polskich uniwersytetach. Uniwersytet

Jagielloński, Wydział Filozoficzno-historyczny: Filozofia — prof. zwyczaj. dr n. Roman Ingarden, zast. prof. k. n. Zdzisław Augustynek. Historia filozofii — prof. nadzw. dr Izydora Dąbbska. Logika — zast. prof. dr Kazimierz Pasenkiewicz, zast. prof. dr Stefan Ziemiński. Psychologia — Prof. zwyczaj. dr n. Stefan Szuman, prof. nadzw. dr Józef Pieter, docent dr Włodzimierz Szewczuk. Socjologia i Demografia — prof. nadzw. dr Paweł Rybicki. Historia Nauki i Oświaty — prof. zwyczaj. dr Henryk Barycz, prof. nadzw. dr Jan Hulewicz. Pedagogika — prof. zwyczaj. dr n. Zygmunt Myślakowski. Kultura i Oświata Dorosłych — prof. nadzw. dr Maksymilian Siemieński. Uniwersytet Warszawski, Wydział Filozoficzny: Filozofia — prof. zwyczaj. dr n. Adam Schaff. Historia Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej — prof. nadzw. dr Jan Legowicz. Historia Filozofii Nowożytnej — docent k. n. Tadeusz Kroński. Logika I — prof. zwyczaj. dr n. Tadeusz Kotarbiński. Logika II — prof. zwyczaj. dr n. Kazimierz Ajdukiewicz. Etyka — prof. nadzw. dr Marek Fritzhand. Historia i Teoria Moralności — prof. nadzw. dr Maria Ossowska. Estetyka — prof. zwyczaj. dr n. Władysław Tatarkiewicz. Socjologia — prof. zwyczaj. dr n. Stanisław Ossowski. Socjologia Stosunków Politycznych — prof. nadzw. dr Julian Hochfeld. Socjografia — docent dr Stefan Nowakowski. Historia Myśli Społecznej — prof. nadzw. dr Nina Assorodobraj-Kula. Wydział Pedagogiczny: Psychologia ogólna — prof. nadzw. dr Tadeusz Tomaszewski, zast. prof. dr Janina Budkiewicz. Psychologia Eksperymentalna — prof. zwyczaj. dr n. Mieczysław Kreutz, zast. prof. dr Tadeusz Nowogrodzki. Psychologia Wychowawcza — prof. nadzw. dr Maria Żebrowska, zast. prof. dr Lidia Wołoszynowa, zast. prof. mgr Alina Szemińska. Pedagog. ogólna — prof. zwyczaj. dr n. Bogdan Suchodolski, doc. dr Wiktor Szczerba, docent dr Stefan Wołoszyn, zast. prof. dr Stanisław Jedlewski. Historia Szkolnictwa i Oświaty — prof. nadzw. dr Łukasz Kurdybacha, zast. prof. mgr Michał Szulkin. Dydaktyka — prof. nadzw. dr Wincenty Okoń, docent dr Ignacy Szaniawski, docent dr Jan Bartecki, zast. prof. mgr Jan Starościak. Pedagogika Specjalna — prof. zwyczaj. dr Maria Grzegorzewska. Pedagogika Społeczna — prof. nadzw. dr Ryszard Wroczyński, docent dr Kazimierz Wojciechowski. Teoria i Organizacja Szkoły —

prof. zwyczaj. dr n. Bogdan Nawroczyński, docent dr Tadeusz Pasierbiński. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Filozoficzno-historyczny: Logika — prof. nadzw. dr Adam Wiegner. Historia Filozofii — vacat. Psychologia — prof. zwyczaj. dr n. Stefan Błachowski, docent dr Stanisław Kowalski, docent dr Andrzej Lewicki, zast. prof. dr Bolesław Hornowski. Pedagogika — docent dr Józef Kwiatek, docent dr Edmund Harwas, zast. prof. dr Tadeusz Krajewski. Socjologia — zast. prof. mgr Władysław Markiewicz. Historia Myśli Społecznej — vacat. Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii: Logika — docent dr Seweryna Romahnowa. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Humanistyczny: Filozofia — prof. nadzw. dr Narcyz Lubnicki, Psychologia Ogólna i Rozwojowa — docent dr Józef Reutt, zast. prof. dr Natalia Reutt. Psychologia Wychowawcza — docent dr Stanisław Gerstmann. Pedagogika — prof. nadzw. dr Władysław Ziemanowicz. Historia Oświaty i Wychowania — prof. nadzw. dr Jan Dobrzański. Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny: Filozofia — vacat. Logika — zast. prof. mgr Jan Gregorowicz. Psychologia — vacat. Pedagogika — docent dr Karol Kotłowski, zast. prof. dr Marian Gluth, zast. prof. mgr Leonia Jaśkiewicz. Historia Wychowania i Oświaty — prof. nadzw. dr Stefan Truchim. Socjologia — prof. zwyczaj. dr n. Józef Chałasiński, prof. nadzw. dr Jan Szczepański, docent dr Jan Lutyński (poł. etatu), docent dr Antonina Kłosowska (pół etatu). Uniwersytet Wrocławski im. Bolesława Bieruta we Wrocławiu, Wydział Filozoficzno-Historyczny: Filozofia — zast. prof. dr Jerzy Gałęcki. Logika — prof. nadzw. dr Maria Kokozyńska-Lutmanowa. Psychologia — docent dr Helena Słoniewska. Pedagogika — prof. zwyczaj. dr Stanisław Tync, docent dr Mirosława Chamcówna, zast. prof. dr Stefan Kaczmarek. Socjologia — zast. prof. mgr Stefan Golachowski. Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii: Logika Matematyczna — prof. nadzw. dr Jerzy Słupecki. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Humanistyczny: Filozofia — prof. zwyczaj. dr n. Henryk Elzenberg. Historia Filozofii i Myśli Społecznej — prof. nadzw. dr Tadeusz Szczurkiewicz. Logika — prof. zwyczaj. dr n. Tadeusz Czeżowski. Psychologia — docent dr Andrzej Lewicki (pół etatu). Pedagogika — prof. zwyczaj. dr n. Kazimierz Sośnicki, zast. prof. mgr

Kazimierz Moroz, zast. prof. mgr Bole-
 sław Pleśniarski. **Katolicki Uniwersytet
 Lubelski:** Historia Filozofii — prof.
 nadzw. dr Stefan Świeżawski, zast. prof.
 ks. dr Marian Kurdziałek. Metafizyka —
 prof. nadzw. ks. dr Stanisław Adameczyk,
 docent ks. dr Mieczysław Krapiec. Logika
 — docent ks. dr Antoni Korcik, zast. prof.
 ks. dr Stanisław Kamiński. Filozofia Pra-
 wa — docent dr Jerzy Kalinowski, Histo-
 ria Filozofii Prawa — zast. prof. dr Han-
 na Waśkiewicz. Filozofia Przyrody —
 zast. prof. ks. dr Stanisław Mazierski.
 Psychologia Filozoficzna — prof. zwycz.
 ks. dr Józef Pastuszka. Socjologia — do-
 cent dr Jan Turowski. Socjologia chře-
 ścijańska — prof. zwycz. ks. dr Czesław
 Strzeszewski, zast. prof. ks. dr Józef Maj-
 ka. **Akademia Teologii Katolickiej w War-
 szawie.** Wydział Filozofii Chřeścijań-
 skiej: Historia filozofii — prof. zwycz. dr
 Wiktor Waśik. Ogólna metodologia nauk
 i teoria poznania — prof. zwycz. ks. dr
 Piotr Chojnacki. Ontologia i teodycea —
 prof. nadzw. ks. dr Kazimierz Kłószak. Lo-
 gika — prof. zwycz. ks. dr Józef Iwanic-
 ki, zast. prof. ks. dr Marcełi Molski. Psy-
 chologia teoretyczna — zast. prof. ks. dr
 Marcełi Molski. Psychologia eksperymen-
 talna — prof. nadzw. dr Kazimierz Da-
 browski.

Wiadomości osobiste

Prof. Tadeusz Kotarbiński ukończył
 w r. 1956 siedemdziesiąty rok życia; z tej
 okazji odbyła się 5 kwietnia 1956 r. stara-
 niem Polskiej Akademii Nauk i Uniwersy-
 tetu Warszawskiego uroczystość, wypeł-
 niona przemówieniami przedstawicieli obu
 instytucji oraz uczniów Jubilata; zarazem
 Prof. Kotarbiński został odznaczony orde-
 rem Sztandar Pracy I klasy. Uroczystość
 zakończyła się przemówieniem Jubilata:
 Nauczyciele sztuki nauczania.

Prof. Tadeusz Kotarbiński został dnia
 12 stycznia 1957 r. wybrany Prezesem Pol-
 skiej Akademii Nauk. Uniwersytet Łódzki
 zaś, którego prof. Kotarbiński był pierw-
 szym rektorem, nadał mu tytuł doktora
 honoris causa. Uroczysta promocja odby-
 ła się 19 października 1917 r., prof. Mie-
 czysław Wallis wygłosił odczyt „Tadeusz
 Kotarbiński jako myśliciel”, w zakończe-
 niu zaś przemówił prof. Kotarbiński na
 temat „Myśli o nauce”.

Adam Krzyżanowski, profesor ekono-
 mi i skarbowości w Uniwersytecie Jagiel-
 lońskim, obchodzi w bieżącym roku 85 ro-
 cznicę urodzin i 60-lecie pracy naukowej.
 Z tej okazji odbyła się dnia 15 lutego br.
 uroczystość jubileuszowa, zorganizowana
 łącznie przez Uniwersytet Jagielloński,
 Akademię Umiejętności i Polskie Towa-
 rzystwo Ekonomiczne, połączona z nada-
 niem jubilatowi stopnia doktora honoro-
 wego filozofii; promotorem był prof. Roman
 Ingarden. Prof. Krzyżanowski zajmuje się
 również zagadnieniami filozoficznymi, wy-
 razem czego są książki *Moralność współ-
 czesna* (1935), *Wiek XX* (1947), *Chře-
 ścijańska moralność polityczna* (1948).

Prof. Narcyz Łubnicki przebywał w Pa-
 ryżu w jesieni 1957 r. celem zebrania ma-
 teriałów do pracy o współczesnych kierun-
 kach filozoficznych we Francji. Obok po-
 szukiwań w bibliotekach naukowych prof.
 Łubnicki odnowił lub nawiązał kontakty
 osobiste z paryskimi przedstawicielami
 nauk filozoficznych: prof. André Lalande,
 prof. Etienne Souriau, prof. René Poirier,
 Jean Sartre'm i innymi, od których uzy-
 skał bezpośrednie informacje o ich bada-
 niach. Prof. Łubnicki został zaproszony
 do wygłoszenia w Sorbonie na wiosnę
 1958 r. odczytów o współczesnej filozofii
 polskiej oraz o swoich własnych pracach
 filozoficznych.

Bertrand Russell otrzymał w r. 1950 na-
 grodę Nobla w dziedzinie literatury.

Konkursy i nagrody

Fundacja Leonarda Nelsona ogłasza:
 W celu zachęcenia do studiów filozofii
 Leonarda Nelsona i Jakuba Friesa, Fun-
 dacja Leonarda Nelsona:

- 1) zorganizowała konkurs na utwór do-
 tyający jakiegokolwiek aspektu myśli fi-
 lozoficznej Nelsona i Friesa. Przyznane
 będą dwie nagrody: pierwsza w wysoko-
 ści dol. 500, druga dol. 200. Prace w gra-
 nicach od 5.000 do 10.000 słów, winny być
 doręczone Komitetowi do 1 października
 1958 r. włącznie;
- 2) ofiarowuje dol. 1000 za pracę badaw-
 czą związaną z dziełem Nelsona i Friesa.
 Zgłoszenia mają być podane do 1 marca
 1958 r. włącznie;
- 3) ofiarowuje subsydia publikacyjne na
 studia dotyczące filozofii, którą Fundacja
 się interesuje.

Prof. Brand Blandshard z Yale University, prof. Paul Henle z University of Michigan, prof. Ernest Nagel z Columbia University zgodzili się na wzięcie udziału w jury konkursu utworów, w ocenie zgłoszeń prac badawczych i przyznawaniu subsydiów publikacyjnych. Informacji udziela Dr Arnold S. Kaufman, Department of Philosophy, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

Varia

Tadeusz Kotarbiński. Wesołe smutki. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1956, s. 70. Wydanie drugie rozszerzone 1957, s. 98, 20 zł w opr. Zbiór pięknych epigramatów, w czasie wojny i później pisanych dla siebie i dla przyjaciół, śmiałych i pełnych dojrzałej mądrości życiowej, został wydany jako jedna z form uczczenia siedemdziesięciolecia ich Autora. Wydanie pierwsze zawiera ich 63, wydanie drugie 89. Zapowiedzią obecnego zbioru było niegdyś wydrukowanie kilkunastu z tych epigramatów w czasopiśmie „Morze” (XVII, 4, kwiecień 1946, s. 16) pt. „Naręcz czterowerszy”.

Józefa Kodisowa jest wymieniona wraz z niektórymi interesującymi szczegółami biograficznymi w artykule Jana Koprowskiego pt. „Związki Karola Hauptmanna z kulturą polską”, drukowanym w Nowej Kulturze nr 33 (386) z 18 sierpnia 1957, s. 8.

Spuścizna naukowa Brentana. Prof. Dr Franziska Mayer-Hillebrand (Innsbruck, informuje w Zeitschrift für philosophische Forschung (VI, 4 z r. 1952) o losach spuścizny naukowej Brentana. Nie wielka tylko jej część została opublikowana. O. Kraus i A. Kastil (pracy uczniowie A. Marty'ego) wydali drukiem w latach 1922—1934 nakładem F. Meinerer w Lipsku 12 z projektowanych 20 tomów pism Brentana. Wydanie to nie miało być jeszcze wydaniem kompletnym, myślano o późniejszym uzupełnieniu go edycją wydań uniwersyteckich i naukowej korespondencji. Okupacja Czechosłowacji i wybuch wojny unicestwiły dalsze prace. Dom i majątek Towarzystwa im. Brentana w Pradze uległy konfiskacie. O. Kraus wyjechał do Anglii i zmarł w r. 1942. A. Kastil, zmuszony do przejścia na emeryturę, osiadł w posiadłości rodziny Brentana w Schönbüchel w Dolnej Austrii i tam usi-

łował opracowywać manuskrypty. Przed samą śmiercią w r. 1951 zdołał ukończyć książkę „Die Philosophie Franz Brentanos. Eine Einführung in seine Lehre”, która wyszła nakładem księgarni A. Francke w Bernie Szwajc. (łącznie z firmą Bergland-Buch w Salzburgu i Leo-Hehner-Verlag w Monachium) i ma według intencji autora stanowić przygotowanie dla podjęcia na nowo wydawnictwa pism Brentana. W myśl jego życzenia i za zgodą syna filozofa i właściciela spuścizny po nim John C. M. Brentano, profesora fizyki w Northwestern University Evanston (USA) dalsze prace w tym kierunku objęła autorka komunikatu.

Spuścizna rękopiśmienna, jakkolwiek nie w całości to jednak w przeważnej części została uratowana i przewieziona do Anglii, obecnie zaś jest przechowywana w domu syna Highland Park (Ill), gdzie ją sprawozdawczyni uporządkowała. Sporządzony inwentarz obejmuje przeszło 100 stron pisma maszynowego i zawiera 836 pozycji, w znacznej części prac jeszcze nie drukowanych, poklasyfikowanych na działy: Estetyka, filozofia Arystotelesa, teoria poznania i logika, etyka, historia filozofii, zagadnienie psychofizyczne, metafizyka, megetologia (teoria wielkości i kontinuum), filozofia przyrody, psychologia, filozofia religii, psychologia zmysłów, filozofia mowy, teologia, teoria czasu i przestrzeni, varia.

Oprócz manuskryptów spuścizna zawiera wiele tysięcy listów, które czekają dokładnego uporządkowania. Bardzo obszerna jest korespondencja Brentana z najstarszym uczniem i przyjacielem A. Marty'm, licząca przeszło 3000 listów z lat 1869—1911, na wszelkie tematy opracowywane przez Brentana w tym czasie. Wśród innych korespondentów są najpoważniej reprezentowani O. Kraus i A. Kastil, nadto z uczniów i bliskich filozoficznie osobistości E. Husserl, C. Stumpf, F. Hillebrand, E. v. Ehrenfels, H. Bergmann i inni. Korespondowali wreszcie z Brentanem G. T. Fechner, H. v. Helmholtz, J. St. Mill, S. Freud, H. Boltzmann.

Szkoła Brentana liczy nie wiele dzisiaj osób, które mogłyby zająć się pozostałą spuścizną. W Bernie wykłada językoznawca O. Funke, uczeń Marty'ego, w Uniwersytecie Jerozolimskim H. Bergmann, w Innsbrucku uczniowie F. Hillebranda i A. Kastila R. Strohal i F. Mayer-Hillebrand, w Gracu R. Radakovicz, w Oxfordzie uczeń O. Krausa G. Kat-

kov, były sekretarz Towarzystwa Brentana. Uczniem Kastila wreszcie jest R. Rhees w Swansea w Anglii.

Wydawnictwo dzieł Brentana przejęła księgarnia A. Francke w Bernie. Wydano dotąd trzy tomy: Grundlegung und Aufbau der Ethik, Religion und Philosophie oraz Die Lehre vom richtigen Urteil.

Alfred Korzybski (1879—1950) urodzony w Warszawie, z zawodu inżynier. W r. 1916 wyemigrował do Stanów Zjednoczonych, gdzie naturalizował się w 1940 r. Stał się twórcą kierunku badań nad językiem, zwanego semantyką ogólną. Jego zasady wyłożył w książce: *Science and Sanity. An Introduction to Non-Aristotelian Systems and General Semantics*. Lancaster, P.; The Science Press Printing Co., 1933.

Głównym twierdzeniem jest w niej sąd, że język wywiera decydujący wpływ na zachowanie się człowieka, na całość jego życia społecznego i psychicznego, powinien zatem być z tego punktu widzenia systematycznie, naukowo zanalizowany. Ponieważ odziedziczyliśmy go po prymitywnych przodkach, wymaga dostosowania do potrzeb współczesnego umysłu, często bowiem sprowadza go na manowce błędów i przesadów. W oparciu o zdobycze nauk przyrodniczych XX wieku, posługując się wynikami prac semantyki, zwłaszcza logicznej, polskiej i angielskiej, Korzybski w sposób samodzielny przeprowadza szereg analiz języka i proponuje własne metody jego naprawy.

Choć książka do dziś wywołuje sprzeczne opinie, spopularyzowała w Ameryce termin „semantyka”, oddziaływała poważnie na dydaktykę szkolną. a nawet znalazła oddźwięk w niektórych dyscyplinach medycyny. Przede wszystkim jednak stała się źródłem licznych owocnych inspiracji w zakresie badań nad tym, jak posługujemy się językiem i mową.

W 1942 r. powołano do życia w Chicago Międzynarodowe Towarzystwo Semantyki Ogólnej (International Society for General Semantics), z organem ETC. A Review of General Semantics, kwartalnikiem, którego nazwa E T C przypomina podstawowe twierdzenie Korzybskiego, że żaden sąd o zjawiskach i przedmiotach nie wyczerpuje wszystkiego, zawsze bowiem zostaje jakiś etc. Ośrodkiem naukowym Towarzystwa jest Instytut Semantyki Ogólnej (The Institute of General Semantics), którego założycielem, kierownikiem i sta-

łym wykładowcą był Korzybski. Skupił wielu zwolenników i uczniów, wśród nich wybitnych uczonych (m. in. Stuart Chase, S. J. Hayakawa, Irving J. Lee, W. Johnson, F. P. Chisholm, A. Rapoport), którzy popularyzują, kontynuują i rozwijają myśli Korzybskiego i prowadzą własne poszukiwania. Towarzystwo miało już kilka międzynarodowych zjazdów, a Instytut jest poważnym ośrodkiem wydawniczym.

Poza wymienioną już książką, do ważniejszych drukowanych pozycji Korzybskiego należą jeszcze następujące: 1. *Manhood of Humanity, The Science and Art of Human Engineering*, E. P. Dutton, New York City, 1921, 2. *General Semantics*, Mimeographed stenographic report of lectures at Olivet College, Olivet, Michigan: Olivet College Bookstore, 1937, 3. *General Semantics, Psychiatry, Psychotherapy, and Prevention*, Chicago, Illinois, Institute of General Semantics, 1940; *Studia i artykuły*: 4. *Fate and Freedom*. The Mathematics Teacher Vol. XVI, No 5, May, 1923, pp. 274—290, 5. *Time-binding: The General Theory*, first paper, New York. E. P. Dutton Co., 1924, 6. *Time-Binding, The General Theory*, second paper, Washington, D. C.: Jas. C. Wood, 1926, 7. *Neuro-Semantics and Neuro-Linguistic Mechanisms of Extensionalization*. *General Semantics as a Natural Experimental Science*. American Journal of Psychiatry, XCIII (July, 1936), 29—38, 8. *The Science of Man*. American Journal of Psychiatry, XCIII (May 1937), 1343—1351, 9. *Outline of General Semantics, General Semantics*, compiled by Hansel Bangh. New York: Arrow Editions, 1938, 1—28.

M. Rz.

Human Relations and International Obligations. A Report of the Unesco-Indian Philosophical Congress Symposium Held at Ceylon December — 1954 — Edited with Introduction and Analyses by N. A. Nikam, 1956, s. 303.

Zjazd odbył się pod przewodnictwem prof. Humayun Kabir, prezesa Indian Philosophical Congress. Raport obejmuje siedemnaście wypowiedzi poddanych pod dyskusję, relację z dysput prowadzonych „przy okrągłym stole” oraz „basic document” przedłożony przez UNESCO. Nadto sprawozdanie zawiera sześć ogólnych wniosków opracowanych pod koniec zjazdu przez specjalną komisję i zaaprobowanych

przez znaczną większość uczestników. Oto wnioski:

1. Źródło międzynarodowych zobowiązań tkwi ostatecznie w fakcie, że wszelkie stosunki pomiędzy narodami są także stosunkami osobowymi i rządzą nimi te same zasady szacunku, które mają zastosowanie w indywidualnych zobowiązaniach i prawach. Lecz filozofowie nie zgadzają się co do tej ostatecznej podstawy zobowiązań osobistych...

Jednakże obok tej ogólnej podstawy wszelkich zobowiązań (czykolwiek ona być może), istnieją specyficzne międzynarodowe stosunki, które wytwarzają szczególne formy zobowiązań; takimi stosunkami są handel, gościnność, rywalizacja, wojna itp.

2. Międzynarodowa wzajemność albo szacunek ma podobnie dwójką podstawę: z jednej strony wyrasta z ogólnego szacunku dla godności ludzi (indywidualnie lub zbiorowo), z drugiej strony są szczególne czynniki kulturalne, które wymagają specjalnej analizy moralnej, takie jak взгляд na konwencje językowe, umowy, różnorodność sztuk ludowych i religii, sposoby wymiany i komunikacji. Ogólna zasada, której podlegają takie międzykulturowe zobowiązania jest taka: ażeby pozostawić drzwi otwarte porozumieniom, trzeba (obowiązkowo) zwrócić uwagę i zainteresowania ku sąsiednim kulturom. Choćby żaden wymiar czynnej wymiany i porozumienia nie może być między narodami moralnie zalecony, musi istnieć podpora instytucjonalnych sposobów wymiany i porozumienia, ażeby dobrowolne współdziałanie, o ile egzystuje, nie zostało zniweczone przez fizyczne przeszkody lub izolację.

3. Te zobowiązania są tylko częściowo rządowe. Jest wiele czynników pozarządowych, na których spoczywa główna odpowiedzialność za utrzymanie drzwi otwartych i skutecznych narzędzi międzynarodowego porozumienia. Są one odpowiedzialne za czynne rozwijanie międzynarodowego zrozumienia, wzajemnego szacunku, wymiany kulturalnej oraz innych świadczeń, kredytów i darów.

4. Zagadnienie równości nie jest centralne, ponieważ najważniejsze problemy międzynarodowej moralności wyrastają ze stosunków pomiędzy nierównym. Istnieje wiele zobowiązań wzajemności, sprawiedliwości, względów dla słabego lub będącego w potrzebie,

wdzięczności i przyzwoitości, które utrzymują się pomiędzy nierównymi.

5. „Dajcie ludziom tylko to, czego chcą” — może być użyteczną radą ostrożności i rozsądku, szczególnie tam, gdzie misyjna postawa ustąpiła miejsca propagandzie siłą narzuconej niechętnym uszom i oczom; lecz to nie jest wystarczająca zasada międzynarodowych zobowiązań. Potrzeby ludzi jako indywidualów są zwykle słabo określone, a trzeba dać pewną wolność taktownego kształcenia potrzeb nie tylko dzieci, lecz także osób dorosłych. Zarówno „zaspokojony” jak i „będący w potrzebie” powinni być świadomi, że ich potrzeby i pragnienia mogą się zmieniać. W tej sytuacji ukazuje się cnota prawdziwego sąsiedztwa i otwiera drogę „dobrowolnej współpracy” i „usługom informacyjnym”.

6. Regionalne sąsiedztwa ludów jak i państw wydają się korzystne i nieuniknione, lecz powinny być popierane w taki sposób, ażeby nie przeszkadzać w rozwoju światowej społeczności.

Sprawozdanie jako całość wykazuje, że istnieją między filozofami poważne różnice poglądów w moralnych kwestiach, dotyczących międzynarodowych stosunków, lecz także ujawnia silną tendencję do wypracowania stanowiska, które mogłoby być przyjęte przez ogół.

Następny zjazd został zapowiedziany na grudzień 1957 w Australii, z tym, że zgromadzi on na przeciąg dwóch tygodni filozofów Indii, Australii i Nowej Zelandii, którzy analizować będą ideę „dobrego życia”.

Exemplarze sprawozdania są do nabycia u prof. N. A. Nikam, Maharaja's College, Mysore University, Mysore, India.

Pomnik Spinozy został odsłonięty we wrześniu 1956 r. w Hadze, wspólnym staniem obywateli Holandii oraz Izraela.

Jaką jest rola profesora filozofii wśród kolegów na wydziale uniwersyteckim? Takie pytanie stawia prof. Carl August Emge z Uniwersytetu w Moguncji w artykule Über die Funktion der Philosophie in den Fakultäten (Beratungen zu Hochschulfragen. Einführungsberichte zur Diskussion), drukowanym w Zeitschrift für Philosophische Forschung, tom X (1956) z. 1 s. 129—137). Artykuł przedstawia typologię profesorów filozofii i zawiera wiele bystrych i dowcipnych uwag, związanych z tym tematem.

Nekrologia

Wojciech (Marceli) Gielecki, ur. w Krzeszowicach w 1876 r., studia uniwersyteckie w Krakowie zakończył doktoratem sub auspiciis Imperatoris w r. 1901, poczem uzupełniał je w Berlinie i Paryżu. Poświęcił się zawodowi bibliotekarskiemu, pracując do końca życia w Bibliotece Jagiellońskiej, z krótką przerwą w latach 1921/22, gdy wykładał filozofię w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Był członkiem Komisji filozoficznej PAU i członkiem założycielem Krakowskiego Towarzystwa Filozoficznego, jego długoletnim sekretarzem a ostatnio wiceprezesem. Zmarł 11 września 1957 r. Ogłosił drukiem kilka artykułów i rozprawę „Pomysły filozoficzne Rigwedy”, w latach 1906—1911.

Juliusz Kleiner, ur. we Lwowie w r. 1886, profesor literatury polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim, poprzednio zaś w uniwersytetach w Warszawie, we Lwowie i w Katolickim Uniwersytecie w Lublinie, członek czynny PAU i członek rzeczywisty PAN, zmarł 23 marca 1957 r. Uczeń Kazimierza Twardowskiego, posiadał gruntowną wiedzę filozoficzną, którą stosował nie tylko w swych badaniach historyczno-literackich i metodologicznych, lecz także w pracach filozoficznych; zbiory prac z filozofii i jej pogranicza ogłosił w tomach: „Studia z zakresu literatury i filozofii” (1925) oraz „Studia z zakresu teorii literatury” (1956).

Manfred Kridl, urodzony we Lwowie w r. 1882, docent historii literatury polskiej w Uniwersytecie Warszawskim, w Brukseli wykładał literatury słowiańskie, potem został profesorem w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, a ostatnie lata życia spędził jako profesor Uniwersytetu Columbia w Nowym Jorku. Posiadał głębokie zrozumienie dla zagadnień metodologicznych humanistyki, co go blisko wiązało ze współczesnym polskim ruchem filozoficznym. Zmarł w Nowym Jorku 4 lutego 1957 r.

Antoni Peretiatkiewicz, profesor prawa państwowego w Uniwersytecie Poznańskim, ur. 1884 r., zmarł 18 grudnia 1956 r. Zajmował się historią i teorią prawa, ogłosił kilka prac na temat filozofii prawa i filozofii Rousseau'a i przełożył jego „Umowę społeczną”.

Ks. Jan Czuj, ur. 1886, profesor patologii w Akademii Duchownej w Warszawie, poprzednio zaś w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, zmarł w sierpniu 1957 r. Pozostawił przekłady i studia, dotyczące autorów okresu patrystycznego, a w pierwszym rzędzie dzieł łacińskich Ojców Kościoła Hieronima, Ambrożego i Augustyna.

Ake Petzäll, ur. 1901 r., profesor Uniwersytetu w Lund, jeden z głównych założycieli i najczynniejszych członków Międzynarodowego Instytutu Filozofii (uczestniczył także w Spotkaniu Warszawskim 1957 r.), zmarł 23 sierpnia 1957 r. Brał czynny udział w międzynarodowym życiu filozoficznym, założył w r. 1935 i redagował szwedzkie czasopismo filozoficzne *Theoria*. Pracował w dziedzinie etyki, filozofii prawa i historii filozofii.

Heinrich Scholz, profesor teologii (prostest.) i filozofii religii we Wrocławiu, później profesor filozofii w Kilonii, wreszcie w Monastyrze w Westfalii, ur. 17. XII. 1884 w Berlinie, zmarł w styczniu 1957 r. Był czołowym przedstawicielem i krzewicielem nowoczesnej logiki w Niemczech, jego uczniowie zajęli katedry w różnych uniwersytetach. Pozostawał w bliskim związku z polską logiką. Zajmował się również zagadnieniami metafizyki i teorii kultury. Ogłosił m. i.: *Die Religionsphilosophie des Herbert von Cherbury* (1914), *Der Unsterblichkeitsgedanke als philosophisches Problem* (1920), *Religionsphilosophie* (1921), *Eros und Caritas* (1929), *Geschichte der Logik* (1931), *Metaphysik als strenge Wissenschaft* (1941), *Charaktere und Gestalten* (1941), *Grundzüge der mathematischen Logik* (2 tomy, 1949).

Ralph Barton Perry, profesor filozofii w Harvard University, ur. w r. 1876, zmarł 22 stycznia 1957 r. Był uczniem i następcą na katedrze Williama James'a oraz jednym z inicjatorów amerykańskiego neorealizmu (*The New Realism*, 1912). Ogłosił m. i.: *Present Philosophical Tendencies* (1912), *General Theory of Value* (1926), *Philosophy of the Recent Past* (1930), *Thought and Charter of William James* (2 tomy, 1935), *Shall Not Perish from the Earth* (1941).

Antonio Banfi, ur. 1887 r., profesor Uniwersytetu Mediolańskiego i twórca „szko-

ly mediolańskiej”, historyk filozofii, zorientowany antyirracjonalistycznie i antymetafizycznie, później zbliżony do filozofii marksistowskiej, zmarł w roku 1957.

Giovanni Papini, literat i filozof, mieszkający we Florencji, ur. 1881, zmarł tamże w r. 1956. Najwybitniejszy przedstawiciel włoskiego odłamu pragmatyzmu, wywodzącego się od Jamesa, w późniejszych latach zwrócił się całkowicie ku katolicyzmowi. Był pisarzem bardzo płodnym, ogłosił m. i. *Le memorie d'Iddio* (1911, przekład polski pt. *Pamiętniki Pana Boga*), *Pragmatismo* (1913), *Storia di Christo* (1921, przekł. polski pt. *Dzieje Chrystusa*), *Gog* (1929, także w przekł. polskim), *Dante vivo* (1933, przekł. polski pt. *Żywy Dante*). Studium o nim Jana Dobraczyńskiego: *Lawa gorejąca*.

Luigi Stefanini, profesor historii filozofii Uniwersytetu w Padwie, zmarł w styczniu 1956. Zasłużył się głównie pracami z historii włoskiej filozofii. Ostatnio wydał: *Il drama filosofico della Germania* (1948), *Esistenzialismo ateo ed esistenzialismo teoretico* (1952), *Personalismo filosofico* (1955).

Annibale Pastore, profesor Uniwersytetu w Turynie, zmarł w lutym 1956 r., zajmował się głównie logiką i filozofią nauk.

Albert Rivaud, profesor Sorbony i Szkoły Nauk Politycznych w Paryżu, członek Akademii Francuskiej, zmarł 15 grudnia 1956 w wieku 80 lat. Wydał dzieła monograficzne o filozofii Spinozy, Leibniza i o filozofii greckiej, a także czterotomową historię filozofii.

Etienne Rabaud, profesor honorowy Sorbony, zmarł 3 września 1956 r. Biolog, zajmował się także zagadnieniami doniosłymi dla filozofii przyrodoznawstwa. Ogłosił m. i.: *Le transformisme et l'expérience* (1911), *Phénomène social et sociétés animales* (1937), *Transformisme et adaptation* (1942), *L'instinct et le comportement animal* (1947).

Lucien Fèvre, profesor Collège de France, członek Akademii Francuskiej, zmarł 25 września 1956 r., mając lat 77. Ogłosił m. i.: *Catalogue critique des manuscrits de Leibniz* (1924), *Les grandes courants de la pensée antique* (1929), *Les crises allemandes* (1932), *Histoire de la philosophie* (1948).

Julien Benda, literat i filozof, urodzony w Paryżu w r. 1867, zmarł 7 lipca 1956 r. Ogłosił m. i. *Tradition de l'existentialisme ou les philosophies de la vie*; *De quelques constantes de l'esprit humain*.

Gerrit Mannoury, profesor matematyki w Uniwersytecie w Amsterdamie, zmarł 30 stycznia 1956 r. Był jednym z przywódców ruchu sygnficznego (zob. *Ruch Filozof. XVII*, s. 111 b), napisał m. i.: *Die signifischen Grundlagen der Mathematik*; *Handbuch der analytischen Significa*; *Over de sociale betekenis van de wiskundige denkform*.

Emil Utitz, urodzony w Pradze 1883 r., uczeń Brentana, był profesorem Uniwersytetu w Halle, usunięty stamtąd w roku 1933 został profesorem Uniwersytetu w Pradze, stamtąd z kolei usunięty i więziony w obozie koncentracyjnym, po wyzwoleniu nie wrócił już na katedrę i zmarł w zapomnieniu 2 listopada 1956 r. Pracował na polu estetyki i historii sztuki, a także charakterologii. Ogłosił m. i.: *Grundzüge der ästhetischen Farbenlehre* (1909), *Die Funktionsfreuden im ästhetischen Verhalten* (1911), *Grundlegung der allgemeinen Kunstwissenschaft* (2 tomy, 1914/20); *Die Kultur der Gegenwart* (1921), *Charakterologie* (1925), *Geschichte der Ästhetik* (1932), *Mensch und Kultur* (1933), *Psychologie des Lebens* (1938), *Vom Sinn menschlichen Seins* (1949, studia psychologiczne z pobytu w obozie).

Erwin Metzke, profesor filozofii Uniwersytetu w Tybindze, historyk filozofii zmarł w r. 1956, przeżywszy lat 50.

Fritz Medicus, em. profesor Politechniki w Zurychu, ur. w 1876, zmarł 13 stycznia 1956 r. pracował w dziedzinie historii filozofii oraz etyki i estetyki. Ogłosił m. i.: *Grundfragen der Ästhetik* (1917), *Die Freiheit des Willens und ihre Grenzen* (1926), *Das Problem einer vergleichenden Geschichte der Künste* (1930), *Macht und Gerechtigkeit* (1934), *Von der doppelten Basis der menschlichen Dinge* (1943), *Vom Wahren, Guten und Schönen* (1943).

Sir Edmund Whittaker, fizyk i filozof, em. profesor Uniwersytetu w Edynburgu, zmarł 24 marca 1956 r. w 83 roku życia. Napisał m. i.: *The Beginning and the End of the World* (1941), *Space and Spirit* (1946), *History of the Theories of the Aether and Electricity* (1951).

George A. L. Sarton, historyk nauki, em. profesor Harvard University, zmarł 22 marca 1956 r.

Zmarli w latach 1950—1955

Witold Ziembicki (1874—1950), profesor zwyczaj. historii i filozofii medycyny w Uniwersytecie Wrocławskim, poprzednio profesor Uniwersytetu Lwowskiego.

Artur Chojecki (1880—1951), inżynier-technolog, uzyskał doktorat filozofii w Uniwersytecie Jagiellońskim, dalsze studia odbywał w Genewie i Paryżu, wykładał psychologię w Warszawie (1915—1918) i w Lublinie, (1918—1919), ogłosił kilka prac z psychologii; poeta, publicysta i zasłużony tłumacz dzieł psychologicznych.

Jan Stühr (1888—1951), filolog klasyczny, nauczyciel szkół średnich, członek Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, zajmował się m. i. filozofią grecką okresu klasycznego i patrystyką, oraz ogłosił drukiem kilka prac i przekładów z tego zakresu.

Stefan Harassek (1890—1952), profesor historii filozofii i pedagogiki w Uniwersytecie MCS w Lublinie, poprzednio docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, był autorem prac z historii filozofii polskiej, wśród których naczelną miejsce zajmuje monografia o Józefie Gołuchowskim (1924).

Stefan Baley (1885—1952), studia filozoficzne odbywał we Lwowie i za granicą, profesor psychologii wychowawczej w Uniwersytecie Warszawskim, członek tytularny PAN, ogłosił ponad 100 prac naukowych z zakresu psychologii rozwojowej i wychowawczej.

Adam Łysakowski (1895—1952), studia filozoficzne w Uniwersytecie Lwowskim zakończył doktoratem, poczem poświęcił się bibliotekarstwu, był dyrektorem Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie, potem dyrektorem Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej w Warszawie. Zasiadł w pracach z dziedziny teorii bibliotekarstwa.

Stanisław Podwysocki (1883—1952), założyciel i długoletni redaktor miesięcznika „Wiedza i Życie” w Warszawie; w redagowanym przez siebie czasopiśmie,

reprezentującym najwyższy poziom popularyzacji naukowej, dawał poważne miejsce zagadnieniom filozoficznym, opracowywanym przez wybitnych autorów.

Franciszek Sawicki (1877—1952), profesor Seminarium duchownego w Pelplinie na Pomorzu, wybitny filozof katolicki (lecz nie tomista), zajmował się głównie zagadnieniami filozofii kultury i osobowości. Ogłaszał swoje dzieła po niemiecku i po polsku.

Czesław Białobrzeski (1878—1953), profesor fizyki teoretycznej w Uniwersytecie Warszawskim, członek tytularny PAN, interesował się zagadnieniami filozoficznymi fizyki i ogłosił prace w tym zakresie.

Jerzy Lande (1886—1954), uczeń Leona Petrażyckiego, profesor teorii i filozofii prawa w Uniwersytecie Wileńskim, a od 1929 r. w Uniwersytecie Jagiellońskim, ogłosił prace w zakresie filozofii prawa i etyki. Jako wybitny nauczyciel akademicki wykształcił grono następców, którzy zajmują katedry teorii prawa w różnych uniwersytetach.

Władysław Szumowski (1875—1954), studiował filozofię i medycynę we Lwowie i w uniwersytetach zagranicznych, przez wiele lat zajmował katedrę historii i filozofii medycyny w Uniwersytecie Jagiellońskim. Pozostawił liczne prace z tego zakresu.

Maria Lipska-Librachowa (1878—1955), profesor psychologii w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, a następnie w Uniwersytecie Łódzkim.

Julian Makarewicz (1872—1955), długoletni profesor prawa karnego w Uniwersytecie Lwowskim, ogłaszał prace z teorii i filozofii prawa.

Nicolai Hartmann (1882—1950), profesor Uniwersytetu w Kolonii, potem w Berlinie, ostatnio w Getyndze, był uznany powszechnie jako najwybitniejszy pisarz filozoficzny Niemiec współczesnych. Wy różnił się niezależnością sądu i mocą charakteru, które pozwoliły mu zachować nieugiętą postawę w czasie politycznego ucisku. Był jednym z niewielu, którzy w czasie wojny starali się o podtrzymywanie stosunków życzliwości z polskimi kolegami. Wychowany w szkole marburskiej,

przeszedł później na stanowisko zbliżone do fenomenologii.

Hermann Schmalenbach (1885—1950), profesor Uniwersytetu w Bazylei, historyk filozofii, zajmował się także zagadnieniami socjologii i etyki.

Alfred Kastil (1874—1950), profesor Uniwersytetu w Innsbrucku, był jednym z wybitnych przedstawicieli filozofii brennawskiej.

Gerardus van der Leeuw (1890—1950), profesor Uniwersytetu w Gronindze, czołowy przedstawiciel filozofii religii (zob. Ruch Fil. XVII, s. 264 a), w której stosował metodę fenomenologiczną.

Aldo Mieli (1879—1950), badacz i organizator badań w zakresie historii nauk, współtwórca Union Internationale d'Histoire des Sciences oraz założyciel czasopisma Archives Internationales d'Histoire des Sciences (zob. Ruch Filoz. XVII, s. 102 b).

Jan Christian Smuts (1870—1950), południowo afrykański mąż stanu, żołnierz i filozof, twórca poglądu filozoficznego pod nazwą holizmu (Holism and Evolution 1926).

Shri Aurobindo Ghosh (1872—1950), jeden z najwybitniejszych współczesnych filozofów w Indii, studia odbywał w Londynie i w Cambridge, od r. 1905 był jednym z czynnych bojowników o niepodległość Indii. Jego rozważania filozoficzno-religijne nawiązywały do tradycji dawnej filozofii hinduskiej, którą łączył z pierwiastkami europejskimi, zwłaszcza z myśli Hegla i Bergsona. Ogłosił m. i.: Bases of Yoga (1936), The Life Divine (3 tomy, 1942).

Alfred Korzybski (1879—1950), polak amerykański, twórca i organizator kierunku filozoficznych badań języka, nazwanego semantyką ogólną (zob. s. 125).

Marcel Mauss (1873—1950), filozof i socjolog francuski ze szkoły Durkheima, autor licznych prac monograficznych i systematycznych.

Louis Lavelle (1883—1951), profesor Collège de France, członek Akademii Francuskiej, jeden z najwybitniejszych

przedstawicieli tradycji metafizycznej we Francji, zaliczający się do grupy Philosophie de l'Esprit, zbliżonej do egzystencjalizmu.

André Gide (1869—1951), myśliciel i literat, pozostający pod wpływem Renana i Nietzschego, laureat Nobla w r. 1947, głosiciel indywidualizmu i amoralistycznego estetyzmu, jeden z twórców kierunku psychologizycznego w literaturze, wywarł ogromny wpływ na współczesne sobie środowisko intelektualne.

Ludwig Wittgenstein (1889—1951), wiedeńczyk, uczeń G. E. Moore'a i B. Russella, autor książki Tractatus Logico-Philosophicus, która wywarła silny wpływ na ukształtowanie się logicznego pozytywizmu, później profesor Uniwersytetu w Cambridge.

Emile Bréhier (1876—1952), profesor Sorbony i członek Akademii Francuskiej, redaktor Revue Philosophique. Historyk filozofii jeden z najwybitniejszych wśród współczesnych, zasłużył się zwłaszcza badaniami w zakresie filozofii późnej starożytności oraz pomnikową siedmiotomową historią filozofii.

Fortunat Strowski (1866—1952), profesor Sorbony i członek Akademii Francuskiej. Jako historyk literatury ogłosił dużą liczbę prac, wśród których filozoficzne znaczenie posiadają badania poświęcone Montaigne'owi i Pascalowi oraz obszerna monografia Histoire du sentiment religieux en France au XVII-e siècle (1907—13).

Réné Grousset (1885—1952), orientalista, członek Akademii Francuskiej, autor źródłowej historii filozofii indyjskiej (1932).

Sir Charles S. Sherrington (1859—1952), profesor biologii w Uniwersytecie Oksfordzkim, laureat nagrody Nobla, pionierski badacz czynności nerwowej, odkrywca czynnościowych prądów elektrycznych. Książka jego o znaczeniu filozoficznym jest Man on his Nature.

Maria Montessori (1870—1952), autorka wielu prac pedagogicznych, tłumaczonych także na język polski, twórczyni „domów dziecięcych”.

Ernst Hoffmann (1880—1952), profesor filozofii i pedagogiki w Uniwersytecie Heidelberskim, historyk filozofii, zasłużył się badaniami nad Mkołajem z Kuzy i był inicjatorem oraz kierownikiem wydania *Opera Omnia* tego filozofa przez Akademię w Heidelbergu od r. 1932.

John Dewey (1859—1952), twórca „Chicagowskiej szkoły filozoficznej”, później profesor filozofii i pedagogiki w Columbia University, jeden z najbardziej wpływowych myślicieli amerykańskich, wraz z Jamesem i Schillerem jest przedstawicielem pragmatyzmu; swój pogląd nazwał instrumentalizmem.

George Santayana (1863—1952), profesor Uniwersytetu Harvarda, uważany za najwybitniejszego obok Deweya filozofa amerykańskiego. Obok licznych dzieł filozoficznych pozostawił utwory poetyckie i inne prace literackie. Stworzył oryginalny system filozoficzny na podłożu materialistycznym.

Benedetto Croce (1866—1952), filozof, historyk, krytyk literacki, największy myśliciel włoski swojego pokolenia, przeważną część życia spędził w Neapolu, oddając się pracy pisarskiej, zarazem był wybitną postacią we włoskim życiu politycznym jako przedstawiciel idei liberalno-demokratycznej, stanowiska akademickiego nie zajmował. Pozostawił ogromną ilość pism, w których wykładał swoistą postać idealizmu filozoficznego, kładąc główny nacisk na zagadnienia estetyczne.

Charles Lalo (1877—1953), profesor estetyki i nauki o sztuce w Sorbonie. W licznych książkach i artykułach rozwijał poglądy estetyczne o nastawieniu pozytywistycznym, w ścisłym oparciu o psychologię i socjologię.

Jean Baruzi (1881—1953), profesor Collège de France, był wybitnym specjalistą w dziedzinie historii i filozofii religii.

Léon Noël (1878—1953), uczeń D. Mercier i jego następcą jako Dyrektor Institut Supérieur de Philosophie w Louvain, który mu zawdzięcza swoją ostateczną organizację, wybitny neotomista, członek Belgijskiej Akademii Królewskiej, redaktor *Revue Néoscolastique*, szczególnie zajmował się problemami wolności i poznania: *Le déterminisme* (1905), *Réalisme immédiat* (1938).

William Pepperell Montague (1873—1953), uczeń Williama Jamesa, profesor filozofii w Columbia University w Nowym Jorku, należał do grona najwybitniejszych filozofów amerykańskich; wspólnie z R. B. Perry'm był inicjatorem amerykańskiego neorealizmu (*New Realism*, 1912).

Hans Reichenbach (1891—1953), profesor Uniwersytetu w Berlinie, ostatnio w Los Angeles, jeden z czołowych przedstawicieli neopozytywizmu, twórczy w dziedzinie logiki, teorii prawdopodobieństwa i filozoficznych podstaw fizyki.

Dawid Katz (1884—1953), profesor Uniwersytetu w Rostock, potem w Sztokholmie, zasłużony badacz w dziedzinie psychologii zmysłów i psychologii zwierząt.

Edouard le Roy (1870—1954), był profesorem filozofii w Collège de France jako następcą Bergsona i członkiem Akademii Francuskiej, w badaniach swych, dotyczących podstaw, granic i doniosłości wiedzy, łączył wyniki Bergsona i Poincarégo.

René Le Senne (1882—1954), profesor Sorbony, należał do tej samej grupy przedstawicieli francuskiego spirytualizmu, co Lavelle (zob. wyżej).

Ernest Zermelo (1871—1954), profesor matematyki w Zurychu, potem we Fryburgu bad. Doniosłość filozoficzną posiadają jego badania w zakresie podstaw matematyki, aksjomatyzacja teorii mnogości i tzw. aksjomat wyboru.

L. E. Post (1897—1954), logik amerykański, jeden z twórców logiki wielowartościowej.

Hugo Dingler (1881—1954), profesor filozofii w Darmstademie, historyk i teoretyk metodologii nauk przyrodniczych.

Henrik J. Pos (1898—1955), profesor Uniwersytetu w Amsterdamie, jeden z wybitnych przedstawicieli filozofii w Holandii, zajmował się zagadnieniami z zakresu logiki i teorii wiedzy. Był przewodniczącym Międzynarodowej federacji towarzystw filozoficznych, z polskimi filozofami wiązały go stosunki osobiste.

José Ortega y Gasset (1883—1955), profesor Uniwersytetu w Madrycie (przez

szereg lat przebywał na emigracji w Argentynie), najbardziej wpływowi z współczesnych myślicieli w kręgu kultury hiszpańskiej. Autor wielu książek i artykułów z dziedziny filozofii kultury, bliski filozofii Diltheya i Husserla.

Philotheus Boehner (1901—1955), francuszczyzna amerykański, pochodzenia niemieckiego, znakomity historyk logiki średniowiecznej, badacz i wydawca pism Ockhama oraz autor książki *Mediaeval Logic* (1952).

Pierre Thévenaz (1913—1955), profesor Uniwersytetu w Lozannie, jeden z najwybitniejszych filozofów szwajcarskich.

Émile Borel (1871—1956), profesor Ecole Normale Supérieure, członek Akademii Francuskiej, jeden z wielkich matematyków współczesnych; filozoficzne znaczenie posiadają jego prace dotyczące podstaw teorii mnogości i podstaw teorii prawdopodobieństwa.

Wydawnictwa nadesłane

Battaglia F. *La valeur dans l'histoire.* Paris. 1955.

Capelle W. *Geschichte der Philosophie. I. Die griechische Philosophie.* Berlin. 1953.

Casanova L. *Partia komunistyczna, intelektualści, naród.* Warszawa. 1950.

Chaschaczich F. *O poznawalności świata.* Warszawa. 1950.

Cornforth M. *Nauka przeciw idealizmowi.* Warszawa. 1949.

Crell J. *O wolność sumienia.* Kraków. 1957.

Friedländer P. *Platon. T. I—II.* Berlin. 1954.

Garaudy R. *Komunizm i moralność.* Warszawa. 1950.

Gerstmann S., Orlikowska H., Stachnikówna I. *Z badań nad psychologią strachu.* Poznań. 1957.

Lehmann G. *Geschichte der Philosophie. VIII. Die Philosophie des neunzehnten Jahrhunderts. Bd. I—II.* Berlin. 1953.

Lenin W. *Dziela. T. I., Warszawa. 1950. T. XIV. Warszawa. 1949. T. XIX. Warszawa. 1950.*

Lewicki A. *Mechanizm odróżniania w świetle nauki Pawłowa.* Poznań. 1955.

Litwiński L. *L'ascension et le déclin mental en fonction de l'age.* Genève. 1950.

Litwiński L. *Belongingness as a Unifying Concept in Personality Investigation.* Amsterdam. 1956.

Litwiński L. *Separation Neuroses and Infantile Self-Protection. Quarterly Journal of Child Behavior. Vol. IV.* 1952.

Litwiński L. *Etre et avoir.* Bruxelles. 1953.

Litwiński L. *La psychologie du „mien“.* Amsterdam. 1949.

Litwiński L. *Toward the Reinstatement of the Concept of the Self. British Journal of Psychology.* 1951.

Litwiński L. *Les névroses de guerre.* Coimbra. 1946.

Litwiński L. *La paranoia collective et le problème de la sécurité. Portugal Medico.* 1945.

Litwiński L. *La psychologie américaine.* Coimbra. 1945.

Litwiński L. *La haine et l'oubli.* Coimbra. 1943.

Litwiński L. *Le spatial et le psychique dans la hierarchie des états.* Coimbra. 1943.

Litwiński L. *Georges Dumas. British Journal of Psychology.* 1946.

Litwiński L. *Is there an Instinct of Possession. British Journal of Psychology.* 1942.

Litwiński L. *Les aspects sthéniques et asthéniques dans les conduites et les sentiments complexes.* Coimbra. 1943.

Litwiński L. *La timidité constitutionnelle et ses formes passive et active.* Lisbonne. 1944.

Litwiński L. La psychologie et la littérature. Lisboa. 1944.

Litwiński L. Constitutional Shyness; its Active and Passive Forms. The Journal of General Psychology. 1950.

Litwiński L. Une nouvelle théorie psychologique du lien possessoire: l'attente dans la détente. Journal de Psychologie Normale et Pathologique. 1947.

Till Noel (Litwiński L.). Le sens des choses. Lisboa. 1943.

Łukasiewicz J. Aristotle's Syllogistic. Oxford. 1951.

Lucretius C. O naturze wszechrzeczy. Kraków. 1957.

Ossowska M. Podstawy nauki o moralności. II wyd. Warszawa. 1957.

Platon. Uczta. Warszawa. 1957.

Rougier L. Traité de la connaissance. Paris. 1955.

Sołowiew W. Erkenntnislehre, Aesthetik, Philosophie der Liebe. Freiburg. 1953.

Szuman S. Zagadnienia psychologii uczuć w świetle nauki Pawłowa. Poznań. 1956.

Szykarski W. Władimir Solowjew. Freiburg. 1950.

Wipper R. J. Powstanie literatury chrześcijańskiej. Warszawa. 1950.

Actes du deuxième Congrès International de l'Union Internationale de Philosophie des Sciences. Vol. I—V. 1955. Neuchâtel.

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio F. Vol. IX. 1957. Lublin.

Dialectica. Vol. 3—11. z. 9—44. 1949—1957. Neuchâtel.

Dziś i jutro. R. VI — XII. 1950—1956. Warszawa.

Filosofia. An. IV, vol. 4, 1953. An. V, vol. 1—4, 1954. An. VI, 1—4, 1955. An. VII, vol. 1—4, 1956. An. VIII, vol. 1—4, 1957. An. IX, vol. 1, 1958. Torino.

Kant-Studien. Nr 1—3. 1955—1956. Köln.

Kierunki. R. 1956—1957. Warszawa—Kraków.

Logique et analyse. R. I, z. 1. 1958. Bruxelles.

Philosophischer Literaturanzeiger. B. VI, H. 1—6. B. VII, H. 1—6. B. VIII, H. 1—6. B. IX, H. 1—6, B. X, H. 1—6. München—Basel.

Philosophy and Phenomenological Research. R. XIV, z. 1—4, 1953—1954. R. XV, z. 1—4, 1955. R. XVI, z. 1—4, 1956. R. XVII, z. 1—4, 1956—1957. R. XVIII, z. 1—3, 1957—1958. New York.

Sprawozdania PAU. R. LIII, 1952 (komplet). Kraków.

Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. 1957. Poznań.

Science and Society. R. XVII, z. 4, 1953. R. XVIII, z. 1—4, 1954. R. XIX, z. 1—4, 1955. R. XX, z. 1—4, 1956. R. XXI, z. 1—4, 1957. New York.

Tygodnik Powszechny. R. VII — XII. 1951—1956. Kraków.

Redakcja Ruchu Filozoficznego zakupi komplety bądź poszczególne zeszyty czasopisma Woprosy Filozofii za lata 1949—1956. Oferty z podaniem ceny prosimy nadsyłać pod adresem Ruchu Filozoficznego, Toruń, Uniwersytet, Zakład Logiki.

T R E Ś Ć

	strona
Spojrzenie wstecz i naprzód (Redakcja)	1
Władysław Heinrich (1869—1957) (Bolesław J. Gawecki)	2
Wincenty Lutosławski (1863—1954) (Tadeusz Czeżowski)	10
Jan Łukasiewicz (1878—1956) (Tadeusz Czeżowski)	13
Jeremy Bentham w połowie drogi (Leon Litwiński)	17
Recenzje i sprawozdania	21
(Paul Friedländer, Platon — Henryk Elzenberg)	21
Autoreferaty z odczytów i wykładów	22
Maria Kokoszyńska — O przedmiocie nauk formalnych, s. 22. Maria Kokoszyńska — Nauka i jej funkcja społeczna, s. 24. Maria Kokoszyńska — W sprawie terminów o niejasnym znaczeniu, s. 24; Maria Naksianowicz Gołaszewska — O obronnej i atakującej postawie człowieka wobec rzeczywistości, s. 25; Ks. Jan Popiel — Próba scharakteryzowania filozofii Władysława Tatarkiewicza, s. 27; K. Zwolińska — O badaniach Władysława Tatarkiewicza w zakresie historii sztuki i estetyki, s. 28; Maria Naksianowicz Gołaszewska — Poznanie praktyczne a działanie, s. 29; Witold Olszewski — Zagadnienie wiarygodności zeznań sądowych w Rzymie i dziś, s. 30; Danuta Gierulanka — O współczesnych próbach systematyzacji matematyki, s. 32; Maria Naksianowicz Gołaszewska — O stosunku procesu twórczego do wytworu, s. 32; Danuta Gierulanka — O rozumieniu tekstu, s. 34.	
Przegląd czasopism	35
Myśl Filozoficzna, s. 35; Studia Logica, s. 36; Analysis, s. 37; Archiv für mathematische Logik und Grundlagenforschung, s. 38; Deutsche Zeitschrift für Philosophie, s. 38; Dialectica, s. 38; Filosofia, s. 39; Mind, s. 40; Philosophy, s. 41; Philosophy and Phenomenological Research, s. 42; Revue de Métaphysique et de Morale, s. 43; Revue internationale de Philosophie, s. 44; Revue Philosophique, s. 44; Woprosy Filozofii, s. 44; Zeitschrift für Philosophische Forschung, s. 47.	
Zapiski bibliograficzne	48
a) Prace polskie i przekłady na język polski: Skróty, s. 48; Filozofia w ogóle, s. 49; Wydania i przekłady dzieł, s. 50; Historia filozofii, s. 51; Współczesne kierunki filozoficzne, s. 52; Monografie o filozofach i pisarzach filozofujących, s. 53; Metafizyka, s. 53; Teoria poznania, s. 54; Filozofia nauki, s. 54; Logika i metodologia, s. 54; Psychologia, s. 56; Etyka i teoria postępowania, s. 57; Estetyka i teoria sztuki, s. 58; Filozofia społeczeństw i nauk społecznych, s. 58; Filozofia wychowania, s. 59; Filozofia przyrody i nauk przyrodniczych, s. 59; Filozofia religii, s. 59; Przekłady na język polski, s. 60; Prace autorów polskich w obcych językach, s. 61. b) Prace w językach obcych: Filozofia w ogóle, s. 61; Wydania i przekłady dzieł, s. 66; Historia filozofii, s. 74; Współczesne kierunki filozoficzne, s. 77; Monografie o filozofach i pisarzach filozofujących, s. 78; Metafizyka, s. 81; Teoria poznania, s. 82; Filozofia nauki, s. 83; Logika i metodologia, s. 84; Psychologia, s. 87; Teoria wartości, s. 91; Etyka i teoria postępowania, s. 92; Estetyka i teoria sztuki, s. 93; Filozofia spo-	

leczeństw i nauk społecznych, s. 94; Filozofia wychowania, s. 97; Filozofia historii i nauk historycznych, s. 97; Filozofia przyrody i nauk przyrodniczych, s. 97; Filozofia religii, s. 98; Mistyka, teozofia, okultyzm, s. 99; Varia, s. 99.

Wiadomości wydawnicze	99
Publikacje jednostkowe, s. 99; Publikacje zbiorowe, s. 104; Wydawnictwa ciągłe, s. 107; Czasopisma, s. 108; Słowniki, bibliografie, s. 110.	
Wykłady, odczyty, referaty	111
Organizacje	113
Zjazdy	117
Nauczanie	121
Wiadomości osobiste	123
Konkursy i nagrody	123
Varia	124
Nekrologia	127
Wydawnictwa nadesłane	132
Ogłoszenie	133

Tomy XVI i XVII „Ruchu Filozoficznego” za lata 1948 i 1949/50 są do nabycia w Redakcji w cenie zł. 40.— (XVI) i zł. 50.— (XVII).

Wydawca: Polskie Towarzystwo Filozoficzne. Nakład 500 + 30 egz. Arkuszy wydawniczych 14, arkuszy druku 8,5 + 1 wkł. Papier ilustr. V kl. 90 gr. 70x100 cm. i papier kredowy III kl. 90 gr. 68x100. Oddano do składania 13.III.1958 r. Druk ukończono w czerwcu 1958 r. Cena zł. 45.—

Drukarnia WZPT Włocławek, ul. Waryńskiego 4. Nr zam. 560-58 N-9.